

**Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

ΘΕΜΑ : ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΓΟΝΕΩΝ

*“Ενίσχυσε ένα γονιό.....
Και θα ενισχύσεις ένα παιδί.....”
Fred Rogers*

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ :
ΚΑ. ΣΚΟΥΡΑ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ :
ΚΟΥΦΟΛΙΟΥΛΙΟΥ ΕΙΡΗΝΗ
ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟΥ ΚΑΛΛΙΟΠΗ
ΠΑΤΡΩΝΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ**

**Πάτρα
2008**

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Αρχίζοντας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την κα. Ελένη Σκούρα, υπεύθυνη καθηγήτρια, για τις πολύτιμες συμβουλές της αλλά και την βοήθεια της για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας.

Προχωρώντας θα θέλαμε ν' αναφέρουμε πως αυτή η δουλειά βασίστηκε πολύ στην καλή θέληση των μητροπολιτών και των υπαλλήλων των δήμων με τους οποίους επικοινωνήσαμε για την έκβαση της μελέτης μας και δεκτικά μας ενημέρωσαν, γι' αυτό τους ευχαριστούμε.

Τέλος, πρέπει να ευχαριστήσουμε τη δημοτική βιβλιοθήκη Πατρών, τη βιβλιοθήκη του Α.Τ.Ε.Ι και όλες τις άλλες πηγές που χρησιμοποιήσαμε για την έκβαση της εργασίας, και για το πολύτιμο βιβλιογραφικό υλικό που μας παρείχαν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η εργασία μας αυτή πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αρχικά αν στους χώρους που μπορεί ν' απευθυνθεί η μεγαλύτερη μερίδα πληθυσμού, δηλαδή, στην εκκλησία και στους δήμους εφαρμόζονται προγράμματα Συμβουλευτικής Γονέων και προγράμματα Σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας που βοηθούν στην ομαλή πορεία και ανάπτυξη της οικογένειας.

Αναλυτικότερα, το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την αναγκαιότητα μελέτης του φαινομένου, το σκοπό διεξαγωγής αυτής της έρευνας, καθώς και τους στόχους. Τέλος, αναλύονται ορισμοί που αναφέρονται στη μελέτη μας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο που είναι και το εισαγωγικό της εργασίας μας, παρουσιάζονται αναλυτικά τα στάδια ανάπτυξης όλων των ηλικιών έως και την εφηβεία.

Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει τον τρόπο συμμετοχής που έχουν οι γονείς στο παιδί σε κάθε ηλικιακό στάδιο. Γίνεται αναφορά στο πως πρέπει να συμπεριφέρονται οι γονείς στα παιδιά τους και ποιος είναι ο ρόλος που πρέπει να διαδραματίσουν, ανάλογα με την κάθε περίπτωση.

Αμέσως μετά ακολουθεί το κεφάλαιο που επικεντρώνεται στη Συμβουλευτική, τα είδη της και στους φορείς που λειτουργούν για να επιτελέσουν αυτό το έργο.

Περνώντας στο δεύτερο μέρος που αναφέρεται στην Έρευνα, στο πρώτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στο σκοπό, τους στόχους και τους λόγους που κάνουμε αυτή τη μελέτη.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζουμε τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήσαμε, ενώ στο τρίτο ακολουθεί η ανάλυση της ερευνητικής διαδικασίας, που συμπεριλαμβάνει αποτελέσματα, συμπεράσματα, καθώς και προτάσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Αναγνώριση.....	1
Περίληψη μελέτης.....	2
Πίνακας περιεχομένων.....	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1.1 Το πρόβλημα – αναγκαιότητα μελέτης του φαινομένου.....	9
1.2 Σκοπός μελέτης.....	11
1.3 Στόχοι.....	11
1.4 Ορισμοί όρων.....	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.1 Βρεφική περίοδος.....	18
2.1.1 Freud – Erikson – Piaget.....	19
2.1.2 Χαρακτηριστικά ανά τομέα ανάπτυξης.....	21
2.2 Νηπιακή ή Προσχολική περίοδος.....	29
2.2.1 Freud – Erikson – Piaget – Kohlberg.....	30
2.2.2 Χαρακτηριστικά ανά τομέα ανάπτυξης.....	33
2.3 Σχολική περίοδος.....	42
2.3.1 Freud – Erikson – Piaget – Kohlberg.....	43
2.3.2 Χαρακτηριστικά ανά τομέα ανάπτυξης.....	45

2.4 Εφηβική περίοδος.....	53
2.4.1 Freud – Erikson – Piaget – Kohlberg.....	54
2.4.2 Χαρακτηριστικά ανά τομέα ανάπτυξης.....	57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΓΟΝΕΙΣ

3.1 Η μητέρα στις διάφορες ηλικίες.....	65
3.1.1 Η μέλλουσα μητέρα.....	75
3.1.2 Η εργαζόμενη μητέρα.....	78
3.1.3 Ο ρόλος της εργαζόμενης μητέρας απέναντι στο παιδί.....	80
3.1.4 Εναλλακτικές λύσεις για τη φροντίδα των παιδιών όταν η μητέρα εργάζεται.....	82
3.2 Ο πατέρας στις διάφορες ηλικίες.....	86
3.2.1 Ο μέλλον πατέρας.....	92
3.2.2 Η αγάπη του πατέρα και η επιρροή της στα παιδιά.....	93
3.2.3 Ο ρόλος του πατέρα στην απόδοση του παιδιού στο Σχολείο.....	95
3.3 Πώς θα γίνετε καλύτεροι φίλοι με τα παιδιά σας εφηβικής ηλικίας.....	98
3.3.1 Πώς θα βοηθήσετε τα παιδιά σας να παίρνουν σωστές Αποφάσεις.....	102
3.3.2 Ποια είναι τα πρώτα σημεία που πρέπει να μάθουν τα παιδιά;.....	106
3.3.3 Γονείς : Φροντίζετε να δείχνετε την αγάπη προς τα παιδιά σας.....	109
3.4. Ποιος είναι ο τέλειος γονιός ;.....	113

3.5 Τα συνηθισμένα λάθη των γονιών και η επιρροή τους στην
ψυχολογία των παιδιών.....117

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

4.1 Ορισμός Συμβουλευτικής.....	121
4.2 Είδη συμβουλευτικής.....	123
4.3 Συμβουλευτική γονέων.....	129
4.4 Ο εκπαιδευτής στα προγράμματα συμβουλευτικής Γονέων.....	134
4.4.1 Προσωπικά γνωρίσματα του εκπαιδευτή – συμβούλου.....	135
4.4.2 Εκπαιδευτική κατάρτιση εκπαιδευτών – συμβούλων.....	136
4.4.3 Πεδία ικανοτήτων των συμβούλων.....	137
4.5 Σχολές Γονέων.....	139
4.5.1 Τι είναι η Σχολή Γονέων.....	143
4.5.2 Σκοποί, στόχοι και θεματολογία των Σχολών Γονέων.....	145

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1.1 Σκοπός της έρευνας.....	150
1.2 Στόχοι της έρευνας.....	150

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 Μέθοδος της έρευνας.....	151
2.2 Εργαλείο συλλογής δεδομένων.....	153
2.3 Ο πληθυσμός της έρευνας.....	154
2.4 Το δείγμα της έρευνας.....	154
2.5 Δεοντολογικά διλήμματα – Ηθικές δεσμεύσεις.....	155
2.6 Δυσχέρειες κατά την ερευνητική διαδικασία.....	157
3.1 Μητροπόλεις της Ελλάδας.....	158
3.1.1 Αποτελέσματα.....	174
3.1.2 Συμπεράσματα.....	178
3.2 Δήμοι της Ελλάδας.....	179
3.2.1 Αποτελέσματα.....	185
3.2.2 Συμπεράσματα.....	188
3.3 Δήμοι της Πελοποννήσου.....	189
3.3.1 Αποτελέσματα.....	202
3.3.2 Συμπεράσματα.....	208
3.4 Προτάσεις.....	210
Βιβλιογραφία.....	215

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1.1 Το πρόβλημα – αναγκαιότητα μελέτης φαινομένου

Σύμφωνα με την προσωπική μας άποψη, το να είναι κάποιος γονιός στη σημερινή εποχή είναι πολύ δύσκολο και απαιτεί πολλές ευθύνες.

Λίγα χρόνια πριν, το να είναι κάποιος γονέας δεν ήταν τόσο πολύπλοκο, καθώς βασιζόταν στον αυτοσχεδιασμό και την ιδιοσυγκρασία του καθενός.

Πιο αναλυτικά αν θέλουμε να εκφράσουμε το παραπάνω, θα λέγαμε ότι ο κάθε γονέας θα φερόταν στα παιδιά του σύμφωνα με τα δικά του προσωπικά βιώματα και τη δική του ψυχολογική σύσταση. Τώρα είναι όλα διαφορετικά, η ζωή σε αυτή την υλιστική κοινωνία που ζούμε, οι αξίες και οι κοινωνικές δομές που έχουν αλλάξει κατά πολύ, δυσκολεύουν κάθε είδους επικοινωνία.

Η ζωή σήμερα έχει καταλήξει να είναι ένας διαρκής αγώνας για την επιβίωση, οι απαιτήσεις έχουν αυξηθεί, οι υλικές ανάγκες το ίδιο. Όλα αυτά σε συνδυασμό με τη γυναίκα που τώρα πια έχει μπει δραστήρια στην αγορά εργασίας και λείπει πολλές ώρες από το σπίτι, και τον άντρα όμως που αναγκάζεται λόγω των υποχρεώσεων να κάνει και δεύτερη δουλειά, έχουν ως αποτέλεσμα να μειωθεί αισθητά ο χρόνος που περνά μαζί η οικογένεια όχι μόνο ανάμεσα στο ζευγάρι, αλλά και σε σχέση γονέα - παιδιού. Με λίγα λόγια η κούραση των γονιών, μειώνει το κέφι και τη διάθεση που έχουν για να αφιερώσουν χρόνο στα παιδιά τους. Αυτή η κατάσταση που δημιουργείται στρέφει τα παιδιά να αναζητήσουν αλλού τις πληροφορίες που ψάχνουν κάνοντας λάθος χρήση της σημερινής τεχνολογίας (MME – Internet).

Συνάρτηση αυτών των γεγονότων είναι η επικοινωνία να είναι ελάχιστη και η σχέση μεταξύ τους να φθείρεται και να γίνεται επιφανειακή.

Αξίζει ν' αναφέρουμε ότι πολλοί από εμάς θα πουν πως έτσι είναι η κοινωνία μας σήμερα. Πολλοί όμως θα αναρωτηθούν τι μπορούν να κάνουν για να βελτιώσουν τις συνθήκες επικοινωνίας μέσα στην οικογένειά τους.

Εδώ έρχεται να μας καλύψει η συμβουλευτική γονέων, που συμφωνεί ότι υπάρχουν δυσκολίες στον χρόνο που έχουν όλα τα μέλη μέσα σε μια οικογένεια, αλλά όταν υπάρχει ποιότητα στη ζωή όλα ξεπερνιούνται και διορθώνονται.

Για να βγουν, λοιπόν, στην κοινωνία μας αύριο σωστά παιδιά, καλλιεργημένα που θα έχουν κατακτήσει την νοητική και συναισθηματική ωρίμανση, πρέπει οι σημερινοί γονείς, και όσοι πρόκειται να γίνουν φυσικά στο μέλλον, να φροντίσουν γι' αυτό. Η προίκα των παιδιών μας πλέον δεν πρέπει να είναι υλική μόνο, αλλά κυρίως συναισθηματική.

1.2 Σκοπός μελέτης

Ο σκοπός της μελέτης μας είναι να διαπιστώσουμε εάν οι γονείς αλλά και αυτοί που πρόκειται να γίνουν γονείς, προετοιμάζονται γι' αυτόν τον πολυδιάστατο ρόλο μέσα από δράσεις των οργανωμένων φορέων.

1.3 Στόχοι

- A) Να μελετήσουμε τα χαρακτηριστικά της κάθε ηλικίας (0-18 ετών)
- B) Να μελετήσουμε τα στάδια ανάπτυξης και εξέλιξης του παιδιού σε όλες τις φάσεις τους (γέννηση έως και ενηλικίωση).
- Γ) Να μελετήσουμε την αναγκαιότητα να προετοιμάζονται οι γονείς και να εξελίσσονται κάθε φορά γι' αυτό το ρόλο.
- Δ) Να μελετήσουμε ποια είναι η επίδραση των γονέων σε σχέση με το παιδί στο κάθε ηλικιακό στάδιο.
- E) Να μελετήσουμε πως οι γονείς συμπεριφέρονται.
- ΣΤ) Να μελετήσουμε το ρόλο της συμβουλευτικής στην προετοιμασία των εν δυνάμει γονέων, ή την εξέλιξη των όσων είναι ήδη γονείς.
- Z) Να ερευνήσουμε εάν και κατά πόσο η κοινωνία/πολιτεία βοηθά στο να υφίστανται τέτοια βοηθητικά προγράμματα.
- H) Να μελετήσουμε ποιος είναι αυτός ο άνθρωπος που μπορεί να κάνει συμβουλευτική και τι χρειάζεται.

1.4 ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

ΑΝΑΓΚΗ:

- (η) ουσ[<αρχ.ανάγκη]. Καθετί που επιβάλλεται από τα πράγματα, από τις υπάρχουσες συνθήκες//Οικονομική δυσκολία (ΤεγόπουλοςΦυτράκης,1993, σελ. 45).
- Κατάσταση που είναι αποτέλεσμα μιας έλλειψης του οργανισμού (Αναστασία Χουντουμάδη-Λένα Πατεράκη, 1989, σελ. 225).

ΑΞΙΕΣ:

- Είναι εκείνα τα στοιχεία (πράγματα) πολύ ένα άτομο θεωρεί σπουδαία στη ζωή του. Κάθε άτομο έχει ένα σύστημα αξιών που έχουν σχέση με τα κοινωνικά, πολιτικά, θρησκευτικά και άλλα πιστεύω του. Οι αξίες του ατόμου, είναι προϊόν μάθησης και επηρεάζουν τη στάση του και διαμέσου αυτής τη συμπεριφορά του. Οι αξίες και τα κίνητρα ενός ατόμου βρίσκονται σε κατάσταση συνεχούς αλληλεπίδρασης (Μιχάλης Π. Γιαννουλέας, 1998, σελ. 103).

ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ:

- Να έχεις δική σου βούληση, ηθική και πνευματική ανεξαρτησία (Π. Δορμπαρά. 1993. σελ.32)

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

- (η) ουσ[<αρχ. Επικοινωνία < επικοινωνώ] συνάφεια, σχέση μεταξύ ατόμων ή ομάδων // μεταβίβαση ή ανταλλαγή μηνυμάτων, πληροφοριών // το σύστημα διακινήσεως εντολών, αναφορών, πληροφοριών κ.λ.π. σε έναν οργανισμό (Τεγόπουλος-Φυτράκης,1993, σελ. 266).

- Η με οποιονδήποτε τρόπο μεταφορά μηνυμάτων από ένα υποκείμενο σε άλλο με χρήση σημείων και συμβόλων. Η επικοινωνία, είναι ένα ουσιώδες στοιχείο της κοινωνικής διαντίδρασης. Τα σύμβολα που χρησιμοποιούνται είναι τα στοιχεία με νοητικό περιεχόμενο που καθιστούν δυνατή τη μεταφορά του μηνύματος που θέλει να μεταδώσει το υποκείμενο πομπός, στο υποκείμενο δέκτης (Δ. Γ. Τσαούσης, 1989)

- Είναι η διαδικασία δημιουργίας, ανταλλαγής, ερμηνείας και αξιολόγησης- αξιοποίησης συμβόλων, σημάτων, πληροφοριών και μηνυμάτων (Μιχάλης Π. Γιαννουλέας, 1998, σελ. 23).

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

- Η απόκτησης συμπληρωματικής μόρφωσης ή εκπαίδευσης, λαϊκή επιμόρφωση ή κάθε μορφή εκπαιδευτικής δραστηριότητας που οργανώνεται με κρατική μέριμνα εκτός του σχολικού συστήματος και απευθύνεται κυρίως σε ενήλικες. Το 1983 ιδρύθηκε η γενική γραμματεία λαϊκής επιμόρφωσης, υπό την εποπτεία του υπουργείου παιδείας και το 1985 η νομαρχιακές επιτροπές λαϊκής επιμόρφωσης (Ν.Ε.Λ.Ε.) οι οποίες το 1994 περιήλθαν στην ευθύνη της τοπικής αυτοδιοίκησης (Εικονογραφημένο Λεξικό και Πλήρες Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Αθήνα 2003, σελ. 584).

ΘΕΣΜΟΣ:

- (ο) ουσ[<αρχ.θεσμος<τίθημι] κανόνα δικαίου που διαμορφώθηκε από παράδοση ή με κοινή συμφωνία //κοινωνική κατάσταση που δημιουργεί δικαιώματα ή υποχρεώσεις// κοινωνικός ή πολιτικός οργανισμός που αναγνωρίζεται από το νόμο //οι θεσμοί, οι θεμελιώδεις, καταστατικοί νόμοι ενός κράτους (Τεγόπουλος-Φυτράκης,1993, σελ. 312).

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ:

- (η)ουσ.[<μτγν.οικογένεια<οικογενής] ομάδα ανθρώπων που συνδέονται με δεσμούς αίματος και συνήθως κατοικούν κάτω από την ίδια στέγη // πατριά, γένος, σόι// (συνεκδ) σπίτι καλής κοινωνικής τάξης, τίμιο και ευυπόληπτο: παιδί από οικογένεια //ομάδα ζώων, φυτών ή ορυκτών που έχουν κοινά γνωρίσματα// (γεν.) ομάδα συγγενών εννοιών και πραγμάτων (Τεγόπουλος-Φυτράκης,1993, σελ. 528).

- η νόμιμη, μόνιμη και κατά κανόνα τυπική γενετησία ένωση των δύο συζύγων ,με τα τέκνα τους, που περιλαμβάνει συχνά και τρίτα πρόσωπα που συνδέονται με στενούς δεσμούς συγγένειας με έναν από τους συζύγους. Η οικογένεια αποτελεί την αφετηρία και το κέντρο των δεσμών συγγένειας. Η οικογένεια και η συγγένεια είναι πολύσκοπη ή πολυλειτουργική κοινωνικοί θεσμοί που εξασφαλίζουν τη βιολογική και κοινωνική αναπαραγωγή της κοινωνίας (γέννηση και ανατροφή των τέκνων) και παράλληλα την αμοιβαία προστασία και βοήθεια μεταξύ των προσώπων που συνδέονται μεταξύ τους με συγγενικούς δεσμούς. (Δ.Γ. Τσαούσης, 1989, σελ. 190)

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ:

-η, -ο, επιθ. [αρχ. συμβουλευτικός <συμβουλεύω] (Κ -η, -ον) που ενέχει την έννοια της συμβουλής//(για προς.) που έχει ως έργο να δίνει συμβουλές// ο ικανός να συμβουλεύει (Τεγόπουλος-Φυτράκης,1993, σελ. 731).

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΖΕΥΓΑΡΙΩΝ:

- Θεραπεία διαταραχών στις διαπροσωπικές σχέσεις, με τη συμμετοχή και των δύο ατόμων που απαρτίζουν τη σχέση (Αναστασία Χουντουμάδη – Πετράκη, 1997, σελ.101).

ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ:

- (η)ουσ.[<μτγν.ωριμότης<ώριμος] (Κ ωριμότης, -τήτος) το μέστωμα, το γίνωμα ενός καρπού//(μτφ.) η ιδιότητα του ώριμου ανθρώπου (Τεγόπουλος-Φυτράκης,1993, σελ. 870).

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ:

-Ο όρος «συμβουλευτική» συμπεριλαμβάνει την εργασία με άτομα και με σχέσεις, η οποία μπορεί να συνδέεται με ανάπτυξη, την υποστήριξη κρίσεων να είναι ψυχοθεραπευτική, καθοδηγητική ή να έχει στόχο την επίλυση προβλημάτων... Η συμβουλευτική έχει σκοπό να δίνει στον «πελάτη» μια ευκαιρία να εξερευνήσει, να αποκαλύψει και να αποσαφηνίσει τους τρόπους που θα του παράσχουν μία ζωή πιο ικανοποιητική και δημιουργική. (BAC, 1984).

ΧΑΡΑ:

- η [<αρχ. Χαρά <χαρηναι <χαίρω], 1. ευχάριστη και έντονη, ζωνρή συναισθηματική κατάσταση, ενθουσιασμός, ευφροσύνη 2. ο γάμος 3. εκφρ. Στις χαρές σου (στο γάμο σου, ευχή σε ανύπαντρους ή μνηστευμένους), χαρά στο πράγμα (δεν έχει καμιά αξία) μετά χαράς (πρόθυμα), με γεια σου με χαρά σου (χαλάλι σου). (Σταφυλίδη, 1992)

ΧΑΡΟΥΜΕΝΟΣ:

-η, -ο [<μτχ.παθ.ενεστ.του μτγν.ρημ. χαρούμαι <αρχ. χαίρομαι <χαίρω] αυτός που χαίρεται, είναι γεμάτος χαρά, ολόχαρος, εύθυμος, φαιδρός επιρρ –α (Σταφυλίδη, 1992)

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ:

-ο, η [<αρχ. σύμβουλος <συν + βουλή], 1. αυτός που δίνει συμβουλές, ο συμβουλάτορας 2. μέλος ενός συμβουλίου ή ενός οργανισμού. (Σταφυλίδη, 1992)

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΒΡΕΦΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Η βρεφική ηλικία εκτείνεται από τη γέννηση ως το τέλος του 2^{ου} έτους. Στη φάση αυτή, η οποία ως σημειωθεί είναι η βραχύτερη από όλες της άλλες περιόδους της ατομικής ζωής, πραγματοποιούνται οι πιο εντυπωσιακές αλλαγές. Σε καμιά άλλη αναπτυξιακή περίοδο δε γίνεται τόσο μεγάλη ποσοτική και ποιοτική πρόοδος. Το κύριο αναπτυξιακό επίτευγμα της περιόδου αυτής είναι η μετάβαση από την απόλυτη εξάρτηση από τους ενήλικους, ακόμη και για βιολογική επιβίωση, σε κάποιο βαθμό ανεξαρτησίας και αυτονομίας. Ο άνθρωπος έρχεται στον κόσμο εντελώς ανίκανος και ανήμπορος να αυτοεξυπηρετηθεί και να διατηρηθεί στη ζωή. Στα δύο πρώτα χρόνια της ζωής, κατορθώνει να ασκήσει έλεγχο επάνω στο σώμα του και να αποκτήσει σωματική ισχύ, δεξιότητες και βασικές συνήθειες που του εξασφαλίζουν μια σχετική αυτονομία από τους άλλους : κατορθώνει να στέκεται όρθιο και να περπατάει κατά βούληση, να πιάνει και να χειρίζεται τα αντικείμενα γύρω του, να τρώει ακόμα και στερεά τροφή, να μιλάει χρησιμοποιώντας μεμονωμένες λέξεις ή και προτάσεις της γλώσσας των ενηλίκων, να ασκεί ικανοποιητικό έλεγχο των σφιγκτήρων, να συνδέεται συναισθηματικά με τα πρόσωπα του άμεσου περιβάλλοντος και άλλα. (Παρασκευόπουλος 1985)

2.1.1 FREUD – ERIKSON – PIAGET

Σύμφωνα με το **Freud** και την ψυχοσεξουαλική του ανάπτυξη κατά το πρώτο έτος της ηλικίας του το άτομο βρίσκεται στο **στοματικό στάδιο**, με κύρια πηγή ευχαρίστησης το θηλασμό, την αποζύμηση. Στην περίοδο αυτή το άτομο παρουσιάζει τη μεγαλύτερη εξάρτηση. Κατά το δεύτερο και τρίτο έτος της ηλικίας του το παιδί βρίσκεται στο **πρωκτικό στάδιο**, κατά το οποίο πρέπει να αποκτήσει τον έλεγχο των σφιγκτήρων (ενούρηση, εγκόπρηση) και ο πρωκτός αποτελεί την εστία της ψυχικής έντασης και ικανοποίησης.

Κύριο χαρακτηριστικό του σταδίου αυτού είναι η τάση για αυτονομία και ο αρνητισμός. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Στις αναπτυξιακές κρίσεις του Εγώ του **Erikson**, **εμπιστοσύνη-δυσπιστία** συμπίπτουν χρονολογικά με τη βρεφική ηλικία κατά την οποία το άτομο βρίσκεται σε πλήρη εξάρτηση από τα πρόσωπα του άμεσου περιβάλλοντος. Αν το βρέφος νιώθει ότι οι ανάγκες του ικανοποιούνται μόλις προκύψουν και ότι οι γονείς του και το άμεσο περιβάλλον του εξασφαλίζουν άφθονη αγάπη και περιποίηση, αναπτύσσει το συναίσθημα της βασικής εμπιστοσύνης, της ασφάλειας και της αισιοδοξίας. Αν όμως το βρέφος νιώθει ότι το παραμελούν, αναπτύσσει το συναίσθημα της δυσπιστίας προς τους άλλους, της καχυποψίας και της ανασφάλειας. Η **αυτονομία-αμφιβολία** εκτείνονται στην περίοδο του δευτέρου έως τρίτου έτους της ηλικίας, στην περίοδο δηλαδή που το παιδί αρχίζει να αποκτά την ικανότητα για συντονισμένη σωματική κίνηση και διανοητική λειτουργία. Αν το παιδί νιώθει ότι οι γονείς και τα γύρω του πρόσωπα αναγνωρίζουν την ανάγκη του να ενεργεί με το δικό του τρόπο και με το δικό του ρυθμό, αναπτύσσει το συναίσθημα ότι ασκεί έλεγχο επάνω στον εαυτό του και στο περιβάλλον και ότι έχει αποκτήσει αυτονομία. Αντίθετα αν το παιδί νιώθει ότι οι

γονείς του δείχνουν υπερπροστατευτική διάθεση και δεν το αφήνουν να αυτενεργεί, αναπτύσσει το συναίσθημα της ντροπής και της αμφιβολίας. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Από τη γέννηση έως και το δεύτερο έτος του το άτομο σύμφωνα με την οντογενετική ανάπτυξη της νόησης του **Piaget**, βρίσκεται στην **αισθησιοκινητική περίοδο**. Στην περίοδο αυτή η γνωστική λειτουργία είναι πραξιακή και στηρίζεται αποκλειστικά σε απλές αισθητηριακές και κινητικές δραστηριότητες. Το άτομο δεν έχει ακόμα την ικανότητα να αναπαριστά εσωτερικώς τον εξωτερικό κόσμο απλώς χρησιμοποιεί μια υποτυπώδη αναγνωριστική μνήμη. Η κατανόηση του κόσμου στηρίζεται στην άμεση τοποχρονική με τα υλικά αντικείμενα και τις ενέργειες που σχετίζονται με αυτά στο άμεσο χωροχρονικό περιβάλλον. Για την επίλυση ενός προβλήματος, το άτομο στη φάση αυτή στηρίζεται αποκλειστικά σε ό,τι εκείνη τη στιγμή αντιλαμβάνεται με τις αισθήσεις και τις αισθήσεις και με τη διακίνηση του ίδιου του σώματος του και των υλικών αντικειμένων στο άμεσο παρόν. (Παρασκευόπουλος, 1985)

2.1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής, ανά τομέα ανάπτυξης, είναι δυνατό να συνοψιστούν ως εξής:

Γνωστική ανάπτυξη : Μέσα στον πρώτο χρόνο της ζωής το βρέφος διαμορφώνει μια σειρά από γνωστικά σχήματα τα οποία του επιτρέπουν να ενεργεί στο περιβάλλον του αποτελεσματικά και να εκτελεί εμπρόθετες ενέργειες. Κατορθώνει να πειραματίζεται με τα μέσα που διαθέτει για να επιλύσει ένα πρόβλημα. Στην φάση αυτή στηρίζεται κυρίως στις αισθήσεις του και στους υλικούς χειρισμούς των πραγμάτων, μια και δεν διαθέτει ακόμα την ικανότητα του συμβολισμού. Η γνωστική ανάπτυξη στηρίζεται στις διαδικασίες της αφομοίωσης και της προσαρμογής.

Αφομοίωση είναι μια διαδικασία μέσω της οποίας ο οργανισμός ενσωματώνει εμπειρίες σε ήδη υπάρχοντα σχήματα, οργανώσεις, γνώσεις που διαθέτει. Προσαρμογή είναι η διαδικασία τροποποίησης των ήδη υπάρχοντων σχημάτων, ώστε το άτομο να μπορεί να ανταποκριθεί σε νέες απαιτήσεις που του θέτει το περιβάλλον του.

Η γνωστική ανάπτυξη της περιόδου αυτής μπορεί να χωριστεί σε τέσσερις φάσεις:

Πρώτη φάση (0–1 μηνών) : στην αρχή της ζωής η συμπεριφορά του βρέφους είναι σε μεγάλο βαθμό τυχαία, χωρίς κάποιο συγκεκριμένο στόχο. Δεν υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση ανάμεσα στον εαυτό και το περιβάλλον. Χρησιμοποιεί επαναληπτικά τις αντανεκλαστικές συμπεριφορές που διαθέτει (αρπάζει για παράδειγμα οτιδήποτε ακουμπά το χέρι του ξανά και ξανά), επανάληψη η οποία συμβάλλει στην εξάσκηση και την ενίσχυση αυτών των ικανοτήτων.

Δεύτερη φάση (2 – 4 μηνών) : το μωρό αρχίζει να μπορεί να χρησιμοποιεί ταυτόχρονα περισσότερες από μια αντανακλαστικές κινήσεις. Παρακολουθεί με τα μάτια ένα αντικείμενο που κινείται και συγχρόνως προσπαθεί να το πιάσει. Πρόκειται για μια διαδικασία η οποία είναι σε μεγάλο βαθμό τυχαία, μέσα από την οποία όμως αρχίζει να αποκτά μια πρώτη αίσθηση της έννοιας της αιτιότητας. Οι δραστηριότητες στην φάση αυτή περιστρέφονται γύρω από το σώμα του.

Τρίτη φάση (5 – 9 μηνών) : το μωρό αρχίζει να ενδιαφέρεται για αντικείμενα και γεγονότα έξω από το σώμα του, τα οποία χρησιμοποιεί ως πηγή πληροφόρησης. Προσπαθεί να συντονίσει και να κατευθύνει τις κινήσεις του, για να πετύχει κάτι. Αν για παράδειγμα χτυπήσει τυχαία ένα παιχνίδι που κρέμεται από την κούνια του και αυτό παράγει έναν ήχο, τότε θα προσπαθήσει να το χτυπήσει ξανά για να ακούσει πάλι τον ήχο. Το ενδιαφέρον του δηλαδή μετατοπίζεται από την πράξη καθ' αυτή στα αποτελέσματα της.

Τέταρτη φάση (10 –12 μηνών): το μωρό αντιλαμβάνεται ξεκάθαρα τα πράγματα ως ξεχωριστά από το ίδιο και αρχίζει να χρησιμοποιεί μαθημένες συμπεριφορές για να επιλύσει ένα πρόβλημα. Στην φάση αυτή η πρόθεση προηγείται της πράξης.

Μια ακόμα σημαντική κατάκτηση της περιόδου αυτής είναι η απόκτηση της έννοιας της σταθερότητας, μονιμότητας του αντικειμένου: στην αρχή της ζωής οτιδήποτε βρίσκεται έξω από το οπτικό του πεδίο, είναι για το μωρό ανύπαρκτο.

Μετά τους έξι μήνες το μωρό αρχίζει να ψάχνει για ένα αντικείμενο που βγαίνει από το οπτικό του πεδίο και το αναζητά αν δει να το κρύβουν. (www.childmentalhealth.gr)

Σωματική ανάπτυξη : Η σημαντικότερη εξέλιξη στον τομέα αυτόν είναι ότι το παιδί, στην αρχή του δεύτερου έτους αρχίζει να βαδίζει, να απομακρύνεται από αλλά και να προσεγγίζει – πρόσωπα και πράγματα με τη δική του βούληση.(Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας)

Το νεογέννητο είναι περίπου το 1/20 του μεγέθους του ενηλίκου. Μέσα στον πρώτο χρόνο της ζωής (που είναι μια περίοδος ταχύτατης ανάπτυξης), το αρχικό του βάρος θα τριπλασιαστεί και το ύψος του θα αυξηθεί κατά το 1/2 του αρχικού. Βάρος και ύψος παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό συμμεταβολής. Θα πρέπει όμως να τονιστεί ότι υπάρχουν σημαντικές ατομικές διαφορές. (www.childmentalhealth.gr)

Η πορεία σωματικής ανάπτυξης αυτής της ηλικίας είναι στερεότυπη, αυτογενής και έχει κατεύθυνση από «πάνω προς τα κάτω» και από «μέσα προς τα έξω» (δηλ. πρώτα αναπτύσσεται το κεφάλι και ο κορμός και μετά τα άκρα). (www.paidorama.com)

Κινητική ανάπτυξη : Στον τομέα αυτό πραγματοποιούνται αναπτυξιακές αλλαγές (πχ. το παιδί παίρνει βάρος, ύψος με ταχύτατο ρυθμό) που καθιστούν το παιδί ικανό να πραγματοποιεί κάθε μέρα όλο και πιο πολύπλοκες κινήσεις, με κορύφωση την κατάκτηση του σωματικού ελέγχου και την υπερνίκηση της βαρύτητας, με άλλα λόγια να σταθεί όρθιο και να κινηθεί. (www.paidorama.com)

Το βρέφος μπορεί ήδη από την γέννηση, να εκτελεί μια ποικιλία κινήσεων με διάφορα μέρη του σώματος, μπορεί να κινεί τα μάτια του, το πρόσωπο, τα χέρια και τα πόδια του. Επιπλέον διαθέτει μια σειρά αντανακλαστικών κινήσεων, αυτόματων δηλαδή απαντήσεων σε συγκεκριμένα ερεθίσματα, πάνω στις οποίες χτίζονται με το πέρασμα των μηνών ολοένα και πιο περίπλοκα σχήματα συμπεριφοράς (σφίγγει τα δάχτυλα γύρω από ένα αντικείμενο, πιπιλίζει την θηλή). Το νεογέννητο μωρό μπορεί και κινεί τα χέρια και τα πόδια του, όχι όμως τον λαιμό και τον κορμό του.

Σταδιακά μπορεί και ανασηκώνει το πηγούνι του όταν είναι μπρούμυτα (1^{ος} μήνας) και στην συνέχεια το στήθος του (2ο με 3ο μήνα), ενώ τον 4^ο μήνα μπορεί και κρατά την ράχη του σχεδόν ίσια, όταν κάποιος το κρατά, στους 6^ο μήνα αρχίζει να μπορεί να κάθεται μόνο του και στον 8^ο μήνα μπορεί και κάθεται μόνο του ,στον 9^ο μήνα μπορεί να στέκεται όρθιο όταν κάποιος το υποβαστάζει και στην συνέχεια στηριζόμενο σε έπιπλα , τέλος τον 10^ο μήνα αρχίζει να μπουσουλά και γύρω στον 11ο με 12ο μήνα αρχίζει να κάνει τα πρώτα βήματα μόνο του και να περπατά όταν το κρατούν με δύο χέρια. (www.childmentalhealth.gr)

Γλωσσική ανάπτυξη : Το πρώτο έτος της ζωής του παιδιού αποτελεί ένα είδος προπαρασκευαστικής περιόδου, με προγλωσσικά κυρίως στοιχεία που ετοιμάζουν την εμφάνιση των πρώτων λέξεων με σαφές εννοιολογικό περιεχόμενο, κάπου στο τέλος του πρώτου έτους. Τους πρώτους δύο μήνες της ζωής το βρέφος παράγει κυρίως άναρθρες κραυγές και ήχους που οφείλονται σε καταστάσεις του σώματος (πείνα, νύστα, πόνος).

Η κυριότερη μορφή φωνούμενου ήχου, το οποίο όμως δείχνει να μην έχει άμεση σχέση με την απόκτηση της γλώσσας, είναι το κλάμα. Από τον τρίτο μήνα και μετά αρχίζει και παράγει ήχους που φωνολογικά προσεγγίζουν τον ανθρώπινο λόγο, τα ψελλίσματα. Πρόκειται για εκφραστικές εκδηλώσεις, οι οποίες δεν αποσκοπούν στην μεταβίβαση κάποιου μηνύματος, ούτε έχουν εννοιολογικό περιεχόμενο. Είναι ένα είδος λαρυγγόφωνων δοκιμών, ασκήσεις των φωνητικών οργάνων που παρουσιάζεται ως εγγενής αντίδραση.

Στην αρχή ο αριθμός των γλωσσικών φθόγγων που χρησιμοποιούν είναι περιορισμένος, σταδιακά όμως διευρύνεται και εμπλουτίζεται. Αρχικά υπάρχει μεγαλύτερη αναλογία φωνηέντων και στην συνέχεια βαθμιαία αυξάνει και ο αριθμός των συμφώνων. Η συχνότητα τους αυξάνεται και κορυφώνεται περίπου τον δέκατο μήνα, οπότε σταδιακά αρχίζουν να μειώνονται καθώς εμφανίζονται οι πρώτες λέξεις, συνήθως επαναλαμβανόμενες συλλαβές ή μονοσύλλαβες λέξεις.
(www.childmentalhealth.gr)

Ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη : Η οργάνωση του ψυχισμού του βρέφους γίνεται σταδιακά μέσω της σχέσης που αναπτύσσει το βρέφος με την μητέρα του και στην συνέχεια με τον πατέρα του και σημαντικά πρόσωπα που συμμετέχουν στην φροντίδα του.

Η αλληλεπίδραση που αναπτύσσεται γίνεται εφικτή χάρη στις ικανότητες αντίληψης, μάθησης και επικοινωνίας που διαθέτει το βρέφος από πολύ νωρίς, οι οποίες εμπλουτίζονται με το πέρασμα των μηνών. Μέσω της αλληλεπίδρασης χτίζεται ένα σύστημα επικοινωνίας το οποίο επιτρέπει στους γονείς να αρχίσουν σιγά σιγά να κατανοούν τις αντιδράσεις, τις επιθυμίες και την συναισθηματική κατάσταση του μωρού τους και συγχρόνως να του μαθαίνουν νέες αντιδράσεις και σχήματα συμπεριφοράς. Σημαντικό ορόσημο στην συναισθηματική ανάπτυξη του μωρού, είναι ο απογαλακτισμός καθώς βάζει τέλος στην αποκλειστική, συμβιωτική σχέση που μέχρι εκείνη την στιγμή το βρέφος είχε με την μητέρα του και αποτελεί έτσι το πρώτο βήμα στην εξατομίκευσή του. (www.childmentalhealth.gr)

Κοινωνική ανάπτυξη : Πρώτη ένδειξη του βρέφους για τα πρόσωπα του περιβάλλοντος είναι το χαμόγελο (2^{ος} μήνας) με το οποίο μεταβιβάζει το μήνυμα ότι «όλα βαίνουν καλώς» και είναι ευχαριστημένο. Στη συνέχεια αναπτύσσεται η **προσκόλληση**, ο στενός συναισθηματικός δεσμός με το πρόσωπο που το φροντίζει (κυρίως τη μητέρα). (Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας)

Το χαμόγελο το οποίο αρχικά είναι αντανακλαστικό, μια μηχανική κίνηση των μυών, εξελίσσεται μετά τον τρίτο μήνα σε απάντηση σε ένα γνώριμο πρόσωπο. Αποτελεί έτσι μια μορφή επικοινωνίας και συναισθηματικής απάντησης στο περιβάλλον, η οποία συμβάλλει καθοριστικά στην ενίσχυση του δεσμού με τους γονείς του. Τέλος γύρω στον 6ο με 8ο μήνα κάνει την εμφάνιση του το "άγχος των ξένων". Το μωρό δεν χαμογελά πια, ούτε προσεγγίζει όποιον ενήλικα το πλησιάζει, (όπως μπορεί να έκανε μέχρι τότε), αλλά παρουσιάζει συμπεριφορές αποφυγής. Η συμπεριφορά αυτή σηματοδοτεί το γεγονός ότι το μωρό μπορεί πια να διαφοροποιήσει τα πρόσωπα του περιβάλλοντος του και συγχρόνως το γεγονός ότι έχει εγκαταστήσει ένα στέρεο δεσμό με τους γονείς του. (www.childmentalhealth.gr)

Εμφανή σημάδια προσκόλλησης δείχνει το βρέφος όταν α) χαίρεται να είναι κοντά σε κάποιο πρόσωπο, αναστατώνεται με την απουσία του και δείχνει τη χαρά του όταν εκείνο εμφανίζεται και β) φοβάται και "διαμαρτύρεται" με την παρουσία ξένων προσώπων στο περιβάλλον του. Ως προς το είδος και την ποιότητα της, η προσκόλληση διακρίνεται σε ασφαλή και ανασφαλή. **Ασφαλής** λέγεται η προσκόλληση όταν το βρέφος επιδιώκει να είναι κοντά στην μητέρα του, διαμαρτύρεται όταν εκείνη εξαφανίζεται και ικανοποιείται όταν εκείνη (χαμογελάει, πηγαίνει κοντά της), όταν εκείνη επανεμφανίζεται. (Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας)

Αντίθετα, το παιδί με **ανασφαλή** προσκόλληση δεν ικανοποιείται με την επανεμφάνιση της μητέρας και έτσι δείχνει απόμακρο, είτε άλλοτε αρνείται την επαφή και άλλοτε την επιδιώκει με έντονο τρόπο. Η συναισθηματική και η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του βρέφους, κυρίως η προσκόλληση, φαίνεται πως επηρεάζεται άμεσα από χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος. (Σχέσεις Σχολείου- Οικογένειας)

Παιδιά των οποίων οι μητέρες δεν έχουν ένα σταθερό πρόγραμμα στη φροντίδα τους ή παιδιά με περιορισμένες ευκαιρίες για διαπροσωπικές σχέσεις είναι πιθανό να αναπτύξουν ανασφαλή προσκόλληση, με αρνητικές συνέπειες στις μεταγενέστερες διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Είναι σημαντικό να υπάρχει μία καλή σχέση του βρέφους με τους γονείς του, οι οποίοι θα πρέπει να ικανοποιούν τις συναισθηματικές τους ανάγκες, να το αποδέχονται και να το φροντίζουν. Φαίνεται πως για τα βρέφη η αγάπη των γονέων τους είναι σημαντικότερη από τα παιχνίδια που έχει στη διάθεσή του. (Σχέσεις Σχολείου- Οικογένειας)

2.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΝΗΠΙΑΚΗΣ – ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Η νηπιακή ηλικία εκτείνεται από το 3^ο έως το 5^ο ή 6^ο έτος της ηλικίας. Αρχίζει μετά το τέλος της βρεφικής ηλικίας –όταν το παιδί παύει να είναι εντελώς εξαρτημένο και ανήμπορο, αλλά επιδιώκει και κατακτά μια αυξανόμενη αυτονομία και αυτάρκεια - και τελειώνει με την είσοδο του παιδιού στο σχολείο – όταν πλέον το παιδί είναι έτοιμο να επιδοθεί στη συστηματική εργασία και μάθηση. Ανάμεσα στα δύο αυτά χρονικά ορόσημα πραγματοποιείται μια πλούσια εξέλιξη, με αποτέλεσμα το νήπιο να είναι εντελώς διαφορετικό από το βρέφος. (Παρασκευόπουλος, 1985)

2.2.1 FREUD – ERIKSON – PIAGET – KOHLBERG

Σύμφωνα με την ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη του **Freud** από το 3^ο έως και το 7^ο έτος το παιδί βρίσκεται στο **φαλλικό στάδιο** και αποκτά επίγνωση των διαφορών στα γεννητικά όργανα μεταξύ των δύο φύλων καθώς συνειδητοποιεί και την αγάπη του προς τους γονείς. Η αγάπη όμως αυτή παύει να κατευθύνεται και προς τους δύο γονείς και αναπτύσσεται μια βαθμιαία αυξανόμενη στοργή και προσκόλληση προς το γονέα του αντίθετου φύλου. Το αγόρι αρχίζει να νιώθει μια νέα μορφή αγάπης προς τη μητέρα και να θεωρεί ως αντίζηλο τον πατέρα συγχρόνως όμως να βιώνει έντονα συναισθήματα ενοχή και φόβου τιμωρίας για τις αιμομικτικές του αυτές διαθέσεις (Οιδιπόδειο σύμπλεγμα).

Ομοίως, το κορίτσι αρχίζει να προσκολλάται στον πατέρα και να θεωρεί αντίζηλο την μητέρα (σύμπλεγμα Ηλέκτρας). Στο τέλος της περιόδου αυτής επέρχεται η λύση του Οιδιπόδειου συμπλέγματος με την ταύτιση του παιδιού με τον γονέα του ίδιου φύλου. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Οι αναπτυξιακές κρίσεις του εγώ του **Erikson** συμπίπτουν με την **πρωτοβουλία – ενοχή** με την περίοδο του 3^{ου} έως και του 6^{ου} έτους, κατά την οποία οι κινητικές δραστηριότητες και οι διανοητικές πράξεις του παιδιού δεν αποτελούν αντιδράσεις σε παρορμητικά ερεθίσματα του περιβάλλοντος, αλλά είναι προϊόν ενεργητικής πρωτοβουλίας του ίδιου του παιδιού. Αν το παιδί νιώθει ότι τα πρόσωπα του περιβάλλοντος ενθαρρύνουν και ενισχύουν την αυτόβουλή του αυτή εξερεύνηση του περιβάλλοντος, αναπτύσσει το συναίσθημα της πρωτοβουλίας. Αντίθετα, αν το παιδί νιώθει θεωρούν τις πρωτοβουλίες του αυτές ενοχλητικές, γελοίες ή ανάρμοστες, αναπτύσσει το συναίσθημα ενοχής. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Σύμφωνα με την οντογενετική ανάπτυξη του **Piaget** από το 3^ο έως και το 6^ο έτος εκτίνεται η **προσυλλογιστική περίοδος**. Στην περίοδο αυτή αρχίζει, με τη βοήθεια της γλώσσας, να εμφανίζεται η συμβολική λειτουργία, η αναπαράσταση δηλαδή του εξωτερικού κόσμου με εσωτερικές πνευματικές εικόνες και να δραστηριοποιείται η ανακλητική μνήμη. Το άτομο μπορεί να χρησιμοποιεί ως γνωστικό υλικό γεγονότα που δεν είναι αναγκαίο να συμβαίνουν «στο παρόν και στο εδώ» και να προβαίνει, όχι μόνο σε εξωτερικούς χειρισμούς αντικειμένων αλλά ακόμη και σε εσωτερικούς χειρισμούς των πνευματικών τους απεικονίσεων. Όμως στην περίοδο αυτή τόσο οι πνευματικές εικόνες όσο και οι εσωτερικοί χειρισμοί τους δεν έχουν συνέπεια και σταθερότητα. Η σκέψη κυριαρχείται από τον εγωκεντρισμό (ερμηνεία του κόσμου με βάση μόνο την προσωπική σκοπιά) και κινείται μεταγωγικός (αυθαίρετη σύνδεση του μερικού με το μερικό). Η περίοδος αυτή αποτελείται από δύο επιμέρους περιόδους : την προεγνωσιολογική περίοδο (3^ο και 4^ο έτος) και τη διαισθητική περίοδο (5^ο και 6^ο έτος). (Παρασκευόπουλος 1985)

Κατά τον **Kohlberg** και τα στάδια ανάπτυξης της ηθικότητας το άτομο προσχολικής ηλικίας βρίσκεται στο **επίπεδο 1** δηλαδή στο **προηθικό στάδιο**. Το παιδί κάνει ηθικές κρίσεις βασισμένες αποκλειστικά στις επικείμενες ποινές ή αμοιβές. Τα ηθικά κριτήρια είναι απόλυτα και καθορίζονται από τα ισχυρά πρόσωπα του περιβάλλοντος του παιδιού (γονείς).

Στάδιο 1^ο: Ηθική εστιασμένη στην τιμωρία και την υπακοή : Οι πράξεις του παιδιού καθοδηγούνται από την επιθυμία του να αποφύγει την τιμωρία. Οι φυσικές συνέπειες της πράξης καθορίζουν κατά πόσο είναι ηθική ή ανήθικη μια πράξη.

Στάδιο 2^ο: Ηθική του αφελούς συντελεστικού ηδονισμού : Οι πράξεις που φέρουν ευχάριστα αποτελέσματα είναι ηθικές, ενώ όσες απολήγουν σε δυσάρεστα αποτελέσματα είναι ανήθικες. Το παιδί δείχνει κάποιο

ενδιαφέρον για τις ανάγκες των άλλων, αλλά μόνο για να εξασφαλίσει ό,τι επιθυμεί από τους άλλους, μόνο αν υπάρχει δυνατότητα ανταπόδοσης. (Παρασκευόπουλος 1985)

2.2.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής, ανά τομέα ανάπτυξης, είναι δυνατό να συνοψιστούν ως εξής:

Γνωστική ανάπτυξη: Κατά τη νηπιακή ηλικία η νοητική ανάπτυξη διέρχεται την περίοδο της προσυλλογιστικής σκέψης. Η περίοδος αυτή αποτελείται από δύο επιμέρους φάσεις: α) την προενοιολογική σκέψη (3^ο και 4^ο έτος) και β) την διαισθητική σκέψη (5^ο και 6^ο έτος). (Παρασκευόπουλος 1985)

Στη βρεφική ηλικία η γνωστική λειτουργία στηρίζεται αποκλειστικά στα άμεσα δεδομένα των αισθήσεων και στις κινητικές αντιδράσεις (αισθησιοκινητική περίοδος). Στο τέλος της βρεφικής ηλικίας (18^{ος} μήνας - 2^ο έτος) πραγματοποιείται μία θυελλώδης μεταμόρφωση στο γνωστικό κόσμο του παιδιού: εμφανίζεται η συμβολική λειτουργία. Το παιδί τώρα μπορεί να παράγει εσωτερικά σύμβολα, πνευματικές εικόνες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν τα αντικείμενα και τα συμβάντα, ακόμη και όταν είναι αντιληπτικός απόντα. Στην ηλικία αυτή αρχίζει να γίνεται μετάπλαση του εξωτερικού κόσμου σε πνευματικό κόσμο. Η διάνοηση, από αντιληπτική που ήταν κατά τη βρεφική ηλικία γίνεται παραστατική. Η γνωστική αυτή αλλαγή του παιδιού είναι καταφανής στην εμφάνιση της ανακλητικής μνήμης (κατά τη βρεφική ηλικία η μνήμη ήταν μόνο αναγνωριστική), του συμβολικού παιχνιδιού και της γλώσσας. (Παρασκευόπουλος 1985)

Η εμφάνιση της συμβολικής λειτουργίας αποτελεί κορυφαίο αναπτυξιακό επίτευγμα, γιατί η χρήση συμβόλων δίνει στη σκέψη λειτουργική ευκαμψία και πλαστικότητα. Το νήπιο μπορεί να στηρίζεται όχι μόνο στα αντιληπτικά δεδομένα, αλλά και σε αναπλάσεις χωροχρονικά απομακρυσμένες και σε προγραμματικούς σχεδιασμούς του

μέλλοντος. Μπορεί να προβαίνει σε συνεξέταση ευρύτερου κύκλου πιθανών λύσεων, γιατί μπορεί να χειρίζεται τα πράγματα όχι μόνο σε εξωτερικές εκδηλώσεις, αλλά και εσωτερικά μπορεί να σκέπτεται για τα πράγματα. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Είναι η περίοδος που δύο στις τρεις προτάσεις του παιδιού ξεκινούν με το πως και το γιατί. Η σκέψη του γεννά απορίες και αναζητά απαντήσεις οι οποίες όμως δεν είναι πάντα απόρροια λογικής. Είναι η ηλικία που η σκέψη των παιδιών διακατέχεται από αρκετή φαντασία και εγωκεντρισμό. (www.paidorama.gr)

Σωματική ανάπτυξη : Κατά τη νηπιακή ηλικία η αύξηση του σώματος δεν παύει να παρουσιάζει τις εντυπωσιακές αλλαγές της βρεφικής ηλικίας. Ο ρυθμός έχει επιβραδυνθεί, η ανάπτυξη όμως, ενώ κατά την βρεφική ηλικία ήταν στερεότυπη και επηρεαζόταν περισσότερο από την ωρίμανση, στη φάση αυτή είναι πιο ποικίλη και είναι περισσότερο αποτέλεσμα της άσκησης και της προσωπικής εμπειρίας. Γι' αυτό, οι ατομικές διαφορές γίνονται ολοένα και μεγαλύτερες. Στο 2^ο έτος το μέσο ύψος είναι 80 εκ. και το μέσο βάρος 12 κιλά. Στα επόμενα 4-5 χρόνια η ετήσια αύξηση του ύψους θα είναι 7-8 εκ. και του βάρους 1-1½ κιλό. Στο 6^ο έτος το βρέφος έχει αποκτήσει το 1/3 του τελικού του βάρους και τα 3/5 του τελικού του ύψους. Τα αγόρια, σε σύγκριση με τα κορίτσια, είναι ψηλότερα και βαρύτερα, οδεύουν όμως προς τις τελικές τους διαστάσεις με βραδύτερο ρυθμό από ότι τα κορίτσια (π.χ. το 60% του τελικού τους βάρους τα αποκτούν τα μεν αγόρια στο 4^ο έτος ενώ τα κορίτσια στα 2½ χρόνια). (Παρασκευόπουλος, 1985)

Χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου είναι η ομαλοποίηση των σωματικών αναλογιών. Το παιδί παύει να έχει την εικόνα «νάνου» που είχε στη βρεφική ηλικία, τα άκρα μεγαλώνουν και ο σωματότυπος παίρνει σχεδόν την τελική του μορφή. (www.paidorama.gr)

Κινητική ανάπτυξη : Στη νηπιακή ηλικία ο άνθρωπος είναι περισσότερο κινητικός από ποτέ!

Το νήπιο δεν περιορίζεται στην κατάκτηση του σώματος και των κινήσεων του, αλλά διεκδικεί να κατακτήσει και τον κόσμο γύρω του τρέχοντας, ανεβοκατεβαίνοντας σκάλες, σκαρφαλώνοντας, και γενικά δοκιμάζοντας καθετί που του κινεί την περιέργεια.

Οι γονείς σε αυτό το στάδιο της «ανακάλυψης» καλούνται να αφήσουν τα παιδιά τους ελεύθερα να πειραματιστούν.

Φυσικά, σε αυτή την ηλικία, δεν έχουν επίγνωση των κινδύνων που μπορεί να διατρέχουν ούτε αίσθηση του φόβου, οπότε πρέπει να λαμβάνουμε παράλληλα τα μέτρα μας προκειμένου να τα προστατεύουμε.

Αν και ο γονέας φοβάται ότι το παιδί του μπορεί να πέσει και να χτυπήσει, καλό είναι να λάβει τα μέτρα του και σε πολλές περιπτώσεις που δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος, να μην εκδηλώσει την ανησυχία του στο παιδί και να το αφήσει να πειραματιστεί. (www.paidorama.gr)

Γλωσσική ανάπτυξη : Στην αναπτυξιακή αυτή περίοδο το παιδί βάζει τον κόσμο του σε τάξη με βάση την κατηγοριοποίηση και τις προέννοιες και προβαίνει σε λογικές, τουλάχιστον κατ' αρχήν, δηλώσεις με βάση τον μεταγωγικό (αναλογικό) συλλογισμό.

Πέρα από τις ποσοτικές διαφοροποιήσεις (αύξηση λεξιλογίου, μεγαλύτερες προτάσεις), ο λόγος του νηπίου εμφανίζει ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό: Είναι εγωκεντρικός. Το νήπιο, όταν συνομιλεί με κάποιον, δε φαίνεται να παίρνει υπόψη του την ύπαρξη ακροατή. Δείχνει να θεωρεί ότι ο ακροατής μπορεί να βλέπει ή να γνωρίζει τα πράγματα που το ίδιο βλέπει ή γνωρίζει. (Σχέσεις Σχολείου – οικογένειας).

Έτσι, ο λόγος του παιδιού 3-4 ετών εξυπηρετεί περισσότερο τις ανάγκες του ίδιου του παιδιού παρά τη λειτουργία της επικοινωνίας μεταξύ δύο προσώπων. Η "αδυναμία" αυτή (γνωστική και όχι γνώρισμα της προσωπικότητας) ξεπερνιέται βαθμιαία από το 4^ο έτος και μετά.

Μια περίπτωση γλωσσικής ανάπτυξης που αξίζει της προσοχής μας είναι το δίγλωσσο παιδί. Το ερώτημα που θέτουν πολλοί γονείς (συνήθως μεικτών γάμων) είναι κατά πόσον μπορεί ή και πρέπει να "διδάσκεται" στο παιδί μια δεύτερη γλώσσα και, αν ναι, σε ποια ηλικία.

Η απάντηση της σύγχρονης έρευνας είναι ότι το θέμα της διγλωσσίας πρέπει να αντιμετωπίζεται θετικά: Το παιδί, από την αρχή ακόμη της ζωής του, μπορεί να αρχίσει να μαθαίνει μια δεύτερη γλώσσα. Αυτό μπορεί να γίνει είτε συγχρόνως -ταυτόχρονη εκμάθηση δύο γλωσσών- είτε διαδοχικά (διαδοχική εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας μετά την πρώτη –π.χ. μέχρι τα 3 έτη η πρώτη και αμέσως μετά και η δεύτερη).

(Συμβουλευτική Γονέων).

Ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη: Η νηπιακή ηλικία αποκαλείται πολλές φορές “πρώτη εφηβεία” καθώς οι “τάσεις αυτονομίας” που χαρακτηρίζουν τη νηπιακή ηλικία θυμίζουν εκείνες της εφηβείας.

Το παιδί στην προσπάθειά του να αυτονομηθεί και να χειριστεί τις δεξιότητες που απέκτησε, ξεπερνά πολλές φορές τα όρια.

Από τη βρεφική παιδικότητα περνά σε μια απίστευτη ενεργητικότητα έχοντας συχνά εκρήξεις θυμού, ζήλιας, πείσμα, ανυπακοή, μη δικαιολογημένες φοβίες και όλα αυτά σε μεγάλο βαθμό.

Όλη αυτή η κατάσταση διαταράσσει την ηρεμία του σπιτιού, αλλά δεν αποτελεί λόγο ανησυχίας καθώς σιγά-σιγά υποχωρεί (προς το τέλος της νηπιακής ηλικίας). Το μόνο που χρειάζεται είναι να εφοδιαστούν οι γονείς με υπομονή!

Ένα άλλο κομμάτι που αναπτύσσεται σε αυτή τη φάση είναι η κοινωνικότητα του παιδιού καθώς διευρύνεται ο κοινωνικός του κύκλος, γνωρίζει άτομα εκτός του οικογενειακού του περιβάλλοντος και αρχίζει να συνειδητοποιεί την ύπαρξη κανόνων, ευχαρίστησης και υποχρεώσεων μέσα από το παιχνίδι. (www.paidorama.gr)

Κοινωνική ανάπτυξη : Το παιδί, κατά την προσχολική ηλικία σημειώνει προόδους όσον αφορά την κοινωνική του ανάπτυξη, στην οποία καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν οι διαπροσωπικές σχέσεις και ανταλλαγές μεταξύ παιδιού, ατόμων του αμέσου περιβάλλοντός του (γονέων, αδελφών κ.λ.π) και συνομηλίκων του.

Έτσι το παιδί μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον με την όλη οργάνωση της οικογενειακής ζωής και τις ανταλλαγές μεταξύ των μελών, μαθαίνει κοινωνικές συμπεριφορές, όπως το να πειθαρχεί, να υποτάσσεται, να αντιτίθεται, να επιτίθεται, να αποφεύγει, να απευθύνεται στον άλλο. (Συμβουλευτική Γονέων)

Από την άλλη πλευρά οι συνομηλικοί με τους οποίους πλέον το παιδί έρχεται σε συχνή επαφή και επικοινωνία, είτε στο σχολικό πλαίσιο (νηπιαγωγείο, παιδικός σταθμός), είτε σε άλλους χώρους, το βοηθούν σημαντικά στην κοινωνικοποίησή του.

Έτσι το παιδί όταν βρίσκεται στον ίδιο χώρο με συνομηλικούς μαθαίνει να απευθύνεται σε αυτούς, να συνυπάρχει, να δέχεται την παρουσία του άλλου.

Στην αρχή αυτής της περιόδου το παιδί αυτής της ηλικίας

Νιώθει μεν ικανοποίηση από την παρουσία συνομηλίκων, τους οποίους αποζητά, όμως δεν παίζει πολύ μαζί τους και συνήθως δεν είναι συνεργάσιμο, κυρίως, όσον αφορά το παιχνίδι.

Φαίνεται ότι το παιδί αυτής της ηλικίας, προτιμά να παίζει μόνο του, αλλά με την παρουσία των άλλων παιδιών, γι' αυτό και το παιχνίδι αυτό το ονομάζουμε μοναχικό και παράλληλο.

Έτσι δεν μπορεί να συνεργαστεί με τα άλλα παιδιά και όλα μαζί μοιάζουν σαν τους ψαράδες που κάθονται δίπλα δίπλα στην άκρη της

θάλασσας, αλλά ο καθένας ψαρεύει για δικό του λογαριασμό, με το καλάμι του.

Στην ηλικία αυτή τα παιδιά φτιάχνουν μικρές ομάδες των δύο ή τριών, ατόμων, οι οποίες είναι εφήμερες, χαλαρές και διαλύονται με την ίδια ευκολία με την οποία συντίθενται.

Παρόλα αυτά η παρουσία των συνομηλίκων είναι απαραίτητη και προς το τέλος της προσχολικής περιόδου το παιδί αρχίζει να γίνεται περισσότερο συνεργάσιμο και κοινωνικό.

Στην όλη κοινωνικοποίηση του παιδιού βοηθάει πολύ η φοίτησή του στο νηπιαγωγείο, όπου θα του δοθεί η δυνατότητα, πέραν των ανταλλαγών με συνομηλίκους, να κοινωνικοποιηθεί σημαντικά, μέσω της οργάνωσης πολλών και ποικίλων δραστηριοτήτων. (Συμβουλευτική Γονέων).

Ανάπτυξη της προσωπικότητας : Τα ιδιοσυγκρασιακά χαρακτηριστικά που περιγράφηκαν για τη βρεφική ηλικία ανευρίσκονται, ασφαλώς, και στη νηπιακή ηλικία. Αυτό που πρέπει να σημειωθεί και να γνωρίζουν οι γονείς είναι ότι υπάρχουν μεγάλες ατομικές διαφορές στα γνωρίσματα αυτά και το εύρος του τι θεωρείται φυσιολογική συμπεριφορά είναι αρκετά μεγάλο.

Από το άλλο μέρος, οι ψυχοδυναμικές θεωρίες προβλέπουν για την ηλικιακή αυτή φάση το φαλλικό στάδιο (θεωρία του Freud) ή το στάδιο της πρωτοβουλίας (θεωρία του Erikson). Ειδικότερα ακόμα κατά την φροϋδική θεωρία, το παιδί «ανακαλύπτει» τα γεννητικά του όργανα (που γίνεται η ερωτογενής ζώνη) και βιώνει το λεγόμενο Οιδιπόδειο Σύμπλεγμα (για αγόρια) ή Σύμπλεγμα της Ηλέκτρας (για κορίτσια). Το φαινόμενο αυτό υποθέτει πως το παιδί εμφανίζει γύρω στα τέσσερα χρόνια ένα είδος ψυχοσεξουαλικής προσκόλλησης με το γονέα του αντίθετου φύλου (και βλέπει ως αντίζηλο το γονέα του ίδιου φύλου). Η σύγκρουση τελικώς λύεται με την ταύτιση του παιδιού προς το γονέα του ίδιου φύλου. Κατά τη θεωρία του Erikson, το παιδί των 3-6 ετών, αφού περάσει επιτυχώς από τα στάδια της βασικής εμπιστοσύνης (1^ο έτος) και της αυτονομίας (2^ο-3^ο έτος), αρχίζει πλέον να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για κατάστρωση σχεδίων και επίτευξη σκοπών. Ο κίνδυνος εδώ έγκειται στο ότι είτε το παιδί μπορεί να το «παρατραβήξει», είτε οι γονείς να θέτουν υπερβολικούς περιορισμούς στις δραστηριότητες του παιδιού.

Τέλος, στην περίοδο αυτή το νήπιο κατανοεί την έννοια του φύλου στο οποίο το ίδιο ανήκει. (Σχέσεις Σχολείου- Οικογένειας)

2.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Η Σχολική Ηλικία ή αλλιώς Δεύτερη Παιδική Ηλικία εκτείνεται από το 6^ο έτος ως την ηλικία που το άτομο γίνεται σεξουαλικά ώριμο (ως το 11^ο έτος για τα κορίτσια και το 13^ο έτος για τα αγόρια). Αρχίζει με την εμφάνιση των πρώτων μόνιμων δοντιών και την είσοδο του παιδιού στο σχολείο και τελειώνει με την έναρξη της ενήβωσης (την πρώτη έμμηνη ρύση στα κορίτσια και την πρώτη εκσπερμάτωση στα αγόρια) (Παρασκευόπουλος, 1985).

Όπως σε κάθε ηλικία, έτσι και στη σχολική αναπτύσσονται κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε καθένα από τους τέσσερις τομείς ανάπτυξης (βιοσωματικός - κινητικός, γνωστικός, ψυχοσυναισθηματικός, κοινωνικός), ενώ οι Freud, Erikson, Piaget, Kohlberg δίνουν τη δική τους θεώρηση για τα χαρακτηριστικά αυτά. (Παρασκευόπουλος, 1985)

2.3.1 FREUD – ERIKSON – PIAGET – KOHLBERG

Σύμφωνα με τον Freud η σχολική ηλικία χαρακτηρίζεται από το **Στάδιο της Λανθάνουσας Σεξουαλικότητας**, κατά το οποίο το άτομο στρέφεται προς τα πρόσωπα και τα πράγματα του ευρύτερου περιβάλλοντός του, αποκτά ποικίλες γνώσεις και δεξιότητες και ενισχύει το Υπερεγώ. Το στάδιο αυτό είναι μια περίοδος εσωτερικής γαλήνης πριν από την καταιγίδα της ήβης(Παρασκευόπουλος, 1985).

Για τον Erikson κάθε στάδιο ορίζεται από ένα θετικό και ένα αρνητικό στοιχείο, κάθε ένα από τα οποία ορίζει τους δύο εναλλακτικούς πόλους που θα καταλήξει κάθε άτομο ανάλογα με τις επιδράσεις που δέχεται.

Έτσι ονομάζει **Φιλοπονία – Κατωτερότητα** την περίοδο που το παιδί πρέπει να αποκτήσει τις σχολικές γνώσεις και δεξιότητες και να μάθει να συνεργάζεται με τους συνομηλικούς του. Αν το περιβάλλον του παιδιού (η οικογένεια και το σχολείο) ενθαρρύνει το ενδιαφέρον και τον ενθουσιασμό του να γνωρίσει τον κόσμο γύρω του, θα αναπτυχθεί στην ψυχή του το συναίσθημα της εργατικότητας και φιλοπονίας. Αν όμως, το περιβάλλον θεωρεί τις προσπάθειες αυτές του παιδιού ως «αταξίες», το παιδί θα δημιουργήσει το συναίσθημα της κατωτερότητας (Παρασκευόπουλος, 1985).

Σύμφωνα με τον Piaget η ηλικία αυτή είναι η **Περίοδος της Συγκεκριμένης Σκέψης**, όπου η γνωστική λειτουργία του ατόμου στηρίζεται σε νοητικές πράξεις και συλλογισμούς που ανταποκρίνονται στους κανόνες της καθαρής λογικής (κατηγοριοποιήσεις, σειροθετήσεις, αρίθμηση). Οι νοητικές όμως πράξεις είναι δυνατό να γίνουν μόνο σε συγκεκριμένα πράγματα και στο

άμεσο παρόν. Η σκέψη, δηλαδή, είναι προσκολλημένη στο άμεσο και συγκεκριμένο και δεν μπορεί να προσεγγίσει την καθαρή αφαίρεση(Παρασκευόπουλος, 1985).

Τέλος, ο Kohlberg υποστηρίζει πως χαρακτηριστικό γνώρισμα αποτελεί η **Συμβατική Ηθική** που αποτελείται από δύο στάδια:

1. **Ηθική του Καλού Παιδιού:** Οι πράξεις πρέπει να συμφωνούν με τις προσδοκίες της στενότερης ομάδας (οικογένεια, σχολείο, ομάδα συνομηλίκων). Το παιδί συμμορφώνεται για να αποφύγει την αποδοκιμασία και την απόρριψη της και η ηθικότητα κάθε πράξης κρίνεται από την ευαρέσκεια ή τη δυσαρέσκεια που προκαλεί στους άλλους.
2. **Ηθική της Έννομης Τάξης:** Το ενδιαφέρον του παιδιού εστιάζεται στην ευρύτερη κοινωνική ομάδα (κοινωνία, κράτος). Ως ηθικό κρίνεται αυτό που λέει ο νόμος, η εκτέλεση του καθήκοντος, και ο σεβασμός προς την εξουσία.(Παρασκευόπουλος, 1985)

2.3.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής, ανά τομέα ανάπτυξης, είναι δυνατό να συνοψιστούν ως εξής:

Βιοσωματικός – Κινητικός Τομέας: Στην ηλικία αυτή βλέπουμε να μειώνεται ο ρυθμός αύξησης σε ότι αφορά τα σωματικά μέλη και πραγματοποιείται περισσότερο ποιοτική μεταβολή αντί για ποσοτική. Ενώ στις προηγούμενες ηλικίες στόχος ήταν η ανάπτυξη των μελών εκείνων που απαρτίζουν το άτομο, τώρα το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στην τελειοποίησή τους και στην ρύθμιση των βιοσωματικών και ψυχικών λειτουργιών. (www.paidorama.com).

Μπορούμε να πούμε πως πρόκειται για ένα είδος ανάπαυλας ανάμεσα στην έντονη αύξηση της προσχολικής ηλικίας και στο ορμητικό ξέσπασμα της ήβης. Στον τομέα αυτόν παρατηρείται επίσης για πρώτη φορά μια σαφής διαφορά φύλου: Τα αγόρια είναι περισσότερο κινητικά από τα κορίτσια (Συμβουλευτική Γονέων).

Σχετικά τώρα με τις αλλαγές του σώματος, πιο αναλυτικά παρουσιάζεται ταχεία αύξηση στα κάτω άκρα και τα οστά του προσώπου. Έτσι, το παιδί φαίνεται να «επιμηκύνεται» και να χάνει τη μορφή του «κοντοπόδαρου νάνου» της νηπιακής ηλικίας. Επίσης, το πάχος μειώνεται και κατανέμεται σε περισσότερα μέρη του σώματος, και έτσι το παιδί χάνει τη «νηπιακή λόρδωση». Στο 7^ο έτος το παιδί δίνει την εντύπωση του «ψηλολέεκα». Ο σωματότυπος είναι είδη σαφής από το 6^ο έτος. Από την ηλικία αυτή μπορούμε να καθορίσουμε, με ικανοποιητική βεβαιότητα, τις τελικές διαστάσεις του σώματος. Επίσης, αναπτύσσονται τα αισθητήρια όργανα και το παιδί αποκτά τη μόνιμη οδοντοφυΐα (Παρασκευόπουλος, 1985).

**Μπορούμε να πούμε πως η ανάπτυξη του παιδιού ακολουθεί τρεις
βασικές κατευθύνσεις:**

1. Από αντανακλαστική γίνεται σκόπιμη και ελεγχόμενη
2. Από μαζική και γενικευμένη γίνεται μερική και εξειδικευμένη και
3. Από αμφίπλευρη γίνεται ετερόπλευρη. (Παρασκευόπουλος, 1985)

**Οι κινήσεις την περίοδο αυτή αποκτούν όχι μόνο σταθερότητα, αλλά
και χάρη. Έτσι, οι κύριες διαστάσεις της κινητικής ανάπτυξης είναι:**

- § Η ισχύς, δηλαδή το ποσό της δύναμης που μπορεί να παράγει το άτομο
  - § Η ετοιμότητα αντιδράσεως, δηλαδή ο χρόνος που μεσολαβεί από το ερέθισμα ως την έναρξη της κίνησης
  - § Η ταχύτητα κινήσεως
  - § Η ακρίβεια και
  - § Η ευκαμψία του σώματος
- (Παρασκευόπουλος, 1985)

Γνωστικός Τομέας : Εδώ πραγματοποιείται το μεγαλύτερο άλμα, από τη δαισθητική λογική της νηπιακής ηλικίας, στην αποκέντρωση της αντίληψης και στις αναστρέψιμες νοητικές πράξεις. Ήδη από το 7^ο έτος, το παιδί αρχίζει να παρουσιάζει για πρώτη φορά συνεπή και σταθερή λογική. Αρχίζει να κατακτά πλείστα γνωστικά σχήματα, όπως της ιεράρχησης και της σειροθέτησης. Πρώτη κατακτάται η έννοια της ποσότητας και του αριθμού στο 7^ο ή 8^ο έτος, ενώ ακολουθεί η διατήρηση του όγκου στο 11^ο ή 12^ο έτος. Η σκέψη όμως ακόμα παρουσιάζει λειτουργικές αδυναμίες. Παραμένει ακόμα δέσνια της συγκεκριμένης πραγματικότητας. Δεν μπορεί να χειριστεί ακόμα αφηρημένες έννοιες και τυπικά λογικά σχήματα. Επίσης, στην περίοδο αυτή οι παντός είδους ατομικές διαφορές στη νοημοσύνη γίνονται πιο αισθητές και αντανακλώνται στην πρόοδο του παιδιού στα σχολικά μαθήματα. (Παρασκευόπουλος, 1985).

Στη γλωσσική ανάπτυξη, σημαντική βελτίωση παρατηρείται στο λεξιλόγιο και το εννοιολογικό περιεχόμενο των λέξεων, στη σύνταξη και την μορφολογία, στην ευσυνείδητη αξιοποίηση της γλώσσας. Επίσης, σημαντικό επίτευγμα αποτελεί η απόκτηση των δεξιοτήτων της ανάγνωσης και της γραφής. (Παρασκευόπουλος, 1985).

Ενδιαφέρουσα τέλος, είναι η ανάπτυξη της ηθικότητας στη σχολική ηλικία: το παιδί κρίνει τι είναι καλό ή κακό με βάση τα κριτήρια των άλλων (π. χ μελών της οικογένειας) και με το τι οι άλλοι αναμένουν από το ίδιο. Είναι ένα είδος ηθικής του “καλού παιδιού” που λέγεται στάδιο της συμβατικής ηθικής. (Σχέσεις σχολείου – οικογένειας).

Συναισθηματικός Τομέας : Το παιδί έχει μέχρι στιγμής επιτύχει ικανοποιητική βασική εμπιστοσύνη, αυτονομία και πρωτοβουλία και τώρα είναι έτοιμο να επιδοθεί στην φιλοπονία και στην παραγωγικότητα. Νιώθει χαρά όταν ολοκληρώνει τις δραστηριότητές του και αρχίζει να βιώνει την ευχαρίστηση που συνεπάγεται η απόκτηση μιας δεξιότητας και να χαίρεται όταν είναι παραγωγικό. Αν όμως δεν κατορθώσει να ικανοποιήσει την ανάγκη του αυτή για φιλοπονία και παραγωγικότητα, θα δημιουργήσει συναισθήματα κατωτερότητας και ανεπάρκειας (Παρασκευόπουλος, 1985).

Συμπερασματικά, το παιδί της σχολικής ηλικίας, μπαίνοντας σε μια νέα περίοδο, βιώνει θετικά, αλλά και αρνητικά συναισθήματα, όπως:

- Ø Στοργής και αγάπης
- Ø Οργής, μίσους και άλλα

Επίσης διαμορφώνει μια συναισθηματική σχέση με του συνομιλήκους του τη φίλια, η οποία εμπεριέχει ένα συναίσθημα αμοιβαίας στοργής και αγάπης, αλλά και μια μεγάλη εσωτερική ικανοποίηση.(Σχολή Γονέων)

Κοινωνικός Τομέας: Εδώ πραγματοποιούνται σημαντικές μεταβολές. Ενώ πριν τα ενδιαφέροντα του παιδιού είχαν επίκεντρο τον εαυτό του και τους γονείς του, τώρα στρέφονται προς τους συνομηλίκους. Τα παιδιά στην ηλικία αυτή σχηματίζουν ομάδες, στις οποίες οι ενήλικες δεν είναι ευπρόσδεκτοι. Στην ηλικία αυτή το παιχνίδι γίνεται ακόμη περισσότερο οργανωμένο, παιχνίδι με κανόνες, όπου κάθε παιδί έχει ρόλο και συμμορφώνεται σε κανόνες που έχουν συμφωνηθεί από όλους.(Σχέσεις σχολείου- οικογένειας).

Κάθε ομάδα συνήθως αποτελείται από άτομα του ίδιου φύλου (ομόφυλες ομάδες), έχει τη δική της κρυφή γλώσσα και το δικό της κώδικα συμπεριφοράς. Επίσης, ο αριθμός των παιδιών στην ομάδα μειώνεται βαθμιαία, οι σχέσεις γίνονται πιο στενές και δημιουργούνται οι πρώτες μόνιμες φιλίες.(Σχέσεις σχολείου- οικογένειας).

Το παιδί εγκαταλείπει τον προσωπικό του χώρο και επιδιώκει να ενταχθεί και να γίνει αποδεκτό από την ομάδα σε μια αμφίδρομη σχέση με τους συνομηλίκους. Οι γονείς, ο δάσκαλος και οι άλλοι ενήλικοι είναι ακόμα σημαντικά πρόσωπα για το παιδί, αλλά σε χωροχρονικά περιορισμένο πλαίσιο. Επίσης, την περίοδο αυτή παύει η μονοκρατορία της οικογένειας. Το σχολείο γίνεται σημαντικός παράγοντας κοινωνικοποίησης του παιδιού. Εκεί το παιδί θα αντιμετωπίσει μια αντικειμενικότερη μεταχείριση και όχι, όπως πριν, τη μεροληπτική αντιμετώπιση των γονέων. Το παιδί αποκτά καλύτερη αυτογνωσία. Το σχολείο θα επενεργήσει ως παράγοντας ομαλοποίησης της μονόπλευρης μεταχείρισης των γονέων και έτσι το υπερπροστατευμένο παιδί θα νιώσει ότι παράλληλα προς το «εγώ» υπάρχει και το «εμείς» και ότι δεν έχουμε μόνο απαιτήσεις που οι άλλοι πρέπει να μας ικανοποιούν, αλλά και υποχρεώσεις προς τους άλλους, τις οποίες εμείς πρέπει να εκπληρώνουμε. Αξιοσημείωτο είναι να πούμε πως μια ειδική περίπτωση στις διαπροσωπικές σχέσεις αποτελούν τα δημοφιλή παιδιά. Η δημοτικότητα είναι ένα σύνολο γνωρισμάτων που συμβάλλουν στην ανάδειξη ενός παιδιού στην ηγεσία της ομάδας. Τα δημοφιλή παιδιά περιγράφονται ως φιλικά, συνεργάσιμα,

εξωστρεφή, με καλή σχολική επίδοση, εξωτερικώς εμφανίσιμα και γενικώς ως άτομα με καλές κοινωνικές δεξιότητες. Επίσης, έρευνες, δείχνουν ότι τα δημοφιλή παιδιά προέρχονται από οικογένειες που ενισχύουν την αυτοεκτίμηση του παιδιού, αποθαρρύνουν την επιθετικότητα και την αντικοινωνική συμπεριφορά, χρησιμοποιούν ελάχιστα την τιμωρία, δείχνουν στοργή στο παιδί και του παρέχουν ευκαιρίες για παιχνίδι με άλλα παιδιά.(Σχέσεις σχολείου- οικογένειας).

Στον αντίποδα βρίσκονται τα παιδιά που οι γονείς τους είναι αδιάφοροι και απορριπτικοί και αυτά θα βρουν όμως στην σχολική κοινότητα πρόσφορο έδαφος για κοινωνική αποδοχή και αναγνώριση. (Παρασκευόπουλος, 1985).

Γενικότερα από το παιδί της σχολικής ηλικίας αναμένεται να επιδείξει τα ακόλουθα **εξελικτικά επιτεύγματα**, τα οποία αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την προσωπική του ευτυχία και απαραίτητη υποδομή για ένα ομαλό πέρασμα στην εφηβεία. **Αυτά είναι:**

- Να αποκτήσει τις βασικές σχολικές γνώσεις και δεξιότητες
- Να διευρύνει και να ενισχύσει τις κινητικές δεξιότητες που απαιτούνται για την ενεργό συμμετοχή του στα συνήθη οργανωμένα παιχνίδια και αγωνίσματα
- Να αποκτήσει δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης και συνήθειες της καθημερινής ζωής και να επιδεικνύει ένα βαθμό αυτάρκειας και ανεξαρτησίας από την οικογένεια
- Να μπορεί να δημιουργεί και να διατηρεί φιλικές σχέσεις με ενηλικούς έξω από την οικογένεια
- Να επιδεικνύει ενδιαφέρον για τους συνομηλίκους, να επιδιώκει τη συντροφιά τους και τη αποδοχή τους
- Να συνειδητοποιήσει τον κοινωνικό ρόλο του φύλου του
- Να επιδεικνύει ενδιαφέρον για τη ηθική τάξη της κοινότητας στην οποία ζει και να διαθέτει κανόνες ηθικής ζωής

- Να γνωρίσει τους διάφορους κοινωνικούς θεσμούς και να πάρει στάση απέναντι στους θεσμούς αυτούς
- Να αποκτήσει μια θετική στάση έναντι του εαυτού του ως αναπτυσσόμενου οργανισμού
- Να ενδιαφέρεται για την περαιτέρω ενίσχυση και προαγωγή των γνωστικών του λειτουργιών και να είναι παραγωγικό. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Τομέας της προσωπικότητας: στην ηλικία αυτή το παιδί εμφανίζει όλα τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας του ενήλικου, όπως αυτά περιγράφονται από το Μοντέλο των Πέντε Παραγόντων: εξωστρέφεια, προσήγεια, συναισθηματική σταθερότητα, ευσυνειδησία και δεκτικότητα σε (νέες) εμπειρίες.(Παρασκευόπουλος, 1985)

Το ψυχικά υγιές παιδί έχει μέχρι στιγμής επιτύχει ικανοποιητική βασική εμπιστοσύνη, αυτονομία και πρωτοβουλία και τώρα είναι έτοιμο να επιδοθεί στην φιλοπονία και στην παραγωγικότητα(το παιδί κερδίζει την επιδοκιμασία των άλλων με την παραγωγικότητά του).(Σχέσεις σχολείου - οικογένειας).

Στην περίοδο αυτή αρχίζει να συνειδητοποιεί την έννοια του καθήκοντος και την ανάγκη για επιτεύγματα. Στην προηγούμενη φάση ένιωθε χαρά όταν μπορούσε με δική του πρωτοβουλία να επιλέγει τις δραστηριότητές του και να αρχίζει να τις εκτελεί, χωρίς όμως να ενδιαφέρεται για την ολοκλήρωσή τους. Τώρα νιώθει χαρά μόνο όταν τις ολοκληρώνει. Αρχίζει να βιώνει την ευχαρίστηση που συνεπάγεται, η απόκτηση μιας δεξιότητας και να χαίρεται όταν είναι παραγωγικό. Αν όμως δεν κατορθώσει να ικανοποιήσει την ανάγκη του αυτή για φιλοπονία και παραγωγικότητα, θα δημιουργήσει συναισθήματα κατωτερότητας και ανεπάρκειας.(Σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας)

2.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Η εφηβεία είναι η περίοδος της ζωής του ανθρώπου που αρχίζει με το τέλος της παιδικής ηλικίας και οδηγεί στην ενηλικίωση. Ως αφετηρία της εφηβικής ηλικίας θεωρούμε το χρονικό σημείο που το άτομο αρχίζει να είναι ικανό για αναπαραγωγή (περίπου 11° έτος για τα κορίτσια, 13° για τα αγόρια) και ως πέρασ αυτής, το χρονικό σημείο που το άτομο είναι έτοιμο να αναλάβει και να υποστηρίξει το ρόλο του ενήλικου. Η εφηβική ηλικία είναι η τελευταία φάση της ανάπτυξης, το τελευταίο στάδιο στην πορεία του ατόμου προς την ωριμότητα. Αποτελεί το πέρασμα από τον κόσμο της ανεμελιάς και της εξάρτησης, στον κόσμο του ενήλικου που χαρακτηρίζεται από υπευθυνότητα και αυτοδιαχείριση. Το πέρασμα αυτό δε γίνεται «εν μια νυκτί», αλλά βαθμιαία σε ένα διάστημα 7-8 ετών.

Κατά τη διάρκεια της ο έφηβος βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο που άλλοτε συμπεριφέρεται ως ενήλικας και άλλοτε ως παιδί. Παρά το μεταβατικό της χαρακτήρα, η εφηβική ηλικία αποτελεί μια ξεχωριστή αναπτυξιακή περίοδο, με ειδικά αναπτυξιακά γνωρίσματα και ειδικούς αναπτυξιακούς στόχους, που την διαφοροποιούν από τις άλλες εξελικτικές περιόδους.(Παρασκευόπουλος, 1985)

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι είναι μια εξελικτική φάση που κατά τη διάρκεια της συμβαίνουν βιολογικές, σωματικές, και ψυχολογικές μεταβολές που επηρεάζουν και διαμορφώνουν :

- Τη συμπεριφορά του εφήβου
- Τη στάση του απέναντι στους άλλους, ενήλικες και συνομήλικους
- Τις απόψεις και τις ιδέες του απέναντι σε αρχές και αξίες που επικρατούν στην κοινωνία όπου ζει.(Συμβουλευτική Γονέων)

2.4.1 FREUD – ERIKSON – PIAGET – KOHLBERG

Κατά την ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη του **Freud** από το 12^ο έτος και μετά αρχίζει το στάδιο της **ετερόφυλης σεξουαλικότητας**, κατά το οποίο το άτομο στρέφεται προς τα μέλη του αντίθετου φύλου για να εκφράσει την αγάπη του και για να αναπαραγάγει απογόνους. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Σύμφωνα με τις αναπτυξιακές κρίσεις του εγώ κατά τον Erikson το άτομο από το 12^ο έως και το 20^ο έτος της ηλικίας του βρίσκεται στο στάδιο της ταυτότητας – σύγχυση ρόλων. Στη φάση αυτή το άτομο έχει αποκτήσει την συλλογιστική του και μπορεί να διαμορφώνει θεωρίες και φιλοσοφικά συστήματα που συνενώνουν σε ένα αρμονικό σύνολο αντιθετικές πτυχές της κοινωνικής συμβίωσης και να συνθέτουν ένα πρότυπο ιδεώδους κοινωνίας. Αν ο έφηβος κατορθώσει να συνενώσει, σε ένα ενιαίο όλο, όλες της προηγούμενες εμπειρίες του και να δώσει την προοπτική της συνέχειας από το παρελθόν στην προετοιμασία για το μέλλον, θα αποκτήσει μια ικανοποιητική ταυτότητα, μια σαφή εικόνα του ποιος είναι, από που προήλθε και που κατευθύνεται. (Συμβουλευτική Γονέων)

Αν όμως ο έφηβος είτε λόγω κακών συγκυριών κατά τα προηγούμενα στάδια είτε λόγω δυσχερών κοινωνικών συνθηκών, δεν κατορθώσει να διαμορφώσει μια σαφή εικόνα του Εγώ, καταλαμβάνεται από σύγχυση ρόλων και κρίση της ταυτότητας, γιατί έτσι δε γνωρίζει ποιος είναι από πού προήλθε και πού κατευθύνεται. (Συμβουλευτική Γονέων)

Από το 12^ο και έως και το 16^ο έτος της ηλικίας του το άτομο σύμφωνα με την οντογενετική θεωρία του **Piaget** βρίσκεται στο στάδιο **αφαιρετικής σκέψης**. Στην περίοδο αυτή η νόηση στηρίζεται σε προτάσεις που η αλήθεια τους κρίνεται με βάση όχι πλέον αναγκαστικά το συγκεκριμένο εμπειρικό περιεχόμενό τους αλλά με βάση την καθαρά λογική τους δομή. Το άτομο μπορεί να χρησιμοποιεί τον υποθετικό – παραγωγικό συλλογισμό χωρίς

αναφορά στις άμεσες εποπτείες. Η αφαιρετική σκέψη εμφανίζεται στα χρόνια της εφηβείας και διαφαίνεται στην έντονη κριτική στάση του εφήβου στο ενδιαφέρον του για τη διατύπωση θεωριών και την προσήλωσή του στο μέλλον.(Παρασκευόπουλος, 1985)

Σύμφωνα με τον Kohlberg και τα στάδια ανάπτυξης της ηθικότητας το άτομο της εφηβικής ηλικίας βρίσκεται στο 3^ο επίπεδο δηλαδή αυτό της αυτόνομης ηθικής.

Στο επίπεδο αυτό το άτομο καθορίζει τι είναι ηθικό και τι ανήθικο, χωρίς να δεσμεύεται από τις πεποιθήσεις της ομάδας ή των ισχυρών προσώπων και από την επιθυμία του για ταύτιση με την ομάδα. Οι πράξεις του κρίνονται και κατανοούνται εσωτερικώς, με κριτήρια αξιολογικά και πρότυπα που ο ίδιος έχει σκεφτεί, αποδεχτεί και εξωτερικεύσει. Ηθικό είναι ό,τι αντιστοιχεί προς του εσωτερικούς αυτούς κανόνες που αυτοβούλως και αυτοπροερέτως έχει υιοθετήσει το άτομο, ανεξάρτητα από την άμεση κοινωνική επιδοκιμασία ή αποδοκιμασία που προκαλούν οι κανόνες αυτοί.(Παρασκευόπουλος, 1985)

Στο 5^ο στάδιο της ηθικής του κοινωνικού συμβολαίου το άτομο αναγνωρίζει ότι οι νόμοι μιας κοινωνίας είναι συμβατικότητες και ότι μπορούν να αλλάξουν. Ενδιαφέρεται για τη δημιουργία νόμων που θα μεγιστοποιούν την ευημερία του ατόμου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάγκη για δημοκρατικά θεσπισμένους νόμους, για ανθρώπινα δικαιώματα. Ενδιαφέρεται για συστηματική αλλαγή, για αλλαγή νομοκανονιστική, για αλλαγή εκ των έδων του συστήματος. Ο κακός νόμος πρέπει να αλλάζει και όχι να παραβαίνεται. (Συμμορφώνεται για να αποφύγει τις επικρίσεις του αμερόληπτου παρατηρητή που κρίνει με βάση το γενικό καλό).(Παρασκευόπουλος, 1985)

Στο 6^ο στάδιο της ηθικής των προσωπικών αρχών έμφαση δίνεται στην ατομική συνείδηση και στους προσωπικής εκλογής ηθικούς κανόνες. Ηθικό είναι ότι προκαλεί εσωτερική ικανοποίηση και ανήθικο είναι ότι προκαλεί αυτοκαταδίκη. Μπορεί κανείς να πειθαρχεί στους νόμους και να νιώθει ενοχή,

γιατί παραβιάζονται οι προσωπικές του πεποιθήσεις. Τα οικουμενικά δικαιώματα των ανθρώπων είναι ανεξάρτητα από τους στενότερους κοινωνικούς σκοπούς μιας συγκεκριμένης ομάδας. Ο άνθρωπος ως ψυχοπνευματική ύπαρξη αποτελεί το ανώτερο αγαθό. (Συμβουλευτική Γονέων)

2.4.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής, ανά τομέα ανάπτυξης, είναι δυνατό να συνοψιστούν ως εξής:

Βιοσωματικός τομέας: Σ' αυτή την ηλικία ο έφηβος παρατηρεί το σώμα του ν' αλλάζει με ταχύτατο ρυθμό και σε όλες τις παραμέτρους του (ύψος, βάρος, αναλογίες, λειτουργία οργάνων) με σημαντικότερη αλλαγή την ωρίμανση της γενετήσιας λειτουργίας. (www.paidorama.com)

Οι μεταλλαγές της ήβης είναι τόσο απότομες και καθολικές, που δίνουν την εντύπωση ότι η εφηβεία είναι όπως την αποκαλεί ο J.J Rousseau, «δεύτερη γέννηση». Αν και ο χαρακτηρισμός αυτής θεωρείται σήμερα υπερβολικός, εντούτοις είναι αναμφισβήτητο ότι η εφηβεία είναι το μεγαλύτερο βιολογικό γεγονός μετά τη γέννηση. Είναι, λοιπόν, αξιοσημείωτο να τονίσουμε ότι οι βιοσωματικές μεταβολές της εφηβείας οφείλονται στην επενέργεια ορμονών των ενδοκρινών αδένων και κυρίως της υπόφυσης και των γεννητικών αδένων. Ορισμένες από τις μεταβολές αυτές αναφέρονται σε εξωτερικά φυσιολογικά χαρακτηριστικά και είναι ορατές, ενώ άλλες συμβαίνουν σε εσωτερικά όργανα και λειτουργίες και δεν είναι εμφανής. (www.childmentalhealth.gr)

Μια από τις πιο χαρακτηριστικές βιοσωματικές μεταβολές στη φάση αυτή είναι η απότομη και ραγδαία αύξηση των διαστάσεων του σώματος (αυξητικό τίναγμα της εφηβείας). Απ' όσα έχουμε αναφέρει ως τώρα βγαίνει εύκολα το συμπέρασμα, ότι πρόκειται για μια ηλικία με πολλές ανακατατάξεις σε όλους τους τομείς και κυρίως στον ψυχολογικό όπου το άτομο βιώνει ραγδαία την αλλαγή π.χ. στο σώμα του χωρίς να προλάβει να διαμορφώσει το "βιοσωματικό είδωλο", δηλαδή την εικόνα του. (www.paidorama.com)

Τέλος πρέπει να αναφέρουμε πως η ακολουθία, η σειρά με λίγα λόγια με την οποία εμφανίζονται οι διάφορες βιοσωματικές αλλαγές της εφηβείας, είναι σχεδόν ίδια σε όλα τα άτομα, όμως τόσο ο χρόνος έναρξης όσο και η διάρκεια, η ένταση και ο αριθμός των αλλαγών διαφέρουν από άτομο σε άτομο. Διαφορές επίσης έχουν παρατηρηθεί και μεταξύ ατόμων απο διαφορετικά μορφωτικά-οικονομικά στρώματα ή με διαφορετική γενική κατάσταση υγείας ή με διαφορετικό είδος διατροφής κ.α.. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Γνωστικός τομέας : Σ' αυτή τη φάση ο έφηβος πετυχαίνει την τελική απελευθέρωση της σκέψης του από το συγκεκριμένο, το υλικό της σκέψης του αποτελούν οι αφηρημένες έννοιες και η κατεύθυνση του συλλογισμού του αλλάζει : Αντί από το μερικό προς το γενικό τώρα εκκινεί από το γενικό και κατόπιν επιχειρεί να διαπιστώσει αν κάτι ισχύει στο μερικό, στην πραγματικότητα. Το σημαντικό για τον έφηβο δεν είναι πλέον τι συμβαίνει αλλά τι θα μπορούσε να συμβεί, καθώς ανακαλύπτει το πιθανό, το "δυνατόν γενέσθαι". Άμεση συνέπεια των νέων νοητικών ικανοτήτων του εφήβου είναι ότι μεταβάλλονται οι σχέσεις του με τους άλλους : Δεν δέχεται πλέον την αυθεντία των ενηλίκων, δύσκολα συμμορφώνονται προς αρχές και νόμους έξωθεν επιβαλλομένους, αμφισβητεί ή και απορρίπτει την γνώμη τους, αφού δεν εκπροσωπεί παρά μόνον μια από τις πολλές γνώμες που θα μπορούσαν να διατυπωθούν για το ίδιο θέμα.(Σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας)

Συναφής είναι και ο εγωκεντρισμός της εφηβικής ηλικίας : ο έφηβος αφενός νιώθει ότι γίνεται το κέντρο της προσοχής των άλλων (φανταστικό ακροατήριο), πράγμα που του αυξάνει το άγχος και την αμηχανία και αφετέρου έχει την αίσθηση ότι ο ίδιος είναι μια ξεχωριστή, μοναδική περίπτωση (αίσθηση παντοδυναμίας).(Σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας)

Η δεύτερη μορφή εγωκεντρισμού ερμηνεύει, εν μέρει τουλάχιστον, τη ριψοκίνδυνη συμπεριφορά του εφήβου, ο οποίος θεωρεί ότι δε μπορεί να του προκαλέσουν προβλήματα αυτές οι μορφές συμπεριφοράς (εξαρτισιογόνες ουσίες, οδήγηση, αλκοόλ, κ.ο.κ). Ο έφηβος δεν ικανοποιείται πλέον με τα πράγματα όπως είναι γύρω του. Το άνοιγμα της σκέψης του στο χώρο των πολλών πιθανών λύσεων και δυνατοτήτων τον κάνει σκεπτικιστή για ότι συμβαίνει γύρω του. Η δεδομένη πραγματικότητα δεν είναι η μόνη λύση, αλλά μια από τις πολλές λύσεις.

Από πραγματιστής που ήταν κατά τη σχολική του ηλικία, τώρα έγινε ιδεαλιστής, συνεχώς προκαλώντας τους γονείς και τους δασκάλους του με τις επίμονες εναντιώσεις και ερωτήσεις του τύπου : «γιατί να μην είναι τα

πράγματα κατ' αυτόν ή εκείνον ή τον άλλο τρόπο. Βασικό υλικό της σκέψης του δεν είναι μόνο ότι υπάρχει τώρα ή ότι υπήρχε στην πραγματικότητα, αλλά και ότι θα μπορούσε να υπάρξει. Χάρη στη νέα του αυτή γνωστική δομή, ο έφηβος θα μπορεί να κατασκευάζει νέες θεωρίες και συστήματα για το άτομο και την κοινωνία, και έτσι να ζει όχι μόνο στο παρόν αλλά και στο μέλλον. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Συναισθηματικός τομέας: Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου είναι η φόρτιση και η συναισθηματικού κόσμου των εφήβων. Ο Αμερικανός ψυχολόγος Stanley Hall περιγράφει την εφηβεία ως την περίοδο "των καταιγίδων και των έντονων εσωτερικών συγκρούσεων". Εκρήξεις θυμού, τάσεις αυτονομίας, ταλάντωση μεταξύ ακραίων συναισθημάτων (τη μια στιγμή χαρούμενος, την άλλη θλιμμένος), διαμόρφωση ιδανικών, είναι στοιχεία της εφηβικής ψυχοσύνθεσης. Σ' αυτή τη φάση το παιδί "δοκιμάζει" ζωές για να βρει πια του ταιριάζει ή αλλιώς προσπαθεί να αποκτήσει αυτό που ο Eriksson αποκαλεί «ταυτότητα του εγώ». (Συμβουλευτική Γονέων)

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε πως στον έφηβο καταγράφεται γενικότερα μια αλληλοδιαδοχή μεταξύ έντονων συναισθηματικών καταστάσεων, θετικών και αρνητικών. Επίσης η εφηβεία χαρακτηρίζεται από τη γέννηση των ερωτικών συναισθημάτων. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Κοινωνικός τομέας: Η εφηβεία είναι μια περίοδος που παρατηρείται έντονα η τάση για ανεξαρτητοποίηση από του ενήλικες καθώς και η έντονη προσήλωση στις ομάδες με άτομα της ίδιας ηλικίας και ιδιοσυγκρασίας.

Είναι η φάση που το παιδί αποξενώνεται από τους γονείς του και έχει ανάγκη για αυτονομία και κοινωνική αναγνώριση. Επίσης είναι η περίοδος που αναπτύσσεται μεγάλο ενδιαφέρον για το άλλο φύλο και την συνεύρεσή του με αυτό.

Εκτός όμως από όλα αυτά, σε αυτή τη φάση πρέπει να πούμε ότι ο έφηβος περιορίζεται σε λιγότερους φίλους(σε σχέση με το παρελθόν), με τους οποίους όμως διατηρεί μια στενή σχέση, μοιράζεται σκέψεις και αξίες και τους οποίους χρησιμοποιεί ως «αντίβαρο» στην επιρροή της οικογένειας. Η τελευταία, πάντως, δεν παύει να αποτελεί ένα σημαντικό σημείο αναφοράς του εφήβου, παρ' όλες τις δυσκολίες στις σχέσεις τους (εφήβου – γονέων).(Συμβουλευτική Γονέων)

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε πως τα δύο μέρη έχουν αντιτιθέμενους στόχους:

Οι μεν έφηβοι ζητούν αυτονομία και ελευθερία να αποφασίζουν για τον εαυτό τους, οι δε γονείς συχνά αρνούνται να τους αναγνωρίσουν το δικαίωμα να δρουν ανεξάρτητα και πέραν των δικών τους αντιλήψεων και επιθυμιών.

Εδώ βρίσκεται και το πιο δύσκολο κομμάτι που πρέπει να χειριστούν σωστά οι γονείς, γιατί εάν υπάρχει συνέχεια διαφωνία με κάθε επιλογή του παιδιού θα δημιουργηθεί ένας φαύλος κύκλος και το πιθανότερο είναι το παιδί από αντίδραση και μόνο να κάνει όλο και χειρότερες επιλογές. Είναι σημαντικό, λοιπόν, το παιδί να νιώθει ότι είναι ελεύθερο.

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως πρέπει να μένει ανεξέλεγκτο.

(ελευθερία χωρίς όρια είναι ασυδοσία, το κλειδί για μια ισορροπημένη σχέση είναι η ισορροπία)!(www.childmentalhealth.gr)

Κλείνοντας αυτό το κομμάτι, είναι δυνατόν να πούμε πως η οικογένεια αποτελεί ακόμα και σήμερα στις προηγμένες κοινωνίες ένα είδος γέφυρας ανάμεσα στον έφηβο και στην κοινωνία, τόσο μέσω της λειτουργίας τους προς το κοινωνικό – πολιτιστικό περιβάλλον, όσο και μέσω της επίδρασης τους στην οργάνωση και δόμηση του ψυχισμού των εφήβων.(Συμβουλευτική Γονέων)

Τομέας της προσωπικότητας : Ο έφηβος , πρώτον , αναμένεται να επιδείξει ενδιαφέρον για (και να προχωρήσει σε μια νέα σχέση με)το **άλλο φύλο**, κάτι που αντιπροσωπεύεται στη θεωρία του Freud από το στάδιο της **γενετήσιας σεξουαλικότητας**. Δεύτερον, θα πρέπει να διαμορφώσει μια νέα, ολοκληρωμένη, **ταυτότητα του εγώ**, μέχρι το τέλος αυτής της περιόδου.(Συμβουλευτική Γονέων)

Αυτό σημαίνει ότι ο έφηβος θα πρέπει να προβεί σε ώριμες ψυχοσεξουαλικές επιλογές, να προσαρμοστεί στις νέες αλλαγές του σώματός του, να ξεκινήσει τη διαδικασία μιας επαγγελματικής επιλογής και να αναζητήσει νέες προσωπικές ιδέες και αξίες για τον κόσμο που τον περιβάλλει. (Παρασκευόπουλος, 1985)

Όταν τα παραπάνω γίνονται με ατομική αναζήτηση εμπειριών, δόκιμη και τελική δέσμευση, μιλάμε για **κατακτημένη ταυτότητα**, που είναι η προτιμότερη, ψυχικά υγιέστερη διαδικασία.

Αντίθετα, όταν τα παραπάνω χαρακτηριστικά υιοθετούνται από αντίστοιχες ιδέες και αξίες ενηλίκων (κυρίως των γονέων) χωρίς προσωπική εμπλοκή τότε μιλάμε για **δοτή ταυτότητα**.(Συμβουλευτική Γονέων)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΓΟΝΕΙΣ

3.1 Η ΜΗΤΕΡΑ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΗΛΙΚΙΕΣ

Ο ρόλος της μητέρας στην διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού είναι άμεσος και σημαντικός. Η μητέρα είναι το πρώτο πρόσωπο που θα αντικρύσει το νεογέννητο βρέφος και το ίδιο αυτό πρόσωπο θα καταβάλει τα μέγιστα στην αγωγή και κοινωνικοποίησή του. Είναι ο πρωταρχικός φορέας για να αναπτυχθεί, να ολοκληρωθεί και κατά συνέπεια να προσαρμοστεί στην κοινωνία. Δέχεται την επίδρασή της, δημιουργεί την εικόνα κάποιας συμπεριφοράς κι ανάλογα ενεργεί. Έτσι, λοιπόν, η μητέρα έχει υποχρέωση να δώσει στο παιδί τα κατάλληλα ερεθίσματα και τις ευνοϊκές εκείνες συνθήκες που είναι απαραίτητες για να μπορέσει να προσαρμοστεί στο κοινωνικό περιβάλλον.

Ο δεσμός που αναπτύσσεται μεταξύ μητέρας – παιδιού, είναι και οφείλει να είναι, άριστος, γιατί από αυτόν εξαρτάται η ομαλή συναισθηματική και ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού.

Μια μητέρα θεωρείται καλή και ότι έχει επιτύχει το ρόλο της, όταν δεν περιμένει ανταπόδοση στα μητρικά της ένστικτα, όταν στην άπλετη και αγνή αγάπη προς το παιδί της, δεν υπάρχουν κερδοσκοπικά στοιχεία και η ίδια δεν αποβλέπει σε τίποτα, παρά μόνο στο καλύτερο για τα παιδιά της (Μπέρναρντ Ρ., «Ανατροφή και εκπαίδευση των παιδιών», εκδ. Αρσενίδης, σελ. 154).

1. Βρεφική Ηλικία

Η βρεφική ηλικία του ανθρώπου παίζει σημαντικό ρόλο στη μετέπειτα εξέλιξή του. Έχει παρατηρηθεί από έρευνες, ότι βρέφη που μεγάλωσαν μακριά από την οικογένειά τους και έζησαν στο απρόσωπο κλίμα ενός ιδρύματος, είχαν καθυστέρηση στην νοητική τους ανάπτυξη και η συμπεριφορά τους ήταν περίεργη και αλλοπρόσαλλη σε σχέση με τα παιδιά που μεγάλωναν κοντά στους γονείς τους, ακόμα και κάτω από άσχημες συνθήκες (π.χ. παιδιά που γεννιούνται σε φυλακές).

Τα βρέφη που δεν έχουν κοντά τους τη μητέρα τους – κυρίως – δεν κοινωνικοποιούνται σωστά. Ας μην ξεχνάμε ότι κανένας άνθρωπος δεν γεννιέται κοινωνικός αλλά γίνεται, γιατί δεν υπάρχουν κοινωνικά ένστικτα, με την έννοια της κληρονομικής υποδομής.

Η μητέρα στην περίοδο αυτή είναι ο πρώτος φορέας κοινωνικοποίησης του βρέφους κι αν δεν υπάρχει κοντά του, το βρέφος φτάνει στα όρια της ιδιοτελείας (Μπερτ Ρ., «Η κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού», εκδ. Καστανιώτη, σελ. 15-18).

Κάθε βρέφος είναι ένα ξεχωριστό πρόσωπο, το οποίο δεν γνωρίζει άλλος κανείς καλύτερα από την μητέρα του, η οποία προσαρμόζει τον εαυτό της για να το κατανοήσει και να το πλησιάσει.

Η αγάπη της μητέρας είναι αγνή, πρωτόγνωρη, ακατέργαστη, μεγαλόψυχη, διακατέχεται από τρυφερότητα, στοργή, και αυθορμητισμό. Όλα αυτά τα επιζητά το βρέφος, ως εκπλήρωση της ανάγκης να νιώθει σιγουριά και ασφάλεια και να νιώθει να αγαπιέται.

Ο ρόλος της μητέρας προς το βρέφος είναι σημαντικός για την κοινωνικοποίησή του. Δεν πρέπει να αφήνει την ανατροφή του σε τρίτα πρόσωπα όπως σε παραμάνες, σε παιδικούς σταθμούς κτλ., αλλά η ίδια πρέπει να ασχολείται μαζί του, να του μιλάει συνέχεια και να το παίζει. Το βρέφος από την πλευρά του, ανταποδίδει όλη αυτή την στοργή της μητέρας του με το χαμόγελό του, το οποίο είναι το πρώτο δείγμα κοινωνικής συμπεριφοράς.

Πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση του βρέφους και την ομαλή εξέλιξη της ανάπτυξης του, παίζει ο θηλασμός. Με τον θηλασμό, δημιουργείται ψυχικός δεσμός ανάμεσα στο βρέφος και στην μητέρα και είναι το πρώτο στάδιο της κοινωνικοποίησής του.

Η καλή ψυχολογία του βρέφους, εξαρτάται από την ψυχολογία της μητέρας, η οποία οφείλει να το έχει καθαρό, ευτυχισμένο και να προσέχει όλες τις αντιδράσεις του, γιατί μέσα σε αυτές κρύβονται πολλά μηνύματα που δεν μπορεί να τα πει λεκτικά (Χουρδάκη Μ., «Οικογενειακή Ψυχολογία», εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1982, σελ. 15-24).

2. Νηπιακή Ηλικία

Η νηπιακή ηλικία ενός παιδιού αρχίζει στα 3 και τελειώνει στα 5,5-6 χρόνια.

Στην περίοδο αυτή το παιδί αρχίζει να εξερευνά τον κόσμο γύρω του, τη φύση και το σώμα του. Τότε θα αρχίσει η διαμόρφωση του χαρακτήρα του, η κατανόηση ηθικών και πολιτιστικών ιδεών και η κοινωνικοποίησή του.

Ο ρόλος της μητέρας στην ηλικία αυτή είναι αποφασιστικός κυρίως για την διάπλαση της προσωπικότητας του παιδιού. Ο γιατρός Spock, θεωρεί ότι ως τα τρία πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού η μητέρα πρέπει να του δείχνει αποκλειστική φροντίδα και αφοσιωμένη αγάπη κι ως τα έξι του θα έχει συμπληρωθεί η ηθική αγωγή του, θα έχει πάρει δηλαδή τις βασικές ηθικές αρχές που θα εφαρμόσει στη ζωή του.

Η μητέρα λοιπόν, στην διάρκεια των νηπιακών χρόνων του παιδιού της, οφείλει να του μάθει κάποιες βασικές αρχές συμπεριφοράς, τις οποίες θα τις εφαρμόζει σε όλη του τη ζωή. Συγκεκριμένα το παιδί πρέπει να μάθει τις καθημερινές ενέργειες καθαριότητας, να πηγαίνει μόνο του στην τουαλέτα και να τρώει επίσης μόνο του.

Θα προσπαθήσει επίσης να μειώσει την αυθόρμητη επιθετικότητα και το έμμονο πείσμα που κυριαρχεί στα παιδιά της ηλικίας αυτής, με τον διάλογο

και όχι με τη βία ή με τιμωρίες (Χέλμουτ Φ., «Κοινωνική ένταξη και εκπαίδευση», εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1989, σελ.84).

Στην ηλικία αυτή τα παιδιά αρχίζοντας να ανακαλύπτουν το σώμα τους, και την διαφορά των φύλων, βλέποντας τα άλλα παιδιά, αρχίζουν να ρωτούν για σεξουαλικά θέματα, για το πώς έρχονται τα παιδιά στον κόσμο, πως μπαίνουν στην κοιλιά της μητέρας κ.ά. Η μητέρα οφείλει να απαντάει στις ερωτήσεις αυτές με ειλικρίνεια, με απλά και κατανοητά λόγια, χωρίς ενδοιασμούς και ντροπές και χωρίς ποτέ να μαλώσει το παιδί, γιατί έτσι θα το κάνει να πιστέψει ότι οτιδήποτε έχει σχέση με σεξουαλικά θέματα είναι κανό, πονηρό και δεν είναι σωστό να συζητιέται. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση πρέπει να αρχίζει από την στιγμή που το παιδί αρχίζει τις ερωτήσεις γι' αυτό το θέμα κι ανάλογα με την ωριμότητά του πρέπει η μητέρα να τις απαντάει με ειλικρίνεια (Ευδόκη Τ., «Τα δύσκολα προβλήματα και τα πρώτα ερωτήματα του παιδιού σας», εκδ. Καραβία, Αθήνα, 1968, σελ. 22-23).

Κάποια άλλα ειδικά προβλήματα αγωγής της χρονικής αυτής περιόδου καλείται να επιλύσει η μητέρα, όπως ονυχοφαγία, η οποία προκαλείται κυρίως από ψυχολογικά αίτια ή από αντίδραση στις πιέσεις που δέχεται το παιδί από το περιβάλλον. Η μητέρα πρέπει να του δώσει να καταλάβει ότι δεν είναι σωστό για το ίδιο και κατόπιν με την βοήθεια ειδικού γιατρού να προσπαθήσει να βρει την αιτία του προβλήματος και να σταματήσει τις πιέσεις προς το παιδί. Ένα σημαντικό επίσης πρόβλημα που υπάρχει σε μερικά παιδιά της περιόδου αυτής, είναι η νυχτερινή ενούρηση, η οποία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται με τιμωρίες και ποινές.

Η μητέρα δεν πρέπει να φέρεται αυστηρά και να το μαλώνει και να μην αγχώνει το παιδί με την ανυπομονησία της να ξεπεραστεί το πρόβλημα. Αν όμως η κατάσταση αυτή διαρκεί πάνω από τα τρία χρόνια του παιδιού, θα πρέπει να ζητήσει βοήθεια από ψυχολόγο. Την ίδια αντίδραση πρέπει να έχει η μητέρα και στο πιπίλισμα του δακτύλου, αν συνεχίζεται πάνω από τα τρία

χρόνια του παιδιού (Ηλιοπούλου Δ., «Για να γνωρίσουμε και να διαπαιδαγωγήσουμε σωστά το παιδί», Πάτρα, σελ.78-83).

Η μητέρα, επίσης, στην ηλικία αυτή, ανάλογα με τις δυνατότητες και την ωριμότητά του πρέπει να μάθει στο παιδί βασικά στοιχεία γραφής και ανάγνωσης. Το παιδί που ως τα πέντε χρόνια ξέρει κάπως να διαβάζει και να γράφει έχει καλύτερες σχολικές επιδόσεις στο μέλλον. Η γνώση που του παρέχει η μητέρα πρέπει να αποσκοπεί στην πνευματική καλλιέργεια του παιδιού και όχι σε άλλους ηθικούς ή πολιτιστικούς στόχους (σε αυτή την ηλικία). Ποτέ όμως η μητέρα δεν θα πρέπει να επιμένει στο να μάθει στο παιδί αυτά που θεωρεί αναγκαία, ενώ το ίδιο το παιδί έχει την ανάγκη να παίζει. Το παιχνίδι στην ηλικία αυτή είναι ζωτικής σημασίας, βοηθάει στην ανάπτυξη της φαντασίας και η επαφή με άλλα παιδιά ευνοεί την κοινωνικοποίησή του (Ράσελ Μ., «Ανατροφή και εκπαίδευση των παιδιών», εκδ. Αρσενίδης, σελ. 186 & 200).

3. Παιδική Ηλικία

Η παιδική ηλικία αρχίζει με την εισαγωγή του παιδιού στο δημοτικό σχολείο και τελειώνει με την έξοδό του από αυτό. Την περίοδο αυτή, το παιδί έχει ξεπεράσει τον εγωκεντρισμό της προηγούμενης περιόδου κι έχει αναπτυχθεί έντονα η συντροφικότητά του και έχει αρχίσει ήδη η κοινωνικοποίησή του.

Σε αυτό το μεγάλο και σημαντικό κεφάλαιο της ζωής του, συμβάλλει θετικά η ομαλή ένταξή του στο σχολικό περιβάλλον και η μετέπειτα σχολική ζωή του. Έτσι η μητέρα οφείλει πριν το παιδί πάει σχολείο να το προετοιμάσει με τα καλύτερα λόγια γι' αυτό το καινούργιο του ξεκίνημα. Ποτέ δεν πρέπει να τρομοκρατήσει το παιδί για το σχολείο ή τον δάσκαλο, αντιθέτως θα πρέπει να του δώσει να καταλάβει ότι είναι ένα μέρος όπου θα μορφωθεί και θα αναπτυχθεί πνευματικά και θα κάνει φίλιες, θα γνωρίσει παιδιά, ώστε να

μην μένει το παιδί προσκολλημένο πάνω της. Η ίδια θα πρέπει να έχει συχνές επαφές με το δάσκαλο και διάλογο μαζί του για την προσαρμογή του παιδιού της στο σχολείο και την πρόοδό του στα μαθήματα. Το παιδί πρέπει να έχει σημαντική βοήθεια στο σπίτι για τα μαθήματα ή τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει στην ανάγνωση ή την γραφή (Ηλιοπούλου Δ., «Για να διαπαιδαγωγήσουμε σωστά το παιδί», Πάτρα, σελ. 78-83).

Στην ηλικία αυτή το παιδί έχει διαμορφώσει τις ηθικές αρχές που θα εφαρμόζει στην υπόλοιπη ζωή του. Η μητέρα με τον ουσιαστικό διάλογο βελτιώνει πολλές πτυχές της προσωπικότητάς του που δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως. Μερικές από αυτές είναι :

Η ανάπτυξη και η βελτίωση της γλώσσας και ομιλίας που χρησιμοποιεί το παιδί. Με το να παροτρύνει το παιδί να βγει από το σπίτι και να παίξει με άλλα συνομήλικά του παιδιά, βοηθά στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας και εξάλειψη του εγωκεντρισμού του. Ανάλογα με το πιστεύω της μητέρας πρέπει να του δώσει θρησκευτική αγωγή και διαπαιδαγώγηση.

Υπάρχουν όμως και προβλήματα στη συμπεριφορά του παιδιού, τα οποία πρέπει να αντιμετωπίσει η μητέρα. Η χειρότερη αντιμετώπιση στα ελαττώματα των παιδιών, είναι η επίπληξη, οι καυγάδες και οι τιμωρίες. Η μητέρα πρέπει να διατηρεί την ψυχραιμία της, να έχει επιμονή και υπομονή και κυρίως να συζητάει με το παιδί για να καταλάβει για ποιο λόγο συμπεριφέρεται με αυτόν τον τρόπο. Ένα σημαντικό λάθος των γονέων είναι ότι απαιτούν από τα παιδιά να φέρονται σαν μεγάλοι, απαιτούν τυφλή υποταγή και τελειότητα από τα παιδιά, ενώ οι ίδιοι δεν προσπαθούν να φέρονται σαν παιδιά.

Η αποφυγή συγκρούσεων μπορεί να γίνει όταν η μητέρα σκέφτεται και παρατηρεί τις ενέργειες του παιδιού, που την δυσαρεστούν, όταν αντιμετωπίζει την κακή συμπεριφορά με ελαστικότητα και αυτοσυγκράτηση, όταν προσπαθεί με πολλούς τρόπους να κερδίσει την εμπιστοσύνη του παιδιού, κάνοντάς του συστάσεις, παραινέσεις και καθοδηγώντας το προς τη

σωστή συμπεριφορά. Γιατί, ας μη ξεχνάμε ότι η εικόνα του παιδιού για τον εαυτό του και η εικόνα που βγάζει προς τα έξω, είναι αυτή που του διοχετεύει ο περίγυρός του (Ντράικωρς Ρ., «Η πρόκληση να είμαστε γονείς», εκδ. Γλάρος, σελ. 76-78).

Βέβαια, η μητέρα στην αγωγή του παιδιού της, οφείλει να συμπεριλάβει και την ποινή προς αποφυγήν της επανάληψης ανεπιθύμητης συμπεριφοράς. Η ποινή που θα εφαρμόζει η μητέρα πρέπει να επιβάλλεται πάντα, αφού έχει προηγηθεί μια συζήτηση για το λόγο που η μητέρα θα τιμωρήσει το παιδί. Οι λόγοι εφαρμογής της πρέπει να είναι συγκεκριμένοι κι όχι αόριστοι ή κάποιο παράπτωμα που πριν καιρό είχε κάνει το παιδί. Πρέπει να εμπεριέχει δηλαδή το στοιχείο της αμεσότητας και της δικαιοσύνης. Δεν πρέπει να εφαρμόζει πολύ αυστηρές ποινές ή ποινές που προσβάλλουν και ταπεινώνουν το παιδί. Αλλά και από την άλλη όποια ποινή πει η μητέρα ότι θα εφαρμόσει πρέπει να την πραγματοποιήσει, γιατί το παιδί θα επαναλάβει την άσχημη συμπεριφορά του μιας και δεν θα έχει εμπιστοσύνη και πίστη στα λόγια της μητέρας του. Τέλος οι ποινές πρέπει να εφαρμόζονται με μέτρο και όχι πολύ συχνά, γιατί τότε δεν θα έχουν αποτέλεσμα. Αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάει η μητέρα είναι ότι εφαρμόζει την ποινή όχι για προσωπικούς λόγους της, αλλά για ωφέλεια του παιδιού και για την καλύτερευση της ζωής του (Χουρδάκη Μ., «Οικογενειακή Ψυχολογία» εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1982, σελ. 97).

Τέλος η μητέρα δεν πρέπει να ξεχνάει ότι εκτός από τις ποινές που εφαρμόζει για το σταμάτημα μιας άσχημης συμπεριφοράς του παιδιού, πρέπει να αμοιβή – πάντα με μέτρο – υλικά και ηθικά το παιδί για την ενίσχυση της καλής αγωγής που έδειξε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή με σκοπό της επανάληψή της.

4. Εφηβική Ηλικία

Τα παιδιά της ηλικίας αυτής, νιώθουν όλο τον εσωτερικό τους κόσμο να συνταράσσεται, οι ηθικές αξίες που μέχρι τώρα πίστευαν και εφάρμοζαν, ανατρέπονται, αναθεωρούνται και γενικά υπάρχει μια εσωτερική αναστάτωση, η οποία εκφράζεται στο περιβάλλον τους με επιθετικότητα («ανταρσία»), τάση αυτονομίας και ανεξαρτησίας.

Σημαντικό για τους γονείς, είναι να καταλάβουν ότι τα παιδιά επαναστατούν όχι προς αυτούς, αλλά προς την καλή αγωγή των γονέων και λάθη που κάνουν. Τα λάθη αυτά μπορούν τώρα πια οι έφηβοι να τα αναγνωρίσουν και να αξιολογήσουν την αγωγή και τη συμπεριφορά των γονιών τους αντικειμενικά μιας και τώρα δεν υπάρχει το στοιχείο της θεοποίησής τους.

Η μητέρα που θα προσπαθήσει με βίαιο τρόπο να καταπνίξει αυτή την «επανάσταση», το μόνο που θα καταφέρει είναι να δημιουργήσει μεγαλύτερο πρόβλημα, γιατί οι αντιδράσεις ενός παιδιού απέναντι στην δύναμη επιβολής που ίσως θελήσει να δείξει η μητέρα είναι θυμός, επιθετικότητα, ψέματα, εκδίκηση, περισσότερη επανάσταση.

Το καλύτερο για να προληφθούν οι συγκρούσεις από το μέρος της μητέρας είναι η αποδοχή των παιδιών ως έχουν και ο συνεχής διάλογος για τα προβλήματα της περιόδου αυτής (Gordon T., «Ο αποτελεσματικός γονέας», εκδ. Ευρωσπουδή, σελ. 213-225).

Από την πλευρά του, ο έφηβος, ιδιαίτερα από την μητέρα του, απαιτεί καθοδήγηση, διάλογο δημοκρατικό, κατανόηση και κυρίως εμπιστοσύνη και εκτίμηση. Οι παράγοντες για τους οποίους ο έφηβος επαναστατεί είναι ότι θέλει να αποκολληθεί από τους γονείς, θέλει να νιώθει ανεξάρτητος, να τον βλέπουν οι άλλοι ως μεγάλο και να μην τον απορρίπτουν.

Ο ρόλος της μητέρας στην εφηβεία εξαρτάται κυρίως από τις πράξεις και από την συμπεριφορά της προς το παιδί. Η ίδια πρέπει να μάθει στον έφηβο να αξιολογεί κριτικά και αντικειμενικά, να δώσει να καταλάβει ότι και οι

γονείς είναι και αυτοί άνθρωποι και κάνουν και αυτοί λάθη, γεγονός το οποίο πρέπει να συνειδητοποιούν και να το δικαιολογούν τα παιδιά. Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να αδιαφορούν ή να αγνοούν τις απόψεις και τα επιχειρήματα του παιδιού, γιατί έτσι το μειώνουν. Η υπερπροστασία της καμιά φορά καταπιέζει το παιδί, το οποίο νιώθει ότι δεν μπορεί να κάνει πράγματα που το ευχαριστούν. Πρέπει να του δίνει αυτονομία να κάνει τις επιλογές που θέλει και να χειραφετηθεί με τον ανάλογο σεβασμό που δείχνει στην προσωπικότητά του (Ηλιοπούλου Δ., «Για να γνωρίσουμε και να διαπαιδαγωγήσουμε σωστά το παιδί», Πάτρα, σελ. 201).

Ένα σημαντικό κεφάλαιο της αγωγής, το οποίο επιτελεί η μητέρα στην εφηβική ηλικία, είναι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Πρέπει να απαντάει σε όλες τις ερωτήσεις ευθέως και ειλικρινά, χωρίς προκαταλήψεις και ενδοιασμούς και να επισημαίνει όλους τους κινδύνους της ερωτικής πράξεως, όπως νοσήματα, ασθένειες, ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες καθώς και κανόνες υγιεινής.

Το πιο σωστό, βέβαια, θα ήταν η μητέρα να μιλάγε στην κόρη της και ο πατέρας στο γιο, γιατί έτσι θα ένιωθαν πιο άνετα και οι δυο. Και οι δύο γονείς όμως, πρέπει να τονίζουν τη συναισθηματική άποψη της ερωτικής πράξεως και να μην γελοιοποιούν ή εκχυδαίζουν το όλο θέμα.

Τέλος, η μητέρα οφείλει να βοηθά τον έφηβο να προσαρμοστεί στις εσωτερικές εξελίξεις που του συμβαίνουν και να τις δέχεται πιο ομαλά, γιατί αυτή ακριβώς είναι η ανάγκη του νέου : να κυριαρχήσει και να προσαρμοστεί στις αλλαγές αυτές και να καλύψει το χάσμα των γενεών που δημιουργείται στην ηλικία αυτή, από την υπερβολική ανησυχία και υπέρμετρη αγάπη των γονιών καθώς και από τις αδικαιολόγητες προσδοκίες και απαιτήσεις που έχουν για τα παιδιά τους. Απαιτήσεις που αφορούν και το επαγγελματικό μέλλον των παιδιών. Η μητέρα θα πρέπει να συζητήσει για το τι αρέσει στο παιδί να ασκήσει ως επάγγελμα στο μέλλον και σύμφωνα με τις δυνατότητές

του και ικανότητές του να το συμβουλέψει ανάλογα (Δρόσου Ζ., «Παιδαγωγικά προβλήματα και γονείς», Αθήνα 1985, σελ. 125).

3.1.1 Η μέλλουσα μητέρα

Πολλοί υποστηρίζουν ότι η περίοδος της εγκυμοσύνης είναι η πιο όμορφη αλλά και η πιο αγχωτική περίοδος στη ζωή της γυναίκας.

Η αίσθηση ότι μέσα στο σώμα της η γυναίκα φέρει ένα νέο πλάσμα, τον καρπό της αγάπης και της αρμονικής σχέσης με το σύζυγό της, την κάνει να νιώθει περήφανη, ικανοποιημένη αλλά ταυτόχρονα να ανησυχεί για το αν θα το διαπαιδαγωγήσει σωστά αν θα εκτελέσει σωστά το ρόλο της.

Στην περίοδο της εγκυμοσύνης αναπτύσσεται το μητρικό συναίσθημα, η λεγόμενη μητρότητα κάτι που ενυπάρχει σε όλες τις γυναίκες, αλλά εκείνη την περίοδο αρχίζει και διαφαίνεται έντονα.

Βέβαια η μητρότητα δεν υπάρχει σε όλες τις γυναίκες στον ίδιο βαθμό, γιατί εξαρτάται από αρκετούς παράγοντες. Ο πιο σημαντικός είναι η ωριμότητα, (ψυχολογική και σωματική) της γυναίκας. Η γυναίκα που έχει ωριμάσει πνευματικά, ηθικά και σωματικά, αντιλαμβάνεται πιο βαθιά και ουσιαστικά την έννοια της μητρότητας, από κάποια άλλη που είναι ανώριμη στην ηλικία ή στον τρόπο σκέψης.

Ένας άλλος παράγοντας είναι η στάση που έχει υιοθετήσει η μέλλουσα μητέρα απέναντι στο βρέφος που θα φέρει στον κόσμο. Δηλαδή, αν το παιδί είναι επιθυμητό και από τους δύο γονείς, ή αν η ίδια δεν ήθελε να μείνει έγκυος για διάφορους λόγους.

Σημασία, επίσης έχει το πώς αντιμετωπίζει την φάση της εγκυμοσύνης, την στιγμή του τοκετού και τον θηλασμό. Αναλυτικότερα : Αν πιστεύει ότι η διάρκεια της εγκυμοσύνης είναι μια όμορφη περίοδος της ζωής της, ή αν έχει προκαταλήψεις αισθητικού χαρακτήρα (πάχος, ή ότι δεν είναι αρεστή), αν φοβάται τους πόνους και την ταλαιπωρία του τοκετού και τέλος αν έχει αποφασίσει να θηλάσει το παιδί της ή όχι.

Σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη της μητρότητας, είναι και οι σχέσεις που έχει η γυναίκα με τον σύζυγό της, αν δηλαδή της συμπαραστέκεται, αν την αγαπά και αν ο ίδιος επιθυμεί το παιδί. Ας μην ξεχνάμε ότι την περίοδο αυτή η γυναίκα έχει αυξημένες απαιτήσεις και ανάγκες, ανάγκες για φροντίδα, ενδιαφέρον, αγάπη, επιβεβαίωση και συνεχή προσοχή κυρίως από το σύζυγό της.

Κάποια επιπλέον στοιχεία τα οποία παίζουν θετικό ρόλο στην ανάπτυξη της μητρότητας είναι τα εξής :

α) Να αγαπά το σύζυγό της και να έχουν μια αρμονική σχέση συμβίωσης

β) Να έχει καλές σχέσεις με τη μητέρα της, γιατί παίρνει η ίδια θετικά μηνύματα και πρότυπα για την σχέση που θα έχει με το παιδί της και

γ) Το πόσο επιθυμεί η ίδια το παιδί και κατά πόσο το βλέπει ως ευτυχές γεγονός ή ως εμπόδιο στη ζωή της (Μαρκαντώνη Ι.-Ρήγα Α., «Οικογένεια, Μητρότητα, Αναδοχή», εκδ. Μαυρομάτη, Αθήνα 1991).

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι μια γυναίκα γίνεται μητέρα, όταν συνειδητοποιήσει τις ευθύνες που θα έχει για το παιδί της και η κρίση της είναι τόσο ανεπτυγμένη ώστε να μπορεί η ίδια να την εμπιστεύεται και να πιστεύει ότι η κάθε της ενέργεια αποβαίνει για το καλό του.

Ας δούμε όμως ποιος είναι ο ρόλος της μέλλουσας μητέρας προς το παιδί της. Κατ' αρχήν, θα πρέπει να κάνει προγεννητικό έλεγχο, - μαζί με τον σύζυγο - για να προλάβει δυσάρεστες συνέπειες. Αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της, πρέπει να προσέχει ιδιαίτερα την διατροφή της, να μην καπνίζει, να μην πίνει αλκοόλ και αν μπορεί να γυμνάζεται, κάτι που θα την ωφελήσει για να διατηρήσει την φόρμα της, αλλά και πιστεύεται ότι η γυμναστική την ευνοεί και την στιγμή του τοκετού.

Πρέπει να είναι χαρούμενη και ευδιάθετη, να νιώθει περήφανη για το παιδί της, να μην αγχώνεται ή εκνευρίζεται γιατί κάθε συναισθηματική φόρτιση έχει επιβλαβείς επιδράσεις στο έμβρυο.

Τέλος, καλό θα είναι να προσπαθεί να ενημερώνεται για την κατάσταση που βρίσκεται και για την στιγμή του τοκετού από ειδικούς, από βιβλία και από γνωστούς της, για να μπορεί να χειριστεί κατάλληλα οποιοδήποτε περίσταση της τύχει (Δρόσου Ζ., «Παιδαγωγικά προβλήματα και γονείς», Αθήνα 1985, σελ. 15).

3.1.2 Η εργαζόμενη μητέρα

Η βιομηχανική επανάσταση η οποία συνέβαλε στην αναθεώρηση και κατάρριψη πολλών οικογενειακών θεσμών και ιδεών, και το φεμινιστικό κίνημα της δεκαετίας του '70, συντέλεσαν στην έξοδο της γυναίκας στον εργασιακό χώρο. Οι απαιτήσεις της σημερινής κοινωνίας και οι αυξημένες οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει η οικογένεια, επέβαλαν την εργασία στην μητέρα.

Έτσι η γυναίκα της σημερινής εποχής θα πρέπει να επιτελέσει πολλούς ρόλους: πάνω απ' όλα είναι γυναίκα, επίσης είναι σύζυγος, νοικοκυρά, μητέρα και υπάλληλος. Λογικό, λοιπόν είναι, κάποιοι ρόλοι να αποδυναμώνονται ή να μην εφαρμόζονται πολύ σωστά και από την άλλη η γυναίκα να αντιμετωπίζει κάποια προβλήματα από την ύπαρξη τόσων ρόλων στη ζωή της. Μερικά από τα προβλήματα αυτά είναι τα εξής:

Η αρμονική συνύπαρξη των ρόλων.

Η ταυτόχρονη επιτέλεση αυτών των ρόλων. Στην προσπάθειά της να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της, συναντά εμπόδια από το περιβάλλον που ζει, είτε αυτό είναι το οικογενειακό είτε το εργασιακό

Πρέπει ακόμα να αντιμετωπίσει και ίσως να πολεμήσει τις αντιλήψεις που συνεχίζουν να θέλουν τη γυναίκα στο σπίτι κοντά στα παιδιά της

Και τέλος, πρέπει η ίδια να θεωρεί τον εαυτό της ικανό και σθεναρό, για να αντιμετωπίσει ενδεχόμενα προβλήματα και συγκρούσεις.

(Παπανικολάου Ν. "Προβλήματα της εργαζόμενης έγγαμης μητέρας", στο "Σχολείο και Ζωή", 1982, τ.30, 3, σελ. 135-138)

Οι λόγοι που μια έγγαμη γυναίκα βρίσκει δουλειά είναι αρκετοί. Οι πιο σημαντικοί είναι:

- Θέλει να βοηθήσει οικονομικά την οικογένειά της

- Θέλει να νιώθει χειραφετημένη και ανεξάρτητη, διαχειριζόμενη η ίδια τα χρήματά της.

- Θέλει να συντηρήσει την οικογένειά της αν είναι διαζευγμένη ή χήρα

Αν ο σύζυγος είναι για αρκετό χρόνο άνεργος, τότε αναγκάζεται να βρει η ίδια εργασία.

(Κρίμπα Π. "Τα παιδιά των εργαζόμενων μητέρων και των "κοσμικών μαμάδων", στο "Σχολείο και Ζωή", 1955, τ. 3,12 σελ. 536-538)

3.1.3 Ο ρόλος της εργαζόμενης γυναίκας απέναντι στο παιδί

έχουν δείξει ότι οι εργαζόμενες μητέρες ασχολούνται 40 ώρες με την εργασία και 36 ώρες ασχολούνται με τις δουλειές του νοικοκυριού, με τα παιδιά και τον σύζυγο μέσα στην εβδομάδα.

Οι γυναίκες με τέτοιο ωράριο προσπαθούν να ισορροπήσουν τους ρόλους τους και τις καταστάσεις. Λίγες όμως είναι αυτές που καταφέρνουν να κρατήσουν τις ισορροπίες. Αν δεν είναι ικανοποιημένες από τον ένα ή τον άλλο ρόλο, φαίνεται στην προσωπική τους ευτυχία και στην συμπεριφορά τους απέναντι στην οικογένεια.

Για να καταφέρνουν να αποδίδουν καλά στον επαγγελματικό και στον οικογενειακό χώρο, αφιερώνουν ελάχιστο χρόνο για την περιποίηση του εαυτού τους και στο να κάνουν πράγματα που τις ευχαριστούν, αισθάνονται μονίμως κουρασμένες, νιώθουν μόνες από κοινωνικής πλευράς και πιστεύουν ότι όλα τα βάρη πέφτουν πάνω της, με αποτέλεσμα να γίνονται ευέξαπτες και νευρικές. Επίσης, έχοντας πιεσμένο πρόγραμμα, αγχώνονται και δεν απολαμβάνουν τις στιγμές που αφιερώνουν στα παιδιά τους.

Τα παιδιά από την πλευρά τους νιώθουν παραμελημένα και μόνα, κι έχουν έντονη την ανάγκη να επικοινωνήσουν και να βελτιώσουν τη σχέση που έχουν μαζί τους.

Πολλές είναι αυτές που νιώθουν ένοχές και ότι δεν είναι καλές μητέρες μιας και δεν περνούν πολύ χρόνο με τα παιδιά τους. Βέβαια λύσεις για την αναπλήρωση της επικοινωνίας υπάρχουν, όπως η ενασχόληση κατά το υπόλοιπο της ημέρας εποικοδομητικά με τα παιδιά, το να πηγαίνουν βόλτες, η συζήτηση όλων των προβλημάτων των παιδιών και η παροχή συμβουλών και λύσεων, η βοήθεια στα μαθήματα, η ανάγνωση παραμυθιών και το παίξιμο με τα μικρότερα παιδιά. Εν ολίγης πρέπει να δείχνουν τεράστιο ενδιαφέρον για

τον τρόπο ζωής του παιδιού τους και να ασχολούνται συνέχεια μαζί του, όσο βέβαια τους επιτρέπουν οι δυνάμεις και η αντοχή τους.

(Clarke - Stewast A. "Το παιδί όταν η μητέρα εργάζεται", εκδ. Π. Κουτσούμπος, Αθήνα, 1998, σελ 11-13)

3.1.4 Εναλλακτικές λύσεις για την φροντίδα των παιδιών όταν η μητέρα εργάζεται.

Με την έξοδο της γυναίκας στον εργασιακό τομέα άλλαξαν πολλά πράγματα στην φροντίδα του παιδιού. Ο πατέρας έχει την δουλειά του σε απόλυτη προτεραιότητα και πολλοί πιστεύουν ότι ίσως να μην τα καταφέρνει εξ ίσου καλά με την μητέρα στην διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Μειώθηκε η επιθυμία των συγγενών για την φύλαξη των παιδιών, ενώ παλιότερα τα παιδιά, όταν δούλευαν οι γονείς, τα πρόσεχαν κυρίως οι παππούδες. Τέλος, έχει αλλάξει η ιδέα ότι οι γονείς πρέπει να θυσιάσουν τα πάντα, ακόμα και την επαγγελματική καριέρα τους για τα παιδιά.

(Clarke - Stewart A. "Το παιδί όταν η μητέρα εργάζεται", εκδ. Π. Κουτσούμπος, Αθήνα, 1998, σελ 11-13)

Έτσι, η εργαζόμενη μητέρα αναγκάζεται να βρει εναλλακτικές λύσεις για την φύλαξη των παιδιών. Βέβαια όλοι οι τρόποι δεν είναι βολικοί ή διαθέσιμοι για την οικογένεια, ούτε είναι σύμφωνοι με τις αρχές της.

Δύο είναι οι βασικοί τύποι φροντίδας του παιδιού, όταν εργάζεται η μητέρα.

α) Η φροντίδα του παιδιού στο σπίτι

β) Η φροντίδα του παιδιού σε νηπιαγωγείο ή παιδικούς σταθμούς.

Η μητέρα νιώθει ικανοποιημένη και σίγουρη όταν γνωρίζει την επίβλεψη που έχει το παιδί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, όταν αυτή απουσιάζει.

Αναλυτικότερα:

α) Φροντίδα του παιδιού στο σπίτι. Μπορεί να γίνει στο σπίτι του παιδιού ή στο σπίτι κάποιου άλλου. Το πιο καλό θα ήταν το παιδί να μένει στον δικό του χώρο, στον οποίο έχει προσαρμοστεί, νιώθει άνετα και τον γνωρίζει καλύτερα.

Η φροντίδα αυτού του τύπου, μπορεί να γίνει από τον πατέρα, τα αδέρφια, τη γιαγιά ή άλλους συγγενείς και τέλος από παραμάνες - νταντάδες. Το να έχει το παιδί φροντίδα στο σπίτι, έχει τα εξής πλεονεκτήματα:

Οι ώρες είναι ευέλικτες.

Το περιβάλλον είναι γνωστό και οικείο.

Το παιδί δεν χρειάζεται να μετακινηθεί (στην περίπτωση που μένει στο δικό του σπίτι).

Από οικονομικής πλευράς είναι ευνοϊκότερα όταν το προσέχει η γιαγιά ή κάποιος συγγενής.

Υπάρχουν όμως και μειονεκτήματα τα οποία είναι:

Η νταντά ίσως είναι ανειδίκευτη και συνεπώς δεν έχει κατάλληλες γνώσεις για την παιδική ψυχολογία.

Αν η μητέρα έχει αναθέσει την φύλαξη του παιδιού σε συγγενικό ή σε φιλικό της πρόσωπο, ίσως την συγκεκριμένη στιγμή να μην είναι κανείς διαθέσιμος και να αναγκάζεται να δίνει το παιδί σε διαφορετικά πρόσωπα.

Υπάρχει η περίπτωση η μητέρα να μην μένει ικανοποιημένη με τις παραμάνες που προσλαμβάνει κι έτσι θα πρέπει να τις αλλάζει, κάτι που είναι ιδιαίτερα αρνητικό για το παιδί, το οποίο δεν μπορεί να συνηθίσει και να εμπιστευτεί αυτές τις γυναίκες που εισβάλλουν κατά διαστήματα στη ζωή του.

Το πιο σημαντικό μειονέκτημα είναι ότι το παιδί, μιας και δεν συναναστρέφεται με ομηλικούς του, δεν κοινωνικοποιείται σωστά, δεν μορφώνεται όπως τα παιδιά που πηγαίνουν σε νηπιαγωγεία και παρατηρείται ακόμα καθυστέρηση στην γλωσσική ικανότητά του, μιας και η επαφή που έχει με τα μεγαλύτερα παιδιά, είναι διαφορετική από αυτή που έχει με τα παιδιά της ηλικίας του.

β) Τα νηπιαγωγεία και οι βρεφικοί σταθμοί είναι ο άλλος τύπος φροντίδας των παιδιών με εργαζόμενες μητέρες. Τα πλεονεκτήματα αυτού του θεσμού είναι:

Υπάρχει σταθερό ωράριο, κάτι που ευνοεί τις μητέρες, γιατί γνωρίζουν και μένουν καθησυχασμένες ότι ως μια συγκεκριμένη ώρα το παιδί θα μένει στο νηπιαγωγείο.

Το προσωπικό είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο, γνωρίζει καλά την ψυχολογία του παιδιού και το φροντίζει.

Το περιβάλλον είναι συνήθως όπως το σπίτι του παιδιού, με τα παιχνίδια και τα παραμύθια, και έτσι τα παιδιά νιώθουν ασφάλεια και οικειότητα.

Το προσωπικό είναι κάθε στιγμή ελεγχόμενο από την μητέρα και δημοσίως υπόλογο, οπότε δεν επιτρέπονται λάθη και ανευθυνότητες.

Τέλος, το παιδί κοινωνικοποιείται, δημιουργεί φίλους, αναπτύσσεται η ομιλία και η φαντασία του μέσα από το ομαδικό παιχνίδι και η εκπαίδευση που λαμβάνει είναι ωφέλιμη για την πρόοδό του.

Βέβαια, κι αυτός ο τύπος έχει τα μειονεκτήματά του:

Συνήθως το νηπιαγωγείο είναι μακριά από το σπίτι και το παιδί πρέπει να φεύγει νωρίς, ενώ αν δεν συμβαδίζει το ωράριο του νηπιαγωγείου με το ωράριο της εργασίας της μητέρας του, δημιουργείται πρόβλημα στην μεταφορά του.

Ο οικονομικός παράγοντας, σε περίπτωση που το νηπιαγωγείο ανήκει σε ιδιώτη, δεν είναι ευνοϊκός για τους γονείς.

Αν το παιδί αντιμετωπίζει ψυχολογικά προβλήματα ή αν η οικογένεια αντιμετωπίζει προβλήματα, η κατάσταση του παιδιού ίσως επιδεινωθεί στα κέντρα ημερήσιας φροντίδας, γιατί τα παιδιά αυτά χρειάζονται ειδική φροντίδα και προσοχή, κάτι που μόνο οι γονείς μπορούν και πρέπει να αντιμετωπίσουν.

Τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν η μητέρα ώστε να μπορέσει να εμπιστευτεί ένα κέντρο ημερήσιας φροντίδας είναι τα εξής:

Να έχει επαρκή και θρεπτικά γεύματα.

Να προσφέρει υγιεινές συνθήκες για όλα τα παιδιά

Να συμβάλλει θετικά στην αρμονική πνευματική, κοινωνική, συναισθηματική και σωματική ανάπτυξη του παιδιού.

Το προσωπικό πρέπει να είναι εκπαιδευμένο και να γνωρίζει τις ανάγκες των παιδιών και

Να μπορεί η ίδια να συνεργάζεται με το προσωπικό του νηπιαγωγείου προς όφελος του παιδιού και να μπορεί να επιβλέπει όποτε θέλει.

(Clarke - Stewast A. "Το παιδί όταν η μητέρα εργάζεται", εκδ. Π. Κουτσούμπος, Αθήνα,1998, σελ 11-13)

3.2 Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΗΛΙΚΙΕΣ

1. Βρεφική Ηλικία

Η πρώτη επαφή του πατέρα με το βρέφος γίνεται στο νοσοκομείο πια και όχι στο σπίτι. Ο πατέρας παρατηρεί το βρέφος, το αγγίζει, τα θαυμάζει και χαίρεται για την «μοναδικότητά» του, νιώθοντας υπερήφανος για την «δημιουργία» του. Μέσα στο μαιευτήριο η μητέρα το ταΐζει, το φροντίζει, το καθαρίζει, ενώ ο πατέρας παίζει μαζί του, του χαμογελά, το κουνά στην αγκαλιά του.

Αυτή η περιποίηση, η στοργή και η αγάπη ωφελεί τα βρέφη, γιατί παίρνουν θετικά μηνύματα για το πρόσωπο του πατέρα και αρχίζουν σιγά-σιγά να συνειδητοποιούν ότι εκτός από το κυρίαρχο πρόσωπο της μητέρας, υπάρχει και κάποιος «άλλος» που ασχολείται μαζί τους. Η ενασχόληση του πατέρα με το βρέφος συντελεί στην ψυχική και σωματική πλήρωσή του ενώ παράλληλα το ίδιο παίρνει στοιχεία από την προσωπικότητα του πατέρα του.

Κάποιες έρευνες έχουν δείξει ότι όταν ο πατέρας ταΐζει το βρέφος, είναι το ίδιο ευαίσθητος στο κλάμα του, το βήχα και στο φτέρνισμά του όσο είναι και η μητέρα.

Αυτό μας δείχνει ότι ο πατέρας είναι σε θέση να κατανοήσει και να εκπληρώσει τις ανάγκες του βρέφους, κάτι που την μια βοηθά να αντιληφθεί από νωρίς τον πατρικό ρόλο του και από την άλλη με τη συχνή επαφή με το βρέφος, βελτιώνεται η ψυχική επικοινωνία τους. Τέλος προσφέρει και ηθική συμπαράσταση στη μητέρα – σύζυγο (Κρασανάκη Σ., «Ο πατρικός ρόλος», Ηράκλειο 1991, σελ. 21).

2. Νηπιακή Ηλικία

Αρχίζει από τα τρία και φτάνει μέχρι τα έξι χρόνια. Η επίδραση του πατέρα στην αγωγή του παιδιού τώρα γίνεται πιο άμεση. Το παιδί συνειδητοποιεί ότι εκτός από την μητέρα υπάρχει και το πρόσωπο του πατέρα στη ζωή του. Για το παιδί της ηλικίας αυτής, ο πατέρας είναι ο σύνδεσμος με τον έξω κόσμο, ο φορέας δύναμης και εξουσίας.

Στην ηλικία αυτή, το παιδί ερευνά το σώμα του και αρχίζει να ενδιαφέρεται για την σεξουαλικότητά του. Οι γονείς δεν θα πρέπει να αποθαρρύνουν αυτό το ενδιαφέρον ούτε να απωθήσουν την σεξουαλικότητα των παιδιών, κάνοντάς τα να νομίζουν ότι είναι κακό και άσεμνο. Επίσης με ειλικρίνεια και με απλά λόγια θα πρέπει να απαντούν στις όποιες ερωτήσεις των παιδιών τους αφορούν το συγκεκριμένο θέμα.

Ο πατέρας γίνεται σεξουαλικό πρότυπο για τ' αγόρια και βοηθάει στην ανεύρεση του φύλου για τα κορίτσια. Έχει παρατηρηθεί ότι σε παιδιά που ο πατέρας τους ήταν απών (φυσική ή ψυχολογική απουσία), τα αγόρια αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην ανεύρεση του ανδρισμού τους, ενώ τα κορίτσια δεν είχαν αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στο άλλο φύλο.

Έτσι, ένας πατέρας δεν μπορεί να διαπαιδαγωγήσει σωστά τα παιδιά του, αν και ο ίδιος δεν έχει ξεκαθαρίσει τη στάση του προς τις γυναίκες, τους άντρες και κυρίως προς τον εαυτό του.

Την περίοδο αυτή, εμφανίζεται το – αμφιλεγόμενο πια – Οιδιπόδειο σύμπλεγμα και το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας. Στο πρώτο, το αγόρια της ηλικίας αυτής έχει ως ίνδαλμα τον πατέρα, ταυτόχρονα όμως τον μισεί και τον ζηλεύει και θέλει να πάρει τη θέση του μια και θεωρεί ότι παίρνει την μητέρα του από κοντά του. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας : το κορίτσι εκδηλώνει μίσος και θαυμασμό προς την μητέρα του.

Έχει επίσης παρατηρηθεί :

α) Ο πατέρας παίζει περισσότερο σωματικό παιχνίδι, ενώ η μητέρα λεκτικό

β) Ο πατέρας δίνει περισσότερη σημασία στην αγωγή των αγοριών

γ) και τέλος κυρίως ο πατέρας κάνει διάκριση στα παιχνίδια των παιδιών, κάτι που οδηγεί στην διάκριση των φύλλων (Jogman).

Γενικά, στην ηλικία αυτή, ο ρόλος του πατέρα γίνεται πιο αισθητός και το νήπιο αντιλαμβάνεται ότι παράλληλα με τη μητέρα του κι αυτό το πρόσωπο παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του. (Μισέλ Α., «Κοινωνιολογία της οικογένειας και του γάμου»)

3. Παιδική Ηλικία

Στην ηλικία αυτή τα σεξουαλικά συμπλέγματα των προηγούμενων χρόνων εξαλείφονται. Το παιδί θέλει να έχει αρμονικές σχέσεις και με τους δύο γονείς. Ο πατέρας συμβάλει στην πνευματική και ηθική ανάπτυξη του παιδιού με τη συμπεριφορά του. Το παιδί τον έχει ως πρότυπο και φορέα δύναμης κι εξουσίας.

Σωστό θα ήταν ο πατέρας να μην κάνει κατάχρηση αυτού του γεγονότος, γιατί το παιδί θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από αυτόν, χωρίς να έχει αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στον εαυτό του. Η θετική αντιμετώπιση του πατέρα απέναντι στις ανάγκες, στις απαιτήσεις και στα ερωτήματα του παιδιού συμβάλλουν στην αρμονική ανάπτυξή του.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στον τρόπο και στην ειλικρίνεια με την οποία απαντάμε στις ερωτήσεις των παιδιών. Όπως λέει η Αγία Γραφή, το πιο θανάσιμο αμάρτημα είναι ο ακρωτηριασμός του πνεύματος των παιδιών, κάτι που μπορεί να γίνει με την αδιαφορία του πατέρα, την αρνητική του στάση απέναντι στα προβλήματα του παιδιού και με το να θεωρεί τα παιδιά ως κτήμα του (Φάρου Φ./Κοφινά Σ «Γονείς και παιδιά», Μάρτιος 1993, σελ. 62).

Το παιδί της ηλικίας αυτής που θέλει να είναι αρεστό και αγαπητό σε όλους, έχει ως ίνδαλμά του τον πατέρα του, τον μιμείται στις κινήσεις, στα λόγια και τον θεωρεί ως κρικό με την κοινωνία, δηλαδή φορέα κοινωνικοποίησης.

Τέλος, στην ηλικία αυτή, ο πατέρας πρέπει να δίνει μια ειλικρινή και σωστή σεξουαλική, οικονομική, θρησκευτική και ηθική διαπαιδαγώγηση. (Ηλιοπούλου Δ., «Για να γνωρίσουμε και να διαπαιδαγωγήσουμε σωστά το παιδί»)

4. Εφηβική Ηλικία

Την περίοδο αυτή ο ρόλος του πατέρα – και γενικά των γονιών – κλυδωνίζεται και δοκιμάζεται αρκετά και γίνεται πολύ πιο δύσκολος και ιδιόμορφος από όλες τις προηγούμενες περιόδους. Ο πατέρας προσπαθεί να εμποδίσει το παιδί από τις παγίδες της ζωής ή να το συμβουλέψει για τις σωστές στάσεις και συμπεριφορές που πρέπει να υιοθετήσει στις διάφορες περιστάσεις που θα αντιμετωπίσει.

Τώρα όμως τα παιδιά, και κυρίως τα αγόρια, υιοθετούν μια τάση αυτονομίας, η οποία έρχεται σε σύγκρουση με τον υπερπροστατευτικό πατέρα. Το πρόβλημα αυτής της αντιδραστικής συμπεριφοράς παρατηρείται πιο έντονα στα αγόρια. Το αγόρι προσπαθεί να σπάσει τα δεσμά του με την οικογένεια, να ελευθερωθεί από την καταπίεση που μπορεί να νιώθει και να ζήσει κάθε στιγμή που περνάει όσο πιο έντονα μπορεί, ενώ από την άλλη ο πατέρας προσπαθεί να το προστατέψει από τον έξω κόσμο, να το παρεμποδίσει να πέσει στις κακοτοπιές και στις παγίδες του. Αναπόφευκτα λοιπόν δημιουργείται σύγκρουση.

Στην περίοδο της εφηβείας, τα παιδιά βλέπουν τους γονείς τους ρεαλιστικά και καταρρίπτονται τα πρότυπα μίμησης και τα ιδάλματα που είχαν όταν ήταν μικρότερα.

Το κορίτσι από την άλλη πλευρά, την τάση αυτονομίας που νιώθει, την εκδηλώνει κυρίως μέσα στο σπίτι. Θέλει να εκφράζει τις απόψεις και τα συναισθήματά του ελεύθερα και δημοκρατικά, να το αντιμετωπίζουν ως μεγάλο, κάτι που ο πατέρας δεν μπορεί να αποδεχτεί, γιατί του είναι δύσκολο να κατανοήσει ότι «το κοριτσάκι του μεγάλωσε» (Κακαβούλη Δ. «Συναισθηματική ανάπτυξη και αγωγή», Αθήνα 1990, σελ. 142-143).

Υπάρχει βέβαια και η αντίθετη περίπτωση, όπου ο έφηβος θα δει τον πατέρα του ως άξιο πρότυπο μίμησης, ξεπερνώντας τις ασυνείδητες

ψυχοσεξουαλικές τάσεις, που τον διέκριναν στις προηγούμενες χρονικές περιόδους (Κρασανάκη Γ., «Ο πατρικός ρόλος», Ηράκλειο 1991, σελ. 24-25).

3.2.1 Ο μέλλον πατέρας

Το ζευγάρι από κοινού αποφασίζει αν θέλει ή όχι παιδιά, πώς θα το αποκτήσουν, πώς θα γίνει η γέννα ή αν θα υιοθετήσουν παιδιά. Στη συνέχεια έρχεται η στιγμή της κυοφορίας. Λέγεται ότι το ζευγάρι κυοφορεί και όχι μόνο η γυναίκα. Σύμφωνα με κάποιες μελέτες, έχει παρατηρηθεί ότι κάποιες ιδιαίτερες σωματικές αλλαγές και διαταραχές συμβαίνουν όχι μόνο στην γυναίκα αλλά και στον άντρα, σε ποσοστό περίπου 10-15%. Συνήθως τα συμπτώματα είναι απώλεια όρεξης, πονόδοντος, ναυτία, εμετοί. Επίσης παρατηρούνται εξωτερικές αλλαγές όπως πχ. να αφήσει μούσι, μουστάκι, να παχύνει ή να αδυνατήσσει κτλ. Πολλοί είναι αυτοί που προσπαθούν να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις γι' αυτό που συμβαίνει στην γυναίκα τους και την κατάσταση που πρόκειται να ακολουθήσει. Μπορεί επίσης να αρχίσουν να δουλεύουν περισσότερο ή να βρουν δεύτερη δουλειά για να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες οικονομικές ανάγκες. Τέλος αλλάζει η σεξουαλική ζωή του ζευγαριού. Έρευνες δείχνουν ότι πολλοί άντρες νιώθουν περισσότερη έλξη βλέποντας την έγκυο γυναίκα τους. Παρατηρούνται επίσης και ψυχολογικές αλλαγές στους άντρες: αρχίζουν να συμπαραστέκονται με κάθε τρόπο στις έγκυες συζύγους τους, ανταποκρίνονται θετικά στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες τους για συναισθηματική στήριξη και ψυχολογική βοήθεια. Ο άντρας αρχίζει να είναι πιο συγκαταβατικός, υποχωρεί πιο εύκολα, είναι πιο περιποιητικός πιο ευαίσθητος, συναναστρέφεται φίλους που έχουν παιδιά για να μαθαίνει από τις εμπειρίες τους. Ταυτόχρονα, τον βλέπουμε να κάνει μια στροφή προς την πατρική οικογένειά του και κυρίως στην μητέρα του. Ίσως και αυτός να χρειάζεται λίγη στοργή και προσοχή, την στιγμή που όλοι απαιτούν να είναι δυνατός κι έτοιμος να σηκώσει τα βάρη της οικογένειας. (Κρασανάκη Γ., «Ο πατρικός ρόλος», Ηράκλειο, 1992,28-35)

3.2.2 Η αγάπη του πατέρα και η επιρροή της στα παιδιά

Η επιρροή της αγάπης του πατέρα στα παιδιά του δεν έχει κατανοηθεί στην πραγματική της διάσταση.

Οι ερευνητές όσο και το πλατύ κοινό αντιλήφθηκαν την μεγάλη σημασία που έχει η μητέρα στη ψυχολογική ανάπτυξη και ωρίμανση των παιδιών, όμως για τον πατέρα είναι σημαντικό να αξιολογηθούν και να τονισθούν τα δεδομένα που ήδη υπάρχουν.

Η επίδραση της αγάπης του πατέρα στην ψυχολογική, συναισθηματική, κοινωνική και γνωστική ανάπτυξη του παιδιού και του νεαρού ενήλικα, αποδεικνύεται ότι είναι ένας πολύ ισχυρός και σημαντικός παράγοντας.

Σύμφωνα με μια διαχρονική έρευνα που έγινε από επιστήμονες του πανεπιστημίου του Κονέκτικατ, η αγάπη που δίνει ο πατέρας στο παιδί του έχει τουλάχιστο μια εξίσου δυνατή επιρροή στην ανάπτυξη του παιδιού όπως και η αγάπη της μητέρας. Μάλιστα βρήκαν σε μερικές περιπτώσεις ότι η αγάπη του πατέρα επηρεάζει περισσότερο.

Οι επιστήμονες άρχισαν την έρευνα αυτή διότι διαπίστωσαν ότι στη σύγχρονη κοινωνία η επιρροή της αγάπης της μητέρας στο παιδί έχει κατανοηθεί και αξιολογηθεί σωστά. Για την επίδραση της πατρικής αγάπης όμως, ενώ υπάρχουν δεδομένα, αυτά δεν έχουν κατανοηθεί και εμπεδωθεί στο βαθμό που θα έπρεπε.

Για το λόγο αυτό ανέλυσαν 100 περίπου σχετικές μελέτες από την Ευρώπη και τις ΗΠΑ, οι οποίες έγιναν από το 1949 μέχρι το 2001.

Οι μελέτες αυτές είχαν σαν αντικείμενο το ρόλο και επίδραση των γονιών στην ψυχολογική ανάπτυξη και συμπεριφορά των παιδιών.

Τα ευρήματά τους ήταν τα ακόλουθα :

- Ο βαθμός απόρριψης ή αποδοχής του παιδιού από τον πατέρα επηρεάζει την ανάπτυξη του παιδιού τόσο σοβαρά όσο και ο βαθμός αγάπης ή όχι του παιδιού από τη μητέρα του

- Όταν ο πατέρας δεν δίνει την αγάπη του στο παιδί του, τότε αυτό επηρεάζει αρνητικά (στον ίδιο βαθμό που και η στέρηση της μητρικής αγάπης επηρεάζει), την αυτοπεποίθηση του παιδιού και την συναισθηματική του σταθερότητα. Επίσης προκαλεί κατάθλιψη, κοινωνική απόσυρση και αγχώδη κατάσταση
- Ο κίνδυνος ένα παιδί να αναπτύξει επιθετική βίαιη συμπεριφορά, να γίνει χρήστης ναρκωτικών ή να έχει εγκληματική συμπεριφορά, επηρεάζεται στον ίδιο βαθμό από την αποδοχή ή απόρριψη από τον κάθε ένα από τους γονείς
- Η αγάπη και η στοργική ανατροφή του παιδιού από τον κάθε ένα από τους γονείς του, έχει μια ισοδύναμη θετική επιρροή στην ευτυχία του παιδιού, στην κοινωνική και σχολική του επιτυχία από την παιδική ηλικία μέχρι την ενηλικίωσή του
- Σε μερικές περιπτώσεις η επιρροή της πατρικής αγάπης είχε ακόμη μεγαλύτερη επιρροή παρά αυτή της μητέρας

Οι ερευνητές τονίζουν επίσης το γεγονός ότι σε άλλες έρευνες φάνηκε ότι η επιρροή της πατρικής αγάπης είναι ο ανεξάρτητος, καθοριστικός παράγοντας για ορισμένου τύπου προβλήματα της προσωπικότητας, κοινωνικής συμπεριφοράς, για θέματα χρήσης ναρκωτικών και εγκληματικότητας.

Τα συμπεράσματα των ερευνητών είναι πολύ σημαντικά.

Αποτελούν ένα κώδωνα κινδύνου για τους πατέρες που τους καλεί να μην αμελούν τα παιδιά τους. Θα πρέπει να βρουν χρόνο και να το διαθέσουν με αγάπη για τα παιδιά τους.

Ο ρόλος του πατέρα και ιδιαίτερα η έμπρακτη έκφραση αγάπης προς τα παιδιά του είναι εξίσου σημαντικός και κάποτε περισσότερο από αυτόν της μητέρας. Ο χρόνος, η αγάπη και η στοργή που θα δώσουν οι πατέρες στα παιδιά τους, θα αποτελεί σημαντικό εφόδιο ευτυχίας και επιτυχίας για αυτά για όλη τους τη ζωή. (www.medlook.com)

3.2.3 Ο ρόλος του πατέρα στην απόδοση του παιδιού στο σχολείο

Η ενεργός συμμετοχή του πατέρα στη σχολική ζωή των παιδιών του, είναι ευεργετική για την απόδοση και τις επιτεύξεις τους.

Επιπρόσθετα το ειλικρινές, έμπρακτο ενδιαφέρον του πατέρα για τις δραστηριότητες των παιδιών του, μεταφράζεται με καλύτερη κοινωνική εξέλιξη ή ανέλιξη και με καλύτερες σχέσεις των παιδιών με τους συνομήλικους τους.

Όταν ο πατέρας, δείχνει καθημερινά ειλικρινές ενδιαφέρον για τα μαθήματα των παιδιών, μιλώντας μαζί τους, ρωτώντας τα για το τι κάνουν, τι μαθαίνουν και για τις σχέσεις τους με τα άλλα παιδιά στο σχολείο, τότε πετυχαίνουν καλύτερα αποτελέσματα σε μαθήματα όπως τα μαθηματικά και άλλα.

Οι βαθμοί των παιδιών σε διαγωνίσματα είναι συνήθως ψηλότεροι και τα παιδιά είναι περισσότερο ευτυχισμένα με καλύτερες σχέσεις με άλλα παιδιά στο σχολείο όταν νιώθουν ότι ο πατέρας τους ενδιαφέρεται πραγματικά και το δείχνει έμπρακτα καθημερινά για τη σχολική τους δραστηριότητα και εργασία.

Η προσωπική εμπλοκή του πατέρα έχει θετικά αποτελέσματα για τις επιδόσεις και την απόκτηση των γνωστικών ικανοτήτων, όχι μόνο όταν πρόκειται για τον βιολογικό πατέρα του παιδιού.

Ακόμη και εάν το ρόλο του πατέρα τον έχει κάποιος άλλος άνδρας που δεν είναι ο βιολογικός πατέρας, τότε δεδομένου ότι υπάρχει το έμπρακτο, ειλικρινές και καθημερινό ενδιαφέρον για τα μαθήματα και τη σχολική ζωή του παιδιού, τα αποτελέσματα του παιδιού είναι γενικά καλύτερα.

Σε περιπτώσεις παιδιών που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου, λόγω οικογενειακών ή άλλων προβλημάτων, η παρουσία μιας πατρικής προσωπικότητας που εμπλέκεται και ενδιαφέρεται για το παιδί, βελτιώνει τη συνολική εικόνα που θα παρουσιάσει το παιδί στο σχολείο.

Ακόμη και όταν υπάρχουν οικονομικά προβλήματα στην οικογένεια ή περιορισμένες σχολικές δυνατότητες, η πατρική παρουσία βελτιώνει τη μάθηση, την απόδοση και τις κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών.

Το σημαντικότερο στην πατρική εμπλοκή, για να επιτευχθούν τα ευεργετικά αποτελέσματα στο σχολείο και στην κοινωνική εξέλιξη του παιδιού, είναι ο πατέρας να μην περιορίζεται απλά στο να μεταφέρει το παιδί στο σχολείο, να το φέρνει πίσω από εκεί και επιφανειακά να ασχολείται με κάποια πρακτικά προβλήματα.

Το ζητούμενο είναι να επιδεικνύει ένα συνεχές ενδιαφέρον με συχνές ερωτήσεις και συνομιλίες με τα παιδιά του για το τι κάνουν στο σχολείο και για τα μαθήματα τους.

Τα πιο πάνω συμπεράσματα προκύπτουν από έρευνες που διεξήγαγαν επιστήμονες από το πανεπιστήμιο του Ιλลินόις. Τα δεδομένα αυτά συμπληρώνουν και ενισχύουν ανάλογα στοιχεία σχετικά με το ρόλο του πατέρα που προέκυψαν από έρευνες που έγιναν παλαιότερα από οργανισμούς όπως το National Center for Education Statistics των Ηνωμένων Πολιτειών.

Πολλές έρευνες μέχρι σήμερα εξέτασαν κυρίως το ρόλο της μητέρας στο σχολική απόδοση των παιδιών. Ο ρόλος του πατέρα δεν είχε μελετηθεί στο βαθμό που έπρεπε και του είχε καταχωρηθεί περισσότερο ένας χαρακτήρας δευτερεύουσας σημασίας.

Πιστεύουμε ότι τα δεδομένα αυτά επιτρέπουν τη λήψη μέτρων σε διαφορετικά επίπεδα που θα αποδειχθούν χρήσιμα και ωφέλιμα για τα παιδιά.

Αρχικά χρειάζεται να ενημερωθούν οι άντρες για τη μεγάλη σημασία που έχει η δική τους ενεργή και τακτική συμμετοχή στη σχολική ζωή των παιδιών τους. Πρέπει παράλληλα να διαπαιδαγωγηθούν στο να ρωτούν, να ενδιαφέρονται τόσο για τα διάφορα μαθήματα που κάνουν τα παιδιά τους όσο και για τις σχέσεις τους με τους συνομήλικους τους στο σχολείο.

Από τη μεριά του σχολείου και των εκπαιδευτικών, η συνειδητοποίηση της σημασίας του πατέρα, μπορεί να προσφέρει πολλά. Η επιδίωξη από το

σχολείο της περισσότερης εμπλοκής του πατέρα, η συμβολή στη διαφώτιση και εκπαίδευση των αντρών για τον ενεργό ρόλο του πατέρα στη σχολική ζωή του παιδιού, είναι δράσεις που μπορούν να έχουν καρποφόρα αποτελέσματα.

(www.medlook.com)

3.3 ΠΩΣ ΘΑ ΓΙΝΕΤΕ ΚΑΛΥΤΕΡΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Η επικοινωνία μεταξύ γονιών και εφήβων δεν είναι μια εύκολη υπόθεση.

Το μεταβατικό στάδιο που περνούν τα παιδιά, οι ορμονικές αλλαγές που κατακλύζουν το σώμα τους, οι ανησυχίες και οι προτεραιότητες τους έρχονται σε σύγκρουση με τις αντιλήψεις των γονιών τους.

Πράγματι οι γονείς βλέπουν τα παιδιά τους στην εφηβική ηλικία να αλλάζουν και πρέπει να συνηθίσουν τη νέα πραγματικότητα της πορείας προς ανεξαρτικοποίηση των παιδιών τους. Συχνά δεν είναι προετοιμασμένοι για να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα των εφήβων τους.

Το υπερφορτωμένο πρόγραμμα καθημερινών δραστηριοτήτων που έχουν συνήθως οι γονείς, δεν διευκολύνει την επικοινωνία με τα παιδιά στην εφηβική ηλικία.

Η απουσία γνώσεων και προετοιμασίας για την αντιμετώπιση των εφηβικών προβλημάτων και εξάρσεων από την μια και η εφηβική δυναμικότητα και αμφισβήτηση από την άλλη, θέτουν τις προϋποθέσεις για δύσκολες σχέσεις και δυσάρεστες καταστάσεις στο οικογενειακό περιβάλλον.

Πρέπει όμως να είναι έτσι;

Τι μπορεί να γίνεται για να βελτιώνονται οι σχέσεις μεταξύ γονιών και παιδιών εφηβικής ηλικίας;

Σίγουρα δεν υπάρχει μια μαγική λύση για το ζήτημα. Υπάρχουν όμως τρόποι προσέγγισης που καλλιεργούν την επικοινωνία, αυξάνουν την εμπιστοσύνη, καλλιεργούν το σεβασμό και μπορούν διαχρονικά να κτίζουν καλύτερες και πιο καρποφόρες σχέσεις γονιών και παιδιών εφηβικής ηλικίας.

Ο θεμέλιος λίθος της προσέγγισης αυτής, είναι η θέληση από τους γονείς να οδηγήσουν τη σχέση με το παιδί τους σε μια μακροχρόνια εποικοδομητική αλληλεπίδραση, ωφέλιμη για όλους.

Οι γονείς πρέπει να αφιερώνουν χρόνο για αυτό. Δεν μπορούν να το πετύχουν εάν η καλλιέργεια της σχέσης τους με το παιδί τους, θα είναι απλά ένα κομμάτι προς ταχεία διεκπεραίωση του βαρυφορτωμένου προγράμματος τους.

Χρειάζονται κόπος και προσπάθειες για να κερδίσουν οι γονείς την εμπιστοσύνη των εφήβων τους. Η συνέπεια και η ειλικρίνεια είναι απαραίτητες προϋποθέσεις και από τους δύο, γονείς και εφήβους, για να δημιουργηθεί ισχυρή εμπιστοσύνη μεταξύ τους.

Όσα διαμείβονται μεταξύ γονιού και του εφήβου, δεν πρέπει να μεταφέρονται σε άλλους. Αυτό όταν το νιώθει ο έφηβος, θα έχει μεγαλύτερη ευκολία να λέει στους γονείς του, το τι νιώθει, τις ανησυχίες, τους προβληματισμούς του.

Τα παιδιά πρέπει να αισθάνονται ότι οι γονείς τους είναι έμπιστοι τους και ότι χειρίζονται με ευθύνη και σεβασμό οτιδήποτε τους λένε.

Η προσεκτική ακρόαση είναι ακρογωνιαίος λίθος της καλής επικοινωνίας. Εάν οι γονείς κάνουν ταυτόχρονα και άλλα πράγματα ενώ τους μιλάνε οι έφηβοι τους, δίνεται η εντύπωση ότι η επικοινωνία και η συνομιλία στη συγκεκριμένη στιγμή είναι υποβαθμισμένη.

Οι έφηβοι όταν μιλούν για τα προβλήματα τους στους γονείς, χρειάζονται προσοχή. Εάν οι γονείς θέλουν να γίνουν καλύτεροι φίλοι με τα παιδιά τους, είναι απαραίτητο να τους προσφέρουν την προσοχή αυτή.

Παράλληλα όταν τους μιλούν είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούν το ίδιο τρόπο, προσοχή και φρασεολογία όπως όταν μιλούν με ενήλικες. Ταυτόχρονα όμως δεν πρέπει να ξεχνούν ότι έχουν να κάνουν με παιδιά.

Με τον τρόπο αυτό, τα παιδιά θα αισθάνονται πιο υπεύθυνα και ικανοποιείται η ενδόμυχη απαίτησή τους για αναγνώριση των αναγκών τους στην πορεία τους προς την ενηλικίωση.

Οι ερωτήσεις προς τα παιδιά δεν πρέπει να γίνονται με τρόπο ανάκρισης. Οι γονείς μπορούν να μάθουν σχεδόν ότι θέλουν από τα παιδιά φτάνει να τα προσεγγίζουν με υπομονή και ήπιο τρόπο.

Εδώ ο χρόνος είναι σημαντικός. Με την καλοσύνη και την ηπιότητα, το παιδί θα θέλει να πει τις σκέψεις του. Όμως πρέπει να νιώθει ότι αυτά που θα εκμυστηρευτεί θα ακουστούν με προσοχή και ιδιαίτερα σημαντικό, θα δοθεί χρόνος για την κατανόηση και την επικοινωνία.

Η επικριτική προσέγγιση δεν βοηθά. Το να τους πουν οι γονείς «είδες που σου έλεγα» ή «στο είχα πει ότι αυτό θα συνέβαινε» ιδιαίτερα όταν πρόκειται για μια αποτυχία ή δυσάρεστη εξέλιξη, βάζει τα παιδιά σε αμυντική θέση. Την επόμενη φορά, θα είναι λιγότερο πρόθυμα να συμμαριστούν τους προβληματισμούς τους.

Ο προσδιορισμός του επιθυμητού αποτελέσματος, είναι μια πρωταρχική πτυχή για την επίλυση κάθε προβλήματος. Οι γονείς πρέπει να βοηθούν το παιδί τους στην τοποθέτηση στόχων και των επιθυμητών αποτελεσμάτων.

Η αποφυγή τοποθέτησης κανόνων, βοηθά στην επικοινωνιακή σχέση. Είναι προτιμότερο να ορίζονται και να συμφωνούνται κοινά αποδεκτές κατευθυντήριες γραμμές. Οι γονείς στα όρια αυτών που θεωρούν ορθά, μαζί με την συμβολή των εφήβων τους, βάζοντας τέτοιες κατευθυντήριες γραμμές, επιτυγχάνουν τη συναίνεση για την επίτευξη των επιθυμητών.

Βέβαια, όπως οποιαδήποτε σχέση, έτσι και η σχέση γονιών και εφήβων, θέλει χρόνο για να καλλιεργείται και να διατηρείται. Βασικά οι γονείς πρέπει να κάνουν με τους εφήβους τους, αυτά που κάνουν και με τους καλύτερους τους φίλους.

Τελειώνοντας, θέλουμε να υπενθυμίσουν ότι κάθε άνθρωπος, ο κάθε γονιός, έχει μέσα του και παιδικά αισθήματα. Τα αισθήματα αυτά μας κάνουν να απολαμβάνουμε τη ζωή.

Έτσι είναι καλό όταν είμαστε με τα παιδιά μας να αφήνουμε τον εαυτό μας ελεύθερο, να ζούμε τις στιγμές αυτές δημιουργικά και ευχάριστα. Το αποτέλεσμα θα είναι καλύτερες σχέσεις μαζί τους για όλη τη ζωή.
(www.medlook.com)

3.3.1 Πως θα βοηθήσετε τα παιδιά σας να παίρνουν σωστές αποφάσεις

Η λήψη καλών αποφάσεων, είναι μια πολύπλοκη διαδικασία και χρειάζονται χρόνια για να τη μάθει κάποιος καλά.

Τα παιδιά μας χρειάζονται καθοδήγηση και εκπαίδευση για να μπορέσουν να αποκτήσουν τις βάσεις που θα τους επιτρέπουν στη ζωή τους να λαμβάνουν όσο το δυνατό πιο σωστές αποφάσεις.

Εάν από τα καλύτερα δώρα που μπορούμε να προσφέρουμε στα παιδιά μας είναι να τα βοηθήσουμε να μάθουν να αναλύουν σωστά τα δεδομένα που έχουν μπροστά τους προτού να παίρνουν και να υλοποιούν αποφάσεις.

Βέβαια, είναι αναπόφευκτο ότι θα γίνονται λάθη. Οι συνέπειες των λαθών μπορούν να γίνονται διδάγματα για καλύτερες αποφάσεις στο μέλλον.
(www.medlook.com)

- ***Η λήψη αποφάσεων είναι μια δεξιότητα που πρέπει να αποκτηθεί από τα παιδιά***

Είναι σημαντικό τα παιδιά να νιώθουν υπεύθυνα για τις αποφάσεις τους διότι έτσι θα έχουν και την ευθύνη των αποτελεσμάτων η οποία πρέπει να τους αποδίδεται. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιώνουν τη δική τους ικανότητα για τη λήψη αποφάσεων.

Με βάση την αρχή αυτή, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για επιτυχίες και ευτυχία των παιδιών όταν θα είναι πλέον ενεργοί πολίτες στην ενήλικη τους ζωή. Οι κοινωνικές, επαγγελματικές και οικογενειακές προεκτάσεις της δεξιότητας για λήψη αποφάσεων ενός παιδιού που μεγαλώνει και γίνεται ενήλικας, είναι εξαιρετικά μεγάλης σημασίας. (www.medlook.com)

- *Πως θα διδάξουν οι γονείς τα παιδιά τους να παίρνουν καλές αποφάσεις*

Σίγουρα η διαπαιδαγώγηση των παιδιών στη λήψη αποφάσεων δεν είναι μια εύκολη υπόθεση. Χρειάζεται χρόνο, υπομονή και διαχρονική παρακολούθηση.

Συνήθως στις περισσότερες οικογένειες, οι αποφάσεις για ότι αφορά στα παιδιά, γίνονται από τους γονείς ή αυτούς που τα φροντίζουν. Όμως αυτό τους στερεί τη δυνατότητα να μαθαίνουν να σκέφτονται σωστά και με καθοδήγηση από τους γονείς τους να αποφασίζουν για θέματα που τα αφορούν.

Είναι καλύτερα οι γονείς να εμπλέκουν τα παιδιά τους στη λήψη αποφάσεων από νωρίς στην παιδική ηλικία. Φυσικά αυτά στα οποία θα συμμετέχουν τα παιδιά, θα εξαρτώνται από την ηλικία και το επίπεδο ωριμότητας τους.

Το εύρος και ο βαθμός της εμπλοκής των παιδιών στις αποφάσεις που τα αφορούν θα μπορεί να διευρύνεται ανάλογα με την αύξηση της ηλικίας και τη βελτίωση της ωριμότητας του παιδιού.

Η διαπαιδαγώγηση αυτή θα επιτρέπει στα παιδιά σταδιακά να μπορούν να επεξεργάζονται όλο και δυσκολότερες καταστάσεις. (www.medlook.com)

- ***Πως παίρνουν συνήθως τις αποφάσεις τους τα παιδιά;***

Τα παιδιά συνήθως κάνουν πράγματα και παίρνουν αποφάσεις βιαστικά, δεν σταματούν να σκεφτούν καλύτερα, δεν βλέπουν τις μακροχρόνιες συνέπειες των πράξεών τους.

Μπορεί να κάνουν ανόητες πράξεις και αυτό είναι αναπόφευκτο στην παιδική ηλικία. Επηρεάζονται από τους φίλους τους, κάνουν κάτι γιατί το θεωρούν αστείο ή επειδή βαριούνται κάποια στιγμή ή ακόμη για να εκδικηθούν κάποιον.

Πολύ συχνά καταλαβαίνουν όταν έχουν κάτι ανόητο. Ξέρουν ότι δεν άξιζε τον κόπο και το έκαναν διότι δεν συνειδητοποίησαν τις συνέπειες των πράξεών τους. (www.medlook.com)

3.3.2 Ποια είναι τα πρώτα σημεία που πρέπει να μάθουν τα παιδιά;

Επειδή τα παιδιά έχουν τάση να παίρνουν αποφάσεις βιαστικά και να ενεργούν χωρίς να υπολογίζουν τις συνέπειες των πράξεών τους, η πρώτη βασική αρχή που πρέπει να τους διδάξουμε είναι να σταματούν και να σκέφτονται για λίγο πριν κάνουν κάτι που έχουν αποφασίσει.

Μαθαίνοντας τα να μην ορμούν στο να κάνουν πράγματα χωρίς να το σκεφτούν περισσότερο, τα βοηθά στο να αποφεύγουν πολλές κακές αποφάσεις.

Στην αρχή είναι καλό όταν τα δούμε να έχουν κάνει κάτι που δεν ήταν το αποτέλεσμα μιας καλής απόφασης, να συζητήσουμε μαζί τους και να αναλύσουμε εκ των υστέρων τι καλύτερο θα μπορούσαν να είχαν πράξει.

Ένα δεύτερο σημαντικό βήμα είναι να τα βοηθήσουμε να ρωτούν πάντοτε τον εαυτό τους γιατί θέλουν να κάνουν κάτι συγκεκριμένο. Αυτό θα τα βοηθά να κάνουν μια εσωτερική ανάλυση των κινήτρων τους.

Παράλληλα το τρίτο βήμα είναι να εξετάζουν τις επιλογές τους. Η εξέταση των επιλογών μαζί με την ανάλυση των υπέρ και κατά της κάθε επιλογής επιτρέπει στο παιδί από νωρίς στην ανάπτυξη του, να βλέπει καλύτερα την πραγματικότητα σε δύσκολες καταστάσεις.

Το επόμενο βήμα είναι να τα βοηθήσουμε να αναπτύξουν την ικανότητα να προβλέπουν τις συνέπειες των πράξεών τους. Θα πρέπει να μάθουν να αναγνωρίζουν τους κινδύνους και τις ανταμοιβές που πιθανόν να προκύπτουν από τις πράξεις τους.

Στην ανάλυση πριν από τη λήψη μιας απόφασης είναι απαραίτητο να σκέφτονται τα παιδιά, το πώς οι δικές τους ενέργειες μπορούν να επηρεάζουν τους άλλους. Είναι σημαντικό να τους υποδειχθεί η αναγκαιότητα αυτή, διότι συνήθως τα παιδιά είναι εγωκεντρικά και δεν σκέφτονται ότι οι πράξεις τους δυνατόν να επηρεάζουν και άλλους.

Στο τέλος τα παιδιά πρέπει να μάθουν να αναγνωρίζουν αυτά που είναι το καλύτερο για τα ίδια. Προτού καταλήξουν σε μια απόφαση, ίσως το σημαντικότερο είναι να καταλάβουν εάν αυτό που πρόκειται να κάνουν εξυπηρετεί όσο το δυνατό αποτελεσματικότερα τα δικά τους συμφέροντα.

Συνοπτικά αυτά που πρέπει να κάνουν τα παιδιά προτού να λαμβάνουν μια απόφαση είναι :

1. Να δίνουν χρόνο για σκέψη και να μην ορμούν να πραγματοποιούν αυτό που στιγμιαία αποφάσισαν.
2. Να διερωτώνται πάντοτε γιατί θέλουν να κάνουν κάτι
3. Να εξετάζουν όλες τις επιλογές.
4. Πρέπει προσεκτικά να σκέφτονται και τις συνέπειες αυτών που αποφασίζουν.
5. Να μην ξεχνούν τις επιδράσεις στους άλλους των δικών τους αποφάσεων και πράξεων.
6. Να εξετάζουν και να γνωρίζουν αυτό που είναι το καλύτερο για τα ίδια.
7. Να αξιολογούν τα αποτελέσματα των αποφάσεων και πράξεων και να διδάσκονται από τις δικές τους εμπειρίες.

Είναι ξεκάθαρο ότι πρέπει να αφιερώνουμε χρόνο και προσοχή για την εκμάθηση από τα παιδιά μας, της διαδικασίας λήψης απόφασης

Χρειάζεται να τα βοηθούμε συνεχώς στο να διέρχονται από τα διάφορα στάδια ανάλυσης που αναφέραμε πιο πάνω προτού να παίρνουν και υλοποιούν μια απόφαση.

Η βοήθεια στην εκμάθηση της λήψης απόφασης πρέπει να συνεχίζεται και με την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν μετά την υλοποίηση αυτών που αποφασίσθηκαν από το παιδί. Στην αρχή τα θέματα θα είναι πιο απλά αλλά σταδιακά με το μεγάλωμα και την ωρίμανση του παιδιού

τα ζητήματα για τη λήψη αποφάσεων και αξιολόγηση θα γίνονται πιο πολύπλοκα.

Τελειώνοντας θα τονίζουμε τη μεγάλη σημασία που έχει, οι γονείς να κατανοήσουν τη μεγάλη επίδραση που μπορεί να έχει στη ζωή των παιδιών τους η εκμάθηση της διαδικασίας λήψης ορθών αποφάσεων.

Κατανοώντας τη βασική αυτή αρχή, θα είναι σε θέση να εξοπλίσουν τα παιδιά τους με γνώσεις και εμπειρίες που είναι πολύτιμες για όλη τους τη ζωή.
(www.medlook.com)

3.3.3 Γονείς : Φροντίζετε να δείχνετε την αγάπη σας προς τα παιδιά σας;

Η αγάπη που προσφέρουν οι γονείς, είναι από τους πλέον καθοριστικούς παράγοντες για την ανάπτυξη του ψυχικού κόσμου των παιδιών τους.

Η αγάπη αυτή πρέπει να εκφράζεται προς τα παιδιά με λόγια και πράξεις και όχι μόνο με την προσφορά υλικών αγαθών.

Μέσα στην καθημερινή πίεση και τις αμέτρητες σκοτούρες που βασανίζουν τους σύγχρονους γονείς, πιθανόν συχνά να ξεχνούν να δείχνουν προς τα παιδιά τους, στο βαθμό που θα έπρεπε, την αγάπη που πραγματικά νιώθουν για αυτά.

Όμως τα παιδιά, οποιασδήποτε ηλικίας, έχουν συνεχώς ανάγκη να αισθάνονται την αγάπη, την εκτίμηση και την υποστήριξη και από τους δύο γονείς τους.

Ας δούμε λοιπόν μερικούς απλούς τρόπους, που μπορούν να προσφέρουν ανεκτίμητες υπηρεσίες στο παιδί σας και κατά συνέπεια προς εσάς και την οικογένεια σαν σύνολο :

1. Όταν είστε με τα παιδιά σας να έχετε εποικοδομητική προσέγγιση και να χρησιμοποιείτε θετικές φράσεις και λέξεις.
2. Είναι σημαντικό να ανταποκρίνεστε άμεσα και με ένα αίσθημα αγάπης στις υλικές και στις συναισθηματικές ανάγκες των παιδιών σας. Αποφεύγετε από το λεξιλόγιό σας, φράσεις ή λέξεις που να μειώνουν το παιδί.
3. Να κάνετε επιπρόσθετες προσπάθειες να δίνετε το καλό παράδειγμα, τόσο στο σπίτι όσο και έξω όταν βρίσκεστε με άλλους. Χρησιμοποιείτε συχνά και οπότε είναι αναγκαίο λέξεις όπως ευχαριστώ, παρακαλώ και συγνώμη ή λυπούμαι.
4. Όταν το παιδί σας είναι θυμωμένο, σε κακή διάθεση ή σε κατάσταση που σας αντιλέγει, προσπαθήστε να εκτονώσετε την κατάσταση με ένα αγκάλιασμα, ένα χάδι, με μια άλλη κίνηση που ξέρετε ότι του

αρέσει ή ακόμη με ένα «μυστικό νόημα» που μόνο εσείς οι δύο γνωρίζετε.

5. Να χρησιμοποιείτε μη βίαιους τρόπους πειθαρχίας όταν αυτό επιβάλλεται. Στην ουσία οι γονείς θα πρέπει να αρχίζουν να εφαρμόζουν τρόπους ανταμοιβής ή περιορισμούς, χρόνια πριν από την εφηβεία. Αυτό θα θέσει τις βάσεις για μια καλύτερη αντιμετώπιση των δύσκολων χρόνων της εφηβείας. Στην εφηβεία, εάν τα παιδιά παραβιάζουν συνεχώς σημαντικούς κανόνες που να τηρούνται, χωρίς καμιά συνέπεια, τότε ενθαρρύνονται να παραβιάσουν ακόμη περισσότερους κανόνες.
6. Να έχετε πάντοτε στο πρόγραμμά σας να περνάτε χρόνο, για παράδειγμα μισή μέρα κάνοντας με το παιδί ή τον έφηβό σας κάτι που ξέρετε ότι του αρέσει.
7. Είναι πολύ καλό να προγραμματίζετε να κάνετε οικογενειακά παιχνίδια με τρόπο τέτοιο που όλη η οικογένεια να βρίσκεται μαζί. Σημειώστε στο ημερολόγιο τις ημέρες που επιλέξατε και για κάθε μέρα σημειώστε το όνομα ενός μέλους της οικογένειας. Θα κάνετε την ημέρα εκείνη, το αγαπημένο παιχνίδι ή δραστηριότητα του μέλους της οικογένειας του οποίου έχετε γράψει το όνομα για την ημερομηνία εκείνη.
8. Τα οικιακά ζώα μπορούν να κάνουν τα παιδιά να νιώθουν καλύτερα. Ιδιαίτερα φαίνεται ότι αυτό βοηθά τα παιδιά με χρόνιες ασθένειες. Εάν είναι δυνατό να σκεφτείτε να προσφέρετε την ευκαιρία αυτή στα παιδιά σας. Τα κάνει πιο δραστήρια από σωματικής άποψης, βελτιώνει τη γενική τους προσέγγιση και παράλληλα τους προσφέρει μια συνεχή συντροφιά.
9. Ένας πολύ καλός τρόπος για να μάθουν τα παιδιά σας να επιλέγουν τη σωστή διατροφή είναι να τα ενθαρρύνετε να μαγειρεύουν όταν είναι δυνατό, μαζί σας. Η συμμετοχή τους στον προγραμματισμό

του μενού, στο ψώνισμα όλων των υλικών, στο μαγείρεμα και στο σερβίρισμα μπορεί να έχει αξιόλογες ευεργετικές επιδράσεις τόσο στον τρόπο διατροφής τους αλλά και στις σχέσεις τους μαζί σας.

10. Μεγαλώνοντας το παιδί θα αφιερώνει όλο και περισσότερο χρόνο για να αναπτύσσει καινούργιες δεξιότητες σε διάφορους τομείς. Εσείς θα πρέπει να φροντίζετε να το ενθαρρύνεται και να του δίνετε μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων σας, κάθε βοήθεια που μπορείτε τόσο ενθαρρύνοντας το, όσο και δίνοντας του την υλική βοήθεια που χρειάζεται.
11. Η υγεία του παιδιού σας εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τη φροντίδα και την καθοδήγηση που θα του δώσετε από τα πρώτα χρόνια της ζωής του. Θα πρέπει να το παίρνετε στις επισκέψεις που επιβάλλονται στο γιατρό του, να το προστατεύετε όσο μπορείτε από τα ατυχήματα, να του παρέχετε μια πλούσια υγιεινή διατροφή και να το ενθαρρύνετε να κάνει δραστηριότητες με σωματική εξάσκηση. Αυτές οι ενέργειές σας θα το προστατεύουν και θα δυναμώσουν το σώμα του. Παράλληλα οι καλές βάσεις που θα θέσετε, θα συνοδεύουν και θα ωφελούν το παιδί σας για όλη του τη ζωή.
12. Πρέπει να καταλάβετε ότι ανεξάρτητα από το πόσο θα προσπαθήσετε με ενεργό τρόπο να δείξετε ή να μεταφέρετε κάποιες από τις αξίες σας στο παιδί σας, αυτό ζώντας μαζί σας και παρακολουθώντας σας, θα απορροφήσει πολλές από τις αξίες σας. Θα δει πόσο πειθαρχημένος είστε στη δουλειά σας, πόσο εφαρμόζετε αυτά που λέτε και πόσο συνεπείς είστε στις πεποιθήσεις σας.
13. Ένα από τα πιο σημαντικά δώρα που θα δώσετε στο παιδί σας είναι να το βοηθήσετε να αναπτύξει την αυτοπεποίθησή του. Το παιδί σας χρειάζεται τη συνεχή σας υποστήριξη και ενθάρρυνση για να ανακαλύψει τις δυνάμεις του. Χρειάζεται να ξέρει ότι πιστεύετε σε

αυτό, ότι γνωρίζετε ότι μπορεί να φτάσει σε δύσκολους στόχους. Αυτό βοηθά να πιστέψει στις δικές τους δυνάμεις και έτσι να ενεργοποιήσει τις πολλές δυνάμεις που έχει πιθανόν να μην έχει ακόμη ανακαλύψει. Η διαδικασία αυτή επιβάλλει να νιώθει την αγάπη σας, να ξοδεύετε χρόνο μαζί του και να το επαινείτε για τα επιτεύγματα του.

14. Και τέλος μην ξεχνάτε, οποιαδήποτε ηλικία και αν έχει το παιδί σας, να μη ξεχνάτε να του λέτε ότι το αγαπάτε!! (www.medlook.com)

3.4 ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΤΕΛΕΙΟΣ ΓΟΝΙΟΣ;

Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν στο μύθο ότι υπάρχουν τέλειοι γονεΐς δηλαδή ο ιδανικός πατέρας ή μητέρα που μεγαλώνουν ευτυχισμένα, καλά προσαρμοσμένα παιδιά χωρίς προβλήματα.

Στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν τέλειοι γονεΐς ή τέλεια παιδιά.

Στα παιδιά προσχολικής ηλικίας παρατηρούνται συχνά, πολλά προβλήματα σε σχέση με τη συμπεριφορά τους τα οποία απαιτούν μεγάλο μέρος του χρόνου των παιδιών τους. Σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή τα παιδιά σχολικής ηλικίας, παρουσιάζουν πέντε έως έξη χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς τους που για τους γονεΐς θεωρούνται δύσκολα.

Σε αυτά τα χαρακτηριστικά περιλαμβάνονται το γεγονός ότι τα παιδιά δεν υπακούουν απλά πράγματα που τους ζητούν οι γονεΐς τους να κάνουν, το γεγονός ότι αποφεύγουν να κάνουν δουλειές του σπιτιού, το ότι βλέπουν τηλεόραση ή παιχνίδια βίντεο για πολλές ώρες, το ότι δυσκολεύονται να συμπληρώσουν την κατ' οίκον εργασία τους ή ακόμη διότι έχουν αντιζηλίες με τα αδέρφια τους.

Άλλα συχνά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γονεΐς είναι όταν τα παιδιά έχουν ευμετάβλητη ή και ιδιόρρυθμη συμπεριφορά, όταν ζητούν μεγάλη ανεξαρτησία ή αντίθετα δεν έχουν ακόμη αποκτήσει αρκετή αυτονομία. Επίσης μερικές φορές οι γονεΐς έρχονται αντιμέτωποι με τα παιδιά τους όταν αυτά προτιμούν να έχουν φίλους ή να κάνουν δραστηριότητες που δεν τις εγκρίνουν.

Οι γονεΐς πρέπει να κατανοούν και να αποδέχονται ότι μπορεί να αισθάνονται ανησυχίες, σύγχυση, θυμό, ενοχές, υπερφόρτωση και ανεπάρκειες λόγω της συμπεριφοράς του παιδιού τους. Αυτό αποτελεί μέρος του γονικού ρόλου. Το να προσπαθούν να είναι τέλειοι ή να μεγαλώσουν τέλεια παιδιά, είναι μάταιο και δημιουργεί αισθήματα αυτοαναίρεσης.

Είναι χρήσιμο για τους γονείς, να αναλογιστούν για λίγο πως οι ίδιοι συμπεριφέρονταν όταν ήταν παιδιά. Είναι σίγουρο ότι συμπεριφέρονταν κάποτε καλά, αλλά κάποτε ανάρμοστα. Να θυμηθούν πως οι δικοί τους γονείς αντιμετώπιζαν τη συμπεριφορά τους και ποιες μεθόδους πειθαρχίας χρησιμοποιούσαν τότε. Δεν ήταν τέλειοι αλλά όμως και κανένας άλλος δεν ήταν τέλειος.

Δεν είναι σωστό οι γονείς να προσπαθούν να αντισταθμίζουν σε υπερβολικό βαθμό αυτά που πιστεύουν ότι ίσως οι δικοί τους γονείς δεν έκαναν καλά, επιδιώκοντας οι ίδιοι να είναι τέλειοι λέγοντας ότι δεν θα κάνουν τα ίδια λάθη που έκαναν οι γονείς τους.

Όλοι οι γονείς και τα παιδιά κάνουν λάθη στις προσπάθειες τους να επικοινωνούν και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους για την επίλυση προβλημάτων. Οι γονείς πρέπει να εμπιστεύονται τους εαυτούς τους και το ένστικτό τους.

Συνήθως ο πατέρας ή η μητέρα, έχουν μια καλή διαίσθηση και γνώση των παιδιών τους. Συχνά μάλιστα γνωρίζουν περισσότερα από ότι νομίζουν και δεν πρέπει να φοβούνται ότι θα κάνουν λάθη. Τα παιδιά είναι ευπροσάρμοστα, συγχωρούν και ξεχνούν εύκολα, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσονται και μαθαίνουν από τα λάθη τους. Είναι επίσης γεγονός ότι οι γονείς έχουν τάση να είναι εξίσου ευπροσάρμοστοι και να συγχωρούν εύκολα.

Παρόλα αυτά όμως, οι γονείς που θυσιάζουν τα πάντα και ζουν σχεδόν αποκλειστικά για τα παιδιά, θέτουν τους εαυτούς τους σε ευάλωτη θέση, κινδυνεύουν από πιθανές απογοητεύσεις, δυσαρέσκεια και αισθήματα προσβολής.

Ταυτόχρονα, είναι άδικοι προς την οικογένειά τους. Δεν πρέπει να αναμένουν να παίρνουν όλα τα αισθήματα της προσωπικής τους ολοκλήρωσης από τα παιδιά τους ή από το ρόλο τους ως γονείς. Χρειάζονται και άλλες δραστηριότητες και πηγές αγάπης για την προσωπική τους ολοκλήρωση. Επιπλέον χρειάζονται χρόνο για τον εαυτό τους που να

επιτρέπει να παίρνουν κάποιο διάλειμμα από τα παιδιά και από το γονικό τους ρόλο.

Ο κάθε γονιός είναι καλά να αναπτύσσει τη δική του φιλοσοφία και τρόπο σκέψης που να τον κάνουν να νιώθει άνετα, σε ένα ελαστικό και ευπροσάρμοστο πλαίσιο. Πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις προσδοκίες, την ιδιοσυγκρασία και το γονικό τους στυλ, εξετάζοντας παράλληλα πως αυτά ταιριάζουν με το κάθε παιδί τους ή το σύζυγο και τις δικές τους προτιμήσεις ή ιδιοσυγκρασία. Η προσέγγιση και το τρόπος σκέψης, είναι αναγκαίο να προσαρμόζεται από παιδί σε παιδί διότι έχουν το καθένα τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και γνωρίσματα.

Εάν οι γονείς νιώθουν ότι η κατάσταση ξεπερνά τις δικές τους δυνατότητες, διότι τα προβλήματα έχουν γίνει πολύ έντονα, προκαλούν μεγάλο οικογενειακό στρες, σοβαρά συναισθηματικά προβλήματα ή είναι αιτία σημαντικής μείωσης της σχολικής απόδοσης, να θυμούνται ότι η βοήθεια εξειδικευμένων επαγγελματιών της υγείας, μπορεί να είναι πολύτιμη.

Οι γονείς είναι καλό να θυμούνται ότι τελικά, στις πλείστες περιπτώσεις τα παιδιά βρίσκουν το δρόμο τους και ότι η ανατροφή που λαμβάνουν από τους γονείς είναι το εφόδιο για την ομαλή προσαρμογή και καλή εξέλιξη του. Ο γονικός ρόλος είναι μια μεγάλη πρόκληση αλλά παράλληλα μια από τις δραστηριότητες που προσφέρουν την περισσότερη επιβράβευση και μεγαλύτερη ικανοποίηση στη ζωή.

Για αυτό να προσπαθούν να διατηρούν την καλή τους πρόθεση και διάθεση, να εμπιστεύονται το ένστικτό τους και να ζητούν βοήθεια από ειδικούς καλύτερα νωρίτερα παρά αργότερα όταν αισθάνονται ότι η κατάσταση εξελίσσεται πέραν των δυνάμεων τους.

Συμπερασματικά, είναι καλό για τους γονείς να θυμούνται πάντοτε κάποια βασικά σημεία σχετικά με την ανάπτυξη και συμπεριφορά των παιδιών τους :

1. Ακόμη και μεταξύ παιδιών της ίδιας ηλικίας, υπάρχει μια μεγάλη κλίμακα του τι είναι κανονικό σε ότι αφορά στην κοινωνική, πνευματική και σωματική τους ανάπτυξη.
2. Το επίπεδο ωριμότητας του κάθε παιδιού, μπορεί να είναι διαφορετικό για την κάθε ικανότητα που αναπτύσσει όπως οι κοινωνικές δυνατότητες, οι αθλητικές και μαθησιακές ικανότητες. Για παράδειγμα μπορεί να είναι δυνατό στα μαθηματικά αλλά αδύνατο στη φιλολογία ή στο καλό ποδόσφαιρο αλλά όχι στην καλαθόσφαιρα.
3. Οι διαφοροποιήσεις που περιγράφονται πιο πάνω, μπορεί να είναι μόνιμες δίνοντας έτσι το μοναδικό ιδιαίτερο προφίλ του κάθε παιδιού. Όμως μπορεί να εξελίσσονται αλλάζοντας έτσι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του κάθε παιδιού.
4. Ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο ο πατέρας ή η μητέρα συμπεριφέρονται και εκπληρώνουν το γονικό τους ρόλο όπως επίσης και το περιβάλλον στο οποίο ζει το παιδί, επηρεάζουν την ανάπτυξη και τη συμπεριφορά του. (www.medlook.com)

3.5 ΤΑ ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΑ ΛΑΘΗ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΚΑΙ Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Οι περισσότεροι γονείς αγνοούν τις ιδιαιτερότητες της παιδικής ψυχής και κάτω από την πίεση του άγχους που τραυματίζει την καθημερινότητά τους συμπεριφέρονται με τρόπους που δεν βοηθούν την ομαλή, ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού.

Ο γονέας πρέπει να καταλάβει το παιδί και όχι το παιδί τον γονέα. Το παιδί περιμένει από εμάς να του ικανοποιηθούν οι ανάγκες του.

Περιμένει να ζήσει να πειραματιστεί. Το παιδί που αναγκαστικά κάθεται ήσυχα δεν ωφελείται και δεν ωριμάζει.

Το παιδί χρειάζεται σταθερότητα στα όρια αρκεί η επιβολή των κανόνων να μη φθείρει τη σχέση αγάπης μέσα από συνεχείς συγκρούσεις.

Ο γονιός θα πρέπει να είσαι συνεπής με τις υποσχέσεις του. Μην ξεχνάμε ότι ο γονέας είναι το παράδειγμα του παιδιού, αν δεν τηρεί το λόγο του ο γονιός το παιδί μαθαίνει να είναι το ίδιο ανεύθυνο.

Μην συγκρίνουμε τις επιδόσεις των παιδιών. Το παιδί δεν θα βελτιώσει τη συμπεριφορά του μέσα από την σύγκριση, απλά θα μειώσει την εμπιστοσύνη που έχει στον εαυτό του. Κάθε άνθρωπος έχει τα δικά του χαρίσματα και αξιοποιεί τις δυνατότητές του στο βαθμό που μπορεί.

Το ξύλο δεν βγήκε από τον παράδεισο. Το ξύλο εκφράζει τη δική μας κόλαση. Συνήθως δεν χτυπάμε για να παιδαγωγήσουμε, αλλά για να εκφράσουμε την αναστάτωση και το θυμό μας. Κανείς δεν γίνεται καλύτερος με τη βία. Το ξύλο δεν εμπνέει σεβασμό αλλά φόβο. Ακόμη και όταν είναι

αποτελεσματικό έχει πολλές παρενέργειες. Τραυματίζει την αυτοπεποίθηση, διαταράσσει τις προσωπικές σχέσεις, διδάσκει τη βία και όχι τον αυτοέλεγχο.

Όταν είναι πολύ μικρό δεν λέει ψέματα με τον τρόπο που το κάνει κάποιος μεγάλος απλά καλλιεργεί τη φαντασία του. Το μικρό παιδί δεν έχει την πρόθεση να αποκρύψει την αλήθεια για να εξαπατήσει τους άλλους. Απλά δυσκολεύεται ακόμη να διαχωρίσει το φανταστικό από το πραγματικό. Έτσι συχνά δεν λέει τα πράγματα έτσι όπως είναι αλλά έτσι όπως θα ήθελε να είναι ή όπως θα φοβόταν ότι θα μπορούσε να είναι. Εξήγησε του ευγενικά ότι όταν λέει "ψέματα" οι άλλοι δεν θα το πιστεύουν ακόμη και όταν λέει αλήθεια και δεν θα το εμπιστεύονται. Επιβράβευσε το όταν λέει την αλήθεια και μην δίνεις προσοχή και ενδιαφέρον στα ψέματα.

Είναι φυσικό ένα μικρό παιδί να χρησιμοποιεί το κλάμα σαν όπλο για να πετύχει το στόχο του. Επέτρεψε στο παιδί να κλάψει όσο θέλει. Μην επιμένεις να σταματήσει αμέσως το κλάμα του. Βεβαίωσε το παιδί ότι το αγαπάς. Εξήγησε του με σαφήνεια ότι δεν πρόκειται να γίνει αυτό που θέλει. Προσπάθησε να του αποσπάσεις την προσοχή με κάτι άλλο που το ενδιαφέρει. Θύμισε του ότι, ενώ είναι αλήθεια ότι το αγαπάς, δεν πρόκειται να υποχωρήσεις. (www.medlook.com)

Ø Τι μπορούμε να κάνουμε για να βελτιωθούμε και να βοηθήσουμε στην βελτίωση της αυτοπεποίθησης των παιδιών;

- Ø Να νιώθουν σιγουριά.
- Ø Τα μαθαίνουμε τι είναι καλό και κακό γι' αυτά.
- Ø Τα διδάσκουμε λογικούς κανόνες που τα καθοδηγούν.
- Ø Τα μαθαίνουμε ποια είναι τα όρια που πρέπει να τηρούν στη συμπεριφορά τους.
- Ø Τους προσφέρουμε κριτήρια συμπεριφοράς, κοινά στον πατέρα και τη μητέρα.
- Ø Ενθαρρύνουμε συνήθειες που έχουν εφαρμοστεί και εκτιμηθεί μέσα στην οικογένεια.
- Ø Τα μαθαίνουμε να βλέπουν θετικά ό,τι συμβαίνει στη ζωή τους.
- Ø Να αισθάνονται ικανά.
- Ø Τους παρέχουμε ικανοποιητικούς στόχους.
- Ø Επαινούμε και δίνουμε έμφαση στις επιτυχίες που έχουν στη ζωή τους.
- Ø Προσπαθούμε να τα μάθουμε ότι ακόμα κι εμείς οι μεγάλοι χάνουμε καμιά φορά τον στόχο μας.
- Ø Τα βοηθάμε να βάλουν στόχους.
- Ø Επεξεργαζόμαστε στρατηγικές για την πραγματοποίησή τους.
- Ø Να αισθάνονται σημαντικά.
- Ø Να πιστεύουν ότι μπορούν να πραγματοποιήσουν τα σχέδια τους.
- Ø Να μπορούν να διαθέσουν ό,τι χρειάζεται για να φτάσουν στον στόχο τους.
- Ø Να μάθουν να παίρνουν αποφάσεις (κι εμείς να τα αφήνουμε να το κάνουν!).
- Ø Να μάθουν να λύνουν προβλήματα.
- Ø Να συνειδητοποιούν πότε βρίσκονται σε δύσκολη θέση και να κρατούν την ψυχραιμία τους.
- Ø Να νιώθουν ξεχωριστά.

- Ø Να μάθουν ότι μπορούν να κάνουν πράγματα που οι άλλοι δεν κάνουν.
- Ø Να πιστέψουν ότι οι άλλοι τα θεωρούν σημαντικά.
- Ø Να είναι ικανά να εκφράζονται με ειλικρίνεια.
- Ø Να χαίρονται που ο κόσμος έχει ποικιλία.
- Ø Ν' αναπτύσσουν ικανότητες που όλοι θεωρούν ξεχωριστές.
- Ø Να έχουν πρωτότυπες ασχολίες.
- Ø Να νιώθουν ότι δεν είναι μόνα.
- Ø Να νιώθουν ότι τα αγαπούν γι' αυτό που είναι.
- Ø Να τους αποδείξουμε ότι τους αφιερώνουμε χρόνο και τον μοιραζόμαστε μαζί τους με χαρά.
- Ø Να κάνουν παρέα με συνομήλικα τους άτομα.
- Ø Να νιώθουν περήφανα που ανήκουν σε μια ομάδα.

- Αυτό που πρέπει να έχουμε υπόψη μας είναι ότι τέλειοι γονείς δεν υπάρχουν.

- Αυτό όμως που πρέπει να γίνεται είναι οι γονείς είναι να προσπαθούν να βελτιώνονται καθημερινά, ν' αποδέχονται τον εαυτό τους με τα λάθη που κάνει και να αγωνίζονται καθημερινά.

- Κάθε γονιός μπορεί να κάνει πολλά σωστά πράγματα για να ενθαρρύνει και να παρακινήσει το παιδί του. Η φροντίδα, η προσοχή, ο έπαινος, η στήριξη και η σοβαρή αντιμετώπισή του βοηθούν το παιδί να επιδιώκει αυτά που επιθυμεί. (www.medlook.com)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

4.1 ΟΡΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με την Ελληνική Εταιρία Ψυχικής Υγιεινής και Νευροψυχιατρικής του Παιδιού (1994), <<η συμβουλευτική, αποτελεί ιδιαίτερη επαγγελματική δραστηριότητα, απευθυνόμενη προς προσωπικά προβλήματα του πελάτη>>.

Η Συμβουλευτική σύμφωνα με τον Hopson, αποτελεί τομέα της εφαρμοσμένης ψυχολογίας και είναι η βοήθεια που παρέχεται σε ένα άτομο προκειμένου να αντιληφθεί και να ανακαλύψει από μόνο του τις συγκρούσεις και το πρόβλημα που αντιμετωπίζει και να πάρει τις αποφάσεις του (Κάντας-Χαντζή, 1991).

Ο Stefflre (1970), υποστηρίζει ότι <<η συμβουλευτική είναι μια διαδικασία μάθησης-διδασκαλίας γιατί ο πελάτης μαθαίνει για το ζωτικό του χώρο ... αν πρόκειται να κάνει ενημερωμένες και ουσιαστικές επιλογές, πρέπει ο ίδιος να γνωρίζει τα γεγονότα της παρούσας κατάστασης στην οποία βρίσκεται και τις πιθανότητες ...καθώς και τις πιο πιθανές επιπτώσεις των διάφορων επιλογών του>> (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999, σελ.17).

Η Αμερικάνικη ψυχολογική εταιρία (AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION), όρισε την συμβουλευτική ψυχολογία ως : <<... την ειδικότητα σύμφωνα με την οποία ο σύμβουλος ψυχολόγος βοηθά τον συμβουλευόμενο να βελτιώσει τη προσωπική του κατάσταση, να ανακουφιστεί από τη λύπη και την στεναχώρια, να επιλύσει τις κρίσιμες καταστάσεις που αντιμετωπίζει, να αναπτύξει την ικανότητα επίλυσης των προβλημάτων του και να μπορεί να παίρνει μόνος του αποφάσεις. Επίσης, υποστηρίζει την ψυχολογική ανάπτυξη και εξέλιξη του συμβουλευόμενου

βοηθώντας τον να κάνει καλύτερη χρήση των αποθεμάτων και των ικανοτήτων που διαθέτει ή δείχνοντας του το δρόμο για την ανάπτυξη νέων μεθόδων που θα τον διευκολύνουν να βοηθήσει μόνος του τον εαυτό του.

Ο συμβουλευτικός ψυχολόγος για να πλησιάσει τον συμβουλευόμενο, χρησιμοποιεί συστηματικές προσεγγίσεις που στηρίζονται στην έρευνα, ώστε να βοηθήσει τον εαυτό του αλλά και τον συμβουλευόμενο να κατανοήσει πληρέστερα τα προβλήματα του και να αναπτύξει πιθανούς τρόπους επίλυσής τους. Τα προβλήματα που οδηγούν ένα άνθρωπο να ζητήσει τη βοήθεια του συμβουλευτικού ψυχολόγου, ξεπηδούν από περιβαλλοντικές επιδράσεις και επιρροές ή από εσωτερικές συγκρούσεις και μπορεί να είναι επαγγελματικά, εκπαιδευτικά, συναισθηματικά, κοινωνικά, εξελικτικά ή προβλήματα υγείας>> (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999, σελ.19).

4.2 ΕΙΔΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Σύμφωνα με την κα. Μαλακιώση- Λοϊζου (1999), τα είδη της συμβουλευτικής ψυχολογίας είναι τα παρακάτω :

1. ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Η εξελικτική συμβουλευτική, προσπαθεί να βοηθήσει το άτομο να επιλύσει τα προβλήματα του, να κατακτήσει την αυτογνωσία, και να εξακριβώσει ποιες ακριβώς είναι οι ικανότητές του (Μ. Μαλακιώση-Λοϊζου, 1999).

2. ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Η διευκολυντική συμβουλευτική προσπαθεί να οδηγήσει το άτομο στην καλύτερη λήψη αποφάσεων και αυτό γίνεται μέσα από την αναγνώριση των ικανοτήτων και των ενδιαφερόντων που έχει το άτομο όπως είναι η επιλογή επαγγέλματος, οι σχέσεις που έχει με τα αγαπημένα πρόσωπα και τους συνεργάτες.

Εδώ, πολύ σημαντικό ρόλο παίζουν οι δεξιότητες του ψυχολόγου που θα βοηθήσουν τη σχέση του με το συμβουλευόμενο. Τέτοιες δεξιότητες είναι η ενσυναίσθηση, η κατεύθυνση, η κατανόηση, το ζεστό κλίμα (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999).

3. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τον Brammer (1973), <<Η κρίση είναι μια κατάσταση αποδιοργάνωσης κατά την οποία ο βοηθούμενος αντιμετωπίζει αποστέρηση σημαντικών στόχων που έχει θέσει για τη ζωή του ή βαθιά διάσπαση του κύκλου της ζωής και των μεθόδων καταπολέμησης του στρες>> (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999, σελ. 299).

Οι καταστάσεις κρίσης που μπορεί αντιμετωπίζει ένα άτομο περιλαμβάνουν διαπροσωπικές κρίσεις με κοντινά και αγαπημένα πρόσωπα, χρήση ουσιών, απόπειρα αυτοκτονίας, οικονομικές δυσκολίες, επιθετικότητα, απόπειρα βιασμού καθώς και οικογενειακές κρίσεις, (όπως διαζύγιο ή απιστία).

Ο στόχος εδώ είναι να ξεπεραστεί η κατάσταση κρίσης, να αποκτήσει το άτομο εμπιστοσύνη στο συμβουλευτικό ψυχολόγο και να αρχίσει σιγά-σιγά να ξεπερνά το άγχος του και βαθμιαία και την κρίση με την οποία έρχεται αντιμέτωπο (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999).

4. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια και αυτό που κάνει είναι να προσπαθεί να ενημερώσει, να πληροφορήσει, να ευαισθητοποιήσει τους ανθρώπους για θέματα σεξουαλικά, επαγγελματικά, θέματα υγείας κ.α. Επίσης, έχει σαν στόχο την πρόληψη εμφάνισης ενός συμπτώματος που θα επηρεάσει δυσμενώς ένα άτομο.

Περιλαμβάνει π.χ. προγράμματα σεξουαλικής εκπαίδευσης σε σχολεία προκειμένου να αντιμετωπιστούν το άγχος και η άγνοια για θέματα σεξουαλική φύσης (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999).

5. ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Συναντάτε στο χώρο της εργασίας. Στόχος της είναι η προσαρμογή του ατόμου σ' ένα συγκεκριμένο εργασιακό χώρο. Ασχολείται με θέματα που στέκονται εμπόδιο στην καλύτερη απόδοση του ατόμου στην εργασία του καθώς και με προβληματισμούς που έχει γύρω απ' αυτή (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999).

6. ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Υπάρχει και η διεπαγγελματική συμβουλευτική (Interprofessional Consultation), που σύμφωνα με την Ελληνική Εταιρεία Ψυχικής Υγιεινής και Νευροψυχιατρικής του Παιδιού, είναι <<η συναλλαγή μεταξύ τουλάχιστον δυο επαγγελματιών, τον ειδικό σύμβουλο και τον συμβουλευόμενο, που ζητάει βοήθεια σχετικά με κάποιο τρέχον επαγγελματικό του θέμα που τον δυσκολεύει, και που αφορά τη διαχείριση κάποιου έργου, τη θεραπεία κάποιας κατάστασης ή τη δημιουργία ενός προγράμματος. Μια ουσιαστική όψη της συμβουλευτικής, είναι ότι η ευθύνη μένει σταθερά στα χέρια του συμβουλευόμενου>> (Ελληνική Εταιρεία Ψυχικής Υγιεινής και Νευροψυχιατρικής του Παιδιού, 1994, σελ. 140).

7. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Σύμφωνα με τους κ. Κάντα και κα. Χαντζή (1999), η επαγγελματική συμβουλευτική είναι η στήριξη και η καθοδήγηση που λαμβάνει ένα άτομο, προκειμένου να επιλέξει το επάγγελμα που του ταιριάζει καθώς και να ξεπεράσει πιθανά ψυχολογικά προβλήματα που συνδέονται με το επάγγελμα αυτό.

Είναι το πρώτο είδος συμβουλευτικής που αναπτύχθηκε απο τους ψυχολόγους και κατέχει σημαντική θέση, αφού η επαγγελματική επιλογή παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην προσαρμογή του ατόμου και συνδέεται με τα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες και άλλα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του.

Ο συμβουλευτικός ψυχολόγος από τη μεριά του, θα πρέπει να έχει γνώση της ποικιλίας των επαγγελμάτων, των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων που απαιτεί το καθένα, καθώς και τους πιθανούς κινδύνους που κρύβει (Μ. Μαλακιώση- Λοΐζου, 1999).

8. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Ασχολείται με την προσαρμογή και την εξέλιξη του παιδιού στο σχολικό-εκπαιδευτικό περιβάλλον και εφαρμόζεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999).

9. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σύμφωνα με την κα. Σιδέρη (1989), <<αποκατάσταση είναι το σύνολο των ιατρικών, παιδαγωγικών, κοινωνικών και επαγγελματο-οικονομικών μέτρων, που πρέπει να έχουν σκοπό τη πρόληψη της μειονεξίας (αναπηρίας) ή την άμβλυνση μιας ήδη υπάρχουσας μειονεξίας και των συνεπειών της, ώστε με αυτόν τον τρόπο να επιτρέπεται η παρουσία του αναπήρου στη κοινωνική ζωή ή να διευκολύνεται η ίδια>> (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999).

10. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Η συμβουλευτική των ηλικιωμένων ατόμων μπορεί να πάρει διάφορες μορφές : i) μιας δυαδικής σχέσης όπου ο συμβουλευτικός ψυχολόγος προσπαθεί να εντοπίσει και να κατανοήσει τα συναισθηματικά και κοινωνικά προβλήματα του ηλικιωμένου, ii) μιας ομάδας που βοηθά ιδιαίτερα καθώς το άτομο βλέπει ότι δεν είναι μόνο, iii) οικογενειακή ή συντροφική συμβουλευτική όταν τα προβλήματα προέρχονται από οικογενειακές, συντροφικές ή συζυγικές σχέσεις, iv) συμβουλευτική συνομηλίκων. Παρέχετε στον ηλικιωμένο συμβουλευτική από άτομα της ίδιας ηλικίας που έχουν την ικανότητα ν' ακούν προσεκτικά αυτόν που μιλάει και να παρέχουν χρήσιμες συμβουλές (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999).

11. ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Η διαπολιτισμική συμβουλευτική, είναι σύμφωνα με τον Sue et al.(1982), <<κάθε συμβουλευτική σχέση στην οποία δύο ή και περισσότεροι από τους

συμμετέχοντες, διαφέρουν ως προς την πολιτισμική τους προέλευση, τις αξίες τους και τον τρόπο ζωής τους>> (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999 σελ. 314).

Ο συμβουλευτικός ψυχολόγος με τη σειρά του πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένος με την ιστορία του, ώστε να μπορεί να καταλάβει άτομα άλλης εθνικότητας, τα αισθήματα απόγνωσης που μπορεί να έχουν, τα οφέλη που μπορούν να προσφέρουν στην χώρα του κ.λ.π. (Μ. ,Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999).

12. ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Η ποιμαντική συμβουλευτική προσφέρεται από έναν κληρικό και προσπαθεί να συνδυάσει τις πνευματικές του αξίες με μια ψυχολογική προσέγγιση.

Τα προβλήματα με τα οποία ασχολείται, είναι κυρίως προσωπικής, συναισθηματικής, θρησκευτικής φύσεως. Τα περισσότερα απ' αυτά σχετίζονται με τον πόνο, τη λύπη, το γάμο, την ανατροφή των παιδιών καθώς και ερωτήματα γύρω από τη θρησκευτική πίστη (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου 1999).

13. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ-ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Είναι το είδος της συμβουλευτικής που ασχολείται με προβλήματα που προκύπτουν από την οικογενειακή ή συζυγική σχέση. Ασχολείται επίσης με τον οικογενειακό προγραμματισμό (προετοιμασία γάμου, διαζύγιου).

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή της οικογενειακής συμβουλευτικής, είναι η γνώση του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν τα ζευγάρια και η οικογένεια.

Ο συμβουλευτικός ψυχολόγος, πρέπει πρώτα απ' όλα να μιλήσει με το κάθε μέλος της οικογένειας χωριστά, ώστε να είναι άνετοι και να εκφραστούν ελεύθερα.

Στη συνέχεια προσπαθεί να ερμηνεύσει στάσεις και συναισθήματα καθενός και προφανώς τα μεταφέρει στα υπόλοιπα μέλη για να διευκολύνει τη μεταξύ τους επικοινωνία. Όταν διαπιστώσει ότι υπάρχει σημείο επαφής, θα συναντηθεί με όλους μαζί, θα διευθύνει τη μεταξύ τους συζήτηση ώστε να βρεθεί μια λύση (Μ. Μαλακιώση- Λοϊζου, 1999).

4.3 ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΓΟΝΕΩΝ

Η συμβουλευτική γονέων, απευθύνεται σε όλους τους γονείς, σε αυτούς που πρόκειται να γίνουν γονείς αλλά και στους νέους ,που ενδιαφέρονται να πάρουν τις γνώσεις ώστε να βοηθήσουν τα παιδιά τους να είναι ευτυχισμένα και παραγωγικά στη ζωή τους.(Καστανιώτης, «Επάγγελμα Γονέας»)

Εκτός από τις οικογένειες με δυο συζύγους, μπορεί να βοηθήσει τους γονείς χωρίς σύντροφο, γονείς παιδιών που εμφανίζουν παραβατική συμπεριφορά, γονείς που έχουν κακομεταχειριστεί ή παραμελήσει τα παιδιά τους, γονείς νοητικά καθυστερημένων παιδιών ή παιδιών με κάποια σωματική αναπηρία, γονείς παιδιών που απουσιάζουν συστηματικά από το σχολείο, γονείς παιδιών που κάνουν χρήση ναρκωτικών κ.ο.κ.(Συμβουλευτική γονέων... Γιατί νοιαζόμαστε)

Η συμβουλευτική μπορεί να βοηθήσει στην βελτίωση των σχέσεων μέσα στη οικογένεια, προσφέροντας στους γονείς γνώσεις για τις ανάγκες των παιδιών τους σε κάθε ηλικιακό στάδιο, ενισχύοντας τους με δεξιότητες καλής επικοινωνίας και ενθαρρύνοντας τους να συμμετέχουν μαζί με τα παιδιά τους στα κοινά (π.χ. σχολικές δραστηριότητες).

Οι κύριοι στόχοι της συμβουλευτικής γονέων συνοψίζονται στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των γονέων σε θέματα που αφορούν στην κοινωνικοποίηση και ανάπτυξη των παιδιών τους, θέματα αντιμετώπισης προβλημάτων συμπεριφοράς και μάθησης, καθώς και προώθησης της εμπλοκής τους σε θέματα εκπαίδευσης, ενισχυτικής προς το έργο των εκπαιδευτικών.(Συμβουλευτική γονέων... Γιατί νοιαζόμαστε)

Για να επιτευχθεί ο στόχος της συμβουλευτικής γονέων θα πρέπει να υπάρχουν καλές σχέσεις ανάμεσα σε όλα τα μέλη της οικογένειας, που να στηρίζονται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη, στην αμοιβαία εκτίμηση και τον αυτοσεβασμό.(Καστανιώτης, «Επάγγελμα Γονέας»)

Σχετικά τώρα με το τι επιτυγχάνει η συμβουλευτική ορίζουμε την συνεργασία των γονέων με έναν ψυχοθεραπευτή με σκοπό να βοηθήσουν στη βελτίωση της ψυχοσυναισθηματικής κατάστασης του παιδιού και κατά συνέπεια της συμπεριφοράς του. (www.specialresearch.com)

Μπορούμε να πούμε πως κάθε παιδί στη γέννηση του φέρει ένα συγκεκριμένο γενετικό υλικό. Αυτό το υλικό, σε συνδυασμό με τις επιδράσεις που δέχεται από το περιβάλλον κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του, είναι που θα διαμορφώσουν την προσωπικότητα του. (www.specialresearch.com)

Στη διάρκεια της ανάπτυξής του, ένα παιδί μπορεί να αντιμετωπίσει ποικίλες δυσκολίες και προβλήματα:

- § Οργανικά (σωματική αναπηρία, μειωμένο νοητικό δυναμικό, χρόνιες νόσους ή σύνδρομα).
- § Οικογενειακά (προβλήματα στη σχέση του γονεϊκού ζεύγους, κακοποίηση, αποχωρισμό, θάνατος, ψυχική διαταραχή γονέα κ.λ.π.).
- § Αναπτυξιακά (προβλήματα λόγου, μαθησιακές δυσκολίες κ.λ.π.).

Όλα αυτά τα προβλήματα επηρεάζουν αρνητικά το ψυχικό του κόσμο και μπορούν να προκαλέσουν την εμφάνιση συμπτωμάτων:

- § Ψυχοσωματικά
- § Κατάθλιψη
- § Αγχώδεις διαταραχές
- § Προβλήματα συμπεριφοράς και σχέσεων
- § Μαθησιακή υπολειτουργία

Το σύμπτωμα κινητοποιεί τους γονείς που απευθύνονται σε κάποιους ειδικούς, ώστε να διαγνωστεί η φύση του προβλήματος και να προταθεί η κατάλληλη θεραπεία. (www.specialresearch.com)

Για να αντιμετωπισθούν ικανοποιητικά οι ανάγκες αυτές των παιδιών, θα πρέπει οι γονείς να γνωρίζουν τρόπους καλύτερης προσέγγισης και επικοινωνίας μαζί τους. Η επιδεξιότητα των γονέων σε επικοινωνιακές και συμβουλευτικές δεξιότητες εμφανίζεται ως θεμελιώδης στην προσπάθεια αυτή. Αν οι γονείς δημιουργήσουν καλές διαπροσωπικές σχέσεις με τα παιδιά τους, βασισμένες στην αμοιβαία εμπιστοσύνη, την εκτίμηση και τον αλληλοσεβασμό, θα μπορέσουν να λειτουργήσουν και ως σύμβουλοι γι' αυτά. Με τον όρο «σύμβουλοι» νοούνται οι γονείς που παρέχουν ψυχολογική στήριξη, η οποία συμβάλλει στην προσωπική και κοινωνική εξέλιξη των παιδιών τους.(Συμβουλευτική γονέων... Γιατί νοιαζόμαστε)

Οι γονείς θα πρέπει να μπορούν να κατανοούν το παιδί και τους στόχους της συμπεριφοράς του για να μπορέσουν να το βοηθήσουν και να το καθοδηγήσουν ώστε να γίνει ευτυχισμένο και καλά προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις της κοινωνίας.(Συμβουλευτική γονέων... Γιατί νοιαζόμαστε)

Τα παιδιά συνήθως δεν μπορούν να ξεπεράσουν τα προβλήματα μόνα τους. Σε σοβαρότερες περιπτώσεις, θα χρειαστεί μία εξατομικευμένη θεραπευτική προσέγγιση προς το ίδιο το παιδί με παράλληλη βοήθεια προς τους γονείς. Αυτή συνηθίζεται να την ονομάζουμε “συμβουλευτική”. Σε ηπιότερες περιπτώσεις, είναι πιθανό να αρκεί η “συμβουλευτική” προς τους γονείς για την αντιμετώπιση του προβλήματος. [.\(www. Special research, diagnostic and therapeutics.com\)](http://www.Specialresearch,diagnosticandtherapeutics.com)

Η “συμβουλευτική” γίνεται συνήθως με συχνότητα 4 ή 2 συνεδριών το μήνα.

Παρά την ονομασία της, η “συμβουλευτική” δεν είναι ένα “μάθημα”, δεν είναι μία σειρά συμβουλών. Όντως, μπορεί ο ψυχοθεραπευτής να δώσει συγκεκριμένες συμβουλές για ορισμένα θέματα, όμως αυτό αποτελεί μέρος

μόνο της διαδικασίας. Στις συνεδρίες της “συμβουλευτικής” οι γονείς φέρνουν προς συζήτηση τα θέματα που τους απασχολούν σχετικά με το παιδί και γίνεται προσπάθεια να δοθεί ένα νόημα στη συμπεριφορά του. Ο ψυχοθεραπευτής, όντας έξω από την οικογένεια, προσφέρει συχνά μία άλλη ερμηνεία από αυτήν προς την οποία σκέφτονται οι γονείς. Αυτή η νέα “ματιά” μπορεί να ανοίξει εναλλακτικούς δρόμους θεώρησης και αντιμετώπισης του παιδιού από τους γονείς του. Αλλάζοντας στάση οι γονείς, αλλάζει και το παιδί, αφού σε κάθε οικογένεια, υπάρχει αλληλεπίδραση των μελών της. ([www. Special research, diagnostic and therapeutics.com](http://www.Specialresearch,diagnosticandtherapeutics.com))

Η “συμβουλευτική” μπορεί να φανεί χρήσιμη στους γονείς όταν το παιδί τους αντιμετωπίζει χρόνια προβλήματα, βοηθώντας τους να τα αποδεχτούν και να το στηρίξουν, δίνοντας έμφαση και σε άλλες πλευρές, της προσωπικότητας του και της ζωής του.

Τα παιδιά που αντιμετωπίζουν προβλήματα έχουν συχνά χαμηλή αυτοεκτίμηση η οποία επηρεάζει αρνητικά τόσο τις σχέσεις με τους άλλους, όσο και τη μαθησιακή τους απόδοση. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι γονείς έχουν τη δυνατότητα να τα βοηθήσουν καθοριστικά να αναπτύξουν μία θετικότερη εικόνα του εαυτού τους. ([www. Special research, diagnostic and therapeutics.com](http://www.Specialresearch,diagnosticandtherapeutics.com))

Η φτωχή επένδυση στη σχολική μάθηση, η έλλειψη ικανοποιητικών κοινωνικών σχέσεων, κάποια προβλήματα συμπεριφοράς σχετίζονται συχνά με αυτό που ονομάζουμε “συναισθηματική ανωριμότητα του παιδιού”. Με τους κατάλληλους χειρισμούς, ο πατέρας και η μητέρα μπορούν να ενθαρρύνουν έμπρακτα το παιδί τους να ωριμάσει συναισθηματικά, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει τις απογοητεύσεις, τις ματαιώσεις της καθημερινότητας και να αποκτήσει μεγαλύτερη αυτονομία.

Είναι αυτονόητο πως όταν τα προβλήματα του παιδιού σχετίζονται άμεσα με δύσκολες οικογενειακές καταστάσεις, οι καταστάσεις αυτές θα βρεθούν στο επίκεντρο των “συμβουλευτικών” συνεδριών.

Τέλος, απαραίτητη προϋπόθεση για την έναρξη μίας “συμβουλευτικής βοήθειας” είναι να έχουν οι ίδιοι οι γονείς εκφράσει σαφές αίτημα για συνεργασία. [.\(www. Special research, diagnostic and therapeutics.com\)](http://www.Specialresearch,diagnosticandtherapeutics.com)

4.4 Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΓΟΝΕΩΝ

Η ευθύνη του εκπαιδευτή στα προγράμματα συμβουλευτικής γονέων δεν έγκειται στο να λύσει εκείνος στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γονείς μέσα στην οικογένειά τους, αλλά στο να τους βοηθήσει στην κατανόησή τους και στον επαναπροσδιορισμό των τρόπων με τους οποίους θα το αντιμετωπίσουν με μεγαλύτερη επιτυχία.

Για να μπορεί να επιτύχει τους στόχους αυτούς, ο εκπαιδευτής – σύμβουλος χρειάζεται να διαθέτει ορισμένα προσωπικά χαρακτηριστικά και μια εξειδικευμένη κατάρτιση.

Είναι αυτονόητο ότι θέματα δεοντολογίας και προσωπικής του φιλοσοφίας για τη ζωή χρωματίζουν την προσέγγιση που θα υιοθετήσει. Η μεγαλύτερη διάσταση της προσέγγισης που θα υιοθετήσει, αφορά τους ρόλους συμβούλου – γονέα : είναι ο σύμβουλος κυρίαρχος ή τα δυο αυτά σκέλη λειτουργούν ισοδύναμα; Την πρώτη θέση την υποστηρίζει η περισσότερο συμπεριφοριστική συμβουλευτική κατεύθυνση, ενώ τη δεύτερη την ασπάζεται η ανθρωπιστική συμβουλευτική κατεύθυνση.

Οι περισσότεροι σύμβουλοι υιοθετούν μια στάση ανάμεσα σε αυτές τις δυο, παρουσιάζοντας γνώση, δίνοντας συμβουλές, αλλά και τονίζοντας ότι η ευθύνη βρίσκεται στα χέρια των γονέων για οποιαδήποτε ενέργεια ή απόφασή τους.(Συμβουλευτική Γονέων...Γιατί νοιαζόμαστε)

4.4.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ - ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Οι μαρτυρίες από διάφορες ερευνητικές προσπάθειες συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν καταρχήν κάποια γνωρίσματα που πρέπει να διαθέτει ένας σύμβουλος απαραίτητα, προκειμένου να λειτουργήσει με επιτυχία στο ρόλο του : την ενσυναίσθηση, τη γνησιότητα, την ειλικρίνεια, το σεβασμό και ζεστασιά.

Πέρα από αυτά, έρευνες έχουν δείξει ότι ο καλός σύμβουλος διακρίνεται από ευφυΐα, ενδιαφέρον, για το συνάνθρωπο του, ανθρωπιά και αξιοπρέπεια, χιούμορ, αποδοχή του εαυτού του, ανοχή σε ασαφείς, διαφορούμενες καταστάσεις.

Σύμβουλοι με διαφορετικές προσωπικότητες μπορούν να προσεγγίσουν τους γονείς με διαφορετικούς τρόπους και να έχουν εξίσου ευνοϊκά αποτελέσματα. Η ανάπτυξη της αυτογνωσίας και της ευαισθησίας προς τους άλλους, η οποία συνδέεται με την ενσυναίσθηση και το σεβασμό, προωθούν οπωσδήποτε θετικές διαπροσωπικές σχέσεις.

Πέρα από αυτά και εφόσον ο κύριος ρόλος του εκπαιδευτή στα προγράμματα συμβουλευτικής γονέων είναι να βοηθήσει τους γονείς στο δύσκολο, πολλές φορές δρόμο του πλησιάζματος με τα παιδιά τους και τη στήριξη και βοήθεια για να γίνουν υπεύθυνα, συνεργάσιμα, δημιουργικά και ευτυχισμένα, είναι αυτονόητο πως η εκπαίδευσή του θα πρέπει να τον έχει εφοδιάσει με τις απαραίτητες γνώσεις και ικανότητες για να μπορεί να δημιουργήσει θετικές σχέσεις που θα τον βοηθήσουν: Α) να αναγνωρίσει τις δικές του προσωπικές αλλά και τις μοναδικές επιθυμίες, προσδοκίες, συναισθήματα και ικανότητες των γονέων και Β) να ανακαλύψει ευκαιρίες μέσα από τις οποίες όλος αυτός ο ανθρώπινος εσωτερικός πλούτος θα μπορεί να εκφραστεί εποικοδομητικά. (Συμβουλευτική Γονέων)

4.4.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ – ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Για να γίνει κάποιος επιτυχημένος σύμβουλος Σχολών Γονέων χρειάζεται πέρα από ένα πτυχίο στις ανθρωπιστικές επιστήμες (παιδαγωγικά, ψυχολογία, κοινωνιολογία), ιδανικά να τελειώσει εξειδικευμένες σπουδές (π.χ μεταπτυχιακό πρόγραμμα) που θα περιλαμβάνουν μαθήματα για τις αρχές και τις τεχνικές γονικής – οικογενειακής συμβουλευτικής, τις μεθόδους έρευνας και τις θεωρίες οικογενειακής ψυχολογίας. Πιο συγκεκριμένα, η μεταπτυχιακή εκπαίδευση θα πρέπει να στοχεύει:

1. Στην απόκτηση γνώσεων των θεωριών και των τεχνικών που χρησιμοποιεί η συμβουλευτική ψυχολογία στην ατομική ή την ομαδική συμβουλευτική.
2. Στην απόκτηση ικανότητας δημιουργίας μιας εποικοδομητικής συμβουλευτικής σχέσης.
3. Στην απόκτηση ικανοτήτων χρησιμοποίησης διαφόρων διευκολυντικών δεξιοτήτων στη συζήτηση: αποδοχή, σεβασμό για τις αξίες και τις ανάγκες του άλλου, αντικειμενικότητα, ενσυναίσθηση κτλ.
4. Στην απόκτηση ικανότητας δημιουργίας προσωπικού μοντέλου συμβουλευτικής.
5. Στην απόκτηση ικανότητας αναγνώρισης ατόμων που πρέπει να παραπεμφθούν σε άλλους ειδικούς λόγω της φύσης της ανάγκης που αντιμετωπίζουν.
6. Και γενικά, στην απόκτηση όλων εκείνων των γνώσεων και ικανοτήτων που συνδέονται με τη συμβουλευτική σχέση, διαδικασία και έκβαση. (Συμβουλευτική Γονέων...Γιατί νοιαζόμαστε)

4.4.3 ΠΕΔΙΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Διαπροσωπικές δεξιότητες: Οι ικανοί σύμβουλοι είναι καλοί ακροατές, έχουν επικοινωνία, ενσυναίσθηση, παρουσία, επίγνωση μη λεκτικής επικοινωνίας, ευαισθησία στην ποιότητα φωνής, ανταπόκριση σε εκφράσεις συναισθημάτων, διαλογική ικανότητα, σωστή χρήση γλώσσας.(John McLeod, «Εισαγωγή στη συμβουλευτική», εκδ. Μεταίχμιο)

Προσωπικές πεποιθήσεις και συμπεριφορές: Δυνατότητα να αποδέχονται τους άλλους, πίστη στη δυναμική της αλλαγής, επίγνωση των δεοντολογικών και ηθικών επιλογών.

Ευαισθησία στις αξίες του πελάτη και στις δικές τους.(John McLeod, «Εισαγωγή στη συμβουλευτική», εκδ. Μεταίχμιο)

Εννοιολογική – αντιληπτική ικανότητα: Ικανότητα να κατανοούν και να αξιολογούν τα προβλήματα του πελάτη, να προβλέπουν μελλοντικές επιπτώσεις των πράξεων, να εκλογικεύουν την άμεση διαδικασία μέσα από ένα ευρύτερο εννοιολογικό πλάνο, να θυμούνται πληροφορίες για τον πελάτη. Γνωστική ευελιξία. Επιδεξιότητα στην επίλυση προβλημάτων.(John McLeod, «Εισαγωγή στη συμβουλευτική», εκδ. Μεταίχμιο)

Προσωπική «σταθερότητα»: Απουσία προσωπικών αναγκών ή παράλογων πεποιθήσεων που είναι καταστροφικές σε συμβουλευτικές σχέσεις, αυτοπεποίθηση, ικανότητα ανοχής ισχυρών ή δυσάρεστων συναισθημάτων σε σχέση με τους πελάτες, ασφαλή προσωπικά όρια, ικανότητα να μπει ο

σύμβουλος στη θέση του πελάτη. Απουσία κοινωνικής προκατάληψης, εθελοκεντρισμού και απολυταρχισμού.(John McLeod, «Εισαγωγή στη συμβουλευτική», εκδ. Μεταίχμιο)

Κατάκτηση τεχνικής: Γνώση για το πότε και πώς εφαρμοστούν συγκεκριμένες παρεμβάσεις, ικανότητα να αποτιμήσουν την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, κατανόηση των λογικών κανόνων που βρίσκονται πίσω από τις τεχνικές, αρκετά ευρύ φάσμα παρεμβάσεων. John McLeod, «Εισαγωγή στη συμβουλευτική», εκδ. Μεταίχμιο)

Ικανότητα κατανόησης και εργασίας μέσα στα κοινωνικά συστήματα:

Συμπεριλαμβάνεται η επίγνωση των οικογενειακών και εργασιακών σχέσεων του πελάτη, η επίδραση του οργανισμού παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στον πελάτη, η ικανότητα χρήσης δικτύων υποστήριξης και η εποπτεία. Ευαισθησία στο κοινωνικό περιβάλλον των πελατών που μπορεί να προέρχεται από διαφορετικές ομάδες φύλου, έθνους, σεξουαλικού προσανατολισμού ή ηλικίας.(John McLeod, «Εισαγωγή στη συμβουλευτική», εκδ. Μεταίχμιο)

Ανοικτή στην μάθηση και στην έρευνα: Η ικανότητα να δείχνουν ενδιαφέρον για το παρελθόν και τα προβλήματα των πελατών. Να είναι ανοικτοί σε νέες προοπτικές. Να χρησιμοποιούν την έρευνα για να ενημερώνονται κατά την άσκηση του επαγγέλματος.(John McLeod, «Εισαγωγή στη συμβουλευτική», εκδ. Μεταίχμιο)

4.5 ΣΧΟΛΕΣ ΓΟΝΕΩΝ

Η αγωγή του παιδιού υπήρξε πάντα μέλημα και φροντίδα κάθε εποχής. Κοινή είναι η επιθυμία, η επόμενη γενιά να είναι καλύτερη από τις προηγούμενες. Το χρέος αυτό της Πολιτείας, της κοινωνίας ολόκληρης, είχε ανατεθεί στην Παιδεία, στο σχολείο, στους εκπαιδευτικούς. Ήταν, και ίσως εξακολουθεί ακόμη να θεωρείται το σχολείο ως μοναδικός φορέας μάθησης, διαπαιδαγώγησης του μαθητή, του μελλοντικού πολίτη. Για το λόγο αυτό η πλούσια - ανά τους αιώνες αλλά και η σύγχρονη εκπαιδευτική βιβλιογραφία στρεφόταν και στρέφεται προς τους σχολικούς χώρους.

Με την αλλαγή των συνθηκών της ζωής του 20ου αιώνα, με την εργασία της μητέρας, την παράλληλη ανάπτυξη της επιστήμης της Ψυχολογίας, σε συνδυασμό με τα πολλαπλασιαζόμενα προβλήματα των παιδιών, των γονέων, των συζύγων, η επιστήμη της Κοινωνικής-Οικογενειακής Ψυχολογίας θεώρησε χρέος της να στραφεί προς το δοκιμαζόμενο θεσμό της οικογένειας και να τον μελετήσει.

Άρχισαν οι σχετικές έρευνες που εστιάστηκαν αρχικά στη μελέτη της εξέλιξης του ατόμου από τη βρεφική ηλικία. Αυτό που μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα για τις Σχολές Γονέων είναι το πόρισμα των ερευνών που δέχονται σήμερα και υποστηρίζουν όλες σχεδόν οι σχολές ερμηνείας του ατόμου, ότι δηλαδή η προσωπικότητα, η ψυχική υγεία, η συμπεριφορά του ενήλικου ατόμου διαμορφώνονται, στα βασικά τους στοιχεία, στα πρώτα χρόνια της ζωής. Δηλαδή πριν τα έξι χρόνια, πριν φοιτήσει το παιδί στο σχολείο. (Καστανιώτης, «Επάγγελμα Γονέας»)

Με τον τρόπο αυτό η οικογένεια - αγνοημένη ως τότε - αποκτά ιδιαίτερη σημασία, οι επιδράσεις του οικογενειακού περιβάλλοντος κρίνονται ως καθοριστικές για την εξέλιξη του παιδιού. Και οι γονείς γίνονται Παιδαγωγοί, ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και ευθύνης, 'αναντικατάστατοι', όπως τους θέλει η UNESCO. Μα την ίδια ώρα είναι απροετοίμαστοι για τον πολύ υπεύθυνο ρόλο τους και μάλιστα σε μια δύσκολη εποχή, όπως είναι η δική μας.

Πολύ σωστά ο Γάλλος ψυχίατρος Andre Berge, στο γνωστό βιβλίο του 'Το επάγγελμα των γονέων', υποστηρίζει : *'ενώ ο σύγχρονος άνθρωπος θεωρεί υποχρέωσή του να προετοιμάζεται για όλα τα επαγγέλματα, δεν προετοιμάζεται για τα δύο σπουδαιότερα, του γονέα και του πολιτικού. Ο καθένας αισθάνεται έτοιμος να τα ασκήσει από τη μια στιγμή στην άλλη'.*

Είναι όμως στ' αλήθεια επάγγελμα ο ρόλος των γονέων; Και τελικά τι είναι Σχολές Γονέων; Ας δούμε τις απόψεις της F.I.E.P. όπως αναφέρονται σε σχετικό κείμενό της με τίτλο : «Τι είναι η Σχολή Γονέων».

Η F.I.E.P., όπως είναι γνωστή από τα αρχικά του Γαλλικού τίτλου της (Federation Internationale pour l' Education des Parents - International Federation for Parent Education) είναι η 'Διεθνής Ομοσπονδία για την Εκπαίδευση των Γονέων'. Ιδρύθηκε στο Παρίσι το 1964. (Καστανιώτης, «Επάγγελμα Γονέας»)

Η F.I.E.P., αναλαμβάνει την οργάνωση και λειτουργία Σχολών Γονέων σε όλη την Ελλάδα. Σκοπός των Σχολών Γονέων είναι :

α) η στήριξη του δοκιμαζόμενου θεσμού της οικογένειας,

β) η προστασία της ψυχικής υγείας ανηλίκων και ενηλίκων ατόμων μέσα στο σύστημα της οικογένειας. Οι Σχολές Γονέων στοχεύουν κυρίως στην Πρόληψη. (www.sitemaker.gr.sxolesgoneon)

Ο τρόπος εργασίας – συνεργασίας με τους γονείς στις Σχολές Γονέων είναι **το σύστημα της εργασίας με ομάδες (groupwork) των 15 περίπου ατόμων**. Σε ατμόσφαιρα που γίνεται σιγά – σιγά φιλική, κάθε γονέας έχει τη δυνατότητα να παρουσιάσει τις απόψεις του, ν’ ακούσει τις αντίστοιχες θέσεις των άλλων γονέων και τελικά τις απόψεις της επιστήμης, δια μέσου του ψυχολόγου ή του κοινωνικού λειτουργού.

Το σύστημα εργασίας στις Σχολές Γονέων ονομάζεται «Εξελικτικό». Το «**Εξελικτικό Σύστημα**» βασίζεται στις δυο βασικές αρχές της Διεθνούς Ομοσπονδίας για την Εκπαίδευση των Γονέων» :

α) στην ενημέρωση – πληροφόρηση του γονέα πάνω σε θέματα εξελικτικής και οικογενειακής ψυχολογίας και

β) στη διαμόρφωση – διαφοροποίηση της στάσης και της συμπεριφοράς του ώστε να είναι σε θέση ν’ ανταποκριθεί στη θετική εξέλιξη του παιδιού του. (www.sitemaker.gr.sxolesgoneon)

Οι γονείς συμμετέχουν σε μια Σχολή Γονέων ανάλογα με το αναπτυξιακό στάδιο του παιδιού τους. Έτσι έχουμε :

α) Ομάδα γονέων με παιδιά βρεφικής – νηπιακής ηλικίας (0-6 χρόνων),

β) Ομάδα σχολικής ηλικίας (6-12 χρόνων),

γ) Ομάδα προεφηβικής – εφηβικής ηλικίας (12-18 χρόνων).

Οι συναντήσεις των ομάδων πραγματοποιούνται κάθε εβδομάδα, ή κάθε δεκαπέντε μέρες και διαρκούν 1:30΄ ώρα. Την κάθε ομάδα συντονίζει ένας ειδικός ψυχικής υγείας, ο οποίος έχει εκπαιδευτεί στο «Εξελικτικό Σύστημα» της Μ. Χουρδάκη και ο οποίος εποπτεύεται από την Επιστημονική Επιτροπή του Πανελληνίου Συνδέσμου Σχολών Γονέων.

Τα θέματα που συζητούνται σε μια Σχολή Γονέων προκύπτουν ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των γονέων και το αναπτυξιακό στάδιο των παιδιών.

Οι Σχολές Γονέων λειτουργούν σε συνεργασία με την Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, καθώς και με συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων Δημοσίων και Ιδιωτικών Εκπαιδευτηρίων, όπως επίσης και με Δημόσια και Ιδιωτικά Νηπιαγωγεία και Παιδικούς Σταθμούς.

Τα αποτελέσματα των εργασιών (1962-2006) υπήρξαν και είναι πάρα πολύ θετικά. Αναρίθμητες οικογένειες βρήκαν το δρόμο τους, το ίδιο εκατοντάδες έφηβοι, νέοι δεν πήραν τον αρνητικό δρόμο προς τα ναρκωτικά (τιμητική διάκριση της Διεθνούς Ομοσπονδίας – 1986, της Ακαδημίας Αθηνών – 1997, των Φίλων του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού 1999, του συλλόγου Ελλήνων Ψυχολόγων το 2002).

Η επιστήμη, η Εκπαίδευση της οικογένειας, οι Σχολές Γονέων, δεν υποστηρίζουν ότι είναι σε θέση να δώσουν άμεσες λύσεις.

Κάνουν όμως κάτι άλλο : δυναμώνουν το άτομο να τις αντιμετωπίσει. Τα αποτελέσματα των εργασιών που έχουν πραγματοποιηθεί είναι ενθαρρυντικά. Η παρέμβαση της Επιστήμης γίνεται έτσι σοβαρή, υπεύθυνη. Και οι Σχολές Γονέων καταξιώνονται μέσα από το δύσκολο έργο τους ως φορείς ποιότητας ζωής και προσπάθειας, επανατοποθέτησης του ανθρώπου στο βάθρο της αξίας του. (www.sitemaker.gr.sxolesgoneon)

4.5.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΣΧΟΛΗ ΓΟΝΕΩΝ;

Είναι η Σχολή Γονέων όπως κάθε άλλη Σχολή; Τι μαθαίνουμε σ' αυτήν; Μαθαίνουμε το 'επάγγελμα' του Γονέα. Αλλά είναι στ' αλήθεια ένα επάγγελμα; Επιδιώκεται κυρίως η απόκτηση ωριμότητας για τους νέους αλλά και τους λιγότερο νέους, η απαραίτητη ισορροπία σ' ένα τρόπο ζωής, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της κοινωνίας μας, στην κατανόηση ανάμεσα στις γενιές.

Το να είσαι γονέας, στην εποχή μας, δεν είναι πια αυτοσχεδιασμός. Δεν μπορούμε πια να προφασιζόμαστε άγνοια ή να περιφρονούμε τις πρόσφατες κατακτήσεις των ανθρωπιστικών επιστημών - συγκεκριμένα στην ψυχολογία του παιδιού και στην κοινωνική ψυχολογία - όπως αγνοούμε τις ατομικές επιστήμες ή τις κατακτήσεις της αστροναυτικής. (www.Kastaniotis.com)

Εξάλλου, ο άνδρας, η γυναίκα, το παιδί, όσο αποτελούν ακόμη μια οικογένεια, υπόκεινται προσωπικά και συλλογικά, σε ισχυρές και ασταθείς επιδράσεις κοινωνικές και οικονομικές. Μπορούν να συγκρουστούν μεταξύ τους, ακόμη και να καταστραφούν, αν δεν προχωρήσουν, συστηματικά και μόνιμα στην αλληλοκατανόηση. Πρέπει ν' αποκτήσουν, σταδιακά, συνείδηση της σχέσης που τους συνδέει μεταξύ τους και μεταξύ της ομάδας που διαμορφώνουν και άλλων ομάδων. (www.Kastaniotis.com)

Έτσι μπορεί να προσδιοριστεί η δράση της Σχολής Γονέων: **ενημέρωση** και **διαμόρφωση-διαφοροποίηση**, η μία στενά συνδεδεμένη με την άλλη.

Η **ενημέρωση (information)** θέτει με τα διάφορα μέσα διάδοσης στη διάθεση του κοινού τις μελέτες, τις έρευνες, περασμένες και πρόσφατες, της οικογενειακής ψυχολογίας.

Η **διαφοροποίηση (formation)** που αναλαμβάνει, στοχεύει σε μία προσωπική αναζήτηση. Πιστεύοντας βαθιά στην ωρίμανση του ατόμου, πάντα δυνατή στον καθένα, η **Σχολή Γονέων** φροντίζει να διευκολύνει την αποδοχή από τον καθένα των προβλημάτων του, να τον διαφωτίσει ως προς τη μορφή των σχέσεών του με τον άλλον και ειδικότερα με τα μέλη της οικογένειάς του. (www.Kastaniotis.com)

4.5.2 ΣΚΟΠΟΙ, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

1) Σκοποί των Σχολών Γονέων είναι :

(α) η στήριξη και η προάσπιση του θεσμού της οικογένειας που αποτελεί το μοναδικό πλαίσιο ασφάλειας, σιγουριάς και σταθερότητας του σύγχρονου ατόμου.

(β) η διαφύλαξη και η προστασία της ψυχικής υγείας των μελών της οικογένειας καθώς και της θετικής εξέλιξης του παιδιού, ως μοναδική θωράκιση σε κάθε τομέα της μελλοντικής ζωής του. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων χρειάζονται βασικές γνώσεις, που προσφέρονται στους γονείς, καθώς επίσης και προοπτικές για διαφοροποίηση της στάσης τους απέναντι στο παιδί μέσα από τη θεμελίωση μιας σωστής και υγιούς σχέσης.

Στις Σχολές Γονέων αναλύονται η μορφή και η δομή της σύγχρονης οικογένειας, οι παράγοντες που τη διαμορφώνουν, οι σχέσεις των γονέων μεταξύ τους, οι σχέσεις τους με τα παιδιά, οι οικογενειακοί ρόλοι, οι δυσκολίες και τα προβλήματα που προκύπτουν μέσα στο οικογενειακό πλαίσιο. Γίνεται, επίσης, προετοιμασία για το γάμο και το γονεϊκό ρόλο, αφού οι Σχολές Γονέων δεν απευθύνονται μόνο σε γονείς που ήδη έχουν παιδιά, αλλά και σε υποψήφιους γονείς. Οι Σχολές Γονέων στοχεύουν στην πρόληψη.

[\(http://www.keeenap.gr/lms/\)](http://www.keeenap.gr/lms/)

2) Στόχοι των Σχολών Γονέων είναι :

- Ενημέρωση και μάθηση μέσα από την εμπειρία.
- Στήριξη του δοκιμαζόμενου θεσμού της οικογένειας.
- Προστασία της ψυχικής υγείας ανηλίκων και ενηλίκων ατόμων μέσα στο σύστημα της οικογένειας.
- Η λειτουργία της οικογένειας ως ομάδας.
- Επικοινωνία – Διαπροσωπικές σχέσεις.
- Ανάπτυξη και εξέλιξη παιδιών και εφήβων.

[\(http://www.keeenap.gr/lms/\)](http://www.keeenap.gr/lms/)

3) Θεματολογία των Σχολών Γονέων

Φυσικό αντικείμενο του έργου είναι η δημιουργία Σχολών Γονέων που στοχεύουν στη συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση των γονέων σε θέματα που αφορούν :

- Στη βελτίωση της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια.
- Στην ουσιαστική επικοινωνία των γονέων με το σχολείο.
- Στην βελτίωση των γνώσεων των γονέων σχετικά με τις ψυχικές, κοινωνικές, πνευματικές και άλλες ανάγκες των παιδιών σε κάθε στάδιο ανάπτυξής τους.
- Στην ενθάρρυνση της συμμετοχής των γονέων στις σχολικές δραστηριότητες και της συνεργασίας τους με τους εκπαιδευτικούς των σχολείων για την αποτελεσματικότερη παροχή βοήθειας στα παιδιά τους.
- Στη βελτίωση των γνώσεων των γονέων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση δύσκολων συμπεριφορών των παιδιών τους.
- Στην απόκτηση ικανοτήτων έτσι ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του νηπιαγωγείου, δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου.
- Στην υποστήριξη των ευπαθών κοινωνικά ομάδων μουσουλμάνων, τσιγγάνων, παλιννοστούντων και μεταναστών σε θέματα συμβουλευτικής υποστήριξης και αγωγής υγείας .

www.ideke.edu.gr

Αλλά κυρίως ο εξυπηρετούμενος θα έχει την ευκαιρία:

- Να συζητήσει με ειδικούς και έμπειρους επιστήμονες του χώρου της ψυχικής υγείας.
- Να διατυπώσει τις δικές του απόψεις.
- Να εκθέσει τις δικές του εμπειρίες.
- Να ανταλλάξει με άλλους γονείς τις εμπειρίες και τους προβληματισμούς του.
- Να δεχθεί ψυχολογική υποστήριξη για τα προβλήματα, που αντιμετωπίζει με τα παιδιά του.
- Να ενημερωθεί για τα επίκαιρα ψυχοκοινωνικά θέματα.

(www.noesi.gr)

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας μας είναι να διαπιστώσουμε την ύπαρξη συμβουλευτικών-επιμορφωτικών όπως είναι π.χ. οι Σχολές Γονέων για άτομα που είναι ή πρόκειται να γίνουν γονείς, που τους βοηθούν στην κατάλληλη προετοιμασία και χρήση του ρόλου τους στην οικογένεια.

1.2 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ως στόχοι της ερευνητικής διαδικασίας ορίζονται:

- Να διαπιστώσουμε αν καλύπτεται η ανάγκη των ατόμων που είναι ή πρόκειται να γίνουν γονείς να προετοιμαστούν και να ενημερωθούν γι' αυτό το ρόλο από δράσεις της εκκλησίας, των δήμων και των νομαρχιών.
- Αν παρέχεται συμβουλευτική στους παραπάνω χώρους και με ποιο τρόπο.

ΚΕΦΆΛΑΙΟ ΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνά μας είναι ποιοτική. Η διαδικασία όπου ακολουθείται στην ποιοτική προσέγγιση είναι:

1. Επιλέγεται ένα ερευνητικό πρόβλημα και οριοθετείται γενικά το πλαίσιο της έρευνας χωρίς να έχουν καθοριστεί από την αρχή οι υποθέσεις και τα ερωτήματα.
2. Γίνεται μια πρώτη ανίχνευση και συλλογή των δεδομένων.
3. Η πορεία της ερευνητικής διαδικασίας αλλάζει, ανάλογα με τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων.
4. Τα αποτελέσματα αυτής της προσέγγισης, προκύπτουν μέσα από την εξωτερίκευση των νοημάτων που τα δρώντα πρόσωπα αποδίδουν στο φαινόμενο που είναι υπό μελέτη (Μαριέλλα Μιχαηλίδου, Σημειώσεις Κοινωνικής Έρευνας Ι, εξάμηνο 2002-2003).

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε στην ερευνητική μας διαδικασία, ήταν η επισκόπηση, η οποία είναι μια περιγραφική μέθοδος στην οποία συλλέγονται τα δεδομένα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο και έχουν σαν στόχο να περιγράψουν τις υπάρχουσες συνθήκες ή να εντοπίσουν σταθερές με βάση τις οποίες μπορούν να συγκριθούν οι συνθήκες που κάθε φορά υπάρχουν ή να προσδιοριστούν οι σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε συγκεκριμένα γεγονότα (Louis Cohen / Lawrence Manion, 1994).

Παρακάτω παραθέτουμε τα στάδια από τα οποία πέρασε η ερευνητική μας διαδικασία.

Αφετηρία αυτής αποτέλεσε η σαφής διατύπωση του θέματος, ώστε να ανταποκρίνεται στις υποθέσεις που βρίσκονται υπό διερεύνηση. Στη συνέχεια, συγκεντρώσαμε έναν αριθμό βιβλίων τα οποία αφού μελετήσαμε, προχωρήσαμε στο σχεδιασμό της έρευνας.

Σε αυτό σημείο, είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι μετά από αναζήτηση μας σε τηλεφωνικούς καταλόγους, στο διαδίκτυο και στην εξυπηρέτηση τηλεφωνικού καταλόγου που παρέχει το 11888 συλλέξαμε τους πίνακες με τα ονόματα όλων των μητροπόλεων καθώς και τα τηλέφωνα όλων των Δήμων της Πελοποννήσου και των Δήμων των πρωτευουσών ολόκληρης της Ελλάδας.

Το επόμενο βήμα, ήταν να δούμε με ποιο τρόπο θα ήταν καλύτερα να αποσπάσουμε της πληροφορίες μας. Η πρώτη σκέψη που μας πέρασε από το μυαλό ήταν η σύνταξη μιας αίτησης που θα έκανε αντιληπτό στον παραλήπτη τον οργανισμό στον οποίο διεξάγεται η έρευνα, καθώς και τι ακριβώς ζητάμε. Ο τρόπος αποστολής σκεφτήκαμε να πραγματοποιηθεί μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, όμως από πιλοτική έρευνα που κάναμε πριν πραγματοποιήσουμε αυτή τη μέθοδο, καταλήξαμε ότι ελάχιστοι θ' ανταποκριθούν. Έτσι, ξεκινήσαμε να επικοινωνούμε τηλεφωνικά με τις 79 Μητροπόλεις που έχει η Ελλάδα. Και ακολούθως κάναμε το ίδιο με όλους τους Δήμους της Πελοποννήσου και τους Δήμους των πρωτευουσών της Ελλάδας. Αυτό που ζητούσαμε να μάθουμε κατά τη διάρκεια της τηλεφωνικής μας επικοινωνίας, ήταν η ύπαρξη οργανωμένων συμβουλευτικών προγραμμάτων, που αφορούν ανθρώπους που είναι γονείς ή θα γίνουν στο μέλλον και θέλουν να προετοιμαστούν.

2.2 ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στη συγκεκριμένη έρευνα η Συνέντευξη θεωρήσαμε ότι ήταν το πιο κατάλληλο μέσω συλλογής των πληροφοριών που χρειαζόμασταν από τους Δήμους και τις Μητροπόλεις. Σύμφωνα με τον κ. Ευστάθιο Γ. Δημητρόπουλο, η συνέντευξη για το σκοπό της έρευνας είναι: «μία διαδικασία κατά την οποία δύο πρόσωπα, αυτός που ερωτά (που παίρνει τη συνέντευξη) και αυτός που ερωτάται αναπτύσσουν μία σχέση επικοινωνίας μεταξύ τους κατά την οποία ο πρώτος συγκεντρώνει από τον δεύτερο εκείνα τα στοιχεία που προβλέπει η έρευνα» (Ευστάθιο Γ. Δημητρόπουλο, 1994, σελ. 87).

Σκεφτήκαμε ότι θα ήταν καλύτερα οι συνεντεύξεις να πραγματοποιηθούν τηλεφωνικά γιατί θα ήταν πολύ δύσκολο να έχουμε προσωπική επαφή με όλο τον πληθυσμό, καθώς και ο χρόνος πραγματοποίησης της έρευνας μας ήταν περιορισμένος και το κόστος αρκετά μεγάλο.

Η συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε ήταν τυποποιημένη ή δομημένη, πράγμα που σημαίνει ότι η πορεία, η διαδικασία και το περιεχόμενο της ήταν προαποφασισμένα πριν τη διεξαγωγή της. Οι ερωτήσεις που περιλάμβανε, ήταν άμεσες, δηλαδή αναφέρονταν κατευθείαν στο θέμα που ήταν υπό διερεύνηση (Ευστάθιο Γ. Δημητρόπουλο, 1994).

Αρχικά διευκρινίζαμε την ιδιότητά μας και το σκοπό της επικοινωνίας μας μαζί τους. Στη συνέχεια, ζητούσαμε να μάθουμε αν υλοποιείται κάποιο πρόγραμμα συμβουλευτικής γονέων. Όσοι απαντούσαν καταφατικά σ' αυτό, ζητούσαμε αν μπορούν να μας περιγράψουν πιο αναλυτικά τις δράσεις αυτών. Στο τέλος ακολουθούσαν οι ευχαριστίες μας για την πολύτιμη βοήθειά τους.

Ο τρόπος καταχώρησης των δεδομένων κατά τη διάρκεια των τυποποιημένων μας συνεντεύξεων, ήταν οι σημειώσεις που αυτοσχέδια κρατούσαμε κατά τη διάρκειά τους.

2.3 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο πληθυσμός ορίζεται ως «το σύνολο των ανθρώπων και όχι μόνο, για το οποίο γίνεται η έρευνα» (Μαριέλλα Μιχαηλίδου, Σημειώσεις Κοινωνικής Έρευνας I, εξάμηνο 2002-2003, σελ. 2).

Ο ερευνώμενος πληθυσμός, ορίστηκε ότι θα είναι οι μητροπόλεις, οι Δήμοι της Πελοποννήσου και οι Δήμοι όλων των πρωτευουσών των νομών της Ελλάδας. Ο συνδετικός κρίκος μεταξύ αυτών είναι ότι φιλοξενούν μεγάλο αριθμό νέων ανθρώπων που είναι ή πρόκειται να γίνουν γονείς στο μέλλον.

2.4 ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σύμφωνα με τον κ. Ευστάθιο Γ. Δημητρόπουλο, δείγμα είναι εκείνο το υποσύνολο του πληθυσμού που αποτελεί μικρογραφία του και με το οποίο εργαζόμαστε και προσπαθούμε να καταλήξουμε σε συμπεράσματα, σχετικά με τα χαρακτηριστικά ή τη συμπεριφορά του πληθυσμού. Η διαδικασία με την οποία επιλέγει κάποιος το δείγμα της έρευνας του ονομάζεται δειγματοληψία (Ευστάθιος Γ. Δημητρόπουλος, 1994).

Η δειγματοληψία που χρησιμοποιήθηκε στη δική μας έρευνα, είναι η συστηματική στην οποία η επιλογή υποκειμένου από έναν κατάλογο του πληθυσμού γίνεται με έναν τρόπο συστηματικό. Αυτό έγινε μόνο για τους Δήμους των πρωτευουσών των Νομών της Ελλάδος.

Στην περίπτωση των Μητροπόλεων και των Δήμων της Πελοποννήσου το δείγμα είναι ίδιο με το πλήθος. Δηλαδή, επικοινωνήσαμε και με τις 79 Μητροπόλεις που διαθέτει η Ελλάδα, αλλά και με όλους τους Δήμους που διαθέτει η Πελοπόννησος.

2.5 ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΔΙΛΛΗΜΑΤΑ – ΗΘΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τους Cohen και Manion, για τη δεοντολογία κοινωνικής έρευνας είναι πολύ σημαντική η διαφύλαξη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Έτσι λοιπόν, ο κοινωνικός ερευνητής πρέπει πάνω από όλα να λαμβάνει υπόψη του τις επιδράσεις που έχει η έρευνα σε αυτούς που συμμετέχουν σε αυτή και να μη δίνει μόνο έμφαση στα αποτελέσματα της έρευνας του, τα οποία μπορούν να επιφέρουν κάποιο κόστος ή όφελος. Κόστος για τους συμμετέχοντες στην έρευνα μπορεί να είναι η ενόχληση, η προσβολή της αξιοπρέπειας ή η μειωμένη αυτοεκτίμηση. Τα πιθανά οφέλη της έρευνας για αυτούς που συμμετέχουν μπορεί να είναι κάποια μορφή ικανοποίησης για τη συμβολή τους στη διεξαγωγή αυτής, καθώς και η προσωπική κατανόηση όσον αφορά το εξεταζόμενο πεδίο έρευνας (Louis Cohen / Lawrence Manion 1994). Έχει μεγάλη σημασία για μας να έχουν δώσει οι συμμετέχοντες την συνειδητή τους συναίνεση καθώς επίσης πρέπει να είναι πολύ καλά ενημερωμένοι για το αντικείμενο της έρευνας.

Στη συνέχεια δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο συμμετέχων έχει το δικαίωμα να αρνηθεί να συμμετάσχει ή να αποσυρθεί από την έρευνα, ακόμα και αν αυτή έχει ξεκινήσει. Ο ερευνητής με τη σειρά του πρέπει να δεχθεί το δικαίωμα αυτοδιάθεσης που έχει ο συμμετέχων (Μαριέλλα Μιχαηλίδου, Σημειώσεις Κοινωνικής Έρευνας I, εξάμηνο 2002-2003).

Ο ερευνητής πρέπει επίσης να σέβεται το δικαίωμα των συμμετεχόντων στην ιδιωτικότητα που αφορά *«όλες τις πληροφορίες που σχετίζονται με την πνευματική και σωματική κατάσταση του ατόμου, τις προσωπικές τους περιστάσεις και κοινωνικές σχέσεις οι οποίες δεν είναι κοινωνικό κτήμα. Δίνει στο άτομο ή στην ομάδα την ελευθερία να αποφασίζουν για τους εαυτούς τους πότε και που, σε ποιες συνθήκες και σε ποιο βαθμό οι προσωπικές τους στάσεις, απόψεις, συνήθειες, εκκεντρικότητες αμφιβολίες και φόβοι θα ανακοινωθούν ή θα κρατηθούν μυστικές από τους άλλους»* (Ερευνητικό Συμβούλιο Κοινωνικών

Ανθρωπιστικών Επιστημών του Καναδά 1981, στο Cohen και Manion 1994, σελ. 497). Η παραβίαση της ιδιωτικότητας, μπορεί να γίνει μόνο στην περίπτωση που οι συμμετέχοντες έχουν δώσει τη συνειδητή τους συναίνεση (Μαριέλλα Μιχαηλίδου, Σημειώσεις Κοινωνικής Έρευνας I, εξάμηνο 2002-2003).

Τέλος, μέσα από την έρευνα θα πρέπει να εξασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα. Αυτό σημαίνει ότι ο ερευνητής δεν θα κάνει δημοσίως γνωστά τα ιδιωτικά στοιχεία των συμμετεχόντων, ώστε αυτοί να είναι αναγνωρίσιμοι (Μαριέλλα Μιχαηλίδου, Σημειώσεις Κοινωνικής Έρευνας I, εξάμηνο 2002-2003).

Στη συγκεκριμένη έρευνα, δεν τέθηκαν δεοντολογικά διλήματα και προβληματισμοί καθότι οι συμμετέχοντες σε αυτή, έδωσαν τη συνειδητή τους συναίνεση και η συμμετοχή τους υπήρξε εθελοντική.

Το δικαίωμα των συμμετεχόντων στην ιδιωτικότητα, στην ανωνυμία, καθώς και η εμπιστευτικότητα τηρήθηκαν στην έρευνά μας, όπου όμως υπάρχει κάποιο στοιχείο είναι μετά τη συναίνεση τους.

2.6 ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η μόνη δυσχέρεια που είχαμε κατά τη διάρκεια της ερευνητικής μας διαδικασίας ήταν η αναζήτηση των τηλεφώνων, η οποία ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρα για εμάς καθώς και αντιοικονομική. Όσοι μας είπαν επίσης ότι θα μας στείλουν περισσότερες πληροφορίες δεν το έκαναν.

Όσον αφορά τους δήμους, υπήρξε η δυσκολία της συνεχούς παραπομπής από το ένα τηλέφωνο στο άλλο, πράγμα που είχε για μας σημαντικό οικονομικό και χρονικό κόστος. Επιπρόσθετα, η δυσκολία με την αποστολή εντύπου παρουσιάστηκε και στην περίπτωση των δήμων.

Αξίζει όμως να αναφέρουμε ότι κατά τη διάρκεια της τηλεφωνικής μας επικοινωνίας ήταν ευγενικοί και δεκτικοί στο μεγαλύτερο ποσοστό, και μας εξυπηρέτησαν απαντώντας σε όλα τα ζητούμενα μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

3.1 ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΟΝΟΜΑΤΑ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ
Αιτωλίας και Ακαρνανίας	Έδρα: Μεσολόγγι. Τηλ.26310-22322 (Μητροπολίτη), 26310-22421 (Πρωτοσύγκελου), Fax: 26310-28701
Αλεξανδρουπόλεως	Έδρα: Αλεξανδρούπολη. Τηλ. 25510-27853 (Μητροπολίτη), 25510-26359 (Γραφείων), Fax: 25510-21657, Επισκοπείο Σαμοθράκης, 25510-41490. Ιστοσελίδα: http://www.imalex.gr/ .
Αργολίδας	Έδρα: Ναύπλιο Τηλ. 27520-28645 (Μητροπολίτη), 27520-29737 (Γραφείων), 27520-27328 (Γεν. Αρχιερατικού Επιτρόπου), Fax: 27520-28361

Άρτης	Έδρα: Άρτα Τηλ. 26810-28842,28090 (Μητροπολίτη), 26810-27553 (Γραφείων), 26810-26393 (Γεν.Αρχ.Επιτρόπου) Fax: 26810-28610
Αττικής	Έδρα: Αθήνα Τηλ. 210-8086063 (Μητροπολίτη), 210-8013068 (Γραφείων). Fax: 210-8011968 E-mail: mattikhs@otenet.gr Ιστοσελίδα: http://www.imattikis.gr
Βέροιας, Ναούσης και Καμpanίας	Έδρα: Βέροια Τηλ. 23310-72622 (Μητροπολίτη), 23310-22270,72317 (Γραφείων). Fax: 23310-25275 E-mail: imveria@otenet.gr
Γουμένισσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου	Έδρα: Γουμένισσα Τηλ. 23430-43363 (Μητροπολίτη), 23430-43333 (Γραφείων). Fax: 23430-20535 E-mail: imgap@otenet.gr
Γρεβενών	Έδρα: Γρεβενά Τηλ. 24620-22404 (Μητροπολίτη), (Γραφείων). Fax: 24620-28919
Γυθείου και Οιτύλου	Έδρα: Γύθειο Τηλ. 27330-22080 (Μητροπολίτη),

	27330-22215 (Πρωτοσύγκελου) 23220-22214 (Γραφείων). Fax: 27330-23396
Δημητριάδος και Αλμυρού	Έδρα: Βόλος Τηλ. 24210-91200 (Μητροπολίτη), 24210-91201 (Γεν. Αρχιερατικού Επιτρόπου) 24210-91203 (Γραφείων). Fax:24210-47405 E-mail: info@imd.gr
Λιδυμοτείχου και Ορεστιάδας	Έδρα: Λιδυμότειχο Τηλ. 25530-22900 25530-22902 (Γεν. Αρχιερατικού Επιτρόπου). Fax: 25530-22901 E-mail: imdoss@otenet.gr
Δράμας	Έδρα: Δράμα Τηλ. 25210-32362 (Μητροπολίτη), (Γραφείων). Fax: 25210-33014
Εδέσσης, Πέλλης και Αλμωπίας	Έδρα: Έδεσσα Τηλ. 23810-23300 (Μητροπολίτη), 23810-22691(Γεν. Αρχιερατικού Επιτρόπου). Fax: 23810-29945
Ελασσόνας	Έδρα: Ελασσόνα Τηλ. 24930-22245 (Μητροπολίτη), (Γραφείων).

	Fax: 24930-25146
Ελευθερουπόλεως	Έδρα: Ελευθερούπολη Τηλ. 25920-23450 (Μητροπολίτη), (Γραφείων). Fax: 25920-24186
Ζακύνθου και Στροφάδων	Έδρα: Ζάκυνθος Τηλ.26950-22233/42552 26950-49109(Μητροπολίτη) Fax: 26950-22348 E-mail: imzante@aias.gr Ιστοσελίδα: http://www.imzante.gr
Ζιγνών και Νευροκοπίου	Έδρα: Νέα Ζίγη Τηλ. 23240-22243 (Μητροπολίτη), Fax: 23240-22485
Ηλείας και Ωλένης	Έδρα: Πύργος Τηλ. 26210-22069 (Μητροπολίτη), (Γραφείων). Fax: 26210-30592 E-mail: imilias@hol.gr
Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων	Έδρα: Καρδίτσα Τηλ. 24410-72263 (Μητροπολίτη), 24410-71269 (Πρωτοσύγκελου) 24410-75010 (Γραφείων). Fax: 22410-22068 Ιστοσελίδα: http://www.imthf.gr/ E-mail Μητροπόλεως: imfr@imthf.gr
Θεσσαλονίκης	Έδρα: Θεσσαλονίκη Τηλ. 2310228823 (Μητροπολίτη),

	<p>2310-229871 (Πρωτοσύγκελου). Γεν. Αρχ. Επιτρόπου: 2310261216 Γραφείων: 2310-227677/ 260846/ 281316 Fax: 2310-230722</p>
Θηβών και Λεβαδείας	<p>Έδρα: Λειβαδιά Τηλ. 22610-29222 (Μητροπολίτη), 22610-28079 (Πρωτοσύγκελου) 22610-28330 (Γραφείων, Γεν. Αρχ Επιτρόπου). Fax: 22610-28640</p>
Θήρας, Αμοργού και Νήσων	<p>Έδρα: Θήρα Τηλ. 22860-22260 (Μητροπολίτη, Γραφείων). Fax: 22860-22362 E-mail: imthiras@mail.gr</p>
Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου	<p>Έδρα: Αρναία Χαλκιδικής Τηλ. 23720-22641 (Μητροπολίτη), 23720-22207 (Γραφείων). Fax: 23720-23070</p>
Ιωαννίνων	<p>Έδρα: Ιωάννινα Τηλ. 26510-26379 (Γραφείων) 26510-26397 Fax: 2651034500</p>
Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού	<p>Έδρα: Καισαριανή Τηλ. 210-7237133 (Μητροπολίτη), 210-7224123 (Γραφείων). Fax: 210-7223584</p>

	Email: info@imkby.gr
Καλαβρύτων και Αιγιαλείας	Έδρα: Άγιο Αχαΐας Τηλ. 26910-61251 (Μητροπολίτη), 26910-21776-7 (Γραφείων). 26920-60-127 (Μητροπολίτη στα Καλάβρυτα) Fax: 26920-23642
Καρπενησίου	Έδρα: Καρπενήσι Τηλ. 22370-22993 (Μητροπολίτη), 22370-22191 (Γραφείων). Fax: 22370-23993
Καρυστίας και Σκύρου	Έδρα: Κύμη Τηλ. 22220-22230 (Μητροπολίτη), 22220-24040 (Γραφείων). Fax: 22220-23440
Κασσανδρείας	Έδρα: Πολύγυρος Τηλ. 23710-23824 (Μητροπολίτη), 23710-22310 (Γραφείων). Fax: 23710-23594
Καστοριάς	Έδρα: Καστοριά Τηλ. 24670-27783 (Μητροπολίτη), 24670-22334 (Γραφείων). Fax: 24670-27142
Κερκύρας, Παξών και Διαποντίων Νήσων	Έδρα: Κέρκυρα Τηλ. 26610-39912 /41740 (Μητροπολίτη), 26610-39406 (Γραφείων). 26610-81184 (Πρωτοσύγκελου)

	<p>Fax: 26610-81185</p> <p>E-mail: imkerkyr@otenet.gr sergetariocd@yahoo.com</p>
Κεφαλληνίας	<p>Έδρα: Αργοστόλι</p> <p>Τηλ. 26710-28011 (Μητροπολίτη), 26710-22231 (Γραφείων).</p> <p>Fax: 26710-25177</p> <p>E-mail: imk@cefalonia.com</p>
Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος	<p>Έδρα: Κατερίνη</p> <p>Τηλ. 23510-23512 (Μητροπολίτη), 23510-45085 (Γεν. Αρχ. Επίτροπου)</p> <p>Fax: 23510-78044</p>
Κορίνθου, Σικιώνος, Ζεμένου, Ταρσού και Πολυφέγγους	<p>Έδρα: Κόρινθος</p> <p>Τηλ. 27410-22549 (Μητροπολίτη), 27410-22547 (Γραφείων).</p> <p>Fax: 27410-20340</p>
Κυθήρων	<p>Έδρα: Κόθηρα</p> <p>Τηλ. 27350-31281 (Μητροπολίτη), 27350-31202 (Γεν. Αρχ. επιτρόπου)</p> <p>Fax: 27350-31202</p>
Λαγκαδά	<p>Έδρα: Λαγκαδάς</p> <p>Τηλ. 23940-22998 (Μητροπολίτη), 23940-22234 (Γραφείων).</p> <p>Fax: 23940-23864</p>
Λαρίσης και Τυρνάβου	<p>Έδρα: Λάρισα</p> <p>Τηλ. 2410-617685 (Τηλεφωνικό</p>

	κέντρο) Fax: 2410-617684
Λευκάδος και Ιθάκης	Έδρα: Λευκάδα Τηλ. 26450-22645 (Μητροπολίτη), 26450-22415 (Γραφείων). Fax: 26450-25354
Λήμνου και Αγίου Ευστρτίου	Έδρα: Λήμνος Τηλ. 22540-24630 (Μητροπολίτη), 22540-22474 (Γραφείων). Fax: 22540-24042
Μαντινείας και Κυνουρίας	Έδρα: Τρίπολη Τηλ. 2710-222445 (Μητροπολίτη), 2710-222446 (Γραφείων). Fax: 2710-226926 E-mail: alieys@yahoo.gr
Μαρωνείας και Κομοτινής	Έδρα: Κομοτηνή Τηλ.25310-22569 (Μητροπολίτη), 25310-22642 (Γραφείων). Fax: 25310-23439
Μεγάρων και Σαλαμίνας	Έδρα: Μέγαρα Τηλ. 22960-27795 (Μητροπολίτη), 22960-27794 (Γραφείων). Fax: 22960-25972
Μεσογαίας και Λαυρεωτικής	Έδρα: Σπάτα Τηλ. 210-6632687 (Μητροπολίτη), 210-6632276 (Γραφείων). Fax: 210-6025101
Μεσσηνίας	Έδρα: Καλαμάτα

	<p>Τηλ. 27210-24165 (Μητροπολίτη), 27210-23940 (Αρχ. Γεν. Επίτροπου) 27210-23048 27210-22455 (Γραφείων). Fax: 27210-22994</p>
Μηθύμνης	<p>Έδρα: Καλλονή Λέσβου Τηλ. 22530-22335 (Μητροπολίτη), 22530-22337 (Γραφείων). Fax: 22530-22530/22337</p>
Μονεμβασίας και Σπάρτης	<p>Έδρα: Σπάρτη Τηλ. 27310-26481 (Μητροπολίτη), 27310-26580 (Πρωτοσύγκελου, Γραφείων). Fax: 27310-26581 E-mail: im-spar@otenet.gr</p>
Μυτιλήνης, Ερεσού και Πλωμαρίου	<p>Έδρα: Μυτιλήνη Τηλ. 22510-28687/22654 (Μητροπολίτη), 22510-40892 (Γεν. Αρχ. Επίτροπου) 22510-28514 (Γραφείων). Fax: 22510-40893</p>
Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου	<p>Έδρα: Ναύπακτος Τηλ. 26340-22980 (Μητροπολίτη), 26340-27207 (Γραφείων). Fax: 26340-27665</p>
Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως	<p>Έδρα: Νεάπολη Θεσσαλονίκης</p>

	<p>Τηλ. 2310-6111128 (Μητροπολίτη), 2310-611129 (Γραφείων). Fax: 2310-629300 Ιστοσελίδα: http://www.noasagioulouka.gr/.</p>
Νέας Ιωνίας και Φιλαδέλφειας	<p>Έδρα: Νέα Ιωνία Τηλ. 210-2752422 (Μητροπολίτη), 210-2753800 (Γραφείων). Fax: 210-2753800</p>
Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς	<p>Έδρα: Καλαμαριά Τηλ. 2310-481810 (Μητροπολίτη), 2310-481811 (Γραφείων). Fax: 2310-451588</p>
Νέας Σμύρνης	<p>Έδρα: Νέα Σμύρνη Τηλ. 210-9346788 (Μητροπολίτη), (Γεν. Αρχ. Επίτροπου). Fax: 210-932174 E-mail: imnsmirnis@mail.gr</p>
Νίκαιας	<p>Έδρα: Νίκαια Τηλ. 210-4917750 (Μητροπολίτη), 210-4917598 (Πρωτοσύγκελου) 210-4932111 (Γραφείου Δημοσίων Σχέσεων) Fax: 210-4917750</p>
Νικοπόλεως και Πρεβέζης	<p>Έδρα: Πρέβεζα Τηλ. 26820-26734/26684 (Τηλ.</p>

	Κέντρου) 26820-26734 (Τηλ. Κέντρο Γραφείων) Fax: 26820-27953
Ξάνθης και Περιθεωρίου	Έδρα: Ξάνθη Τηλ. 25410-22505 (Μητροπολίτη), 25410-28305 (Πρωτοσύγκελου). 25410-70488 (Γεν. Αρχ. επίτροπου) Fax: 25410-25581
Παραμυθίας, Φιλιατών, Γηρομερίου και Πάργας	Έδρα: Παραμυθία Τηλ. 26660-22092 (Μητροπολιτικού Γραφείου), 26660-22260 (Μητροπολιτικού Οίκου). Fax: 26660-22377
Παροναξίας	Έδρα: Νάξος Τηλ. 22850-24644 (Μητροπολίτη), 22850-22233 (Γραφείων). Fax: 22850-24600 Πάρο: 22840-21761 (Μητροπολίτη) Fax: 22840-21761
Πατρών	Έδρα: Πάτρα Τηλ. 2610-320602 (Μητροπολίτη και Πρωτοσύγκελου), Fax: 2610-339391 E-mail: i-m-patron@otenet.gr

	<p>Ιστοσελίδα: http://www.i-m-patron.gr/.</p>
Πειραιώς	<p>Έδρα: Πειραιάς Τηλ. 210-4514930 (Μητροπολίτη), 210-4514833 (Τηλ. Κέντρο). Fax: 210-4512049 Ιστοσελίδα: http://www.imp.gr E-mail: info@imp.gr.</p>
Περιστερίου	<p>Έδρα: Περιστέρι Τηλ. 210-5719777 (Μητροπολίτη), 210-5721148 (Γραφείων). Fax: 210-5748713</p>
Πολυανής και Κιλκισίου	<p>Έδρα: Κιλκίς Τηλ. 23410-22508 (Μητροπολίτη), 23410-22248 (Γραφείων, Πρωτοσύγκελου). Fax: 23410-28625 E-mail: mitropili@kil.forthnet.gr</p>
Σάμου και Ικαρίας	<p>Έδρα: Σάμος Τηλ. 22730-87641 (Μητροπολίτη), 22730-87640 (Γραφείων). Fax: 22730-87646 Επισκοπείο στη Ικαρία: 22750- 22135 Επισκοπείο στο Καρλόβασι: 22730-34013 Ιστοσελίδα: http://www.adamnet.gr/im-samou/.</p>

Σερβίων και Κοζάνης	Έδρα: Κοζάνη Τηλ. 24610-21044 (Μητροπολίτη), 25610-36050/36949 (Γραφείων). Fax: 24610-40026 Ιστοσελίδα: http://www.imsk.gr/ E-mail: imsk@imsk.gr imsk@otenet.gr .
Σερρών και Νιγρίτης	Έδρα: Σέρρες Τηλ. 23210-68100 (Μητροπολίτη), 23210-68102 (Γραφείων). Fax: 23210-68119
Σιδηροκάστρου	Έδρα: Σιδηρόκαστρο Τηλ. 23230-22340 (Μητροπολίτη), 23230-22141 (Γεν. Αρχ. Επίσκοπου) 23230-24349 (Γραφείων). Fax:., Ιστοσελίδα: http://www.
Σισιανίου και Σιατίστης	Έδρα: Σιάτιστα Τηλ. 24650-21365/21257 (Μητροπολίτη), 24650-21204 (Γραφείων). Fax: 24650-21204
Σταγών και Μετεώρων	Έδρα: Καλαμπάκα Τηλ. 24320-77975 (Μητροπολίτη), 24320-77975 (Πρωτοσύγκελου) 24320-22752 (Γραφείων). Fax: 24320-24979
Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και	Έδρα: Ερμούπολη Σύρου

Μήλου	Τηλ. 22810-82603 (Μητροπολίτη), 22810-82582 (Γεν. Αρχ. Επίτροπου). Fax: 22810-79382
Τρίκκης και Σταγών	Έδρα: Τρίκαλα Τηλ. 24310-27365 (Μητροπολίτη), 24310-37990 (Πρωτοσύγκελου) 24310-27287 (Γραφείων). Fax: 24310-26352
Τριφυλίας και Ολυμπίας	Έδρα: Κυπαρισσία Τηλ. 27610-22217 (Μητροπολίτη), 27610-23512 (Γραμματεία). Fax: 27610-22217 E-mail: mhtropol@hol.gr
Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης	Έδρα: Ύδρα Τηλ. 22980-53925 (Μητροπολίτη), 22980-52207 (Γραφείων). Fax: 22980-52887 Αιγίνης: 22970-28347 E-mail: imhydra@otenet.gr
Φθιώτιδος	Έδρα: Λαμία Τηλ. 22310-50551 (Μητροπολίτη), 22310-50552 (Γραφείων). Fax: 22310-50554
Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου	Έδρα: Καβάλα Τηλ. 2510-223222 (Μητροπολίτη), 2510-223141 (Γραφείων). Fax: 2510-223283

	E-mail: im-phnth@internet
Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας	Έδρα: Φλώρινα Τηλ. 23850-28862 (Μητροπολίτη), 23850-28861 (Πρωτοσύγκελου) 23850-28860 (Γεν. Αρχ. Επίτροπου) 23850-28860 (Γραφείων). Fax: 23850-28863 E-mail: imflorin@otenet.gr .
Χαλκίδος	Έδρα: Χαλκίδα Τηλ. 22210-22502 (Μητροπολίτη), 22210-81060 (Γραφείων). Fax: 22210-61505 Ιστοσελίδα: http://www.imchalkidos.gr/ E-mail: imchalk@otenet.gr
Χίου, Ψαρών και Οινουσών	Έδρα: Χίος Τηλ. 22710-44044 (Μητροπολίτη), 22710-44045 (Γραφείων). Fax: 22710-44046
Γλυφάδας	Έδρα: Βούλα Τηλ. 210-9610773 (Μητροπολίτη), (Γραφείων). Fax: 210-9659777 210-8998865 (Πρωτοσύγκελου) 210-9658849 (Γραφείων) Fax: 210-9657210 E-mail: imglyfada@acn.gr .

<p>Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης</p>	<p>Έδρα: Δελβινάκι Τηλ. 26570-22203 (Μητροπολίτη), 26570-22203 (Γεν. Αρχ. Επίτροπου) 26570-22344 (Γραφείων). Γραφείο Κόνιτσης: 26550-2273</p>
<p>Γόρτυνος και Μεγαλουπόλεως</p>	<p>Έδρα: Δημητσάνα Τηλ. 27950-31223 (Μητροπολίτη), 27950-31217 (Γεν. Αρχ. Επίτροπου) 27950-31217 (Γραφείων). Fax: 27950-311217 Χειμερινή Διεύθυνση: Μεγαλούπολη Τηλ. 27910-22226 (Μητροπολίτη) Fax: 27910-25026</p>

3.1.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Απευθυνθήκαμε για τις ανάγκες της έρευνάς μας, στις 79 μητροπόλεις της εκκλησίας της Ελλάδος και ανταποκρίθηκαν οι 73.

Αποφασίσαμε να επικοινωνήσουμε τηλεφωνικά με κάθε Μητρόπολη ξεχωριστά. Τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις τα αποκομίσαμε από το διαδίκτυο και από τηλεφωνική αναζήτηση μέσω του 11888.

Οι πληροφορίες που μας δόθηκαν από τους Μητροπολίτες και τους Πρωτοσύγκελους ήταν πολύ βοηθητικές.

Από την έρευνα προέκυψε:

§ Ότι οι 5 μητροπόλεις που δεν ανταποκρίθηκαν, είναι:

1. Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης
2. Ζιχνών και Νευροκοπίου
3. Κυθήρων
4. Φθιώτιδος
5. Αιτωλίας και Ακαρνανίας

§ Ότι οι 41 μητροπόλεις που δεν διαθέτουν κάποιο πρόγραμμα συμβουλευτικής γονέων, είναι:

1. Γόρτυνος και Μεγαλουπόλεως
2. Γουμένισσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου
3. Γρεβενών
4. Διδυμοτείχου και Ορεστιάδας
5. Δράμας
6. Εδέσσης, Πέλλης και Αλμωπίας

7. Ελασσόνας
8. Ελευθερουπόλεως
9. Ζακύνθου και Στροφάδων
10. Ηλείας και Ωλένης
11. Θηβών και Λεβαδείας
12. Θήρας, Αμοργού και Νήσων
13. Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου
14. Ιωαννίνων
15. Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού
16. Καρπενησίου
17. Καρυστίας και Σκύρου
18. Κεφαλληνίας
19. Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος
20. Κορίνθου, Σικιώνος, Ζεμένου, Ταρσού και Πολυφέγγους
21. Λαρίσης και Τυρνάβου
22. Λευκάδως και Ιθάκης
23. Λήμνου και Αγίου Ευστρτίου
24. Μαντινείας και Κυνουρίας
25. Μαρωνείας και Κομοτινής
26. Μεσσηνίας
27. Μηθύμνης
28. Μυτιλήνης, Ερεσού και Πλωμαρίου
29. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου
30. Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς
31. Νέας Σμύρνης
32. Παραμυθίας, Φιλιατών, Γηρομερίου και Πάργας
33. Παροναξίας
34. Πολυανής και Κιλκισίου
35. Σερβίων και Κοζάνης

- 36.Σιδηροκάστρου
- 37.Σταγών και Μετεώρων
- 38.Τρίκκης και Σταγών
- 39.Τριφυλίας και Ολυμπίας
- 40.Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου
- 41.Αργολίδας

§ Ότι οι 25 που υλοποιούν προγράμματα συμβουλευτικής γονέων, είναι:

1. Γλυφάδας
2. Βέροιας, Ναούσης και Καμπανίας
3. Δημητριάδος και Αλμυρού
4. Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων
5. Θεσσαλονίκης
6. Καλαβρύτων και Αιγιαλείας
7. Καστοριάς
8. Κερκύρας, Παξών και Διαποντίων Νήσων
9. Μεγάρων και Σαλαμίνας
- 10.Μεσογαίας και Λαυρεωτικής
- 11.Νέας Ιωνίας και Φιλαδέλφειας
- 12.Νίκαιας
- 13.Νικοπόλεως και Πρεβέζης
- 14.Ξάνθης και Περιθεωρίου
- 15.Πειραιώς
- 16.Περιστερίου
- 17.Σάμου και Ικαρίας
- 18.Σερρών και Νιγρίτης
- 19.Σισιανίου και Σιατίστης
- 20.Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και Μήλου

21. Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης
22. Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας
23. Χαλκίδος
24. Χίου, Ψαρών και Οινουσών
25. Αττικής

§ Ότι οι 5 μητροπόλεις που πραγματοποιούν κατά καιρούς προγράμματα συμβουλευτικής γονέων, είναι:

1. Γυθείου και Οιτύλου
2. Κασσανδρείας
3. Λαγκαδά
4. Πατρών
5. Άρτης

§ Ότι οι 3 μητροπόλεις που σκοπεύουν να δημιουργήσουν προγράμματα συμβουλευτικής γονέων, είναι:

1. Αλεξανδρουπόλεως
2. Μονεμβάσιας και Σπάρτης
3. Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως

3.1.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την έρευνα που διεξήγαμε στις 74 μητροπόλεις της Ελλάδας προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα:

A) Ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των Μητροπόλεων της Ελλάδας δεν πραγματοποιεί κάποιο πρόγραμμα συμβουλευτικής γονέων. (41 Μητροπόλεις)

B) Μερικές μόνο από τις ερευνώμενες Μητροπόλεις πραγματοποιούν συμβουλευτική γονέων μέσω των σχολών γονέων. (25 Μητροπόλεις)

Γ) Ακόμα προέκυψε ότι κάποιες Μητροπόλεις πραγματοποιούν προγράμματα συμβουλευτικής γονέων κατά καιρούς αλλά όχι στο χρονικό διάστημα κατά το οποίο διεξήγαμε την έρευνα.(5 Μητροπόλεις)

Δ) Ορισμένες Μητροπόλεις μας ανέφεραν πως έχουν στα μελλοντικά τους σχέδια την υλοποίηση ενός προγράμματος συμβουλευτικής γονέων.(3 Μητροπόλεις)

E) Ιδιαίτερο αναφοράς είναι πως σε αρκετές Μητροπόλεις μας είπαν πως είχαν την πρωτοβουλία να δημιουργήσουν προγράμματα συμβουλευτικής γονέων αλλά λόγω μικρού αριθμού συμμετοχής ή μικρού αριθμού κατοίκων δεν μπόρεσαν να της υλοποιήσουν.

3.2 ΔΗΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΔΗΜΟΣ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ
Ιωαννίνων	Διεύθυνση : Πλατεία Δημοκρατίας 5, Τ.Κ 45211, ΤΗΛ. 26510-79921 Τμήμα προγραμματισμού: 30501
Ηγουμενίτσας	Διεύθυνση : Ελευθερίας 7, Τ.Κ 46100, ΤΗΛ. 26650-22323
Πρέβεζας	Διεύθυνση : Ελευθερίου Βενιζέλου και Μπαχούμη 2, Τ.Κ 48100, ΤΗΛ: 26820-22212
Άρτας	Διεύθυνση : Περιφερειακή Οδός και Αυξεντίου, Τ.Κ 47100, ΤΗΛ. 26810- 81000 – 26813-62100
Λάρισας	Διεύθυνση : Ίωνος Δραγούμη 1, Τ.Κ 41222, ΤΗΛ. 2410-564200
Βόλου	Διεύθυνση : Πλατεία Ρήγα Φερραίου, ΤΗΛ. 24210-72100
Καρδίτσας	Διεύθυνση : Αρτισιανού 1, Τ.Κ 43100, ΤΗΛ. 24410-71520 Κοινωνική Παρέμβαση:24410- 74198
Τρικάλων	Διεύθυνση : Ασκληπιού 18, Τ.Κ 42100, ΤΗΛ. 24310-35950

	Κέντρο Κοιν. Παρέμβασης: 24310-75555
Αλεξανδρούπολης	Διεύθυνση : Λεωφόρος Δημοκρατίας 306, ΤΗΛ. 25510-64100 Κέντρο παροχής Κοιν. Υπηρεσιών: 25510-27258, Κέντρο Πρόληψης: 25510-37242
Κομοτηνής	Διεύθυνση : Πλατεία Βιζυηνού 1, ΤΗΛ. 25310-24444
Ξάνθης	Διεύθυνση : Μαυρομιχάλη 6, Τ.Κ 67100, ΤΗΛ. 25410-24444 – 25410-51259
Χανίων	Διεύθυνση : Κυδωνίας 29, Τ.Κ 73135, ΤΗΛ. 28210-97567
Ρεθύμνου	Διεύθυνση : Λεωφόρος Κουντουριώτη 80. Τ.Κ 74100, ΤΗΛ. 28310-88301 Κοινωνική Υπηρεσία: 28310-21307/8
Ηρακλείου	Διεύθυνση : Αγίου Τίτου 1, Τ.Κ 71202, ΤΗΛ. 2810-399394 – 2810-399399
Αγίου Νικολάου	Διεύθυνση : Καπετανάκη 7, Τ.Κ 72100, ΤΗΛ. 28410-28286 Δημοτικό συμβούλιο: 28410-22447
Καβάλας	Διεύθυνση : Κύπρου 10. ΤΗΛ. 2510-451310
Δράμας	Διεύθυνση : Πλατεία Ελευθερίας 1, Τ.Κ 66100, ΤΗΛ. 25210-22346

Σερρών	Διεύθυνση : Μεραρχία 1, Τ.Κ 62122, ΤΗΛ. 23210-83600 Μέριμνα: 23210-55656
Κιλκίς	Διεύθυνση : Γ. Καπέτα 17, Τ.Κ 61100, ΤΗΛ. 23410-39100
Θεσσαλονίκης	Διεύθυνση : Βενιζέλου 45, Τ.Κ 54631, ΤΗΛ. 2310-375200 Αντιδημαρχία Κοιν. Πολιτικής: 2310-515527
Πολύγυρου	Διεύθυνση : Δημαρχείο Πολύγυρου, Πολυτεχνείου 50, Τ.Κ 63100, ΤΗΛ. 23710-21526
Έδεσσας	Διεύθυνση : Πλατεία Αιγών 1, Τ.Κ 58200, ΤΗΛ. 23810- 23444 Τηλεφωνικό κέντρο: 23810-51174
Βέροιας	Διεύθυνση : Μητροπόλεως 46, Τ.Κ 59100, ΤΗΛ.23310- 59505 – 23313- 50505
Φλώρινας	Διεύθυνση : Μεγάλου Αλεξάνδρου 105, Τ.Κ 53100, ΤΗΛ. 23850-44300
Κοζάνης	Διεύθυνση : Πλατεία Νίκης 1, Τ.Κ 50100, ΤΗΛ. 24610-50300 Δ.Ε.Π.Α: 24610-21285
Καστοριάς	Διεύθυνση : Σκαπέρδιο Δημοτικό Μέγαρο Καστοριάς, ΤΗΛ. 24670- 22312
Κατερίνης	Διεύθυνση : Πλατεία Δημαρχείου, Τ.Κ 60100, ΤΗΛ. 23510-73343

Γρεβενών	Διεύθυνση : Πλατεία Ελευθερίας 1, Τ.Κ 51100, ΤΗΛ. 24620-74230 Γραφείο Τύπου: 24620-74256
Κέρκυρας	Διεύθυνση : Πλατεία Μιχαήλ Θεοτόκη, ΤΗΛ. 26610-31697
Αργοστολίου	Διεύθυνση : Πλατεία Βαλιάνου, Τ.Κ 28100, ΤΗΛ. 26710-23669 Διοικητικό Συμβούλιο:26710-22488
Λευκάδος	Διεύθυνση : Άγγελου Σικελιανού 1 και Νίκου Σβοράνου, Τ.Κ 31100, ΤΗΛ. 26450-23000 Κοινωνική Υπηρεσία: 26453- 60534/5/6
Ζακύνθου	Διεύθυνση : Διονυσίου Ρώμα 70, Τ.Κ 29100, ΤΗΛ. 26950-22315
Ερμούπολης	Διεύθυνση : Πλατεία Μιαούλη, Τ.Κ 84100, ΤΗΛ. 22810-98200
Ρόδου	Διεύθυνση : Δημαρχείο Ρόδου, Πλατεία Ελευθερίας 1, Τ.Κ 85100, ΤΗΛ. 22410-46200 Τμήμα Προγραμματισμού: 22410- 43080
Σάμου	Διεύθυνση : Δημαρχείο Καρλοβασίου Σάμου, Τ.Κ 83200, ΤΗΛ. 22730-35944
Μυτιλήνης	Διεύθυνση : Ελευθερίου Βενιζέλου 13-17, Τ.Κ 81100, ΤΗΛ. 22510- 28501

Χίου	Διεύθυνση : Δημοκρατίας 2, Τ.Κ 82100, ΤΗΛ. 22710-44386 – 22713-350864
Αθήνας	Διεύθυνση : Λιοσίων 22, Πλατεία Βάθης, ΤΗΛ. 210-5277000 Πρόνοια: 210-5242520
Λιβαδειάς	Διεύθυνση : Πλατεία Εθνικής Αντιστάσεως, Τ.Κ 32100, ΤΗΛ. 22610-25330
Λαμίας	Διεύθυνση : Οδός Πλατείας Ελευθερίας 8, Τ.Κ 35100, ΤΗΛ. 22310-2314
Αμφισσας	Διεύθυνση : Ρήγα Κοντορήγα 12, Τ.Κ 33100, ΤΗΛ.22650-28913
Μεσολογγίου	Διεύθυνση : Κωνσταντίνου Τρικούπη 7, Τ.Κ 30200, ΤΗΛ. 26310-55120
Καρπενησίου	Διεύθυνση : Εθνικής Αντίστασης 1, Τ.Κ 36100, ΤΗΛ. 22370-21012 Αντιδημαρχία: 22370-21012
Χαλκίδος	Διεύθυνση : Φαρμακίδου 15, Τ.Κ 34100, ΤΗΛ. 22210-61369
Κορίνθου	Διεύθυνση : Κολιάτσου 32, Τ.Κ 20100, ΤΗΛ. 27410-74000
Πάτρας	Διεύθυνση : Μαιζώνος 110, Τ.Κ 26221, ΤΗΛ. 2610-279368
Πύργου	Διεύθυνση : Τάκη Πετρόπουλου, Τ.Κ 27100, ΤΗΛ. 26210-25555

Τρίπολης	Διεύθυνση : Εθνικής Αντίστασης 43, Τ.Κ 22100, ΤΗΛ. 2710-222235
Ναυπλίου	Διεύθυνση : Πλατεία Τρειών Ναυάρχων, Τ.Κ 21100, ΤΗΛ. 27520- 23332
Καλαμάτας	Διεύθυνση : Αριστομένου 28, Τ.Κ 24100, ΤΗΛ. 27210-62481
Σπάρτης	Διεύθυνση : Γκορτσολόγλου 52, Τ.Κ 23100, ΤΗΛ. 27310-26517

3.2.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα προέκυψαν μετά από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 51 δήμους των πρωτευουσών όλων των νομών της Ελλάδος. Η επικοινωνία μας με αυτούς ήταν τηλεφωνική, και οι απαντήσεις μας δίνονταν απευθείας. Από τις πληροφορίες που συγκεντρώσαμε, προκύπτει ότι :

§ Οι 6 δήμοι που δεν μας απάντησαν λόγω του ότι η επικοινωνία μας μαζί τους δεν ήταν εφικτή, είναι :

1. Δήμος Κατερίνης
2. Δήμος Κέρκυρας
3. Δήμος Λευκάδος
4. Δήμος Ζακύνθου
5. Δήμος Σάμου
6. Δήμος Κιλκίς

§ Οι 30 δήμοι που δεν εφαρμόζουν κάποιο πρόγραμμα συμβουλευτικής γονέων είναι :

1. Δήμος Ιωαννίνων
2. Δήμος Ηγουμενίτσας
3. Δήμος Πρέβεζας
4. Δήμος Λάρισας
5. Δήμος Βόλου
6. Δήμος Καρδίτσας
7. Δήμος Κομοτηνής
8. Δήμος Ξάνθης
9. Δήμος Ρεθύμνου

10. Δήμος Αγίου Νικολάου
11. Δήμος Καβάλας
12. Δήμος Πολύγυρου
13. Δήμος Βέροιας
14. Δήμος Φλώρινας
15. Δήμος Κοζάνης
16. Δήμος Γρεβενών
17. Δήμος Αργοστολίου
18. Δήμος Ερμούπολης
19. Δήμος Μυτιλήνης
20. Δήμος Χίου
21. Δήμος Λιβαδειάς
22. Δήμος Λαμίας
23. Δήμος Άμφισσας
24. Δήμος Μεσολογγίου
25. Δήμος Χαλκίδος
26. Δήμος Κορίνθου
27. Δήμος Πύργου
28. Δήμος Τρίπολης
29. Δήμος Καλαμάτας
30. Δήμος Σπάρτης

§ Οι 13 δήμοι που εφαρμόζουν τα προγράμματα Συμβουλευτικής Γονέων, και σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας είναι οι εξής :

1. Δήμος Άρτας
2. Δήμος Τρικάλων
3. Δήμος Αλεξανδρούπολης
4. Δήμος Ηρακλείου

5. Δήμος Δράμας
6. Δήμος Σερρών
7. Δήμος Θεσσαλονίκης
8. Δήμος Ρόδου
9. Δήμος Αθήνας
10. Δήμος Καρπενησίου
11. Δήμος Πάτρας
12. Δήμος Ναυπλίου
13. Δήμος Έδεσσας

§ Οι 2 δήμοι που θα εφαρμόσουν στο άμεσο μέλλον το πρόγραμμα Συμβουλευτικής Γονέων είναι οι :

1. Δήμος Καστοριάς
2. Δήμος Χανίων

3.2.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την διεξαγωγή της έρευνας σε 51 δήμους προκύπτει ότι :

A) Το μεγαλύτερο ποσοστό από αυτούς, δεν υλοποιεί κάποιο οργανωμένο πρόγραμμα Συμβουλευτικής Οικογένειας που να προετοιμάζει τους γονείς γι' αυτό το ρόλο. (30 Δήμοι)

B) Προέκυψε ότι ελάχιστοι από τους ερευνώμενους δήμους υλοποιούν προγράμματα Συμβουλευτικής Γονέων και έχουν ως κύριο μέλημά τους την παροχή των συμβουλευτικών υπηρεσιών τους όσον αφορά την οικογένεια και το σχολείο. (13 Δήμοι)

Γ) Μικρό ποσοστό, επίσης, μας ανέφερε ότι σκοπεύει να εφαρμόσει στο μέλλον κάποιο από τα αντίστοιχα προγράμματα που αφορούν την οικογένεια. (2 Δήμοι)

Δ) Αξιοσημείωτο είναι να αναφέρουμε, ότι πολλοί από αυτούς τους δήμους που δεν υλοποιούν κάποιο πρόγραμμα συμβουλευτικής μας ενημέρωσαν ότι υπάρχουν αυτά τα προγράμματα, αλλά στα πλαίσια του σχολείου (μέσω συλλόγων γονέων). Επίσης εφαρμόζουν άλλα συμβουλευτικά προγράμματα όπως Συμβουλευτική Επαγγέλματος κ.α.

3.3 ΔΗΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΛΛΟΠΟΝΗΣΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΔΗΜΟΙ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ
Δήμος Ασίνης	Νομός: Αργολίδας Περιοχή: Ναύπλιο 27520-92750 (τηλ. Κέντρο)
Δήμος Μιδέας	27520-43630 (Κ.Ε.Π) 27510-69131 (Γραμ. Δημάρχου)
Δήμος Νέας Τίρυνθας	27520-36518 (Κ.Ε.Π) 27520-36170 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Άργους	Νομός: Αργολίδας Περιοχή: Άργος 27510-69255 (Κ.Ε.Π) 27510-61730 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Κουτσοποδίου	27510-91321 (Κ.Ε.Π) 27510-91903(δήμαρχος) 27510-91233 (τηλ. Κέντρο)
Δήμος Λέρνας	27510-42420 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Λυρκεΐας	27510-27700 (Κ.Ε.Π) 27510-71600 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Μυκηναίων	27510-76904 (Κ.Ε.Π) 27510-76810 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Νέας Κίου	27510-51634 (Γραμ. Δημάρχου) 27510-51013 (τηλ. Κέντρο)

Δήμος Κρανιδίου	Νομός: Αργολίδας Περιοχή: Κρανίδι 27540-29344 (Κ.Ε.Π) 27540-22589 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ερμιόνης	27540-29606 (Κ.Ε.Π) 27540-32160 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ασκληπιείου	Νομός: Αργολίδας Περιοχή: Λυγούρι 27530-99869 (Κ.Ε.Π) 27543-60219 (πρόεδρος δημοτικού Συμβουλίου)
Δήμος Επιδαύρου	27530-97098 (Κ.Ε.Π) 27530-41250 (Δημαρχείο) 27530-41250 (τηλ. Κέντρο)
Δήμος Βαλτετσίου	Νομός: Αρκαδίας Περιοχή: Τρίπολη 2710-581904 (Κ.Ε.Π) 2713-602015/21 (τηλ. Κέντρο)
Δήμος Κορύθιου	2710-572902(Κ.Ε.Π) 2710-522775(Δημαρχείο)
Δήμος Μαντινείας	2710-561000 (Κ.Ε.Π) 2710-602108 (Κοιν. Υπηρεσία) 2710-561254 (Δημαρχείο)
Δήμος Σκιρίτιδας	2710-382057 (Κ.Ε.Π) 2710-382467 (Γραμ. δημάρχου)
Δήμος Τεγέας	2710-557241 (Κ.Ε.Π) 2710-557079(Δήμαρχος) 2710-556100 (τηλεφ. Κέντρο)

Δήμος Τριπόλεως	2710-230246 (Κ.Ε.Π) 2710-222235 (Δήμαρχος)
Δήμος Άστρους – Βόρειας Κυνουρίας	Νομός: Αρκαδίας Περιοχή: Άστρους 27550-22901 (Δημαρχείο)
Δήμος Ηραίας	Νομός: Αρκαδίας Περιοχή: Βυτίνα – Δημητσάνα 27950-31117 (Γραμ. Δημάρχου)
Δήμος Κλειτόρος	27950-82425 (Κ.Ε.Π) 27950-86390 (Γραμ. Δημάρχου)
Δήμος Λαγκαδίων	27950-43515 (Κ.Ε.Π) 27950-43211 (Γραμ. Δημάρχου)
Δήμος Τρικολωνών	27950-29502 (Κ.Ε.Π) 27950-81237 (Γραμ. Δημάρχου)
	Νομός: Αρκαδίας Περιοχή: Καστρίου -----
Δήμος Λεβιδίου	Νομός: Αρκαδίας Περιοχή: Λεβιδίου 27960-29020 (Κ.Ε.Π) 27960-22134 (Γραμ. Δημάρχου)
Δήμος Λεωνιδίου	Νομός: Αρκαδίας Περιοχή: Λεωνιδίου 27570-29083 (Κ.Ε.Π) 27573-60203 (Κοιν. Υπηρεσία) 27570-23314 (τηλ. Κέντρο)
Δήμος Τύρου	27570-29334 (Κ.Ε.Π) 27570-41901 (Τηλ. Δημάρχου)

Δήμος Μεγαλόπολης	Νόμος: Αρκαδίας Περιοχή: Μεγαλόπολης 27910-21041 (Κ.Ε.Π) 27910-22266 (Γραμ. Δημάρχου)
Δήμος Γόρτυνος	27910-31440 (Κ.Ε.Π) 27910-31411 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Φαλαισίας	27910-61723 (Κ.Ε.Π) 27910-61728 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Τροπαιών	Νομός: Αρκαδίας Περιοχή: Τροπαιών 27970-22266 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Κοντοβάζαινας	27970-23800 (Κ.Ε.Π) 27970-23898 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Βραχνηϊκών	Νομός: Αχαΐας Περιοχή: Πάτρας 2610-670825 (Κ.Ε.Π) 2610-671142 (τηλ.δήμου) 2610-670029 (τηλ. Κοιν. Υπηρ.) Υπεύθυνη: κα Γρηγοράτου
Δήμος Μεσσήτιδος	2610-526818 (Κ.Ε.Π) 2610-525774/775 (Τηλ. Δήμου)
Δήμος Παραλίας	2610-528585 (τηλ. Κέντρο) 2610-524217 (τηλ. Κοιν. Παροχών) Υπεύθυνη κοιν. Τομέα: κα Λιούρδη
Δήμος Ρίου	2610-995085 (Κ.Ε.Π) 2610-910133 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Πάτρας	2610-966200 (Τηλ. Κέντρο) 2610-346714 (κοιν. Τομέα)

Δήμος Αιγίου	Νομός: Αχαΐας Περιοχή: Αιγίου 26910-68393 (Κ.Ε.Π) 26910-22200 (Δημαρχείο)
Δήμος Διακοπτού	26910-43705 (Κ.Ε.Π) 26910-43247 (Δημαρχείο)
Δήμος Ερινέου	26910-32131 (τηλ. Κέντρο)
Δήμος Συμπολιτείας	26910-73060 (δημαρχείο) 26910-74161 (τηλ. Κέντρο)
Δήμος Ακράτας	Νομός: Αχαΐας Περιοχή: Ακράτας – Αιγείρας 26960-29040(Κ.Ε.Π) 26960-29001 (τηλ. Κέντρο)
Δήμος Αιγείρας	26960-39000 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Λευκασίου	Νομός: Αχαΐας Περιοχή: Καλαβρύτων 26920-31984 (Γραμ. Δημάρχου)
Δήμος Δύμης	Νομός: Αχαΐας Περιοχή: Κάτω Αχαΐας 26930-22630 (Κ.Ε.Π) 26930-25000 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Λαρισσού	26930-31868 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Μόβρης	26930-41599 (Κ.Ε.Π) Υπεύθυνη κοιν. τομέα: κα Σκέντζου 26930-41291
Δήμος Ωλενίας	26930-61202 (τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Τριταίας	Νομός: Αχαΐας Περιοχή: Χαλανδρίτσα

	26940-22940 (Κ.Ε.Π) 26940-51290 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Φαρρών	26940-22940 (Κ.Ε.Π) 26940-22895 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Βόλακος	Νομός: Ηλείας Περιοχή: Πύργος 26210-72233 (Κ.Ε.Π) 26210-72008 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ιαρδάνου	26210-52100(Κ.Ε.Π) 26210-51201(Γραμματεία)
Δήμος Πύργου	26210-20300/1(Κ.Ε.Π) 26210-37172 (Κοινωνική υπηρεσία) 26210-25555 (γραφείο προσωπικού)
Δήμος Ωλένης	26210-62560 (Κ.Ε.Π) 26210-62471 (Τηλ. Κέντρο)
	Νομός: Ηλείας Περιοχή: Αμαλιάδα -----
Δήμος Ανδριτσαίνης	Νομός: Ηλείας Περιοχή: Ανδρίτσαινα 26260-22252 (Γραμ. δημάρχου)
Δήμος Αλιφείρας	26260-31330 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Είρας	26260-22723 (Κ.Ε.Π) 26260-23080 (Τηλ. Δημαρχείου)
Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας	Νομός: Ηλείας Περιοχή: Αρχαίας Ολυμπίας 26240-22549 (Τηλ. Κέντρο) 22250, 23421

Δήμος Λαμπείας	26240-81902 (Κ.Ε.Π) 26240-81092 (Τηλ. Γραμ.)
Δήμος Λασιώνος	26240-61828 (Κ.Ε.Π) 26249-62009 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Φολόης	26240-42403 (Κ.Ε.Π) 26240-41883 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ζαχάρως	Νομός: Ηλείας Περιοχή: Κρέστενα – Ζαχάρω 26250-36130 (Κ.Ε.Π) 26250-33000 (Τηλ. Γραμ.)
Δήμος Σκυλλούντος	26250-25717 (Κ.Ε.Π) 26250-23766 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Φιγαλείας	26250-41920 (Κ.Ε.Π) 26250-41257 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ανδραβίδας	Νομός: Ηλείας Περιοχή: Λεχαινά – Γαστούνη 26230-55931 (Τηλ. Δημαρχείου)
Δήμος Βαρθολομαίου	26230-43808 (Κ.Ε.Π) 26230-42000 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Βουπρασίας	2623075824 (Κ.Ε.Π) 2623072360 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Γαστούνης	26230-32224 (Τηλ. Κέντρο) 26230-35832 (Βοήθεια στο σπίτι)
Δήμος Κάστρου – Κυλλήνης	26230-92661 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Λεχαινών	26230-29092 (Κ.Ε.Π) 26230-29286 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Τραγανού	26230-62424 (Τηλ. Γραμ.) 26230-61933 (Τηλ. Δημάρχου)

Δήμος Κορίνθου	Νομός: Κορινθίας Περιοχή: Κορίνθου 27410-74000 (Τηλ. Κέντρο) 27410-22132 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Αγίων Θεοδώρων	27410-60000 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Άσσου Λεχαίου	27410-82090 (Κ.Ε.Π) 27410-87909 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Βόχας	27410-50255 (Κ.Ε.Π) 27410-50300 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Σολυγείας	27410-93238 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Σαρωνικού	27410-39295 (Τηλ. Γραμ.)
Δήμος Τενέας	27410-99530 (Κ.Ε.Π) 27410-98288 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Στυμφαλίας	Νομός: Κορινθίας Περιοχή: Καλλιανά – Γκούρας 27470-22710 (Κ.Ε.Π) 27470-22596 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Φενέου	27470-51062 (Κ.Ε.Π) 27470-51099 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Βέλου	Νομός: Κορινθίας Περιοχή: Κιάτο 27420-30128/9 (Κ.Ε.Π) 27423-60327 (Κοιν. Υπηρεσία) 27420-30130 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Σικωνίων	27420-20841/2 (Κ.Ε.Π) 27420-20326 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Λουτρακίου – Περαχώρας	Νομός: Κορινθίας

	Περιοχή: Λουτράκι 27440-69000 (Τηλ. Κέντρο) 27440-65619 (Πολιτιστικό κέντρο)
Δήμος Νεμέας	Νομός: Κορινθίας Περιοχή: Νεμέα 27460-22235 (Τηλ. Κέντρο) 27460-360114 (Κοιν. Υπηρεσία)
Δήμος Ευρωστίνης	Νομός: Κορινθίας Περιοχή: Ξυλόκαστρο 27430-30092 (Κ.Ε.Π) 27430-30100 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ξυλοκάστρου	27430-29299 (Κ.Ε.Π) 27430-22229 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Γερονθρών	Νομός: Λακωνίας Περιοχή: Σπάρτης 27310-71755 (Κ.Ε.Π) 27310-71763 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Θεραπνών	27310-74560 (Κ.Ε.Π) 27310-74400 (Τηλ. Δήμου)
Δήμος Μυστρά	27310-22226 (τηλ. Υπηρ. Δήμου)
Δήμος Οινούντος	27310-94194 (Κ.Ε.Π) 27310-94123 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Πελλάνας	27310-57745 (Κ.Ε.Π) 27310-57850 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Σπάρτης	27310-89424 (Κ.Ε.Π) 27310-26517 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Φαρίδος	27310-35388 (Κ.Ε.Π) 27310-35243 (Τηλ. Υπηρ. Δήμου)

Δήμος Ανατολικής Μάνης	Νομός: Λακωνίας Περιοχή: Γύθειο 27330-21920 (Κ.Ε.Π) 27330-21205 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Γυθείου	27330-22989 (Τηλ. κέντρο) 27330-22267 (Τηλ. Γραμ.)
Δήμος Οιτύλου	27330-51150 (Τηλ. Δημάρχου) 27330-51239 (Τηλ. Γραμ.)
Δήμος Σμύνους	27330-92100 (Κ.Ε.Π) 27330-94013 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ασώπου	Νομός: Λακωνίας Περιοχή: Μολάων 27320-83600 (Κ.Ε.Π) 27320-83280 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ζάρακα	27320-51152 (Κ.Ε.Π) 27320-51120 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Μολάων	27320-29000 (Κ.Ε.Π) 27320-22480 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Μονεμβασιάς	27320-61111 (Κ.Ε.Π) 27320-61777 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Νιάτων	27320-32205 (Κ.Ε.Π) 27320-31613 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Βοίων	Νομός: Λακωνίας Περιοχή: Νεάπολη 27340-24085 (Κ.Ε.Π) 27340-22226 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Έλους	Νομός: Λακωνίας Περιοχή: Σκάλας – Λακωνίας

	27350-29115 (κέντρο πληρ. Νέων) 27350-29125 (Κ.Ε.Π) 27350-42211 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Κροκέων	27350-71722 (Κ.Ε.Π) 27350-71318 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Σκάλας	27350-29200 (Κ.Ε.Π) 27350-23192 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Αβίας	Νομός: Μεσσηνίας Περιοχή: Καλαμάτας 27210-65083 (Κ.Ε.Π) 27210-71588 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Αρίος	27210-51801 (Κ.Ε.Π) 27210-51920 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Αρφάρων	27210-64705 (Κ.Ε.Π) 27210-64703 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Θουρίας	27210-64226 (Κ.Ε.Π) 27210-32729 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Καλαμάτας	27210-60700 (Τηλ. Δημάρχου) 27210-60701 (Γραμ. Δημάρχου) 27210-60797/73 (Κοιν. Φορέας)
Δήμος Λεύκτρου	27210-64112 (Κ.Ε.Π) 27210-73976 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Γαργαλιάνων	Νομός: Μεσσηνίας Περιοχή: Γαργαλιάνοι 27630-29004 (Κ.Ε.Π) 27630-22224 (Τηλ. Δημαρχείου)
Δήμος Νεστόρος	27630-29749 (Κ.Ε.Π)

	27630-31200 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Αετού	Νομός: Μεσσηνίας Περιοχή: Κοπανακίου 27650-29020 (Κ.Ε.Π) 27650-22233 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Δωριού	27650-31838 (Κ.Ε.Π) 27653-60100 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Αιπείας	Νομός: Μεσσηνίας Περιοχή: Κορώνη Πυλίας 27250-29520 (Κ.Ε.Π) 27250-31988/9 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Κορώνης	27250-29330 (Κ.Ε.Π) 27250-22221 (Γραμ. δημάρχου)
Δήμος Αυλώνας	Νόμος: Μεσσηνίας Περιοχή: Κυπαρισσίας 27610-62555 (Κ.Ε.Π) 27610-51190 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Κυπαρισσίας	27610-25539 (Κ.Ε.Π) 27613-60700 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Φιλιατρών	27610-62844 (Κ.Ε.Π) 27613-60010 (Τηλ. Κέντρο) 27610-34189 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ανδανίας	Νομός: Μεσσηνίας Περιοχή: Μελιγάδα 27240-27525 (Κ.Ε.Π) 27240-31228 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ιθώμης	27240-27715 (Κ.Ε.Π) 27240-71041 (Τηλ. Δημάρχου)

Δήμος Μελιγάδας	27240-22074 (Κ.Ε.Π) 27240-23384 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Οιχαλίας	27240-27627 (Κ.Ε.Π) 27240-27622 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Ανδρούσας	Νομός: Μεσσηνίας Περιοχή: Μεσσήνη 27220-42310 (Κ.Ε.Π) 27220-41777 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Αριστομένους	27220-92400 (Κ.Ε.Π) 27220-92200 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Βουφράδος	27220-81708/40 (Κ.Ε.Π) 27220-81396 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Μεσσήνης	27220-29020 (Κ.Ε.Π) 27220-22601 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Παπαφλέσσα	27220-84095 (Γραμ. Δημάρχου) 27220-84720 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Πεταλιδίου	27220-29504 (Κ.Ε.Π) 27220-31919 (Τηλ. Κέντρο)
Δήμος Μεθώνης	Νομός: Μεσσηνίας Περιοχή: Πύλου 27230-28743 (Κ.Ε.Π) 27230-31255 (Τηλ. Κέντρο) 27230-31610 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Πύλου	27230-28301 (Κ.Ε.Π) 27230-28308 (Τηλ. Δημάρχου)
Δήμος Χιλιοχωρίων	27230-28904 (Κ.Ε.Π) 27230-51496 (Γραμματεία)

3.3.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα προέκυψαν μετά από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε όλους τους δήμους της Πελοποννήσου (ο αριθμός των δήμων είναι 134) . Η επικοινωνία μας με όλους ήταν τηλεφωνική, και οι απαντήσεις μας δίνονταν απ' ευθείας. (Όσοι δήμοι θέλησαν να μας ενημερώσουν με μεγαλύτερη λεπτομέρεια για το πρόγραμμά τους, μας παρείχαν έντυπο υλικό μέσω ταχυδρομείου, το οποίο παρατίθεται και στο παράρτημα.)

Από πληροφορίες που συγκεντρώσαμε προκύπτει ότι:

§ Οι 10 δήμοι που δεν μας απάντησαν επειδή δεν ήταν εφικτή η επικοινωνία μας μαζί τους, είναι:

1. Δήμος Βαλτετσίου
2. Δήμος Σκιριτίδας
3. Δήμος Κλειτόρος
4. Δήμος Τροπαιών
5. Δήμος Ιαρδάνου
6. Δήμος Φιγαλείας
7. Δήμος Σαρωνικού
8. Δήμος Μυστρά
9. Δήμος Μολάων
10. Δήμος Θουρίας

§ Οι 99 δήμοι που δεν εφαρμόζουν κάποιο συμβουλευτικό πρόγραμμα γονέων είναι οι:

1. Δήμος Νέας Τίρυνθας
2. Δήμος Κουτσοποδίου
3. Δήμος Λυρκείας
4. Δήμος Κρανιδίου
5. Δήμος Ερμιόνης
6. Δήμος Ασκληπιείου
7. Δήμος Επιδαύρου
8. Δήμος Μαντινείας
9. Δήμος Τεγέας
10. Δήμος Τριπόλεως
11. Δήμος Ηραίας
12. Δήμος Λαγκαδίων
13. Δήμος Τρικολωνών
14. Δήμος Λεβιδίου
15. Δήμος Τύρου
16. Δήμος Μεγαλόπολης
17. Δήμος Γόρτυνος
18. Δήμος Φαλαισίας
19. Δήμος Κοντοβάταινας
20. Δήμος Μεσσήτιδος
21. Δήμος Παραλίας
22. Δήμος Ρίου
23. Δήμος Αιγίου
24. Δήμος Διακοπτού
25. Δήμος Ερινέου

- 26.Δήμος Ακράτας
- 27.Δήμος Αιγείρας
- 28.Δήμος Λευκασίου
- 29.Δήμος Δύμης
- 30.Δήμος Λαρισσού
- 31.Δήμος Μόβρης
- 32.Δήμος Ωλενίας
- 33.Δήμος Τριταίας
- 34.Δήμος Βόλακος
- 35.Δήμος Πύργου
- 36.Δήμος Ωλένης
- 37.Δήμος Ανδριτσαίνης
- 38.Δήμος Αλιφείρας
- 39.Δήμος Είρας
- 40.Δήμος Λαμπίας
- 41.Δήμος Λασίκνος
- 42.Δήμος Φολόης
- 43.Δήμος Σκυλλούντος
- 44.Δήμος Ανδραβίδας
- 45.Δήμος Βουπρασίας
- 46.Δήμος Γαστούνης
- 47.Δήμος Κάστρου – Κυλλήνης
- 48.Δήμος Λεχαινών
- 49.Δήμος Τραγανού
- 50.Δήμος Κορίνθου
- 51.Δήμος Άσσου Λεχαιού
- 52.Δήμος Βόχας
- 53.Δήμος Σολυγείας
- 54.Δήμος Στυμφαλίας

- 55.Δήμος Φεναίου
- 56.Δήμος Βέλου
- 57.Δήμος Σικυωνίων
- 58.Δήμος Νεμέας
- 59.Δήμος Ευρωστινής
- 60.Δήμος Ξυλοκάστρου
- 61.Δήμος Θεραπνών
- 62.Δήμος Ινούντος
- 63.Δήμος Πελλάνας
- 64.Δήμος Σπάρτης
- 65.Δήμος Φαρίδος
- 66.Δήμος Ανατολικής Μάνης
- 67.Δήμος Γυθείου
- 68.Δήμος Οιτύλου
- 69.Δήμος Σμήνου
- 70.Δήμος Τάρακα
- 71.Δήμος Νιάτων
- 72.Δήμος Έλους
- 73.Δήμος Κροκaiών
- 74.Δήμος Αβίας
- 75.Δήμος Αρίας
- 76.Δήμος Αρφάρων
- 77.Δήμος Λευκτρού
- 78.Δήμος Καλαμάτας
- 79.Δήμος Γαργαλιάνων
- 80.Δήμος Νεστόρος
- 81.Δήμος Αετού
- 82.Δήμος Δωριού
- 83.Δήμος Αιπείας

- 84.Δήμος Κορώνης
- 85.Δήμος Αυλώνας
- 86.Δήμος Κυπαρισσίας
- 87.Δήμος Φιλιατρών
- 88.Δήμος Ανδανίας
- 89.Δήμος Ιθώμης
- 90.Δήμος Μελιγάδας
- 91.Δήμος Οιχαλίας
- 92.Δήμος Βουφράδος
- 93.Δήμος Μεσσήνης
- 94.Δήμος Πεταλιδίου
- 95.Δήμος Μεθώνης
- 96.Δήμος Πύλου
- 97.Δήμος Χιλιοχωρίων
- 98.Δήμος Αριστομένους
- 99.Δήμος Παπαφλέσσα

§ Οι 12 δήμοι που κατά καιρούς εφαρμόζουν το πρόγραμμα Συμβουλευτικής Γονέων ή Σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας είναι:

1. Δήμος Ασίνης
2. Δήμος Μιδέας
3. Δήμος Μυκηναίων
4. Δήμος Κίας
5. Δήμος Κορύθιου
6. Δήμος Συμπολιτείας
7. Δήμος Ζαχάρως
8. Δήμος Ασώπου

9. Δήμος Μονεμβασιάς
10. Δήμος Βοιών
11. Δήμος Σκάλας
12. Δήμος Ανδρούσας
13. Δήμος Φαρρών

§ Οι 13 δήμοι που πραγματοποιούν συμβουλευτικά – επιμορφωτικά προγράμματα Σχολών Γονέων – Σχέσεις Σχολείου Οικογένειας είναι:

1. Δήμος Άργους
2. Δήμος Λέρνας
3. Δήμος Άστρους – Βόρειας Κυνουρίας
4. Δήμος Λεωνιδίου
5. Δήμος Βραχνεϊκών
6. Δήμος Πατρών
7. Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
8. Δήμος Βαρθολομαίου
9. Δήμος Αγίων Θεοδώρων
10. Δήμος Τένσας
11. Δήμος Λουτρακίου – Περαχώρας
12. Δήμος Γερονθρών

3.3.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την διεξαγωγή της έρευνας στους 134 δήμους της Πελοποννήσου προκύπτει ότι:

A) Το μεγαλύτερο ποσοστό από αυτούς, δεν πραγματοποιεί κάποιο οργανωμένο πρόγραμμα Συμβουλευτικής Γονέων ή κάποιο πρόγραμμα Σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας που να αναφέρεται σε γονείς ή σε νέους που πρόκειται να κάνουν οικογένεια. (99 δήμοι)

B) Ελάχιστοι από τους ερευνώμενους δήμους υλοποιούν κάποιο αντίστοιχο πρόγραμμα κατά καιρούς, έχοντας ως μέλημα τους την παροχή συμβουλευτικών προγραμμάτων οικογένειας – γονέων. (13 δήμοι)

Γ) Απ' τους δήμους που μετείχαν στην έρευνα προέκυψε ότι μόνο 12 δήμοι πραγματοποιούν προγράμματα Συμβουλευτικής Γονέων ή το πρόγραμμα Σχέσεις Σχολείου Οικογένειας, για τον βασικό αυτό τομέα της οικογένειας που αφορά ως επί το πλείστον τους περισσότερους ανθρώπους και που μελετάμε στην παρούσα έρευνα.

Δ) Αξιοσημείωτο είναι να αναφέρουμε, πως πολλοί από τους δήμους που είναι στον κατάλογο και δεν πραγματοποιούν κάποιο αντίστοιχο πρόγραμμα μας ανέφεραν, ότι υπήρξε η πρωτοβουλία να δημιουργηθεί κάτι τέτοιο αλλά λόγω μη συμμετοχής, δεν υλοποιήθηκε. Επίσης σε πολλές περιοχές λειτουργούν Σχολές Γονέων αλλά όχι σε επίπεδο Δήμων, αλλά από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μέσω του Ι.Δ.Ε.Κ.Ε (Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων).

Ε) Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε πως μετά από τηλεφωνική επικοινωνία με τον κοινωνικό τομέα του Δήμου Πατρών, πληροφορηθήκαμε πως εκτός από την μια Σχολή Γονέων που υπάρχει, υπάρχει και το Συμβουλευτικό Κέντρο Οικογένειας, όπου εκεί απευθύνονται όχι μόνο νέοι αλλά και άτομα που έχουν ήδη δημιουργήσει οικογένεια, και αναζητούν επίλυση προβλημάτων σε θέματα που ανακύπτουν και τα οποία τους δυσκολεύουν.

3.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μετά από τις πληροφορίες που συλλέξαμε κατά τη διεξαγωγή της βιβλιογραφικής μελέτης και την πραγματοποίηση της έρευνας, τόσο σε δήμους όσο και σε μητροπόλεις, συμπεράναμε ότι η χώρα μας πάσχει στον τομέα της συμβουλευτικής γονέων, ενός πολύ σημαντικού, δηλαδή, θεσμού για την ευμάρεια και σωστή λειτουργία της κοινωνίας μας. Μικρόκοσμο άλλωστε της κοινωνίας, αποτελεί η οικογένεια. Η συμβουλευτική γονέων όπως ήδη έχουμε αναφέρει απευθύνεται σε όλους τους γονείς ,που ενδιαφέρονται να βοηθήσουν τα παιδιά τους να είναι ευτυχισμένα και παραγωγικά στη ζωή τους. Οι κύριοι στόχοι της συμβουλευτικής γονέων συνοψίζονται στην ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση των γονέων σε θέματα που αφορούν στην κοινωνικοποίηση και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών τους, θέματα αντιμετώπισης προβλημάτων συμπεριφοράς και μάθησης, καθώς και προώθησης της εμπλοκής τους σε θέματα εκπαίδευσης, ενισχυτικής προς το έργο των εκπαιδευτικών.

Δε θέλουμε να αποδείξουμε σε καμία περίπτωση ότι οι σημερινοί γονείς δεν είναι ικανοί να μεγαλώσουν και να αναθρέψουν τα παιδιά τους κατάλληλα, αλλά πιστεύουμε ότι οι γονείς για να λειτουργήσουν όσο πιο καλά μπορούν προς όφελος των παιδιών τους, θα πρέπει να αποκτήσουν το προφίλ του «γονιού παιδαγωγού». Αυτό τον όρο του «παιδαγωγού γονέα» φιλοδοξούμε να αποκτήσουν οι γονείς μέσω της συμβουλευτικής γονέων που παρέχεται στις σχολές γονέων.

Η συμβουλευτική γονέων που προσφέρεται σε γονείς μέσα από τις σχολές γονέων που εκπονούνται από διάφορους χώρους όπως μητροπόλεις, δήμους κ.τ.λ., βασίζονται στους κανόνες της ομαδικής συμβουλευτικής. Μέσα από τις ομάδες γονέων θέλουμε λοιπόν να περάσουν στους γονείς μηνύματα:

- 1) Αυτοσεβασμού, αυτογνωσίας, εμπιστοσύνης στον εαυτό τους και της προσωπικής τους αξίας.
- 2) Αυτονομίας, υπευθυνότητας και εμπιστοσύνης απέναντι στον εαυτό τους και στους άλλους.
- 3) Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και εκμάθηση εναλλακτικών τρόπων και μεθόδων για την επίλυση προβλημάτων.
- 4) Ανάπτυξη της ικανότητας για ενσυναίσθηση.
- 5) Ενθάρρυνση για πραγματοποίηση των προσωπικών επιλογών και των προσωπικών προσδοκιών.
- 6) Ειλικρίνεια και αμεσότητα για την αντιμετώπιση των άλλων και των προβλημάτων τους.

Για όλους τους παραπάνω λόγους είναι απαραίτητη η συμβουλευτική γονέων. Μέσα από αυτή τη διαδικασία με τη βοήθεια του εμπυχωτή συμβούλου (κοινωνικού λειτουργού, ψυχολόγου, κοινωνιολόγου) οι γονείς αποκτούν δεξιότητες πολύ σημαντικές για την κατάκτηση του ρόλου του γονιού συμβούλου. Επίσης ανταλλάσσουν απόψεις με άλλους γονείς με παρόμοια προβλήματα, με αποτέλεσμα να ξεπερνούν το αίσθημα ότι παλεύουν μόνοι τους και τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν με τα παιδιά τους συμβαίνουν μόνο σε αυτούς. Αυτό το αίσθημα της επικοινωνίας με τους άλλους γονείς τους δίνει το κίνητρο να παλέψουν, να χρησιμοποιήσουν τεχνικές που χρησιμοποίησαν άλλοι, να δεχθούν ότι έχουν δικαίωμα να κάνουν λάθη και ότι κανείς δε μπορεί να έχει τον τίτλο του τέλειου γονιού με αποτέλεσμα να γίνονται πιο χαρούμενοι και πιο ευτυχισμένοι, να νοιώσουν ότι υπάρχουν και άλλοι γονείς που δεν είναι τέλειοι.

Επειδή θεωρούμε όλα τα παραπάνω απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη παιδιών ισορροπημένων και ευτυχισμένων, οραματιζόμαστε τη δημιουργία ενός πανελληνίου δικτύου συμβουλευτικής ενσωματωμένο σε όλα

τα σχολεία της χώρας προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μέσα από το οποίο θα λειτουργούν σχολές γονέων με θέματα που θα αφορούν τις αντίστοιχες ηλικίες. Ακόμα πιστεύουμε ότι αυτό το δίκτυο θα πρέπει να περιλαμβάνει και όλους τους βρεφονηπιακούς σταθμούς της χώρας. Η σταθερότητα και η μόνιμη ύπαρξη σχολής γονέων στο σχολικό περιβάλλον θα είναι κίνητρο για τη μεγαλύτερη συμμετοχή των γονιών και την ευκολότερη πρόσβασή τους. Κίνητρο επίσης θα είναι ότι τα θέματα που θα αναπτύσσονται θα έχουν σχέση τόσο με την ηλικία όσο και με το περιβάλλον, γειτονιά, και τις ιδιομορφίες αυτού του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζουν τα παιδιά τους. Ο στόχος του προγράμματος θα είναι:

- η διαρκής επιμόρφωση των γονέων
- η επικοινωνία γονέων και εκπαιδευτικών με συνδετικό κρίκο το σύμβουλο – εμψυχωτή
- στήριξη ειδικών περιπτώσεων από το σύμβουλο – εμψυχωτή και παραπομπή όταν αυτό χρειάζεται
- στήριξη των εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται στις σχέσεις τους με τους γονείς και με τα παιδιά, και τέλος
- γνωριμία των γονιών μεταξύ τους με αποτέλεσμα το σχολεία να γίνεται ο πυρήνας που γύρω του θα περιστρέφονται αρμονικά γονείς, παιδιά και εκπαιδευτικοί.

Το πρόγραμμα θεωρούμε ότι θα ήταν καλό να διαρκεί παράλληλα με το εκπαιδευτικό έτος στις εγκαταστάσεις του σχολείου. Ο αριθμός των μελών της ομάδας της σχολής γονέων θα διαμορφώνεται ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών που φοιτούν σε κάθε τάξη, αλλά δε θα ξεπερνά τα 25 μέλη. Έτσι θα υπάρχει δυνατότητα τα μέλη να κάθονται κυκλικά και να μπορούν να εκφράζονται πιο άνετα. Κάθε ομάδα θα παρακολουθεί το πρόγραμμα μία φορά την εβδομάδα. Τα θέματα της

κάθε ομάδα θα μπορούν να προκύπτουν μέσα από τις ανάγκες των μελών της. Μερικά από τα θέματα που θα μπορούσε να επεξεργάζεται η κάθε ομάδα είναι:

A) Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά παιδιού και εφήβου

- 1) βιοσωματική ανάπτυξη
- 2) γνωστική ανάπτυξη
- 3) γλωσσική ανάπτυξη
- 4) ψυχοκοινωνική ανάπτυξη
- 5) ανάπτυξη της προσωπικότητας

B) Χαρακτηριστικά της οικογένειας – των γονέων που συνδέονται με την ανάπτυξη του παιδιού

- 1) σχέσεις ζευγαριού – συμβουλευτική γάμου
- 2) προσωπικότητα – ψυχική υγεία γονέων
- 3) στάσεις αξίες προσδοκίες γονέων
- 4) ανατροφή του παιδιού - στυλ γονεϊκής συμπεριφοράς
- 5) κοινό και μη κοινό οικογενειακό περιβάλλον
- 6) παιδική κακοποίηση – κακομεταχείριση

Γ) Οικογένεια και σχολική επίδοση του παιδιού

- 1) ο ρόλος της γονεϊκής εμπλοκής
- 2) παράγοντες που συνδέονται με τη σχολική επίδοση
- 3) χαρακτηριστικά της οικογένειας και σχολική επίδοση
- 4) γονείς και σχολείο «μια ευαίσθητη σχέση»

Ο σκοπός των συναντήσεων της ομάδας γονέων πρέπει να είναι βιωματικός και όχι θεωρητικού τύπου, να μας ενδιαφέρει η εφαρμογή της θεωρίας στην πράξη και γι' αυτό το σκοπό να αναφέρονται συγκεκριμένα περιστατικά. Δε μας ενδιαφέρει η λύση παθολογικών προβλημάτων τα οποία και παραπέμπουμε, αλλά μας ενδιαφέρει να

δοθούν λύσεις στα τρέχοντα προβλήματα των γονιών και για αυτό το λόγο ο σύμβουλος – εμπυχωτής μπορεί να παροτρύνει την ομάδα να σκεφτεί και να δώσει από μόνη της λύσεις στα αντίστοιχα προβλήματα. Ο σύμβουλος – εμπυχωτής ενδιαφέρεται για όλα τα μέλη της ομάδας και προσπαθεί να τα βοηθήσει να αναπτύξουν φιλικά αισθήματα. Πιστεύουμε ότι η εφαρμογή ενός τέτοιου δικτύου συμβουλευτικής γονέων θα λειτουργήσει ως ανασταλτικό τείχος για θέματα που αφορούν την κακοποίηση, την κακομεταχείριση, την εκμετάλλευση των παιδιών μέσα στην οικογένεια. Θα έχει προληπτικό χαρακτήρα και θα βάλει τις βάσεις για τον περιορισμό της βίας μέσα στο σχολείο και θα δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες που χρειάζονται τα παιδιά για να μεγαλώσουν χαρούμενα και ισοροπημένα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Παρασκευόπουλος, 1985
2. Μπέρναρντ Ρ., «Ανατροφή και εκπαίδευση των παιδιών», εκδ. Αρσενίδης, σελ 154
3. Δρόσου Ζ., «Παιδαγωγικά προβλήματα και γονείς», Αθήνα 1985, σελ 15
4. Μαρκαντώνη Ι., Ρήγα Α., «Οικογένεια, μητρότητα, ανδοχή», εκδ. Μαυρομάτη, Αθήνα 1991, σελ 15-24
5. Μπερτ Ρ., «Η κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού», εκδ. Καστανιώτη, σελ 15-18
6. Χουρδάκη Μ., «Οικογενειακή Ψυχολογία», εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1982, σελ 15-24
7. Χέλμουτ Φ., «Κοινωνική ένταξη και εκπαίδευση», εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1989, σελ 15-24
8. Ευδόκη Τ., «Τα δύσκολα προβλήματα και τα πρώτα ερωτήματα του παιδιού σας», εκδ. Α. Καραβιά, Αθήνα 1968, σελ 22-23
9. Ηλιοπούλυ Δ., «Για να γνωρίσουμε και να διαπαιδαγωγήσουμε σωστά το παιδί», Πάτρα, σελ 78-83
10. Ράσελ Μ., «Ανατροφή και εκπαίδευση των παιδιών», εκδ. Αρσενίδης, σελ 186,200
11. Ντράικωρς Ρ., «Η πρόκληση να είμαστε γονείς», εκδ. Γλάρος, σελ 76-78
12. Gordon T., «Ο αποτελεσματικός γονέας», εκδ. Ευρωσπουδή, σελ 213-225
13. Parke R., «Ο πατέρας. Η συμβολή στη διαμόρφωση του παιδιού», εκδ. Κουτσούμπος, Αθήνα

- 14.Κρασανάκης Σ., « Ο πατρικός ρόλος», Ηράκλειο, 1991, σελ 21
- 15.Φάρου Φ./ Κοφινά Σ, «Γονείς και παιδιά», Μάρτιος 1993, σελ 62
- 16.Κακαβούλη Δ., «Συναισθηματική ανάπτυξη και αγωγή», Αθήνα 1990
- 17.John McLeod, «Εισαγωγή στη Συμβουλευτική, εκδ. Μεταίχμιο, Μάιος, Μετάφρ., Δάφνη Καραθάνου – Αθηνά Μαρκαντώνη, 2003
- 18.Παπανικολάου Ν. "Προβλήματα της εργαζόμενης έγγαμης μητέρας" στο "Σχολείο και Ζωή" ,1982, τ.30, 3, σελ. 135-138
- 19.Κρίμπα Π. "Τα παιδιά των εργαζόμενων μητέρων και των "κοσμικών μαμάδων"" , στο "Σχολείο και Ζωή" ,1955, τ. 3,12 σελ. 536-538
- 20.Clarke - Stewart A. "Το παιδί όταν η μητέρα εργάζεται", εκδ. Π. Κουτσούμπος, Αθήνα,1998, σελ 11-13
- 21.Χρηστάκη Κ. "Ο ρόλος των γονέων στην αγωγή και εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες", στο "Σχολείο και Ζωή" , 32
- 22.Χριστοδουλίδη Α. "Εμείς και τα παιδιά μας", Λευκωσία 1989
23. Μουδατσάκη Δ., «Οικογένεια και παιδί», Ηράκλειο 1995
24. Παππά Β., «Επάγγελμα γονέας», εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2006

ΛΕΞΙΚΑ

- Αναστασία Χουντουμάδη – Λένα Πατεράκη, (1997), «Σύντομο ερμηνευτικό λεξικό ψυχολογικών όρων, Αθήνα – Γιάννενα – Δωδώνη
- Τεγόπουλος – Φυτράκης, εικονογραφημένο λεξικό ελληνικής, Αθήνα (1993)
- Δ. Γ . Τσαούσης, Χρηστικό λεξικό κοινωνιολογίας, Αθήνα, Gutenberg, (1989)
- Εικονογραφημένο εγκυκλοπαιδικό λεξικό και πλήρες λεξικό της Νέας Ελληνικής γλώσσας, εκδ. Πάπυρος, Αθήνα (2003)
- Ανδρέας Δ. Σταφυλίδης, 1992, Νέο Λεξικό Της Ελληνικής, Εκδόσεις Σταφυλίδη, Αθήνα

ΕΝΤΥΠΑ

- Σχέσεις σχολείου – Οικογένειας
- Συμβουλευτική γονέων...για ένα ευτυχισμένο αύριο των παιδιών μας
- Σχολή γονέων – συμβουλευτική Γονέων : Γιατί νοιαζόμαστε ;, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων

ΕΡΕΥΝΑ

- Μαριέλα Μιχαηλίδου, σημειώσεις Κοινωνικής Έρευνας I
- Louis Cohen/Lawrence Manion, 1994
- Ερευνητικό Συμβούλιο Κοινωνικών ανθρωπιστικών επιστημών του Καναδά, 1981, στο Cohen και Manion 1994
- Εξυπηρέτηση τηλεφωνικού καταλόγου 11888
- Τηλεφωνικός κατάλογος Ελλάδας

INTERNET

www.medlook.net/printarticle.asp?item_id

www.specialresearch,diagnosticandtherapeutics.com.

www.research,diagnosticandtherapeutics.mht.

www.sitemaker.gr/sxolesgoneon

www.ideke.edu.gr/about.asp

www.biodrasis.gr/act_advices2htm

www.noesi.gr

www.reporto.gr/news.asp?id

www.kypeko.gr/kypeko_phycological/sup2htm

www.keenap.gr/lms

www.gsae.edu.gr/sxg.asp.

www.autropos.gr/data/programms/images/Symbouleutikigoneon.doc

Π
Α
Ρ
Α
Ρ
Τ
Η
Μ
Α

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

<http://noesi.gr/node/632>

[Αρχική](#) » [Τι εννοούμε "Νόηση";](#) » ["Διανόηση"](#) » [Το βιβλίο της πρόνοιας](#)

"Συμβουλευτική Γονέων"

Δημοσιεύτηκε από τον/την [agkou](#) την *Σαβ, 26/08/2006 - 16:43*.

Το Πρόγραμμα «Συμβουλευτική Γονέων» έχει ως στόχο να υποστηρίξει τους γονείς στο δύσκολο ρόλο τους, προσφέροντας τους γνώσεις και ευκαιρίες για προβληματισμό και ανταλλαγή εμπειριών σε θέματα που τους απασχολούν. Το πρόγραμμα εφαρμόζεται με πανελλαδική κάλυψη.

Το Πρόγραμμα απευθύνεται:

- Σε γονείς παιδιών όλων των ηλικιών
- Σε γονείς κάθε εθνικής προέλευσης, ηλικίας και μόρφωσης
- Σε μελλοντικούς γονείς

Στο πλαίσιο του προγράμματος προσφέρονται τμήματα μάθησης, τα οποία λειτουργούν ως 23μελείς ομάδες, διάρκειας 40 ωρών. Καταρτισμένοι εκπαιδευτές, με κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό, παρουσιάζουν τα θέματα και δίνουν στους γονείς τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσω ανταλλαγής εμπειριών, αλλά και βιωματικών ασκήσεων.

Τα βασικά θέματα που απασχολούν τους γονείς στα τμήματα είναι:

- Η λειτουργία της οικογένειας ως ομάδας
- Επικοινωνία-διαπροσωπικές σχέσεις
- Ανάπτυξη και εξέλιξη παιδιών και εφήβων
- Οικογένεια και σχολείο

Πληροφορίες στους Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων, σε Διευθύνσεις και Σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

[< "ΠΡΙΣΜΑ +": Ψηφιακό κανάλι για ΑμεΑ από την ΕΡΤπάνω"Συνήγορος της Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης" >](#)

Σχολές Γονέων στη Ναύπακτο

28-11-07 – Επικαιρότητα

Στην βελτίωση των γνώσεων των γονέων σχετικά με τις ψυχικές, κοινωνικές, και πνευματικές ανάγκες των παιδιών σε κάθε στάδιο ανάπτυξής τους, αλλά και σε οτιδήποτε έχει σχέση με την ομαλή εξέλιξη και ανάπτυξη των παιδιών στο σχολείο και την οικογένεια, στοχεύει η λειτουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων «Συμβουλευτικής Γονέων» και «Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας», στα πλαίσια της Σχολής Γονέων που θα λειτουργήσει στη Ναύπακτο.

Τα προγράμματα θα υλοποιηθούν στην **1η και 2η ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ Ναυπάκτου**, ενώ οι ενδιαφερόμενοι γονείς μπορούν να προμηθεύονται αιτήσεις συμμετοχής από τις Διοικητικές Υπηρεσίες του Δήμου Ναυπάκτου (Ιλάρχου Τζαβέλλα 37), από το **ΚΕΠ** Ναυπάκτου και από τα σχολεία της πόλης.

Οι αιτήσεις κατατίθενται στην έδρα του Κ.Ε.Ε του Νομού Αιτωλοακαρνανίας που στεγάζεται στο Σ.Δ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ, Δεληγιώργη 27 ΑΓΡΙΝΙΟ.

Τηλέφωνο επικοινωνίας. 2641064912-6978903653, Fax: 2641064915 και Φάβρου 3 ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ Τηλ. 2631055386, Fax: 2631055387 Υπεύθυνος Σχολής Γονέων: Σωτήρης Ν. Κολεμένος kolemenos@gmail.com

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα υλοποιείται από τη **Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ)** που ίδρυσε και θέτει σε λειτουργία σε όλους τους νομούς της χώρας **Σχολές Γονέων**.

Η λειτουργία του προγράμματος, υποστηρίζεται από το **Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Ε.Ε.)**.

Στόχος του έργου είναι η συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση των γονέων σε θέματα που αφορούν:

- Στη βελτίωση της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια
- Στην ουσιαστική επικοινωνία των γονέων με το σχολείο
- Στην βελτίωση των γνώσεων των γονέων σχετικά με τις ψυχικές, κοινωνικές, πνευματικές και άλλες ανάγκες των παιδιών σε κάθε στάδιο ανάπτυξής τους
- Στην ενθάρρυνση της συμμετοχής των γονέων στις σχολικές δραστηριότητες και της συνεργασίας τους με τους εκπαιδευτικούς των σχολείων για την αποτελεσματικότερη παροχή βοήθειας στα παιδιά τους.
- Στη βελτίωση των γνώσεων των γονέων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση δύσκολων συμπεριφορών των παιδιών τους.
- Στην απόκτηση ικανοτήτων έτσι ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις του νηπιαγωγείου, δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου.

Στο πλαίσιο των προγραμμάτων προβλέπεται η δημιουργία τμημάτων που λειτουργούν ως ολιγομελείς ομάδες. Η συνολική διάρκεια του προγράμματος **«Συμβουλευτική Γονέων»** είναι 40 ώρες ενώ του προγράμματος **«Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας»** είναι 20 ώρες.

Παράλληλα λειτουργούν τμήματα Συμβουλευτικής Υποστήριξης γονέων που

ανήκουν στις κοινωνικά ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες, διάρκειας 50 ωρών, τα οποία εντάσσονται στο Πρόγραμμα «**Εκπαίδευση και Συμβουλευτική Υποστήριξη των Οικογενειών των Τσιγγάνων, Μουσουλμάνων, Παλινοστούντων και Μεταναστών**», που υλοποιείται σε συνεργασία με τα **Κ.Ε.Ε.**

Το εν λόγω έργο εντάσσεται στο **Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ** (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Μέτρο 2.4, Ενέργεια 2.4.3, Πράξη 2.4.3.ε) και συγχρηματοδοτείται από το Ε.Κ.Τ. (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και το Ελληνικό Δημόσιο.<

<http://www.nafpaktia.com/localnews/1346/sxoles-goneon-sti-naypakto>

ΣΧΟΛΗ ΓΟΝΕΩΝ στο Νομό Κεφαλονιάς και Ιθάκης

19/02/2008 13:42:46

Ενημερώνουμε όλους τους/τις ενδιαφερόμενους/ες ότι η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) ίδρυσε και θέτει σε λειτουργία σε όλους τους νομούς της χώρας Σχολές Γονέων. Στο πλαίσιο των Σχολών Γονέων, αναπτύσσονται τα εκπαιδευτικά προγράμματα «Συμβουλευτική Γονέων» και «Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας». Η λειτουργία του προγράμματος υποστηρίζεται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Ε.Ε.).

Το εν λόγω έργο εντάσσεται στο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Μέτρο 2.4, Ενέργεια 2.4.3, Πράξη 2.4.3.ε) και συγχρηματοδοτείται από το Ε.Κ.Τ. (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και το Ελληνικό Δημόσιο.

Στόχος του έργου είναι η συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση των γονέων σε θέματα που αφορούν:

Στη βελτίωση της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια
Στην ουσιαστική επικοινωνία των γονέων με το σχολείο

την βελτίωση των γνώσεων των γονέων σχετικά με τις ψυχικές, κοινωνικές, πνευματικές και άλλες ανάγκες των παιδιών σε κάθε στάδιο ανάπτυξής του.

Στην ενθάρρυνση της συμμετοχής των γονέων στις σχολικές δραστηριότητες και της συνεργασίας τους με τους εκπαιδευτικούς των σχολείων για την αποτελεσματικότερη παροχή βοήθειας στα παιδιά τους.

Στη βελτίωση των γνώσεων των γονέων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση δύσκολων συμπεριφορών των παιδιών τους.

Στην απόκτηση ικανοτήτων έτσι ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του νηπιαγωγείου, δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου.

Στο πλαίσιο των προγραμμάτων προβλέπεται η δημιουργία τμημάτων που λειτουργούν ως ολιγομελείς ομάδες. Η συνολική διάρκεια του προγράμματος «Συμβουλευτική Γονέων» είναι 40 ώρες ενώ του προγράμματος «Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας» είναι 20 ώρες. Παράλληλα λειτουργούν τμήματα Συμβουλευτικής Υποστήριξης γονέων που ανήκουν στις κοινωνικά ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες, διάρκειας 50 ωρών, τα οποία εντάσσονται στο Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Συμβουλευτική Υποστήριξη των Οικογενειών των Τσιγγάνων, Μουσουλμάνων, Παλινοστούντων και Μεταναστών», που υλοποιείται σε συνεργασία με τα Κ.Ε.Ε.

Η εκπαιδευτική διαδικασία έχει ως στόχο την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευόμενων γονέων, σύμφωνα με τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων (θεωρητικό μέρος, συζήτηση/ανταλλαγή απόψεων και βιωματικές ασκήσεις). Οι εκπαιδευτές είναι ειδικοί επιστήμονες στη συμβουλευτική γονέων και στις σχέσεις σχολείου-οικογένειας.

Οι βασικές θεματικές ενότητες που αναπτύσσονται στα τμήματα των 40 ωρών και αφορούν στη Συμβουλευτική Γονέων είναι:

Ανάπτυξη – εξέλιξη παιδιού και εφήβου

Οικογένεια – Μορφές οικογένειας

Επικοινωνία – Διαπροσωπικές Σχέσεις

Προβλήματα συμπεριφοράς

Εργαζόμενοι γονείς

Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

Σχέση σχολείου – οικογένειας

Οι βασικές θεματικές ενότητες που αναπτύσσονται στα τμήματα των 20 ωρών και αφορούν στις Σχέσεις Σχολείου - Οικογένειας είναι:

Η ελληνική οικογένεια.

Το σχολείο ως φορέας μάθησης, ανάπτυξης και προσαρμογής του παιδιού.

Οικογένεια και σχολείο. Γονεϊκή εμπλοκή στη μαθησιακή διαδικασία του παιδιού. Θέματα αιχμής στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα.

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε γονείς παιδιών όλων των ηλικιών, κάθε εθνικής προέλευσης, ηλικίας και μόρφωσης, καθώς και σε μελλοντικούς γονείς.

Οι βασικές θεματικές ενότητες που αναπτύσσονται στα τμήματα των 50 ωρών, που απευθύνονται στους Γονείς ειδικών Ομάδων, είναι:

Σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας, διάρκειας 25 ωρών

Αγωγή Υγείας, διάρκειας 25 ωρών, όπου αναπτύσσονται θέματα που αφορούν στη σωματική και ψυχική ανάπτυξη και υγεία των παιδιών.

Η Σχολή Γονέων αναπτύσσει τμήματα μάθησης κατά προτεραιότητα με τους

Δήμους οι οποίοι έχουν ενταχθεί στο «Δίκτυο Εκπαίδευσης – Επιμόρφωσης Ενηλίκων». Τα τμήματα θα λειτουργήσουν στα «Εργαστήρια Εκπαίδευσης – Επιμόρφωσης Ενηλίκων Δήμου / Κοινότητας...».

Για την ένταξη των ενδιαφερομένων στα τμήματα Σχολών Γονέων απαιτείται η συμπλήρωση σχετικής αίτησης.

Τα τμήματα τίθενται σε λειτουργία με την εγγραφή 23 πολιτών για τα 40ωρα και 20ωρα τμήματα και 15 πολιτών για τα 50ωρα.

Για πληροφορίες και εγγραφές απευθυνθείτε στον Υπεύθυνο της Σχολής Γονέων Ν. Κεφαλονιάς και Ιθάκης κ. Σ. Σακαλή, Διευθυντή ΕΠΑ.Σ, στα τηλ: 2671023623- 6945544541, Fax: 2671025915,

email: ssakalis@otenet.gr

<http://www.reporto.gr/news.asp?ID=7743>

Δήμος Βόρειας Κυνουρίας

Ενημερώνουμε ότι θα λειτουργήσει και φέτος ΣΧΟΛΗ ΓΟΝΕΩΝ στο Δήμο μας, με δύο τμήματα, ένα στο Άστρος και ένα στο Κορακοβούνι, στο πλαίσιο της οποίας θ' αναπτυχθεί το επιμορφωτικό πρόγραμμα:

«Συμβουλευτική Γονέων» διάρκειας 40 ωρών. Υπεύθυνη προγράμματος θα είναι η κ. Χρύσα Σαββάκη – Δασκάλα / Κοινωνική Ανθρωπολόγος, με μεταπτυχιακή ειδίκευση στον Τομέα της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Έχουν συγκεντρωθεί ήδη αρκετές αιτήσεις και αναμένεται να λειτουργήσει και τρίτο τμήμα μετά τις 8 Δεκεμβρίου.

Η πρώτη συνάντηση του Προγράμματος πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα Δημοτικού Συμβουλίου Άστρους, την Παρασκευή 9 Νοεμβρίου. Ο Δήμος στηρίζει τον συγκεκριμένο θεσμό παρέχοντας κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή.

Τηλέφωνο 27550-23263, 22901, 23444

Δήμος Πολίχνης

Το Μάρτιο θα αρχίσει ο Β΄ κύκλος των σχολών γονέων του Δήμου Πολίχνης, οι οποίες απευθύνονται σε γονείς παιδιών όλων των ηλικιών, κάθε εθνικής προέλευσης, ηλικίας και μόρφωσης και στοχεύουν να προσφέρουν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ενημέρωσης και εκπαίδευσης σε διάφορα θέματα που ενδιαφέρουν τους γονείς, όπως η ανάπτυξη της προσωπικότητας, σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, επικοινωνία – διαπροσωπικές σχέσεις, εξετάσεις – διάβασμα, προβλήματα συμπεριφοράς, κ.ά.

Οι σχολές γονέων λειτουργούν σε ομάδες των 10 -15 ατόμων, οι συναντήσεις των οποίων είναι δίωρες και εβδομαδιαίες και ολοκληρώνονται σε 10 συνολικά συναντήσεις.

Για περισσότερες πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθυνθούν έως και τις 15 Φεβρουαρίου στο Κέντρο Κοινωνικής Στήριξης του Δήμου Πολίχνης (Αγίας Μαρίνας 4) στα τηλέφωνα : 2310 609380 και 2310 587810.

Υπεύθυνη προγράμματος : Ανδρομάχη Σπάρτσιου, κλινική – κοινωνική ψυχολόγος.

Δήμος Πάτρας

Συνεχίζεται ως τις 17 Οκτωβρίου η υποβολή αιτήσεων συμμετοχής στις ομάδες της Σχολής Γονέων που διοργανώνει ο Κοινωνικός Τομέας του Δήμου Πατρέων, για το σχολικό έτος 2007-2008.

Οι Ομάδες που θα πραγματοποιηθούν είναι οι ακόλουθες:

- Ομάδα Γονέων με παιδιά στη Νηπιακή - Προσχολική Ηλικία
- Ομάδα Γονέων με παιδιά στη Σχολική Ηλικία
- Ομάδα Γονέων με παιδιά στην Εφηβική Ηλικία

Όσοι γονείς επιθυμούν να παρακολουθήσουν κάποια από τις παραπάνω ομάδες καλούνται να δηλώσουν συμμετοχή στο τηλέφωνο 2610-346714 ή στα Γραφεία του Κοινωνικού Τομέα, στην οδό Γούναρη 76 (κα Βάλια Αλεξανδρίδη - 1ος όροφος), από Δευτέρα έως Παρασκευή και ώρες 9:00 - 13:00.

Η Σχολή Γονέων έχει στόχο να συμβάλει στην:

- Ενδυνάμωση του ρόλου των γονέων - Βελτίωση της επικοινωνίας γονέων και παιδιών
- Ανάπτυξη ουσιαστικών διαπροσωπικών σχέσεων στην οικογένεια

Οι Υπηρεσίες της Σχολής Γονέων του Κοινωνικού Τομέα παρέχονται δωρεάν, για ένατη συνεχή χρονιά.

Δήμος Κηφισιάς

Ο Δήμος Κηφισιάς σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.Ε.Κ.Ε.), καλεί όλους τους δημότες του Δήμου μας που είναι γονείς, κηδεμόνες αλλά και μέλλοντες γονείς, να δηλώσουν συμμετοχή στις ομάδες των Σχολών Γονέων του Ι.Δ.Ε.Κ.Ε. που θα γίνουν στο Δήμο μας, στο 1ο Λύκειο Κηφισιάς στην οδό Λεβίδου 42.

Οι ομάδες θα συντονίζονται από έμπειρους και ειδικά καταρτισμένους εκπαιδευτές (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς κ.λ.π.). Κάθε ομάδα θα αποτελείται από 20-25 άτομα και θα δουλεύει με βιωματικά σεμινάρια. Η θεματολογία θα είναι επιλεγμένη και θα προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες και τις προτιμήσεις των μελών της.

Σε όλους τους συμμετέχοντες θα χορηγηθεί πιστοποιητικό παρακολούθησης μετά την λήξη του προγράμματος. Επίσης θα διανεμηθεί ειδικό έντυπο υλικό, βιβλία κ.λ.π. και θα δοθεί το δικαίωμα διαρκούς προσβασιμότητας στην ιστοσελίδα του Ι.Δ.Ε.Κ.Ε. για τυχόν ερωτήματα και απορίες, ακόμα και μετά την λήξη του προγράμματος.

Πρόγραμμα Συμβουλευτικής Γονέων – διάρκεια 40 ώρες :

- για να διαχειριστούμε καλύτερα τα προβλήματα συμπεριφοράς, την παραβατικότητα, την επιθετικότητα, τη συστολή και τους φόβους των παιδιών μας
- για να συμβάλλουμε ακόμα πιο αποτελεσματικά στη γνωστική, τη συναισθηματική και την κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών μας
- για να διαχειριστούμε τις συγκρούσεις μεταξύ των αδελφών και να βελτιώσουμε την επικοινωνία και τις σχέσεις μέσα στην οικογένειά μας

- για να μιλήσουμε για θέματα εφηβείας και σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης

Πρόγραμμα Σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας : διάρκεια 20 ώρες :

- για να στηρίξουμε την σχολική πρόοδο των παιδιών μας
- για να βελτιώσουμε τις γνώσεις των γονέων σχετικά με τις πνευματικές, ψυχικές και κοινωνικές ανάγκες των παιδιών σε κάθε στάδιο της ανάπτυξής τους
- για να κατανοήσουμε καλύτερα τις ανάγκες του παιδιού – μαθητή
- για να προωθήσουμε και να στηρίξουμε την επικοινωνία και την συνεργασία μεταξύ της οικογένειας και του σχολείου

Πληροφορίες – Εγγραφές : ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΥ ΚΗΦΙΣΙΑΣ (ΚΕ.ΚΟΙ.ΠΟ)

Τηλέφωνα :210-8019633/210-6231638/210-6233315

Δήμος Αμαρουσίου

Ο Δήμος Αμαρουσίου σε συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων πρόκειται να λειτουργήσει Σχολές Γονέων στα σχολικά συγκροτήματα της πόλης.

Με την υποστήριξη του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.Ε.Κ.Ε.) στις Σχολές Γονέων πρόκειται να αναπτυχθούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα « Συμβουλευτική Γονέων » διάρκειας 40 ωρών και «Σχέσεις Σχολείου - Οικογένειας », διάρκειας 20 ωρών.

Τα προγράμματα απευθύνονται σε γονείς παιδιών όλων των ηλικιών, καθώς και σε μελλοντικούς γονείς. Το εκπαιδευτικό έργο πρόκειται να αναλάβουν ειδικοί επιστήμονες στη συμβουλευτική γονέων και στις σχέσεις σχολείου - οικογένειας.

Στόχος του έργου είναι η συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση των γονέων σε θέματα που αφορούν:

Στη βελτίωση της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια, στην ουσιαστική επικοινωνία των γονέων, στη βελτίωση των γνώσεων των γονέων πάνω στις ανάγκες των παιδιών σε κάθε στάδιο ανάπτυξής τους, στην ενθάρρυνση της συμμετοχής των γονέων στις σχολικές δραστηριότητες και της συνεργασίας τους με τους εκπαιδευτικούς των σχολείων, στη ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση δύσκολων συμπεριφορών των παιδιών τους.

Οι θεματικές ενότητες που θα αναπτυχθούν στα παραπάνω προγράμματα είναι:

A. Συμβουλευτική γονέων:

Ανάπτυξη - εξέλιξη παιδιού και εφήβου

Οικογένεια - Μορφές οικογένειας

Επικοινωνία - Διαπροσωπικές σχέσεις

Προβλήματα συμπεριφοράς

Εργαζόμενοι γονείς

Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

Σχέση σχολείου -οικογένειας

B. Σχέσεις σχολείου - οικογένειας

Η ελληνική οικογένεια

Το σχολείο ως φορέας μάθησης, ανάπτυξης και προσαρμογής του παιδιού

Οικογένεια και σχολείο.

Γονεϊκή εμπλοκή στη μαθησιακή διαδικασία του παιδιού. Θέματα αιχμής στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα.

Για την ένταξη των ενδιαφερομένων στα τμήματα της Σχολής Γονέων απαιτείται η συμπλήρωση σχετικής αίτησης.

Για πληροφορίες και εγγραφές απευθυνθείτε στον Τομέα Παιδείας του Δήμου Αμαρουσίου, που στεγάζεται στην οδό Ολυμπίας και Επταλόφου στο Μαρούσι. Τηλ 210. 61.74.321- 25, Fax 210. 61.74.310.

Το εν λόγω έργο εντάσσεται στο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. II (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Μέτρο 2.4, Ενέργεια 2.4.3, Πράξη 2.4.3.ε) και συγχρηματοδοτείται από το Ε.Κ.Τ. (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και το Ελληνικό Δημόσιο.

Δήμος Θεσσαλονίκης

Διεύθυνση Κοινωνικών Υπηρεσιών, Παπαρρηγοπούλου 7, τηλ. 2310 375 342,
2310 528 483, 2310 530 322, 2310 530 977, FAX 2310 544 979

Η αντιδημαρχία Κοινωνικής Πολιτικής του Δήμου Θεσσαλονίκης ανακοινώνει ότι συνεχίζεται η επιτυχής λειτουργία του προγράμματος των Σχολών Γονέων και του πρωτοποριακού προγράμματος των επιμορφωτικών σεμιναρίων για Μονογονεϊκές Οικογένειες, για γονείς διαζευγμένους ή εν διαστάσει και άγαμες ή χήρες μητέρες.

Ο νέος κύκλος μαθημάτων και σεμιναρίων θα ξεκινήσει στις 22 Οκτωβρίου 2007 με την πραγματοποίηση 10 δώρων συναντήσεων, μια φορά την εβδομάδα.

Η συμμετοχή των γονέων στις συναντήσεις θα είναι δωρεάν όπως και στις προηγούμενες διοργανώσεις.

Θα λειτουργήσουν τρεις κύκλοι μαθημάτων: 1ος για παιδιά προσχολικής ηλικίας μέχρι 6 ετών, 2ος για παιδιά σχολικής ηλικίας (6-12 ετών) και 3ος για παιδιά στην εφηβεία (12 – 18 ετών), αντίστοιχα.πρωτοποριακού προγράμματος των επιμορφωτικών σεμιναρίων για Μονογονεϊκές Οικογένειες, για γονείς διαζευγμένους ή εν διαστάσει και άγαμες ή χήρες μητέρες.

Ειδικό κύκλο θα αποτελέσουν τα Σεμινάρια Μονογονεϊκών οικογενειών.

Οι γονείς, οι οποίοι αποτελούν το σημαντικότερο παράγοντα διαπαιδαγώγησης του παιδιού, στην προσπάθειά τους να είναι χρήσιμοι στα παιδιά τους αισθάνονται ότι πρέπει να αποκτήσουν γνώσεις, ώστε να μπορούν να τα κατανοούν καλύτερα.

Στις Σχολές Γονέων ο κάθε γονιός μπορεί να ενημερωθεί πάνω σε θέματα που αφορούν:

Την αναπτυξιακή πορεία και διαπαιδαγώγηση των παιδιών

Τη δομή και τη λειτουργία της οικογένειας

Τους συναισθηματικούς δεσμούς των μελών της

Αλλά κυρίως θα έχει την ευκαιρία

Να συζητήσει με ειδικούς και έμπειρους επιστήμονες του χώρου της ψυχικής υγείας

Να διατυπώσει τις δικές του απόψεις

Να εκθέσει τις δικές του εμπειρίες

Να ανταλλάξει με άλλους γονείς τις εμπειρίες και τους προβληματισμούς του

Να δεχθεί ψυχολογική υποστήριξη για τα προβλήματα, που αντιμετωπίζει με τα παιδιά του

Να ενημερωθεί για τα επίκαιρα ψυχοκοινωνικά θέματα και να ανταλλάξει απόψεις και εμπειρίες με ειδικούς επιστήμονες του χώρου της ψυχικής υγείας.

Οι Σχολές ξεκίνησαν την λειτουργία τους στις 22 Νοεμβρίου 1999.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή έως τις 19/10/2007, στο Τμήμα Προγραμμάτων της Δ/σης Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δήμου Θεσσαλονίκης στην Καραολή & Δημητρίου 16, 1ος όροφος

και στα τηλέφωνα: 2310 - 555053 και 2310 - 555074.

Επί πλέον θα λειτουργήσουν δωρεάν επιμορφωτικά μαθήματα για τους γονείς ατόμων Α.με.Α (παιδιών και ενηλίκων).

Οι ενδιαφερόμενοι γονείς μπορούν να δηλώνουν συμμετοχή στο Ειδικό Ψυχαγωγικό Κέντρο του Δήμου Θεσσαλονίκης, Γρ.Ξενοπούλου 8, απογευματινές ώρες (5 - 10 μ.μ.) τηλ. 2310 - 819515.

Νομοί Κεφαλονιάς και Ιθάκης

19/02/2008 13:42:46

Ενημερώνουμε όλους τους/τις ενδιαφερόμενους/ες ότι η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) ίδρυσε και θέτει σε λειτουργία σε όλους τους νομούς της χώρας Σχολές Γονέων. Στο πλαίσιο των Σχολών Γονέων, αναπτύσσονται τα εκπαιδευτικά προγράμματα «Συμβουλευτική Γονέων» και «Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας». Η λειτουργία του προγράμματος υποστηρίζεται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Ε.Ε.).

Το εν λόγω έργο εντάσσεται στο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Μέτρο 2.4, Ενέργεια 2.4.3, Πράξη 2.4.3.ε) και συγχρηματοδοτείται από το Ε.Κ.Τ. (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και το Ελληνικό Δημόσιο.

Στόχος του έργου είναι η συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση των γονέων σε θέματα που αφορούν:

Στη βελτίωση της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια

Στην ουσιαστική επικοινωνία των γονέων με το σχολείο

Στην βελτίωση των γνώσεων των γονέων σχετικά με τις ψυχικές, κοινωνικές, πνευματικές και άλλες ανάγκες των παιδιών σε κάθε στάδιο ανάπτυξής τους.

Στην ενθάρρυνση της συμμετοχής των γονέων στις σχολικές δραστηριότητες και της συνεργασίας τους με τους εκπαιδευτικούς των σχολείων για την αποτελεσματικότερη παροχή βοήθειας στα παιδιά τους.

Στη βελτίωση των γνώσεων των γονέων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση δύσκολων συμπεριφορών των παιδιών τους.

Στην απόκτηση ικανοτήτων έτσι ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του νηπιαγωγείου, δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου.

Στο πλαίσιο των προγραμμάτων προβλέπεται η δημιουργία τμημάτων που λειτουργούν ως ολιγομελείς ομάδες. Η συνολική διάρκεια του προγράμματος «Συμβουλευτική Γονέων» είναι 40 ώρες ενώ του προγράμματος «Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας» είναι 20 ώρες. Παράλληλα λειτουργούν τμήματα Συμβουλευτικής Υποστήριξης γονέων που ανήκουν στις κοινωνικά ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες, διάρκειας 50 ωρών, τα οποία εντάσσονται στο Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Συμβουλευτική Υποστήριξη των Οικογενειών των Τσιγγάνων, Μουσουλμάνων, Παλινοστούντων και Μεταναστών», που υλοποιείται σε συνεργασία με τα Κ.Ε.Ε.

Η εκπαιδευτική διαδικασία έχει ως στόχο την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων γονέων, σύμφωνα με τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων (θεωρητικό μέρος, συζήτηση/ανταλλαγή απόψεων και βιωματικές ασκήσεις). Οι εκπαιδευτές είναι ειδικοί επιστήμονες στη συμβουλευτική γονέων και στις σχέσεις σχολείου-οικογένειας.

Οι βασικές θεματικές ενότητες που αναπτύσσονται στα τμήματα των 40 ωρών και αφορούν στη Συμβουλευτική Γονέων είναι:

Ανάπτυξη – εξέλιξη παιδιού και εφήβου

Οικογένεια – Μορφές οικογένειας

Επικοινωνία – Διαπροσωπικές Σχέσεις

Προβλήματα συμπεριφοράς

Εργαζόμενοι γονείς

Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

Σχέση σχολείου – οικογένειας

Οι βασικές θεματικές ενότητες που αναπτύσσονται στα τμήματα των 20 ωρών και αφορούν στις Σχέσεις Σχολείου - Οικογένειας είναι:

Η ελληνική οικογένεια.

Το σχολείο ως φορέας μάθησης, ανάπτυξης και προσαρμογής του παιδιού.

Οικογένεια και σχολείο.

Γονεϊκή εμπλοκή στη μαθησιακή διαδικασία του παιδιού.

Θέματα αιχμής στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα.

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε γονείς παιδιών όλων των ηλικιών, κάθε εθνικής προέλευσης, ηλικίας και μόρφωσης, καθώς και σε μελλοντικούς γονείς.

Οι βασικές θεματικές ενότητες που αναπτύσσονται στα τμήματα των 50 ωρών, που απευθύνονται στους Γονείς ειδικών Ομάδων, είναι:

Σχέσεις Σχολείου – Οικογένειας, διάρκειας 25 ωρών

Αγωγή Υγείας, διάρκειας 25 ωρών, όπου αναπτύσσονται θέματα που αφορούν στη σωματική και ψυχική ανάπτυξη και υγεία των παιδιών.

Η Σχολή Γονέων αναπτύσσει τμήματα μάθησης κατά προτεραιότητα με τους Δήμους οι οποίοι έχουν ενταχθεί στο «Δίκτυο Εκπαίδευσης – Επιμόρφωσης Ενηλίκων». Τα τμήματα θα λειτουργήσουν στα «Εργαστήρια Εκπαίδευσης – Επιμόρφωσης Ενηλίκων Δήμου / Κοινότητας...».

Για την ένταξη των ενδιαφερομένων στα τμήματα Σχολών Γονέων απαιτείται η συμπλήρωση σχετικής αίτησης. Τα τμήματα τίθενται σε λειτουργία με την εγγραφή 23 πολιτών για τα 40ωρα και 20ωρα τμήματα και 15 πολιτών για τα 50ωρα.

Για πληροφορίες και εγγραφές απευθυνθείτε στον Υπεύθυνο της Σχολής Γονέων Ν. Κεφαλονιάς και Ιθάκης κ. Σ. Σακαλή, Διευθυντή ΕΠΑ.Σ, στα τηλ: 2671023623- 6945544541, Fax: 2671025915,

Δήμος Ναυπλίου

Ο Δήμος Ναυπλίου ενημερώνει όλους τους/τις ενδιαφερόμενους/ες ότι: Συνεχίζεται η λειτουργία των ΣΧΟΛΩΝ ΓΟΝΕΩΝ στο Νομό Αργολίδας που ιδρύθηκαν και τέθηκαν σε λειτουργία από τη Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ). Η λειτουργία του προγράμματος υποστηρίζεται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Ε.Ε.). Στο Δήμο Ναυπλίου, με τη συμμετοχή του οποίου πραγματοποιούνται οι ΣΧΟΛΕΣ ΓΟΝΕΩΝ στην πόλη μας, άρχισε ήδη από τις 7.3.2006 η λειτουργία των νέων τμημάτων με θεματολογία "Σχέσεις Σχολείου-Οικογένειας", κάθε ΔΕΥΤΕΡΑ 6 - 8 μ.μ. στο Β Γυμνάσιο Ναυπλίου (οδός Δ.Κώστα και Οίακος 1).

Για πληροφορίες και εγγραφές απευθυνθείτε:

στην αρμόδια υπάλληλο του Δήμου Ναυπλίου κα Τζαβάρα Γεωργία, τηλ: 2752 -0- 97807

Υπεύθυνη Συμβουλευτικής: Γκόγκα - Καραχάλιου Ματίνα, Τηλ. 27520-23530, e-mail: [matinagk\(at\)otenet.gr](mailto:matinagk@otenet.gr)

Δήμος Κορυδαλλού

Η Σχολή Γονέων του Δήμου μας συμπλήρωσε 12 χρόνια λειτουργίας.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας για διαρκή αναβάθμιση, διευρύνει το στελεχικό της δυναμικό και σε λίγες ημέρες μεταφέρει τις δραστηριότητές της στις νέες της εγκαταστάσεις.

Παράλληλα ανακοινώνει την έναρξη νέων κύκλων - συναντήσεων από τον ερχόμενο Οκτώβριο με περιεχόμενο τις σχέσεις γονέων - παιδιών και άλλα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα θέματα του οικογενειακού κύκλου. Σας περιμένουμε για ανταλλαγή ιδεών, για διάλογο και προβληματισμό, σεβόμενοι πάντοτε τη μοναδικότητα και ιδιαιτερότητα της κάθε πλευράς, αλληλέγγυοι, ανθρώπινοι και αληθινοί.

Αν επιθυμείτε να ενημερωθείτε και να συμμετέχετε στα νέα προγράμματα και δραστηριότητες της Σχολής μπορείτε να επικοινωνείτε στα τηλέφωνα 210-56.91.482 και 210-49.90.452.

Ο συντονισμός των ομάδων γίνεται από την υπεύθυνο της σχολής, ψυχολόγο κα Σοφία Διαμαντίδου.

Δήμος Ευρυτανίας

Από τη Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) ανακοινώθηκε ότι ιδρύονται και τίθενται σε λειτουργία σε όλους τους νομούς της χώρας Σχολές Γονέων. Στο πλαίσιο των Σχολών Γονέων, αναπτύσσεται το εκπαιδευτικό πρόγραμμα "Συμβουλευτική Γονέων". Η λειτουργία του προγράμματος, υποστηρίζεται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΓΤ.Ε.Ε.).

Το έργο "Συμβουλευτική Γονέων II" εντάσσεται στο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. II (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Μέτρο 2.4, Ενέργεια 2.4.3, Πράξη 2.4.3.ε) και συγχρηματοδοτείται από το Ε.Κ.Τ. (Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο) και το Ε.Τ.Π.Α. (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) κατά 75%.

Στόχος τον έργου είναι η συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση των γονέων σε θέματα που αφορούν:

- Στη βελτίωση της επικοινωνίας στην οικογένεια
- Στη βελτίωση των γνώσεων των γονέων σχετικά με τις ανάγκες των παιδιών σε κάθε στάδιο ανάπτυξης τους
- Στην προώθηση της συνεργασίας οικογένειας και σχολείου

- Στη βελτίωση των γνώσεων των γονέων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση δύσκολων συμπεριφορών των παιδιών τους.

Στο πλαίσιο του προγράμματος προβλέπεται η δημιουργία τμημάτων που λειτουργούν ως ολιγομελείς ομάδες και η συνολική διάρκεια καθενός είναι 40 ώρες. Η εκπαιδευτική διαδικασία έχει ως στόχο την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων γονέων, σύμφωνα με τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων (θεωρητικό μέρος, συζήτηση /ανταλλαγή απόψεων και βιωματικές ασκήσεις). Οι εκπαιδευτές είναι ειδικοί επιστήμονες στη συμβουλευτική γονέων.

Οι βασικές θεματικές ενότητες που αναπτύσσονται στα τμήματα είναι:

- Η οικογένεια ως ομάδα
- Επικοινωνία - διαπροσωπικές σχέσεις
- Ανάπτυξη και εξέλιξη παιδιών και εφήβων
- Οικογένεια και σχολείο

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε γονείς παιδιών όλων των ηλικιών, κάθε εθνικής προέλευσης, ηλικίας και μόρφωσης, καθώς και σε μελλοντικούς γονείς.

Η διοργάνωση της λειτουργίας των τμημάτων γίνεται σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, με Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων και με τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Ως χώροι λειτουργίας των τμημάτων χρησιμοποιούνται οι χώροι των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κ.Ε.Ε.), καθώς και αίθουσες σχολείων και δήμων.

Για την ένταξη των ενδιαφερόμενων στα τμήματα συμβουλευτικής γονέων απαιτείται η συμπλήρωση σχετικής αίτησης. Τα τμήματα τίθενται σε λειτουργία με την εγγραφή 23 πολιτών. Θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας.

Για πληροφορίες και εγγραφές απευθυνθείτε στην Υπεύθυνη Συμβουλευτικής κ. Βαΐα Θωμά, ψυχολόγο, στα τηλέφωνα 22370 80127 (9-2π.μ), 22370 24565 (3-9μ.μ) και 6944334147 (9π.μ - 9μ.μ) και στη διεύθυνση: Κ.Δ.Α.Υ Ευρυτανίας Ν. Ζέρβα 3, 36 100 Καρπενήσι.

Επίσης δείτε και εδώ:

Δήμος Καλλιθέας <http://www.kallithea.gr/skoTmimata.asp>

Δήμος Ν. Φιλαδέλφειας http://www.filadelfeia-dimos.gr/sub1_press/sub1-01_dt/sub1-01_dt.115_d=07-09-05.html

Δήμος Μελλισίων, ΚΕ.Κ.Α. (Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης του Δήμου) 210 8032722 και 210 8105450.

Αναμένονται πληροφορίες για τους δήμους:

Χερσονήσου hersondim(at)otenet.gr Τηλεφωνικό Κέντρο : 28970 30000

Νέας Μάκρης Τηλεφωνικό Κέντρο: 22940 50000

Για τους δήμους της Κορινθίας επισκεφτείτε αυτό το σύνδεσμο όπου θα βρείτε όλες τις ιστοσελίδες για κάθε δήμο:

<http://www.korinthia.gr/goneis1.php>

Παρακαλείστε να επικοινωνείτε με τους εκάστοτε δήμους και να εκδηλώνετε το ενδιαφέρον σας για την δημιουργία μιας σχολής γονέων, ακόμα και εάν δεν υπάρχει στο πρόγραμμα του δήμου στον οποίο ανήκετε - καθώς δημιουργώντας ζήτηση για αυτές τις ομάδες θα βοηθήσετε να πραγματοποιηθούν όσο το δυνατόν συντομότερα. Οι σχολές γονέων χρηματοδοτούνται απο το Ευρωπαϊκό κοινοτικό ταμείο και η συμμετοχή των γονέων σε αυτές, είναι δωρεάν.

ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ

Απευθυνθείτε στην έδρα του Κ.Ε.Ε του Νομού Χίου, Εκθεσιακό Κέντρο Γ. Καλουτάς, Άγιος- Ισίδωρος Πετροκοκκίνου, Κάμπος. Υπεύθυνη Σχολής Γονέων: κ. Παγώνη Δέσποινα, τηλ.22710-81615, κιν.6934580827, e-mail dpagwni@yahoo.gr.

<http://www.chiosnews.com/cn232007811370.asp>

Κατά την εκπαιδευτική περίοδο 2005 – 2008 λειτουργούν 54 Σχολές Γονέων σε όλους νομούς της χώρας, όπου προβλέπεται να υλοποιηθούν 1.860 τμήματα μέσω του Υπουργείου Παιδείας:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	Σχολές Γονέων
Αν. Μακεδονίας - Θράκης	Έβρου (2003, Ορεστιάδα), Δράμας (2004, Δράμα), Καβάλας (2003, Καβάλα), Ξάνθης (2004, Ξάνθη), Ροδόπης (2004, Κομοτηνή)
Κεντρικής Μακεδονίας	Ημαθίας (2003, Βέροια), Θεσσαλονίκης (2003, Επανωμή), Πέλλας (2004, Έδεσσα), Πιερίας (2004, Κατερίνη), Σερρών (2003, Σέρρες), Χαλκιδικής (2004, Πολύγυρος), Κιλκίς (2004, Κιλκίς)
Δυτικής Μακεδονίας	Καστοριάς (2004, Καστοριά), Κοζάνης (2003, Πτολεμαΐδα), Φλώρινας (2004, Φλώρινα), Γρεβενών (2004, Γρεβενά)
Ηπείρου	Άρτας (2004, Άρτα), Θεσπρωτίας (2004, Φιλιάτες), Ιωαννίνων (2004, Ιωάννινα), Πρέβεζας (2004, Πρέβεζα)
Θεσσαλίας	Καρδίτσας (2004, Καρδίτσα), Λάρισας (2004, Λάρισα), Μαγνησίας (2003, Βόλος), Τρικάλων (2004, Τρίκαλα)

Δυτικής Ελλάδας	Αιτωλοακαρνανίας (2003, Μεσολόγγι), Αχαΐας (2003, Πάτρα), Ηλείας (2004, Πύργος)
Στερεάς Ελλάδας	Βοιωτίας (2003, Ορχομενός), Εύβοιας (2003, Χαλκίδα), Ευρυτανίας (2004, Καρπενήσι), Φθιώτιδας (2004, Λαμία), Φωκίδος (2004, Άμφισσα)
Αττικής	Αθηνών (2003), Αν. Αττικής (2004, Παιανία-Χαλάνδρι), Δυτικής Αττικής (2004, Αιγάλεω-Μέγαρα), Πειραιώς (2004, Πειραιάς-Ηλιούπολη)
Πελοποννήσου	Αργολίδος (2004, Άργος), Αρκαδίας (2004, Τρίπολη), Κορινθίας (2004, Κόρινθος), Λακωνίας (2004, Σπάρτη), Μεσσηνίας (2003, Καλαμάτα)
Βορείου Αιγαίου	Λέσβου (2004, Μυτιλήνη), Σάμου (2004, Βαθύ), Χίου (2004, Χίος)
Νοτίου Αιγαίου	Δωδεκανήσου (2004, Ρόδος), Κυκλάδων (2004, Ερμούπολη)
Ιονίων Νήσων	Ζακύνθου (2004, Ζάκυνθος), Κέρκυρας (2004, Κέρκυρα), Κεφαλληνίας (2004, Αργοστόλι), Λευκάδας (2004, Λευκάδα)

Κρήτης

Ηρακλείου (2003, Ηράκλειο), Λασιθί
(2004, Άγιος Νικόλαος), Ρεθύμνου
(2004, Ρέθυμνο), Χανίων (2004,
Χανιά)

Σημείωση: Εντός παρενθέσεων αναφέρεται το έτος
ίδρυσης της κάθε Σχολής Γονέων και η έδρα της

Παιδί και ψυχολογία.

Οι ιδιαιτερότητες της παιδικής ψυχής και τα καλοπροαίρετα λάθη
των γονιών.

Piaget: Τι κάνει τον
αέρα να φυσά?

Julia (5 ετών): Τα
δέντρα.

Piaget: Πως το ξέρεις?

Julia: Τα είδα να
κουνάνε τα κλαδιά τους.

Piaget: Και πως γίνεται
ο αέρας?

Julia: Να έτσι
(κουνώντας το χέρι της
μπροστά στο πρόσωπο
του Piaget). Μόνο που τα
κλαδιά είναι
μεγαλύτερα. Και

Υπεύθυνη Έργου: Γεωργίου Νίκη

**Αναπληρωτής
Υπεύθυνος Έργου:** Κωτσάκης Βασίλειος

Μέλη Ομάδας Έργου: Βαχλιώτη Ελένη
Θεοδοσοπούλου

**Μαρία
Κατσαούνου
Θεοδώρα
Κουμανταράκη Άννα
Μπακογιάννη
Αθανασία
Σμοκοβίτη Βικτώρια**

Διαχειρίστρια: Πράπα Κωνσταντίνα

Επικοινωνία

Τηλέφωνο: 210 2530023 - 353

Fax: 210 2585678

e-mail: sxog@gsae.edu.gr

υπάρχουν πολλά δέντρα.

Piaget: Και τι κάνει τον αέρα να φυσά στη θάλασσα;

Julia: Από τη στεριά έρχεται εκεί ο αέρας. ... Όχι από τα κύματα.

Ο ψυχικός κόσμος του μικρού παιδιού.

Το μικρό παιδί ζει σε ένα δικό του παιδικό κόσμο. Σκέπτεται, αντιλαμβάνεται και ερμηνεύει όλα όσα συμβαίνουν με διαφορετικό τρόπο από ότι οι μεγάλοι. Δίνει ένα ιδιότυπο-παιδικό νόημα στην πραγματικότητα που το περιβάλλει. Για να μπορέσουμε να επικοινωνήσουμε δημιουργικά με το παιδί οφείλουμε να καταλάβουμε όσο μας είναι δυνατόν τον τρόπο που σκέπτεται και αισθάνεται τον κόσμο. Να δούμε με τα δικά του μάτια και να ακούσουμε με τα δικά του αυτιά.

Στην προσπάθειά μας αυτή μπορούν να μας βοηθήσουν σημαντικά κάποιες επιστημονικές μελέτες που προσεγγίζουν τα εξελικτικά στάδια της νοητικής και ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης του παιδιού.

- ***O Jean Piaget*** μελέτησε πειραματικά και περιέγραψε αναλυτικά τα στα στάδια της νοητικής ανάπτυξης του παιδιού. Τα συγγράμματά του μας
- βοηθούν να κατανοήσουμε τον τρόπο που σκέπτεται το παιδί ανάλογα με την ηλικία του.
- Νεογέννητο:

Τους πρώτες μήνες της ζωής του το βρέφος μαθαίνει ότι:

- Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στον εαυτό του και τον κόσμο. Τα αντικείμενα είναι ξεχωριστά από το χώρο στον οποίο βρίσκονται. Τα αντικείμενα υπάρχουν ακόμα και όταν δεν τα βλέπει ή δεν τα αγγίζει. Τα αντικείμενα μένουν ίδια ακόμη και όταν αλλάζουν τόπο ή κατεύθυνση.

4-12 μηνών:

- Καταλαβαίνει τις σχέσεις αιτίας αποτελέσματος. Αν χτυπήσω το τούμπανο θα ακούσω μουμ.

Μετά τον πρώτο χρόνο:

- Επεκτείνει την εμπειρία του και πειραματίζεται χτυπώντας όλα τα αντικείμενα επίτηδες για να ακούσει το θόρυβο που θα κάνουν.

Μετά από τον δεύτερο χρόνο:

- Σκέπτεται με σύμβολα. Το πιρούνι γίνεται αεροπλάνο ή αυτοκίνητο. Αρχίζει να καταλαβαίνει την έννοια του χρόνου. Τι σημαίνει παρελθόν και μέλλον. Καταλαβαίνει τι σημαίνει η μαμά θα γυρίσει σε λίγο.

Μέχρι τα επτά περίπου χρόνια το παιδί είναι τελείως εγωκεντρικό. Τα βλέπει όλα από τη δική του σκοπιά δεν μπορεί να πάρει υπόψη του κάτι διαφορετικό από αυτό που το ίδιο μπορεί να βλέπει ή να αισθάνεται. Για παράδειγμα το παιδί κοιτώντας ένα κάντρο που εσύ δεν μπορείς να δεις από τη θέση που βρίσκεσαι μπορεί να σε ρωτήσει αν σου αρέσει πιστεύοντας ότι και εσύ βλέπεις αυτό που εκείνο βλέπει.

Ακόμη εστιάζει σε ένα πράγμα κάθε φορά και δεν μπορεί να παίρνει υπόψη του ταυτόχρονα δύο όψεις ενός γεγονότος ή μιας κατάστασης. Για παράδειγμα το παιδί μπορεί να πει δεν ζω στην Κρήτη αλλά στα Χανιά ή αν του δείξεις ένα ρόφημα σοκολάτα σε ψηλό ποτήρι και ένα ρόφημα σε χαμηλό ποτήρι αλλά πλατύ με μεγαλύτερη χωρητικότητα το παιδί θα προτιμήσει το ψηλό ποτήρι.

- **Ο ψυχαναλυτής Eric Erikson** περιγράφει τα στάδια της ψυχολογικής ανάπτυξης του ανθρώπου και συσχετίζει αυτό που πρέπει να πετύχει το παιδί σε κάθε συγκεκριμένο στάδιο της ανάπτυξής του με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της μετέπειτα προσωπικότητάς του.

- Σύμφωνα με τον Erikson **στα πρώτα δύο χρόνια της ζωής** του το παιδί που δέχεται τη φροντίδα και την αγάπη των γονιών του αναπτύσσει αισθήματα εμπιστοσύνης, ασφάλειας και αισιοδοξίας που θα το συνοδεύουν σε ολόκληρη τη ζωή του. Αν δεν πάρει αρκετή αγάπη, προσοχή και ερεθίσματα το παιδί δεν θα εμπιστεύεται τον εαυτό του και τους άλλους και αντί να ενεργεί δυναμικά θα αποσύρεται νοιώθοντας αβεβαιότητα.

- **Από δύο μέχρι τριάνμισι χρονών** το παιδί μαθαίνει να κάνει κάποια πράγματα από μόνο του χωρίς να πρέπει να εξαρτάται πάντοτε από τους άλλους. Αναπτύσσει ένα είδος πεισματάρικης ανεξαρτησίας. Επιμένει να γίνει το δικό του, εκδηλώνει νευρικά ξεσπάσματα και αρνητισμό. Από αυτό το στάδιο της ανάπτυξής του θα εξαρτηθεί το αν θα μπορέσει να γίνει αυτόνομο αναπτύσσοντας την αυτοεκτίμησή του ή αν μεγαλώνοντας θα αισθάνεται ανασφάλεια και ντροπή. Αν οι γονείς δεν επιτρέψουν στο παιδί να ενεργεί ελεύθερα ώστε να μαθαίνει μέσα από τις αποτυχίες του τότε το παιδί θα αμφιβάλει για τις ικανότητές του και ως ενήλικας είναι πολύ πιθανόν να θέλει πάντα να στηρίζεται σε κάποιον άλλο και να αναζητά σχέσεις εξάρτησης.

-**Από τα 3,5 μέχρι την πρώτη τάξη του δημοτικού** το παιδί αναπτύσσει τη φαντασία του, μαθαίνει να συνεργάζεται με τους γύρω του, να παίρνει πρωτοβουλίες, να καθοδηγεί αλλά και να καθοδηγείται από τους άλλους. Αν όμως κυριαρχεί μέσα του η ενοχή περιθωριοποιείται, εξαρτάται υπερβολικά από τους ενήλικες, αισθάνεται φόβο και δεν αναπτύσσει επαρκώς την ικανότητά του για παιχνίδι και τη φαντασία του. Όταν ένα παιδί προσχολικής ηλικίας ακούει από το περιβάλλον του ή αισθάνεται ότι αυτό που κάνει είναι

κακό αναπτύσσει μέσα του ενοχικά συναισθήματα που θα το συνοδεύουν στη μετέπειτα ζωή του.

Τα συνηθισμένα λάθη των γονιών.

Πρακτικές Οδηγίες

Οι περισσότεροι γονείς αγνοούν τις ιδιαιτερότητες της παιδικής ψυχής και κάτω από την πίεση του άγχους που τραυματίζει την καθημερινότητά τους συμπεριφέρονται με τρόπους που δεν βοηθούν την ομαλή, ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού.

Πάρ' το μέσα δεν αντέχω άλλο.

Το παιδί δεν έχει τη δυνατότητα να μπει στη θέση σου, να νοιώσει τα αισθήματά σου και να σε καταλάβει. Περιμένει από εσένα να ικανοποιήσεις τις δικές του ανάγκες. Αν είσαι κουρασμένος, εξαντλημένος ή νευριασμένος το παιδί δεν μπορεί να σε βοηθήσει. Προσπάθησε να οργανώσεις με τέτοιο τρόπο τις δουλειές σου ώστε να έχεις το χρόνο και τη διάθεση να παίζεις μαζί του. Αφιέρωσε του ποιοτικό χρόνο. Δείχνε του αγάπη, άγγιζέ το, παίξε μαζί του. Αν δεν κουραστείς βοηθώντας το να παίζει δημιουργικά θα εκνευριστείς από την φασαρία και την αταξία του. Η αδιαφορία όπως και η υπερπροστασία

των μεγάλων ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για τις αταξίες και την επιθετική συμπεριφορά των παιδιών.

Δε με νοιάζει τι κάνουν τα άλλα παιδάκια εσύ θα είσαι στην αγκαλίτσα μου.

Άστο να ζήσει, να είναι ο εαυτός του, να πειραματιστεί. Όταν βγάλεις το παιδί βόλτα σε ένα χώρο για παιχνίδι επέτρεψέ του να κινηθεί ελεύθερα και να αυτενεργήσει. Αν δεν κινδυνέψει δεν θα μάθει. Εξήγησε στο παιδί ότι είναι καλό να απομακρύνεται από κοντά σου και ότι είναι αναπόφευκτο να πέφτει ή να χτυπά ή να συγκρούεται με τα άλλα παιδάκια. Πρόσεχε το από απόσταση και μην επεμβαίνεις συνέχεια για να το προστατεύεις από τους επικείμενους κινδύνους. Το παιδί που αναγκαστικά κάθεται ήσυχα δεν ωφελείται και δεν ωριμάζει. Παρότρυνέ το να ασχολείται όσο περισσότερο γίνεται με δημιουργικές δραστηριότητες.

Δεν πειράζει ας' το να το χαλάσει.

Το παιδί χρειάζεται σταθερά όρια. Όπως του βάζεις όρια για να διαφυλάξεις τη σωματική του ακεραιότητα το παιδί χρειάζεται όρια στη συμπεριφορά για να μπορέσει να προσαρμοσθεί στην κοινωνική ζωή. Αν δεν μάθει να συντονίζεται στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος θα έχει πάντοτε στη μετέπειτα ζωή του δυσκολίες προσαρμογής. Χρειάζεται σταθερότητα στα όρια αρκεί η επιβολή των κανόνων να μη φθείρει τη σχέση αγάπης μέσα από συνεχείς συγκρούσεις.

Μου έτυχε δουλειά ρε παιδάκι μου δε μπορώ.

Να είσαι συνεπής με τις υποσχέσεις σου. Το παιδί έχει μεγάλη ανάγκη να διαπιστώνει ότι υπάρχει μια τάξη στο περιβάλλον του και ότι μπορεί να εμπιστευτεί τους άλλους. Αν δεν τηρείς το λόγο σου το παιδί ζει σε ένα

άτακτο περιβάλλον που δεν μπορεί να εμπιστευτεί. Δημιουργούνται μέσα του αισθήματα ανασφάλειας και επιπλέον μαθαίνει να είναι το ίδιο ανεύθυνο.

Γιαννάκη ο μπαμπάς με απατάει με τη Νονά.

Μην φορτώνεις το παιδί με τα δικά σου προβλήματα. Το παιδί δεν είναι φίλος σου παρά το ότι είναι σημαντικό να έχεις φιλικές σχέσεις μαζί του. Το παιδί δεν ωφελείται με το να μαθαίνει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζεις στις διαπροσωπικές σου σχέσεις και τις επαγγελματικές σου δραστηριότητες. Το κριτήριο για το αν είναι σωστό να πεις κάτι στο παιδί δεν είναι το να ξελαφρώσεις εξωτερικεύοντας αυτό που συμβαίνει μέσα σου αλλά το να ωφεληθεί το παιδί από την επικοινωνία σας.

Όχι έτσι ρε βλάκα...κοίτα πως το κάνει το κοριτσάκι.

Μη ξεχνάς ότι δεν θα σου άρεσε να συγκρίνουν τις επιδόσεις σου με τις επιδόσεις των άλλων και μάλιστα για να σου υπογραμμίσουν ότι δεν τα καταφέρνεις όσο οι άλλοι. Το παιδί δεν θα βελτιώσει τη συμπεριφορά του μέσα από την σύγκριση, απλά θα μειώσει την εμπιστοσύνη που έχει στον εαυτό του. Μη ξεχνάς ότι κάθε άνθρωπος έχει τα δικά του χαρίσματα και αξιοποιεί τις δυνατότητές του στο βαθμό που μπορεί. Αντί να συγκρίνω το παιδί μου με άλλα παιδιά είναι προτιμότερο να ενισχύω κάθε φορά αυτό που μπορεί να πετύχει. Στηρίζω τις προσπάθειες του παιδιού χωρίς να περιμένω να ικανοποιήσει τις προσδοκίες μου.

Μου τη δίνει να το βγάζω βόλτα.

Φρόντισε να παίζει πολύ κάθε μέρα. Δώσε ραντεβού με γονείς που έχουν παιδιά στην ίδια ηλικία με το δικό σου ώστε να συναντηθείτε για να παίξουν. Μην τρέχεις συνεχώς πίσω από το παιδί για να το προσέχεις. Η

υπερπροστατευτική σου διάθεση σε κουράζει περισσότερο από τις αταξίες του παιδιού. Πήγαινε το παιδί να παίξει σε χώρους που του παρέχουν κάποια στοιχειώδη ασφάλεια και είναι ειδικά διαμορφωμένοι για παιχνίδι. Αν πας με το παιδί σε κάποιο χώρο που αρέσει μόνο σ' εσένα το πιθανότερο είναι να περάσεις άσχημα. Αν το παιδί δεν μπορέσει να βρει κάποια ενδιαφέρουσα απασχόληση θα σε βασανίσει με τη γκρίνια και τις αταξίες του.

Ρίζ' του για να μάθει.

Το ξύλο δεν βγήκε από τον παράδεισο. Το ξύλο εκφράζει τη δική μας κόλαση. Συνήθως δεν χτυπάμε για να παιδαγωγήσουμε αλλά για να εκφράσουμε την αναστάτωση και το θυμό μας. Κανείς δεν γίνεται καλύτερος με τη βία. Το ξύλο δεν εμπνέει σεβασμό αλλά φόβο. Ακόμη και όταν είναι αποτελεσματικό έχει πολλές παρενέργειες. Τραυματίζει την αυτοπεποίθηση, διαταράσσει τις προσωπικές σχέσεις, διδάσκει τη βία και όχι τον αυτοέλεγχο. Όταν χτυπήσεις το παιδί προσπάθησε να αποδεχτείς ειρηνικά το λάθος σου. Συγχώρεσε τον εαυτό σου και προσπάθησε να βρεις τρόπους εκφόρτισης και χαλάρωσης. Αν σου έχει γίνει συνήθεια να χτυπάς το παιδί σου και νοιώθεις να μην ελέγχεις τα νεύρα σου αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γίνουν βαθύτερες αλλαγές στις συνθήκες διαβίωσής σου.

Δεν είμαι σωστή μάνα (πατέρας).

Πως είναι δυνατόν να φέρομαι με τόσο άσκημο τρόπο στο παιδί μου ενώ το αγαπώ τόσο πολύ;

Αν συμπεριφέρεσαι με άσχημο τρόπο στο παιδί και δεν μπορείς να συγκρατήσεις τα νεύρα σου. Αν του μιλάς άσχημα, είσαι συνεχώς

εκνευρισμένος και έχεις βίαιες εκρήξεις θυμού μη προσπαθείς να αλλάξεις με το ζόρι τη συμπεριφορά σου. Η προσπάθειες σου να συγκρατηθείς θα αποτύχουν και νοιώσεις περισσότερες ενοχές. Για να μην θυμώνεις πρέπει να μπορείς να διαμορφώσεις μια πιο όμορφη καθημερινότητα. Αντί να κατηγορείς τον εαυτό σου χρειάζεται να προσπαθήσεις να αλλάξεις τον τρόπο της ζωής σου. Ίσως χρειάζεται να ξεκουράζεσαι περισσότερο, να βρεις ελεύθερο χρόνο, να βελτιώσεις την επικοινωνία με τον (την) σύζυγο ή να αναζητήσεις νόημα ζωής σε δημιουργικές δραστηριότητες έξω από το σπίτι. Οι ατομικές μας προσπάθειες δεν μπορούν να φέρουν αποτέλεσμα κάτω από δυσβάσταχτες συνθήκες. Όταν δεν είμαστε ευχαριστημένοι από τη ζωή μας είναι δύσκολο να εφαρμόζουμε τους σωστούς κανόνες της παιδαγωγικής που θα θέλαμε.

Βάλτου πιπέρι στο στόμα.

Το παιδί βρίζει για να προκαλέσει το ενδιαφέρον σου ή γιατί έμαθε να εκφράζει με άσχημες λέξεις τα αρνητικά του αισθήματα. Προσπάθησε να διατηρήσεις την ψυχραιμία σου. Αν κάποτε γέλασες με τη βρισιά που είπε τώρα δεν ωφελεί να θυμώνεις. Μάθε του να χρησιμοποιεί εναλλακτικές λέξεις με ουδέτερο φορτίο ως βρισιές. (π.χ. το λαγό σου, πίσω Κίτσο). Οι βρισιές δεν βλάπτουν τόσο το παιδί όσο οι συνεχείς και έντονες επιπλήξεις.

Όλο ψέματα λες.

Όταν είναι πολύ μικρό δεν λέει ψέματα με τον τρόπο που το κάνει κάποιος μεγάλος απλά καλλιεργεί τη φαντασία του. Το μικρό παιδί δεν έχει την πρόθεση να αποκρύψει την αλήθεια για να εξαπατήσει τους άλλους. Απλά δυσκολεύεται ακόμη να διαχωρίσει το φανταστικό από το πραγματικό. Έτσι συχνά δεν λέει τα πράγματα έτσι όπως είναι αλλά έτσι όπως θα ήθελε να είναι ή όπως θα φοβόταν ότι θα μπορούσε να είναι. Εξήγησέ του ευγενικά ότι όταν

λέει "ψέματα" οι άλλοι δεν θα το πιστεύουν ακόμη και όταν λέει αλήθεια και δεν θα το εμπιστεύονται. Επιβράβευσέ το όταν λέει την αλήθεια και μην δίνεις προσοχή και ενδιαφέρον στα ψέματα.

Φύγε θα το χαλάσεις. Άσε να το φτιάξω εγώ.

Μη ζητάς από το παιδί να κάνει τα πράγματα όπως εσύ. Χρειάζονται πολλές δοκιμές και πολλά λάθη για να μάθει το παιδί να κάνει κάτι σωστά. Επιβράβευσε την προσπάθεια του παιδιού ακόμα και όταν αποτυγχάνει. Απόφευγε να του λες μη, σταμάτα, όχι, δεν μπορείς, δεν ξέρεις. Ενίσχυσε τις πρωτοβουλίες του. Είναι προτιμότερο να κάνει κάτι με λάθος τρόπο παρά να μην τολμά να δοκιμάσει τις ικανότητές του. Ενώ είναι πιο εύκολο και πιο ασφαλές να κάνεις κάτι από μόνο σου είναι προτιμότερο να ζητήσεις από το παιδί να σε βοηθήσει για να μπορέσεις να το ενισχύσεις.

Δεν είναι καταπληκτικό το καινούργιο μας μωράκι;

Ένα νέο μωρό στην οικογένεια είναι πάντα μια απειλή για το μεγαλύτερο παιδί διότι το εκθρονίζει και γίνεται αυτό το κέντρο της προσοχής των μεγάλων. Σε όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης έχουμε όλο τον απαραίτητο χρόνο για να καλλιεργήσουμε στο μεγαλύτερο παιδί αισθήματα αγάπης και συμπάθειας για το μωρό που πρόκειται να γεννηθεί. Μετά τη γέννηση του μωρού είναι καλύτερα να αποφεύγουμε τα πολλά καλά λόγια για το μικρό μπροστά στο μεγάλο. Είναι σημαντικό να υπογραμμίζουμε συχνά την αγάπη και την εκτίμησή μας στο μεγαλύτερο παιδί και να το παροτρύνουμε ευγενικά να συμβάλλει ενεργά στην φροντίδα του μωρού. Τέλος θα μας βοηθήσει να έχουμε πάντοτε υπόψη μας ότι το μεγαλύτερο παιδί είναι μεν μεγαλύτερο αλλά δεν προϋποθέτει την ωριμότητα του ενήλικα συνεπώς δεν έχει αυτό την ευθύνη για κάθε σύγκρουση ή αταξία που αφορά και στα δύο παιδιά.

Σταμάτα να χτυπιέσαι.

Μην το αφήνεις να χτυπιέται δείχνοντας αδιαφορία. Μην το δέρνεις. Μην του κάνεις το χατίρι. Μη ζητάς τη λύση μέσα από επίμονο διάλογο. Μείνε ήρεμος, πάρε το αγκαλιά, πήγαινε το σε ένα ήσυχο μέρος και με αγάπη εξήγησέ του ότι μόλις νιώσει καλύτερα μπορεί να σηκωθεί. Προσπάθησε να καταλάβεις τι έγινε. Εξήγησέ του αργότερα ότι αυτός δεν ήταν ο καλύτερος τρόπος για να διαμαρτύρεται και πως αν επαναληφθεί θα έχει συνέπειες.

Που έχεις το μυαλό σου;

Το παιδί δεν μπορεί να είναι προσεκτικό όποτε εμείς θέλουμε και στο βαθμό που το θέλουμε. Όταν το αναγκάζουμε να κάνει πράγματα που δεν το ενδιαφέρουν είναι φυσικό να μη προσέχει και να αφαιρείται. Συχνά αυτό που είναι σημαντικό για το παιδί είναι ασήμαντο για τους μεγάλους και αυτό που είναι σημαντικό για τους μεγάλους είναι ασήμαντο για το παιδί.

Σταμάτα τα κλάματα.

Είναι φυσικό ένα μικρό παιδί να χρησιμοποιεί το κλάμα σαν όπλο για να πετύχει το στόχο του. Επέτρεψε στο παιδί να κλάψει όσο θέλει. Μην επιμένεις να σταματήσει αμέσως το κλάμα του. Βεβαίωσε το παιδί ότι το αγαπάς. Εξήγησέ του με σαφήνεια ότι δεν πρόκειται να γίνει αυτό που θέλει. Προσπάθησε να του αποσπάσεις την προσοχή με κάτι άλλο που το ενδιαφέρει. Θύμισέ του ότι ενώ είναι αλήθεια ότι το αγαπάς δεν πρόκειται να υποχωρήσεις.

Κάτσε σε ένα μέρος επιτέλους.

Ένα άτακτο παιδί είναι εξίσου καλό με ένα ήσυχο παιδί. Μερικά φυσιολογικά παιδιά αισθάνονται την ανάγκη να είναι συνεχώς σε κίνηση. Δεν επιλέγουν

επίτηδες αυτή τη συμπεριφορά αλλά συγκεκριμένες νευρο-ορμονικές λειτουργίες του σώματος σε συνδυασμό με καταπιεστικές συνθήκες του περιβάλλοντος τα εξωθούν στην υπερκινητικότητα. Τα παιδιά αυτά που διαθέτουν περισσή ενεργητικότητα χρειάζονται κατάλληλο χώρο και άφθονο χρόνο για να εκτονωθούν. Είναι μάταιο και ανώφελο να απαιτούμαι από ένα παιδί γεμάτο ζωτικότητα να παραμένει ήσυχο μέσα στο διαμέρισμα. Ενώ συνήθως πιστεύουμε ότι μια έως δύο ώρες παιχνίδι σε ανοιχτό χώρο είναι αρκετό για το παιδί στην πραγματικότητα μια έως δύο ώρες μέσα στο διαμέρισμα, ιδιαίτερα όταν ο καιρός είναι καλός, είναι ήδη πολύ για το παιδί. Το φυσικό περιβάλλον για τον άνθρωπο είναι η φύση και όχι οι στενοί χώροι των διαμερισμάτων.(www.psyche.gr/psyidiaiterotites.htm)

ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Σε αυτό το κείμενο θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε σε μερικές από τις συνηθισμένες ερωτήσεις σχετικά με τη Συμβουλευτική. Ελπίζουμε, αυτές οι πληροφορίες να σε ενδιαφέρουν και να σε βοηθήσουν να αποφασίσεις αν τώρα ή στο μέλλον θα χρησιμοποιήσεις τις υπηρεσίες του Γραφείου. Εάν έχεις κάποιες απορίες ή ανησυχίες, μην διστάσεις να τηλεφωνήσεις στη Γραμματεία για να ρωτήσεις ό,τι θέλεις.

Τι είναι η Συμβουλευτική;

Είναι μία διαδικασία κατά την οποία μπορείς να μιλήσεις για κάποιο προσωπικό σου πρόβλημα, με κάποιον ειδικό που είναι εκπαιδευμένος να καταλάβει την κατάσταση σου και να σε βοηθήσει να επιλύσεις το ζήτημα που σε απασχολεί

Σε τι μπορεί να βοηθήσει η Συμβουλευτική;

Μπορεί να σε βοηθήσει να καταλάβεις καλύτερα τον εαυτό σου, τα συναισθήματα σου και τη συμπεριφορά σου, να σε υποστηρίξει να προβείς στις απαραίτητες αλλαγές, που θα βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής σου.

Πως μπορεί να βοηθήσει η Συμβουλευτική;

Ένας Σύμβουλος συζητώντας μαζί σου το πρόβλημα που σε απασχολεί μπορεί να σε βοηθήσει να αποκαλύψεις τους λόγους που το προκαλούν. Μέσα από αυτήν τη διαδικασία συζήτησης μπορείς να ανακαλύψεις εναλλακτικές λύσεις και νέες προοπτικές που θα σου δώσουν μια διευρυμένη οπτική γωνία.

Πρέπει να έχω κάποιο σοβαρό πρόβλημα για να αποταθώ στην Υπηρεσία Συμβουλευτικής;

Όχι! Αν σε απασχολεί κάτι, όσο κοινότυπο και ασήμαντο κι αν σου φαίνεται μπορείς να το μοιραστείς με έναν Σύμβουλο. Από τη στιγμή που κάτι σε ενοχλεί και σε αποτρέπει να αισθανθείς ικανοποιημένος από τη ζωή, τότε αυτό το πρόβλημα σου πρέπει να είναι σημαντικό.

Το να επισκεφτώ την Υπηρεσία Συμβουλευτικής δείχνει ότι είμαι αδύναμος να αντιμετωπίσω τα προβλήματά μου;

Πρόκειται για ένα συνηθισμένο φόβο . Όμως αντίθετα, χρειάζεται δύναμη να αντιληφθεί και να παραδεχθεί κανείς ότι έχει ένα πρόβλημα ή ότι αντιμετωπίζει μια δυσκολία. Είναι σημάδι δύναμης και ευφυΐας το να ζητήσει κανείς βοήθεια, όταν βλέπει ότι οι δυνάμεις του δεν επαρκούν για την επίλυση ενός συγκεκριμένου προβλήματος.

Τι είδους προβλήματα αντιμετωπίζουν αυτοί που επισκέπτονται έναν σύμβουλο;

Η λίστα των προβλημάτων είναι μεγάλη. Σε κάθε περίπτωση κανένα από αυτά τα προβλήματα δεν είναι ασήμαντο ή πολύ μεγάλο. Οι φοιτητές συμβουλευονται έναν Ψυχολόγο για πολλούς λόγους. Μερικοί απ' αυτούς μπορεί να είναι: προβλήματα μέσα στην οικογένεια ή στη σχέση, νοσταλγία, απώλεια κάποιου προσφιλούς προσώπου, εθισμός, μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, κ.ά. πολλοί πιο συνηθισμένοι λόγοι αφορούν ζητήματα όπως το άγχος των εξετάσεων, η αναβλητικότητα στην πορεία των σπουδών, δυσκολίες συγκέντρωσης ή γενικότερα δυσκολίες μάθησης.

Τι συμβαίνει κατά την διάρκεια μιας συνάντησης με τον σύμβουλο;

Αυτό εξαρτάται από τη μέθοδο του συμβούλου. Γενικά όμως μπορούμε να πούμε ότι ο σύμβουλος δουλεύει με το εκάστοτε θέμα που θα φέρεις στη συνεδρία. Οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιηθούν θα συμφωνηθούν πρώτα μεταξύ σας. Ο Σύμβουλος θα σου προτείνει τρόπους θεώρησης και επίλυσης των προβλημάτων σου και θα σου δείξει έναν πιθανό δρόμο, τον οποίο μπορείς να αποδεχθείς ή να απορρίψεις.

Πόσο διαρκεί μια συνάντηση;

Συνήθως διαρκεί 50 λεπτά.

Πόσες συναντήσεις χρειάζομαι;

Αυτό εξαρτάται από το τι σε απασχολεί. Μερικά προβλήματα συχνά μπορούν να επιλυθούν σε μια και μόνο συνάντηση, άλλα, χρειάζονται περισσότερο χρόνο. Ο Σύμβουλός σου θα σε ενημερώσει στο τέλος της πρώτης συνεδρίας, σχετικά με την εκτίμηση του όσον αφορά το πόσες συνεδρίες θεωρεί ότι θα χρειαστείς.

Υπάρχει εχεμύθεια;

Ναι! Αφενός σε ότι αφορά το γεγονός ότι επισκέπτεσαι έναν σύμβουλο και αφετέρου σε ότι αφορά το τι θα ειπωθεί μέσα σ' αυτές τις συναντήσεις. Αυτές οι πληροφορίες δεν θα διαρρεύσουν ποτέ από την Υπηρεσία Συμβουλευτικής χωρίς την άδειά σου.